

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КОНДРАТЕНКО МАРИНА ДМИТРІВНА

УДК 378.011.3-051:6]:37.091.33-027.22:792(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО
НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ**

014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

01 «Освіта/Педагогіка»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ М. Д. Кондратенко

Науковий керівник

Титаренко Валентина Петрівна
доктор педагогічних наук, професор

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

БСО – базова середня освіта

ЕГ – експериментальні групи

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ЗНО – зовнішнє незалежне оцінювання

ЗСО – загальна середня освіта

ЗФПО – заклад фахової передвищої освіти

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

КГ – контрольні групи

НУШ – нова українська школа

ОПП – освітньо-професійна програма

ФПО – фахова передвища освіта

АНОТАЦІЯ	5
ABSTRACT	18
ВСТУП	31
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	42
1.1. Змістова характеристика поняття формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів	42
1.2. Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному закладі вищої освіти.....	57
1.3. Організація виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки.....	72
Висновки до першого розділу.....	87
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ	93
2.1. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів	93
2.2. Модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів	108
Висновки до другого розділу.....	124
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ТА МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	

ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ	128
3.1. Планування та організація педагогічного експерименту	128
3.2. Апробація моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів	145
3.3. Динаміка змін сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у ході педагогічного експерименту.....	161
Висновки до третього розділу	181
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	185
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	191
ДОДАТКИ.....	224

АНОТАЦІЯ

Кондратенко М. Д. Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). – Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Полтава, 2024.

Робота виконана у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Захист відбудеться у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка.

Дисертаційна робота присвячена проблемі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

В дисертації вперше теоретично обґрунтовано та перевірено дослідно-експериментальним шляхом процес поетапного формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, що складається з базового, технологічного та педагогічної майстерності етапів; спроектовано модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у єдності методологічно-цільового, змістового, процесуального та оцінювально-результативного блоків; розроблені критерії (мотиваційно-пізнавальний; діяльнісно-творчий; особистісно-індивідуальний) та показники, визначені рівні (початковий, достатній, високий) сформованості досліджуваного феномену; обґрунтовано педагогічні умови впровадження моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (активізація підготовленості викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів; вдосконалення навчально-методичного супроводу цього процесу запровадженням змістового

навчального модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»; реалізація в професійно-педагогічній підготовці методики поетапного формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів); експериментальним шляхом перевірено ефективність спроектованої моделі та педагогічних умов її впровадження у професійну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій; розкрито теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів в педагогічному ЗВО та особливості організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки; визначено педагогічну сутність понятійного конструкту «формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»; розроблено та впроваджено науково-методичний її супровід; конкретизовано функції та структурні складові (мотиваційно-цільовий, пізнавальний, процесуально-діяльнісний та рефлексивний компоненти) виставкової діяльності; зміст ключових понять дослідження «виставкова діяльність учнів», «готовність до організації виставкової діяльності», зміст та структура готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; подальшого розвитку набули науково-педагогічне розуміння сутності готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; методичні особливості формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; удосконалено завдання, зміст, методи, форми організації та засоби формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічних ЗВО.

Практичне значення дисертаційної роботи визначається впровадженням в освітній процес педагогічних ЗВО: спроектованої моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та

технологій до організації виставкової діяльності учнів; авторського навчально-методичного супроводу у вигляді навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології), методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; розроблених засобів діагностики для виявлення сформованості готовності цього виду. Результати дослідження призначені для використання у процесі професійно-педагогічної підготовки студентів, можуть бути впроваджені у практику освітньої діяльності вчителів трудового навчання та технологій.

У вступі визначено актуальність досліджуваної проблеми, розкрито мету дослідження, його завдання, об'єкт, предмет та методи, обґрунтовано наукову новизну та практичне значення дослідження, представлено результати апробації та особистий внесок дисертанта в одержані результати дисертаційної роботи, описано її обсяг та структуру.

У першому розділі – «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів як педагогічна проблема» – уточнено структуру та зміст ключових понять дослідження «виставкова діяльність учнів» у системі педагогічних категорій та сутність понятійного конструкту «формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів». Розглянуті теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному закладі вищої освіти та здійснено аналіз організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки.

Для обґрунтування теоретичних засад проектування цілей, змісту, методів, форм організації та засобів формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

нами запропоновано використання особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, системного, акмеологічного та аксіологічного методологічних підходів.

На засадах обґрунтованих методологічних підходів визначено структурні компоненти формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у єдності мотиваційно-цільового, пізнавального, процесуально-діяльнісного та рефлексивного компонентів.

Визначено, що формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності має ряд специфічних особливостей: спрямоване на оволодіння уміннями з планування, організації та проведення виставок, спілкування та комунікації з відвідувачами виставок; особистісні якості фахівців із виставкової діяльності виступають основою успішної організації виставкової діяльності учнів; оволодіння методикою навчання учнів обізнаності щодо виставкових об'єктів, їхніх специфічних характеристик, комунікабельності, терпимості, елегантності та вмінням слухати й спілкуватися рідною та іноземними мовами з відвідувачами виставок; організація сучасної виставкової діяльності виступає основою володіння традиційними її технологіями та опанування новими напрямками: віртуальним та використанням засобів комп'ютерної графіки.

Вивчення ставлення майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів виявило вмотивованість 92% студентів цим складником професійно-педагогічної діяльності, за одночасної відсутності достатнього рівня сформованості їхньої готовності цього виду.

Показано, що повільне осучаснення ОПП та методики навчання організації виставкової діяльності, на тлі швидкого розвитку цієї галузі знань, потребує опанування майбутніми вчителями трудового навчання та технологій сучасними інформатичними засобами розширення освітніх можливостей виставкових просторів закладів освіти.

Доведено, що комп'ютеризація процесу навчання організації виставкової діяльності, використання засобів мультимедіа сприяє оптимальній інтеграції комп'ютерних інновацій із традиційними методами навчання у цій галузі знань.

У другому розділі – «Педагогічні умови та модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» – розглянуто педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та обґрунтовано і розроблено модель формування у студентів готовності цього виду.

Встановлено, що ефективного досягнення поставленої мети дослідження забезпечується комплексним упровадженням у професійно-педагогічну підготовку трьох взаємозв'язаних умов: активізацією підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів шляхом впровадження методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; вдосконаленням навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів засобами навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»; поетапне формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (базовий, технологічний етапи та етап педагогічної майстерності).

Спроектовано авторську модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у єдності чотирьох взаємопов'язаних блоків: методологічно-цільового, змістового, процесуального та оцінювально-результативного.

Методологічно-цільовий блок моделі розкриває її цільову спрямованість, методологічні підходи, спеціальні принципи формування готовності майбутніх

учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Змістовий блок визначає компонентний склад готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, навчальний матеріал, опанування яким визначає результативність процесу формування готовності досліджуваного виду: для викладачів і студентів та напрями реалізації педагогічних умов формування досліджуваної готовності.

Процесуальний блок моделі віддзеркалює провідні етапи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, організаційно-методичне забезпечення впровадження педагогічних умов досліджуваної готовності, форми організації навчання та засоби навчання.

Оцінювально-результативний блок моделі висвітлює критерії формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (мотиваційно-пізнавальний; діяльнісно-творчий; особистісно-індивідуальний), показники їхнього прояву та рівні сформованості досліджуваної готовності (початковий, достатній та високий), прогнозовані результати впровадження обґрунтованих педагогічних умов та спроектованої моделі (позитивна динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання до організації виставкової діяльності учнів).

У третьому розділі дисертаційної роботи – «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов та моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» – дано опис планування та організації педагогічного експерименту, апробовано модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та відстежено динаміку змін сформованості

готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у ході педагогічного експерименту.

Результати констатувального експерименту показали суттєву перевагу початкового та достатнього рівнів сформованості мотиваційно-цільового, пізнавального, процесуально-діяльнісного та рефлексивного компонентів готовності студентів експериментальних та контрольних груп до організації виставкової діяльності учнів, засвідчивши правильність нашого припущення щодо необхідності поетапно-цілеспрямованого їхнього формування.

Дослідна перевірка ефективності спроектованої моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та педагогічних умов її впровадження передбачала розробку та використання спеціального навчально-методичного забезпечення цього процесу. Формувальний експеримент передбачав використання в експериментальних групах студентів комплексу педагогічних умов впровадження спроектованої моделі за трьома етапами: базовим, технологічним та педагогічної майстерності.

В ході базового етапу формувального педагогічного експерименту були проведені навчання викладачів педагогічних ЗВО з формування, теоретичних основ та набуття первинного досвіду, необхідного для подальшого опанування інноваційними технологіями організації виставкової діяльності учнів.

Під час технологічного етапу впровадження спроектованої моделі і педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів здійснювалися функціональна підготовка викладачів до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів та розвиток у майбутніх учителів експериментальних груп умінь аналізу набору професійних дій з планування та організації виставкової діяльності учнів, визначення їхньої мети, усвідомлення актуальності потреби та можливостей набуття готовності до організації виставкової діяльності учнів.

Завдання етапу педагогічної майстерності формувального педагогічного експерименту включали опитування учасників освітнього процесу стосовно критичного осмислення набутої інформації з організації виставкової діяльності учнів, розвитку їхньої творчої самореалізації у сфері організації виставкової діяльності учнів, здатності орієнтації в інноваціях організації та проведення виставкових заходів, виконання виставкових проєктів за показниками мовлення, педагогічної техніки та педагогічного такту.

Проведене в ході контрольного етапу педагогічного експерименту дослідження засвідчило дієве зростання кількісних та якісних показників сформованості компонентного складу готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за результатами формувального експерименту. Впровадження обґрунтованої та розробленої моделі та педагогічних умов формування досліджуваної готовності забезпечило позитивно-дієву динаміку зростання високого (+ 25,5%) та достатнього (+ 10,9) узагальнених рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Ключові слова: трудове навчання, технології, майбутній учитель, виставкова діяльність, організація, готовність.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧА

Наукові статті у фахових виданнях України та виданні, проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection

1. **Кондратенко М. Д.**, Титаренко В. П. З історії вишивки «білим по білому» на Полтавщині. Педагогічні науки: науковий журнал. 2023. № 81. С. 134–139.

2. **Кондратенко М. Д.**, Титаренко В. П. Формування у вчителів трудового навчання та технологій теоретичних та практичних навичок до організації тематичних виставок. Педагогічні науки: науковий журнал. 2023. № 82. С. 21–24.

3. Nahorna N., Kuzmenko P., Sotnychok O., Tsina V., Orlova N., **Kondratenko M.**, Blyzniuk M. Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. V.16, se2. 2023. P.20–29.

4. **Кондратенко М.**, Титаренко В. Становлення виставкової діяльності у світі. *Витоки педагогічної майстерності*: науковий журнал. 2024. № 34. С. 228–232.

Статті в інших наукових виданнях, матеріали конференцій

5. Прохвато Р., Зябко В., **Кондратенко М.**, Тарасу І. Життєва і творча палітра Володимира Павлюченка (каталог виставки). *Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток*: збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2021. Вип. XVI. С. 546–553.

6. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського в контексті висвітлення життя Полтавського

району. *Полтавський район: від давнини до сьогодення: збірник наукових праць* (за матеріалами наукової конференції) / [ред. кол.: Бабенко Л. Л.; Вадімов В. М.; Кононенко М. М. (гол. ред. кол.) та ін.; Супруненко О. Б. (відп. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; Полтав. район. рада; ПКМ імені Василя Кричевського. Полтава; Харків : ТОВ «Майдан», 2021. С. 236–240.

7. Тарасу І. В., Прохватило Р. В., **Кондратенко М. Д.** Виставка «Духовний поступ», присвячена 40-річчю кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка. *Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток* : збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2022. Вип. XVII. С. 491–498.

8. Прохватило Р., Тарасу І., **Кондратенко М.** Народна іграшка Полтавщини. Історія. Сучасність. Мистецька традиція. *Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток*: збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2022. Вип. XVII. С. 498–507.

9. Кондратенко М. Д. Історія вишивки «білим по білому» на Полтавщині, її презентація, охорона та популяризація. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* : зб. тез IV Міжнародної онлайн-конференції, 18 травня 2023 р. / за заг. ред. Н. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2023. С. 98–101.

10. **Кондратенко М. Д.**, Титаренко В. П. Естетичне виховання та розвиток учнів під час залучення до виставкової діяльності. *Актуальні проблеми формування естетичної культури учнівської та студентської молоді в закладах освіти України* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кривий Ріг, 27 квітня 2023 р. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. С. 17–19.

11. Прохватило Р., **Кондратенко М.** До історії дворянського герба козацької доби зі «Скарбниці» Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. *Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: збірник наукових статей* / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків : ТОВ «Майдан», 2023. Вип. XVIII. С. 516–523.

12. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність в Україні в умовах воєнного стану. *Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі Нової української школи* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (29 вересня 2023 року) / За заг. ред. проф. В. П. Титаренко, А. Ю. Цини; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, каф. теорії і методики технологічної освіти. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. С. 457–460.

13. Прохватило Р., **Кондратенко М.** Срібні меморії з музейної «Скарбниці». *Музейні читання* : матеріали наукової конференції «Ювелірне мистецтво – погляд крізь віки». Київ, Скарбниця Національного музею історії України – філія Національного музею історії України, 21 листопада 2022 р. Київ : ТОВ «Фенікс», 2023. С. 188–195.

14. **Кондратенко М. Д.**, Титаренко В. П. Формування у вчителів трудового навчання та технологій навичок до організації мистецьких виставок. *Мистецтво в реаліях сучасної освіти* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (25–26 травня 2023 р.). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. С. 100–105.

15. Кондратенко М. Д. Комп'ютерна графіка у освітньо-виставковому просторі. Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «*Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку*» (23 лютого 2024 року), X Міжнародної науково-практичної конференції «*Актуальні питання графічної підготовки: теорія,*

практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (24 лютого 2024 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2024. С. 436–439.

16. Кондратенко М. Д. Виставка «Життя перемає смерть». *Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток* : збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2024. С. 454–459.

17. Кондратенко М. Д. Сучасні організаційні аспекти безпеки життєдіяльності під час проведення виставок. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 26 квітня 2024р.) / під ред.: Ю. А. Срібної, В. П. Титаренко, Є. В. Кулика. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 147–149.

18. Кондратенко М. Д. Комп'ютерна графіка у освітньо-виставковому просторі. Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «*Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку*» 23 лютого 2024 року), X Міжнародної наукової-практичної конференції «*Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку*», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (24 лютого 2024 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ: УДУ імені М. П. Драгоманова, 2024. С. 436–439.

19. Кондратенко М. Д. До питання інклюзії у виставковому просторі. *Основні цілі стратегії сталого розвитку : проблеми та перспективи* : матеріали I Міжнародного науково-практичного форуму (м. Полтава, 26 вересня 2024 р.) / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка. С. 435–436.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

20. Кондратенко М. Д. Робоча програма навчального змістового модуля «Основи виставкової діяльності» підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 12 с.

21. Кондратенко М. Д. Навчальна програма змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. 7 с.

22. Кондратенко М. Д. Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів: методичні рекомендації. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 62 с.

ABSTRACT

Kondratenko M. D. Formation of readiness of future teachers of labor education and technology to organize student exhibition activities.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 014 Secondary education (by subject specialties). – Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, 2024.

The work was performed at the Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University. The defense will be held at the Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University.

The dissertation is devoted to the problem of forming the readiness of future teachers of labor education and technology to organize student exhibition activities.

In the dissertation, for the first time, the process of the step-by-step formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize the exhibition activity of students, which consists of the basic, technological and pedagogical mastery stages, is theoretically substantiated and verified experimentally; a model of the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize the exhibition activity of students in the unity of methodological-target, content, procedural and evaluation-resultative blocks was designed; developed criteria (motivational-cognitive; activity-creative; personal-individual) and indicators, determined levels (initial, sufficient, high) of the formation of the studied phenomenon; the pedagogical conditions for the implementation of the model for the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of student exhibition activities are substantiated (intensification of the preparedness of teaching staff of pedagogical institutions of higher education for training students in the organization of student exhibition activities; improvement of the educational and methodological support of this process by introducing a meaningful educational module "Formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities"; implementation in professional and pedagogical training of the method of step-by-step formation of the readiness of future teachers

of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities); the effectiveness of the designed model and the pedagogical conditions of its implementation in the professional training of future teachers of labor education and technology were tested experimentally; the theoretical foundations of the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of exhibition activities of students in a pedagogical institution of higher education and the peculiarities of the organization of exhibition activities in the content and structure of professional and pedagogical training are revealed; the pedagogical essence of the conceptual construct "forming the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities" is defined; its scientific and methodological support was developed and implemented; the functions and structural components (motivational-target, cognitive, procedural-activity and reflexive components) of the exhibition activity are specified; the content of the key concepts of the study "exhibition activity of students", "readiness to organize exhibition activity", the content and structure of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize exhibition activity of students; further development acquired a scientific and pedagogical understanding of the essence of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities; methodical features of forming the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of student exhibition activities; the task, content, methods, forms of organization and means of forming the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of exhibition activities of students in pedagogical institutions of higher education have been improved.

The practical significance of the dissertation work is determined by the introduction into the educational process of pedagogical higher education institutions: the designed model and pedagogical conditions for the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of student exhibition activities; the author's educational and methodological support in the form of a curriculum of the content module "Formation of the readiness of future

teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities" training for holders of the educational degree "bachelor" in the specialty 014.10 Secondary education (Labor training and technologies), methodological recommendations for the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of student exhibition activities; developed diagnostic tools to detect the formation of the readiness of this species. The results of the research are intended for use in the process of professional and pedagogical training of students, and can be implemented in the practice of educational activities of teachers of labor training and technology.

In the introduction, the relevance of the investigated problem is defined, the purpose of the research, its tasks, object, subject and methods are disclosed, the scientific novelty and practical significance of the research are substantiated, the results of the approbation and the personal contribution of the dissertation student to the obtained results of the dissertation work are presented, its scope and structure are described.

In the first chapter – "Formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize students' exhibition activities as a pedagogical problem" – the structure and content of the key concepts of the study "students' exhibition activities" in the system of pedagogical categories are clarified and the essence of the conceptual construct "forming the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities". The theoretical foundations of the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of exhibition activity of students in a pedagogical institution of higher education were considered, and the analysis of the organization of exhibition activity in the content and structure of professional and pedagogical training was carried out.

In order to justify the theoretical foundations of designing goals, content, methods, forms of organization and means of forming the readiness of future teachers of labor education and technology to organize the exhibition activity of students, we

have proposed the use of personally oriented, activity-based, competence-based, systemic, acmeological and axiological methodological approaches.

On the basis of justified methodological approaches, the structural components of the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize the exhibition activity of students in the unity of motivational-target, cognitive, procedural-active and reflective components are determined.

It was determined that the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of exhibition activities has a number of specific features: aimed at mastering the skills of planning, organizing and holding exhibitions, communicating and communicating with visitors to exhibitions; personal qualities of experts in exhibition activities are the basis of successful organization of students' exhibition activities; mastering the methodology of teaching students awareness of exhibition objects, their specific characteristics, sociability, tolerance, elegance and the ability to listen and communicate in native and foreign languages with visitors to exhibitions; the organization of modern exhibition activity acts as the basis of mastering its traditional technologies and mastering new directions: virtual and the use of computer graphics tools.

The study of the attitude of future teachers of labor training and technology to the organization of students' exhibition activities revealed the motivation of 92% of students by this professional-pedagogical component, while simultaneously achieving the maximum level of formation of their activity in this form.

It is shown that the slow modernization of educational and professional programs and training methods for the organization of exhibition activities, against the background of the rapid development of this field of knowledge, requires future teachers of labor training and technologies to master modern IT means of expanding the educational opportunities of exhibition spaces of educational institutions.

It has been proven that the computerization of the training process of the organization of exhibition activities, the use of multimedia tools contributes to the optimal integration of computer innovations with traditional methods of training in this field of knowledge.

In the second chapter – "Pedagogical conditions and a model for the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize students' exhibition activities" – the pedagogical conditions for the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize the exhibition activity of students are considered and a model for the formation of students' readiness for this is substantiated and developed species

It was established that the effective achievement of the research goal is ensured by the comprehensive implementation of three interrelated conditions in professional and pedagogical training: activation of the training of teaching staff of pedagogical institutions of higher education to teach students the organization of student exhibition activities through the implementation of methodological recommendations with forming the readiness of future teachers of labor education and technology to organize student exhibition activities; improvement of the educational and methodological support of the professional training of future teachers by means of the curriculum of the content module "Formation of the readiness of future teachers of labor training and technologies for the organization of students' exhibition activities"; step-by-step formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities (basic, technological stages and the stage of pedagogical mastery).

An author's model of the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize the exhibition activity of students in the unity of four interrelated blocks: methodological-target, content, procedural and evaluation-resultative was designed.

The methodological-target block of the model reveals its target orientation, methodological approaches, special principles of forming the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of student exhibition activities.

The content block determines the component composition of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities, educational material, the mastery of which determines the

effectiveness of the process of forming the readiness of the studied type: for teachers and students, and the directions for the implementation of pedagogical conditions for the formation of the studied readiness.

The procedural block of the model reflects the leading stages of formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities, organizational and methodological support for the implementation of pedagogical conditions of the studied readiness, forms of organization of training and teaching tools.

The evaluation-resultative block of the model highlights the criteria for the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities (motivational-cognitive; activity-creative; personal-individual), indicators of their manifestation and the level of formation of the studied readiness (initial, sufficient and high), the predicted results of the implementation of justified pedagogical conditions and the designed model (positive dynamics of the formation levels of the readiness of future teachers of labor education for the organization of students' exhibition activities).

In the third chapter of the dissertation – "Research-experimental verification of the effectiveness of pedagogical conditions and models for the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of student exhibition activities" – a description of the planning and organization of the pedagogical experiment is given, the model of the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize the exhibition activity of students is tested, and the dynamics of changes in the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to the organization of the exhibition activity of students during the pedagogical experiment are tracked.

The results of the ascertainment experiment showed a significant advantage of initial and sufficient levels of formation of the motivational-targeted, cognitive, procedural-active and reflective components of the readiness of students of the experimental and control groups to organize the exhibition activity of students,

proving the correctness of our assumption about the need for their gradual and purposeful formation.

Experimental verification of the effectiveness of the designed model of formation of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize the exhibition activity of students and the pedagogical conditions of its implementation provided for the development and use of special educational and methodological support for this process. The formative experiment provided for the use in experimental groups of students of a set of pedagogical conditions for the implementation of the designed model in three stages: basic, technological, and pedagogical mastery.

In the course of the basic stage of the formative pedagogical experiment, teachers of pedagogical higher education institutions were trained in the formation, theoretical foundations, and the acquisition of primary experience necessary for further mastering innovative technologies of organizing students' exhibition activities.

During the technological stage of the implementation of the designed model and pedagogical conditions for the formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of student exhibition activities, the functional training of teachers for teaching students the organization of student exhibition activities was carried out and the development in future teachers of experimental groups of the skills of analyzing a set of professional actions for planning and organizing the exhibition activities of students, determining their purpose, realizing the urgency of the need and opportunities for acquiring readiness for the organization of exhibition activities of students.

The tasks of the stage of pedagogical mastery of the formative pedagogical experiment included surveying the participants of the educational process regarding the critical understanding of the acquired information from the organization of the exhibition activity of students, the development of their creative self-realization in the field of organization of the exhibition activity of students, ability to navigate innovations in the organization and holding of exhibition events, implementation of

exhibition projects based on indicators of speech, pedagogical technique and pedagogical tact.

The research conducted during the control stage of the pedagogical experiment testified to the effective growth of quantitative and qualitative indicators of the formation of the component composition of the readiness of future teachers of labor education and technology to organize student exhibition activities based on the results of the formative experiment. The implementation of a well-founded and developed model and pedagogical conditions for the formation of the researched readiness ensured a positive dynamic growth of high (+25,5%) and sufficient (+10,9) generalized levels of readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities.

Key words: labor training, technologies, future teacher, exhibition activity, organization, readiness.

LIST OF PUBLISHED WORKS OF THE ACQUIRER

Scientific articles in professional publications and publications of Ukraine and publications indexed in the Web of Science Core Collection database

1. **Kondratenko M. D.**, Tytarenko V. P. From the history of embroidery "white on white" in the Poltava region. *Pedagogical sciences* : scientific journal. 2023. № 81. P. 134–139.

2. **Kondratenko M. D.**, Tytarenko V. P. Formation of theoretical and practical skills for the organization of thematic exhibitions in teachers of labor training and technology. *Pedagogical sciences* : scientific journal. 2023. № 82. P. 21–24.

3. Nahorna N., Kuzmenko P., Sotnychok O., Tsina V., Orlova N., **Kondratenko M.**, Blyzniuk M. Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. V.16, se2. 2023. P.20–29.

4. **Kondratenko M.**, Tytarenko V. Development of exhibition activity in the world. *Origins of pedagogical skill*: a scientific journal. 2024. № 34. P. 228–232.

Articles in other scientific publications, materials of conferences

5. Prokhvatilo R., Zhabko V., **Kondratenko M.**, Tarasa I. Zhittev and the creative palette of Volodymyr Pavlyuchenko (exhibition catalog). *Poltava Local Lore Museum. Little-known pages of history, museology, preservation of monuments* : a collection of scientific articles / [ed. col. : Babenko L. L., Gavrilyuk N. O., Kyridon A. M. and others; O. B. Suprunenko (head of the editorial board); Moklyak V. O. (scientific editor)]; DKiT Poltav. ODE; Vasyl Krychevskyi PCM. Kharkiv : "Maidan" LLC, 2021. Issue XVI. P. 546–553.

6. Kondratenko M. D. Exhibition activity of the Poltava Museum of Local History named after Vasyl Krychevsky in the context of highlighting the life of the Poltava district. *Poltava district: from ancient times to the present: a collection of scientific works* (based on the materials of the scientific conference) / [ed. coll. : Babenko L. L.; Vadimov V. M.; Kononenko M. M. (chief editor of the coll.) and

others; O. B. Suprunenko (rep. ed.)); DKiT Poltav. ODE; Poltava area. council; PCM Vasyl Krychevskyi. Poltava; Kharkiv : "Maidan" LLC, 2021. P. ?? –??.

7. Tarasu I. V., Prokhvatilo R. V., **Kondratenko M. D.** The exhibition "Spiritual Progress" dedicated to the 40th anniversary of the Department of Fine Arts of the V. G. Korolenko State Polytechnic University. *Little-known pages of history, museology, protection of monuments: a collection of scientific articles* / [ed. col.: Babenko L. L., Gavrilyuk N. O., Kyridon A. M. and others; O. B. Suprunenko (head of the editorial board); Moklyak V. O. (scientific editor)]; DKiT Poltav. ODE; PCM Vasyl Krychevskyi. Kharkiv: "Maidan" LLC, 2022. Issue XVII. P. 491–498.

8. Prohvatilo R., Tarasu I., **Kondratenko M.** Folk toy of Poltava Region. History. Modernity. Artistic tradition. *Little-known pages of history, museology, preservation of monuments: a collection of scientific articles* / [ed. col.: Babenko L. L., Gavrilyuk N. O., Kyridon A. M. and others; O. B. Suprunenko (head of the editorial board); Moklyak V. O. (scientific editor)]; DKiT Poltav. ODE; Vasyl Krychevskyi PCM. Kharkiv : "Maidan" LLC, 2022. Issue XVII. P. 498–507.

9. Kondratenko M. D. The history of "white on white" embroidery in the Poltava region, its presentation, protection and popularization. *Ukraine is my embroidery: ethnocultural and educational potential of Ukrainian embroidery* : collection. theses of the 4th International Online Conference, May 18, 2023 / according to general ed. N. Bohdanets-Biloskalenko (electronic edition). Kyiv : Pedagogical thought, 2023. P. 98–101.

10. **Kondratenko M. D.**, Tytarenko V. P. Aesthetic education and development of students during participation in exhibition activities. *Actual problems of the formation of the aesthetic culture of pupils and student youth in educational institutions of Ukraine* : materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference, Kryvyi Rih, April 27, 2023. Kryvyi Rih : KDPU, 2023. P. 17–19.

11. Prokhvatilo R., **Kondratenko M.** To the history of the noble coat of arms of the Cossack era from the "Treasury" of the Poltava Local History Museum named after Vasyl Krychevsky. *Poltava Local Lore Museum. Little-known pages of history, museology, preservation of monuments* : a collection of scientific articles / [ed. col.:

Babenko L. L., Gavrilyuk N. O., Kyridon A. M. and others; O. B. Suprunenko (head of the editorial board); Moklyak V. O. (scientific editor)]; DKiT Poltav. ODE; Vasyl Krychevskyi PCM. Kharkiv: "Maidan" LLC, 2023. Issue XVIII. P. 516–523.

12. **Kondratenko M. D.** Exhibition activity in Ukraine under martial law. *The development of the technological educational field in the direction of the New Ukrainian school* : a collection of materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference of the Department of Theory and Methodology of Technological Education of the Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko (September 29, 2023) / In general. ed. Prof. V. P. Tytarenko, A. Yu. Tsyna; Poltava V. G. Korolenko national ped. University, department theories and methods of technological education. Poltava: PNPU V.G. Korolenko, 2023. P. 457–460.

13. Prokhvatilo R., **Kondratenko M.** Silver memories from the museum "Treasury". *Museum readings: materials of the scientific conference "Jewellery art - a view through the ages"*. Kyiv, Treasury of the National Museum of the History of Ukraine – a branch of the National Museum of the History of Ukraine, November 21, 2022. Kyiv : Fenix LLC, 2023. P. 188–195.

14. **Kondratenko M. D.**, Tytarenko V. P. Formation of skills for organizing art exhibitions in teachers of labor training and technology. *Art in the realities of modern education* : materials of the 10th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (May 25–26, 2023). Poltava: PNPU V. G. Korolenko, 2023. P. 100–105.

15. Kondratenko M. D. Computer graphics in the educational and exhibition space. Materials of the XIII International Scientific and Practical Conference in Memory of Academician Dmytro Thorzhovsky "*Technological Education: Modern Realities and Development Prospects*" on February 23, 2024), X International Scientific and Practical Conference "*Actual Issues in Graphic Training: Theory, Practice and Ways of Development*", dedicated in memory of Viktor Sydorenko, a correspondent member of the National Academy of Ukraine of Ukraine (February 24, 2024) / for general ed. D. Kilderova, V. Kharlamenko. Kyiv, 2024. P. 436–439.

16. Kondratenko M.D. Exhibition "Life will defeat death". *Little-known pages of history, museology, preservation of monuments* : a collection of scientific articles / [ed. col.: Babenko L. L., Gavrilyuk N. O., Kyridon A. M. and others; O. B. Suprunenko (head of the editorial board); Moklyak V. O. (scientific editor)]; DKiT Poltav. ODE; PCM named after Vasyl Krychevskyi. Kharkiv : "Maidan" LLC, 2024. P. 454–459.

17. Kondratenko M. D. Modern organizational aspects of life safety during exhibitions. *Safety of human life and activity : theory and practice* : collection of sciences. works of the All-Ukrainian science and practice conference dedicated to the World Days of Civil Defense and Labor Protection. (Poltava, April 26, 2024) / edited by: Yu. A. Sribnoi, V. P. Tytarenko, E. V. Kulik. Poltava: PNPU V. G. Korolenko, 2024. P. 147–149.

18. Kondratenko M. D. Computer graphics in the educational and exhibition space. Materials of the 13th International Scientific and Practical Conference in Memory of Academician Dmytro Thorzhevsky "*Technological Education: Modern Realities and Development Prospects*" on February 23, 2024), X International Scientific and Practical Conference "*Actual Issues in Graphic Training: Theory, Practice and Ways of Development*", dedicated in memory of Victor Sydorenko, member-correspondent of the National Academy of Ukraine of Ukraine (February 24, 2024) / in general ed. D. Kilderova, V. Kharlamenko. Kyiv: M. P. Drahomanov State University, 2024. P. 436–439.

19. Kondratenko M. D. To the question of inclusion in the exhibition space. *The main goals of the strategy of sustainable development: problems and prospects*: materials of the 1st International Scientific and Practical Forum (Poltava, September 26, 2024) / In general. ed. Prof. M.V. Hrynyova Poltava: PNPU V. G. Korolenko. P. 435–436.

Publications certifying the approval of the dissertation materials

20. Kondratenko M. D. Curriculum of the content module "Exhibition activity" for the preparation of the holders of the educational degree "bachelor" in the specialty

014 Secondary education (by subject specialties). Poltava: PNPU V. G. Korolenko, 2023. 12 p.

21. Kondratenko M. D. Curriculum of the content module "Formation of the readiness of future teachers of labor education and technology for the organization of students' exhibition activities" for the preparation of holders of the educational degree "bachelor" in the specialty 014.10 Secondary education (Labor training and technologies). Poltava: PNPU V.G. Korolenko, 2023. 7 p.

22. Kondratenko M. D. Methodology for forming the readiness of future teachers of labor education and technology to organize student exhibition activities: methodological recommendations. Poltava: PNPU V. G. Korolenko, 2023. 62 p.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розбудова та впровадження державної політики у сфері сучасної освіти вимагає розвитку творчих, інтелектуальних здібностей особистості, її талантів, розвиток цінностей, якими визначається її успішна самореалізація та збагачення, завдяки цьому, культурного, творчого потенціалу народу України. Це потребує сформованості у вчителів трудового навчання ЗЗСО готовності до організації технологічної діяльності учнів, яка здійснюється від формування творчого задуму до його реалізації в її готових продуктах, формування в учнів умінь з презентації та оцінювання результатів власної предметно-перетворювальної діяльності. Це орієнтує сучасну педагогічну освіту на формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Обґрунтування таких змін у вищій педагогічній освіті задеклароване Законами України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024), Державним стандартом базової середньої освіти (2020), програмами трудового навчання (2017), Модельними навчальними програмами «Технології» (2022, 2023) для ЗЗСО та ін., які спрямовують професійну підготовку майбутніх учителів на опанування та впровадження в навчання учнів презентацій спільних та власних результатів їхньої освітньої діяльності, на формування ключової компетентності щодо самовираження та обізнаності у сфері культури у різних формах, у тому числі й засобами виставкової діяльності.

У розв'язанні завдань професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у закладах вищої педагогічної освіти важливе значення мають результати наукових досліджень М. Близнюка, Т. Борисової, Д. Кільдерова, О. Коберника, М. Корця, Є. Кулика, Н. Нагорної, В. Сидоренка, Ю. Срібної, А. Терещука, В. Титаренко, О. Торубари, Д. Тхоржевського, А. Цини та ін. У сучасній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій до презентаційно-виставкової діяльності широко впроваджуються напрацювання таких вчених, як І. Антоненко

(проблеми та шляхи розвитку виставкової діяльності), О. Вагеник (музейна справа у закладах освіти), Н. Вакуленко (використання віртуальних виставок у навчанні учнів виготовлення вишитих виробів на уроках трудового навчання), Т. Дупляк (інтернет-технології у виставковій діяльності), А. Кісь (роль виставкової діяльності у розвитку декоративно-прикладної творчості особистості), В. Пекар (основи виставкової діяльності), В. Титаренко (організація виставок учителем трудового навчання у школі), Т. Ткаченко (виставкова діяльність та бізнес).

Традиційний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, виходячи з діючого Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024), реалізується за загальнонауковою та професійно-орієнтованою, включаючи практичну підготовку, складовими. Їхня жорстка фіксація у освітньо-професійних програмах недостатньо орієнтує учасників освітнього процесу на опанування під час професійної підготовки інформаційною, соціальною, навчальною, виховною, комунікаційною, розвиваючою, культурною функціями виставкової діяльності, які виступають дієвими засобами ефективного навчання учнів умінням із презентації та оцінювання результатів власної предметно-перетворювальної діяльності та опанування ключовою компетентністю самовираження та обізнаності у сфері культури.

Різноманітність теоретико-прикладних завдань готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності розкриті у багатогранних дослідженнях: мистецького (І. Антоненко, Я. Антонюк, Т. Дупляк, А. Руденченко, І. Шиндировський та ін.), психологічного (Ю. Кальченко, В. Надольська, В. Пекар, Т. Ткаченко та ін.) та педагогічного (О. Вагеник, Н. Вакуленко, А. Кісь, Н. Нагорна, Ю. Срібна, В. Титаренко та ін.) характеру.

Актуальність використання організації виставкової діяльності молоді як засобу професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій визначається сучасним нормативними освітніми

документами за відсутності єдності думок науковців щодо її сутності, загальноприйнятого розуміння та місця в презентаційній та оцінювально-результативній предметно-перетворювальній діяльності учнів ЗЗСО. За відсутності системних науково-педагогічних розвідок у галузі теорії і практики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, якими обґрунтовуються методологічні підходи до визначення мети, змісту, методів, форм організації та засобів здійснення такої підготовки, відповідно до діючих Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024) та Державного стандарту базової середньої освіти (2020), актуальним є теоретичне та емпіричне вивчення цього процесу в педагогічних ЗВО.

Необхідність оновлення змістових та процесуальних складових підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій в умовах стандартизації вітчизняної системи освіти актуалізує потребу в подоланні ряду суперечностей між:

- результативною предметно-перетворювальною діяльністю учнів ЗЗСО на уроках трудового навчання та технологій і недостатнім використанням традиційною методикою ефективного навчання учнів умінням презентації та оцінювання результатів власної предметно-перетворювальної діяльності;

- рівнем обґрунтованості інформаційної, соціальної, навчальної, виховної, комунікаційної, розвиваючої, культурної функцій виставкової діяльності та нерозробленістю теоретико-методичних засад їхньої реалізації у процесі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- нормативною та науковою здатністю педагогічних ЗВО до ефективного розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та недостатнім рівнем теоретичної та практичної готовності випускників до діяльності цього виду;

- динамічним розвитком нових технологій виставкової діяльності й традиційними цільовими, змістовими і процесуальними особливостями

процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- спрямованістю традиційної системи професійно-педагогічної підготовки на реалізацією індивідуальних особливостей, можливостей і освітніх потреб майбутніх учителів трудового навчання та технологій та об'єктивною потребою у розробці навчально-методичного супроводу їхньої підготовки до організації виставкової діяльності учнів.

Існуюча у сучасних умовах професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій необхідність вивчення особливостей формування їхньої готовності до організації виставкової діяльності учнів, обґрунтування їхнього змісту, методичних засад та недостатнє виявлення аспектів їхнього теоретико-практичного осмислення і розв'язання зумовили вибір теми дисертаційної роботи «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано на кафедрі теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка у рамках кафедральної науково-дослідної теми «Теоретико-методичні аспекти технологічної освіти учнівської та студентської молоді засобами естетичної культури та дизайну» (номер державної реєстрації 011U003063). Тема дисертації затверджена вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 2 від 24.09.2021 р.).

Мета дослідження передбачає розробку, теоретичне обґрунтування та дослідно-експериментальну перевірку в освітньому процесі педагогічних ЗВО ефективності моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та педагогічних умов її впровадження.

Згідно сформульованої мети визначено завдання дослідження:

- розкрити сутність та теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у теорії і практиці діяльності педагогічних ЗВО;

- визначити особливості навчання організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій;

- розробити модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, обґрунтувати педагогічні умови її впровадження в освітній процес педагогічних ЗВО;

- скласти та впровадити в освітню практику навчально-методичний супровід реалізації педагогічних умов впровадження розробленої моделі та здійснити дослідно-експериментальну перевірку їхньої ефективності в освітньому процесі педагогічних ЗВО.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій в педагогічних ЗВО.

Предмет дослідження – модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та педагогічні умови її впровадження.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених у дисертаційній роботі завдань були використані методи *теоретичного дослідження* (порівняльно-контекстний аналіз, синтез, узагальнення та систематизація результатів вивчення літературних джерел для встановлення стану розробки проблеми дослідження у педагогічній науці та практиці, уточнення змісту досліджуваних термінів та понятійних конструктів, вивчення змісту та структури, обґрунтування педагогічних умов підготовки, розробки критеріїв, показників і рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; теоретичне проєктування, абстрагування, прогнозування та моделювання для розробки й обґрунтування моделі та навчально-методичного супроводу для її

впровадження в освітню практику педагогічних ЗВО); *емпіричного дослідження* (педагогічні спостереження, констатувальний, формувальний та контрольний педагогічний експеримент, бесіди, опитування, тестування, анкетування учасників освітнього процесу, експертні оцінювання для отримання та аналізу даних щодо реального стану, відслідковування взаємозв'язків між рівнями готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів); *математичної статистики* (реєстрація, шкалування, ранжування, критерій згоди χ^2 Пірсона, кореляційний аналіз для обробки, інтерпретації та забезпечення об'єктивності, достовірності й вірогідності одержаних результатів дослідно-експериментальної роботи, визначення ефективності спроектованої моделі та педагогічних умов її впровадження).

Експериментальна база дослідження. У констатувальному, формувальному та контрольному експериментах брали участь 216 студентів (експериментальна група – 110 осіб і контрольна – 106 осіб) спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) та 34 викладачі Державного університету інфраструктури та технологій (м. Київ), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Хмельницького національного університету, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка та Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у тому, що:

вперше теоретично обґрунтовано та перевірено дослідно-експериментальним шляхом процес поетапного формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, що складається з базового, технологічного та педагогічної майстерності етапів; спроектовано модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації

виставкової діяльності учнів у єдності методологічно-цільового, змістового, процесуального та оцінювально-результативного блоків; розроблені критерії (мотиваційно-пізнавальний; діяльнісно-творчий; особистісно-індивідуальний) та показники, визначені рівні (початковий, достатній, високий) сформованості досліджуваного феномену; обґрунтовано педагогічні умови впровадження моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (активізація підготовленості викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів; вдосконалення навчально-методичного супроводу цього процесу запровадженням змістового навчального модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»; реалізація в професійно-педагогічній підготовці методики поетапного формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів); експериментальним шляхом перевірено ефективність спроектованої моделі та педагогічних умов її впровадження у професійну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій; розкрито теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів в педагогічному ЗВО та особливості організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки; визначено педагогічну сутність понятійного конструкту «формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»; розроблено та впроваджено науково-методичний її супровід.

конкретизовано функції та структурні складові (мотиваційно-цільовий, пізнавальний, процесуально-діяльнісний та рефлексивний компоненти) виставкової діяльності; зміст ключових понять дослідження «виставкова діяльність учнів», «готовність до організації виставкової діяльності», зміст та структура готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

подальшого розвитку набули науково-педагогічне розуміння сутності готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; методичні особливості формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

удосконалено завдання, зміст, методи, форми організації та засоби формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічних ЗВО.

Практичне значення дослідження визначається впровадженням в освітній процес педагогічних ЗВО: спроектованої моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; авторського навчально-методичного супроводу у вигляді навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології), методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; розроблених засобів діагностики для виявлення сформованості готовності цього виду. Результати дослідження призначені для використання у процесі професійно-педагогічної підготовки студентів, можуть бути впроваджені у практику освітньої діяльності вчителів трудового навчання та технологій.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес професійної підготовки учителів трудового навчання та технологій Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (довідка № 146/01-50/02 від 08.01.2025 р.), Державного університету інфраструктури та технологій (довідка № 1014/01-11 від 04.12.2024 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 135/2530 від 23.12.2024 р.), Полтавської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 23 Полтавської міської

ради Полтавської області (довідка № 01-24/411 від 26.12.2024 р.), Кременецької обласної гуманітарної педагогічної академії ім. Тараса Шевченка (довідка № 05-16/149 від 20.12.2024 р.), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 64-н від 30.12.2024 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 1950/01 від 31.12.2024 р.).

Особистий внесок здобувача. У спільних науково-методичних публікаціях, підготовлених у співавторстві з іншими науковцями, здобуваччі належать: у статті «З історії вишивки «білим по білому» на Полтавщині» – розкриття заходів щодо охорони та популяризації решетилівської вишивки, передачі її майбутнім поколінням; у статті «Формування у вчителів трудового навчання та технологій теоретичних та практичних навичок до організації тематичних виставок» – розкриття основних функцій виставкової діяльності та особливостей поетапної роботи вчителів над виставкою; у статті «Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology» – аналіз практик і характеристика методів оцифрування проектно-технологічної та дизайнерської діяльності; у статті «Життєва і творча палітра Володимира Павлюченка (каталог виставки)» – опис життя та творчості відомого полтавського художника, презентація виставкового проєкту для популяризації його творчості; у статті «Народна іграшка Полтавщини. Історія. Сучасність. Мистецька традиція» – представлення народної іграшки як мистецького твору, вивчення її історії та традицій створення, презентація кураторського виставкового проєкту іграшок майстрів Полтавщини; у статті «Естетичне виховання та розвиток учнів під час залучення до виставкової діяльності» – розгляд спільних (вчителя та учнів) завдань підготовки виставок, їхніх функцій та етапів організації й проведення; у статті «До історії дворянського герба козацької доби зі «Скарбниці» Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського» – вивчення та представлення унікального історичного предмету та шляхи його популяризації – створення постійно діючих виставок; у статті «Срібні меморії з музейної

«Скарбниці» Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського» – розгляд, публікація комплексу меморіальних ювелірних виробів та презентація їх у виставковій діяльності; у статті «Формування у вчителів трудового навчання та технологій навичок до організації мистецьких виставок» – опис та аналіз мистецької виставки «Барви Полтавщини», її характеристика, використання та передання набутого досвіду при побудові подібних виставок та виставок воєнного часу.

Апробація результатів дослідження. Провідні положення та результати дисертаційної роботи представлялись та обговорювались на науково-методичних семінарах та засіданнях кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та на різномірівневих науково-практичних конференціях, семінарах та публічних читаннях:

міжнародних: «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Хмельницький, 2021, 2023); «Парадигми мистецької та технологічної освіти: сучасні виклики і проблеми вирішення» (Харків, 2022); «Реформування вищої освіти в контексті забезпечення сталого розвитку суспільства» (Полтава, 2022); «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки» (Івано-Франківськ, 2023); «Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті» (Кропивницький, 2023); «Європейський вектор розвитку вищої освіти України» (Полтава, 2023); «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку» (Київ, 2024); «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку» (Київ, 2024); «Основні цілі стратегії сталого розвитку : проблеми та перспективи» (Полтава, 2024);

всеукраїнських: «Сучасні соціокультурні процеси: компетентнісно-аксіологічний аспект» (Полтава, 2021); «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст» (Полтава, 2021); «Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика» (Полтава, 2022, 2023, 2024); «Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи» (Полтава, 2022, 2023);

«Ювелірне мистецтво: погляд крізь віки» (Київ, 2022); «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: досвід та перспективи» (Умань, 2022, 2023; 2024); «Актуальні проблеми формування естетичної культури учнівської та студентської молоді в закладах освіти України» (Кривий Ріг, 2023); «Василь Кричевський – знаний мистець» (Полтава, 2023); «Мистецтво в реаліях сучасної освіти» (Полтава, 2023, 2024); «Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі нової української школи» (Полтава, 2023); «Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2023); «Мистецтво, мистецька та позашкільна освіта: історія, теорія, практика, перспективи взаємодії» (Полтава, 2023); «Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів освіти (студентів) і молодих учених» (Вінниця, 2024); «Сучасний стан біосфери у науковій спадщині академіка Володимира Вернадського в контексті сучасних техногенних загроз» (Полтава, 2024); «Мистецтво української вишивки – життєдаєне джерело творчості» (Полтава, 2024); «Інтернаціоналізація технологічної та професійної освіти: досвід та перспективи» (Переяслав, 2024);

регіональних: «Полтавський район: від давнини до сьогодення» (Полтава, 2021); «Розвиток музейної справи під час воєнного стану» (Полтава, 2023).

Публікації. Зміст та основні результати дисертації опубліковано у 21 науково-методичній праці, серед яких 1 стаття у виданні проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection, 2 статті у наукових фахових виданнях, 15 – в інших наукових виданнях, матеріали конференцій, 1 методичні рекомендації та 2 навчальні програми змістових модулів.

Структура дисертації складається зі вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел із 288 найменувань, серед яких 27 іноземними мовами, 20 додатків на 73 сторінках. Дисертація містить 15 рисунків та 28 таблиць. Повний обсяг дисертаційної роботи складає 297 сторінок, а основний текст розміщено на 190 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

За результатами вивчення соціально-філософських, психолого-педагогічних джерел здійснено теоретичну конкретизацію сутності ключових понять дослідження «виставкова діяльність учнів», «готовність до організації виставкової діяльності», якими визначається актуальність та зміст формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Висвітлені теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному ЗВО та розкриті особливості організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки студентів.

1.1. Змістова характеристика поняття формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

Серед провідних завдань вищої педагогічної освіти Закони України «Про освіту» [78], «Про вищу освіту» [77], Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [188] декларують опанування та впровадження в навчання презентацій спільних та власних результатів освітньої діяльності здобувачів, формування ключової компетентності щодо самовираження та обізнаності у сфері культури у різних формах, у тому числі й засобами виставкової діяльності.

Важливим завданням сучасної вищої педагогічної освіти Державним стандартом базової середньої освіти (2020) визначається професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій, які володіють здатністю до навчання учнів різних форм презентації та аргументації прийнятих ними

рішень, власних ідей, бачень, переконань, інноваційних поглядів та ініціатив, зрозуміло та грамотно використовуючи для цього доцільні виражальні засоби.

Теоретична стадія дослідження визначається аналізом сутності ключових понять дослідження «формування», «готовність», «організація», «виставка», «виставкова діяльність учнів», «готовність до організації виставкової діяльності», якими визначається актуальність та зміст досліджуваного нами понятійного конструкту «формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

Аналіз у контексті проведеного дослідження поняття «формування» сприяв встановленню, що воно, у перекладі з латини (*formo*), означає утворення та має досить широкий діапазон характеристик. За Великим тлумачним словником сучасної української мови [28, с. 1544] формування передбачає надання будь-чому певного вигляду, форми, завершеності, організацію, створення, утворення, складання чого небудь.

У психології (в оперантному наuczінні) формування характеризує процес підкріплення поведінки, яка якнайближче наближається до бажаної [193, с. 597]. Коротким словником психологічних термінів [124] формування визначається як процес організованого та цілеспрямованого опанування соціальними суб'єктами стійкими цілісними якостями та рисами, необхідними для їхньої успішної життєдіяльності.

Поняття «формування», за своєю ієрархією, входить до змісту більш широкого поняття «розвиток», що включає у себе поняття «вплив середовища», який здебільшого має позитивно-прийнятний, або неприйнятний соціальний характер. Процес формування соціальних якостей особистості під час соціалізації та виховання у спеціально створеному середовищі діяльності та спілкування визначає, за С. Гончаренком [45, с. 404], розвиток особистості.

У педагогічній науці термін «формування» розглядається як результат розвитку особистості людини внаслідок освітніх впливів (навчання, виховання), чим визначається її завершеність та досягнення певних рівнів зрілості [16; 140; 151; 239; 250; 259]. Обсяг поняття «формування особистості»

охоплює різновиди навчання, зорієнтовані на становлення її складників (досвіду, психофізіологічних якостей, динаміки протікання психічних процесів та особистісної спрямованості).

Отже, педагогічне тлумачення формування особистості характеризується цілеспрямованим або стихійним її розвитком під впливом психологічних, національних, соціально-економічних, політичних релігійних та ін. чинників, які обумовлюють динамічно-функціональні зміни змісту та психологічної структури особистості. До різновидів педагогічного формування особистості ми відносимо вправи, навчання, тренування та виховання.

Ми поділяємо думку М. Курача [128, с. 104], що поняття «формування» необхідно визначати із позицій різних підходів до його розуміння, як:

- надання певної завершеності, форми будь-чому (розвиток, освіта);
- становлення особистості внаслідок дії певних чинників з набуттям результатів на теперішній час за ознаками їхньої форми у вигляді комплексів особистісних якостей і властивостей, рівнів їхньої стабілізації;
- процес особистісного розвитку внаслідок дії внутрішніх і зовнішніх чинників (навчання, виховання, самоактивність, вплив природного та соціального середовища та ін.).

Формування особистісних новоутворень М. Курач слушно розуміє не як просте вкладання в готову форму, а набуття цієї форми у процесі діяльнісного оволодіння змістом навчання, виховання та розвитку за опосередкованого та прямого управління освітнім процесом педагогом, який створює сприятливі організаційно-педагогічні умови, застосовує інноваційні та традиційні методи, організаційні форми і засоби.

Виходячи з того, що готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів є результатом професійно-педагогічної підготовки, доцільним є здійснення аналізу поняття «готовність» у контексті досліджуваної теми. Термін готовність у педагогічних дослідженнях здебільшого визначається як здатність особистості до професійно-педагогічної діяльності (Крупський; Педагогічний словник;

Енциклопедія освіти; Торубара; Шатун; Collins English Dictionary). Існуюча різноманітність трактувань та підходів до сутнісно-змістової характеристики цього терміну можна пояснити специфічними особливостями дослідницьких завдань, які розв'язуються науковцями у їхніх дослідженнях.

Поняття педагогічної готовності науковцями визначається як: інтеграція психологічної (потреби, усвідомлення, ідеї) та особистісної (знання, уміння, навички) підготовленості [132]; єдність мотиваційної, операційно-орієнтаційної, емоційної, вольової та психофізіологічної складових її змістових сторін [118]; інтегральний вияв професіоналізму у складі загальної та професійної культури, досвіду педагогічної діяльності та творчості, сформованих у вигляді системи знань та умінь [59]; ціннісно-цільове та змістовно-технологічне наповнення процесу освіти [9]. Тому, під час розгляду феномену «готовність» ми виходимо з необхідності врахування його специфічних особливостей для розв'язання конкретних освітніх завдань.

Аналіз наукових досліджень О. Балдинюк, О. Дубасенюк, Л. Кондрашової, М. Левченка, В. Моляко, С. Мороз вказує на вплив на підготовку майбутніх учителів не лише освітнього процесу та його навчально-методичного супроводу, а й комунікації між його учасниками, що актуалізує психологічний компонент готовності майбутніх учителів до творчої педагогічної діяльності. Тому, Є. Клейно розглядає готовність майбутніх учителів до професійної діяльності в освітніх закладах як здатність до організації та здійснення освітньої діяльності з її орієнтацією на творчий рівень, що потребує від них володіння спеціальними уміннями, навичками й особистісними якостями як складовими практико-орієнтованої компетентності [90].

Компетентнісний підхід на сьогодні є визначальним у освітній діяльності [99], а готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів визначається закладеними до змісту професійно-педагогічної підготовки компетенціями, які складаються з

мотиваційних, когнітивних, діяльнісно-особистісних та рефлексивних компонентів.

Метою професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів у педагогічних ЗВО у сучасних науково-педагогічних дослідженнях визнається формування професійних компетентностей, як особистісних властивостей, що визначають здатність до педагогічної діяльності в єдності теоретичної та практичної готовності до результативної діяльності та ефективного розв'язування типових та нестандартних ситуацій педагогічної діяльності [210].

Не підмінююче одне одним, поняття «готовність» та «компетентність» тісно взаємопов'язані, але вирізняються своїми мотиваційними ознаками, де готовність визначається стійкою мотивацією до діяльності, а компетентність ґрунтується на набутому досвіді і її базисом виступає саме готовність [94]. Отже, готовність та компетентність щодо професійної діяльності сучасна педагогічна наука визначає як суміжні рівні професійного розвитку, розглядаючи компетентність як вияв готовності до самостійної професійної діяльності [186]. Таке розуміння дефініцій «компетентність» та «готовність» орієнтує нас на їхній розгляд у послідовності від формування готовності до розвитку компетентності.

Формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності повинна здійснюватися послідовно та комплексно у спеціально створеному середовищі, наближеному до умов їхньої професійної діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей тих, хто навчається [155].

Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів потребує уточнення розуміння поняття «*організація*». У словниковій та термінологічній літературі категорія «організація» визначається як: облаштування, надання стрункого вигляду, внутрішнє впорядкування та узгодженості частин цілого [238]; динамічні закономірності взаємозв'язку та функціонування частин цілого, спрямовані на вдосконалення взаємодії між ними [223, с. 111].

Відносно професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічних ЗВО, особливості її організації містять функції координації освітньої діяльності, встановлення горизонтальних і вертикальних зв'язків та розподілу освітніх завдань, збігаючись певною мірою, за цим значенням, із категорією «управління». Технологічна функція управління, як складова організації, передбачає розробку форм, методів і засобів освітньої діяльності, даючи відповіді на питання: «як це буде проводитися (де, коли за якими формами діяльності) [71, с. 613].

У словниках Й. Завадського, О. Ксенофонтової, Р. Лайкерта, Г. Осовської, В. Пічі, В. Радула, О. Юшкевича категорія «організація» (лат. *organizo* – повідомлення, надання чіткого вигляду, облаштування; англ. *organization*) визначається як: стрункий вигляд, обумовлений узгодженістю, внутрішньою будовою та впорядкованістю автономних частин цілого; сукупність дій, якими вдосконалюються взаємозв'язки між частинами цілого [215, с. 239]; властивість (ознака) речей, явищ, подій, які вивчаються як системи, що визначають взаємодію частин цілого; форма спільної діяльності об'єднань людей [172, с. 213]; зведення будь-чого у систему, ...вид цілеспрямованої діяльності з впливу на об'єкти для облаштування стійких взаємозв'язків між частинами цілого [213, с. 199]; особиста свобода дій у прийнятті рішень, мінімізація обмежень різними правилами поведінки людей (Соціологія: терміни, поняття, персоналії) [214, с. 255].

У дослідженнях Р. Лайкерта визначені чотири типи організації. Організації першого типу характеризуються типом авторитарного управління, обумовленим спрямуванням інформації з видачі завдань та прийняття рішень зверху вниз. Для другого типу організації властиво доброзичливо-авторитарна співучасть її учасників у видачі завдань та прийнятті рішень, активно рухаючи інформацію знизу вгору. Третій тип організації включає демократично-консультативний контроль з боку керівництва, консультації з підлеглими перед прийняттям управлінських рішень із налагодженням зворотнього зв'язку знизу вгору. Організація четвертого типу передбачає участь її членів у прийнятті

управлінських рішень, характеризується виявами довіри підлеглим, керуючись спільною працею задля досягнення завдань організації з горизонтально-вертикальним рухом об'єктивної інформації та формулюванням завдань за участі її членів [200, с. 61].

Отже, термін «організація» нами визначається як упорядкованість, зведення та узгодження елементів цілісної системи шляхом вдосконалення та налагодження стійких горизонтальних та вертикальних взаємозв'язків між ними, обумовлюючи рівень свободи у визначенні завдань та прийнятті управлінських рішень. Серед складників системи професійної підготовки, які підлягають організації, можна виділити зміст, методи, засоби навчання, якими впорядковується та узгоджується освітня діяльність майбутніх учителів.

Організація процесу навчання визначається Енциклопедією освіти, як сукупність педагогічних дій, спрямованих на формування гармонійно-розвинутої, освіченої особистості, здатної до високої мобільності, постійного оновлення знань, адаптації до змін у соціокультурному оточенні, компетентності в галузях сучасної техніки та технологій [71, с. 613].

З метою з'ясування сутності виставкової діяльності учнів далі визначимо структуру та зміст поняття «виставка» та його місце в освітній діяльності учнів ЗЗСО. Поняття «виставка» (від. лат. «*exposition*») означає виставлення будь-чого на показ і демонстрацію та характеризується мистецтвом експонування, що має стародавнє походження [228, с. 15].

Виставкова діяльність була започаткована французькими музеями у XVII столітті. У 1798 році в Парижі була організована перша промислова виставка. Цікаво, що Ейфелева вежа була зведена до Всесвітньої виставки 1889 року та слугувала її вхідною аркою. Сучасні виставки стали індустрією виставкового бізнесу, різні аспекти діяльності яких регламентується стандартами групи ISO 25639 [228].

Виставка розглядається у сучасній літературі як публічна демонстрація галузевих досягнень (економіка, мистецтво, наука, культура, техніка) життя суспільства [5; 228]. Сучасною Концепцією розвитку виставкової діяльності

[120], виставка визначається як захід, спрямований на демонстрацію послуг та видів продукції, їхнє просування на зовнішній чи внутрішній ринок та вивчення для цього кон'юнктури ринку.

Проектом Закону України «Про виставкову діяльність» (2005) виставкова діяльність визначається як діяльність із організації, проведення, інформаційного і матеріально-технічного забезпечення виставкових заходів.

У навчальному посібнику Ю. Миронова та Р. Крамара «Основи рекламної діяльності» [146] виставки розглядаються як заздалегідь заплановані демонстрації єдиних цілісних експонатів, засновані на візуальному способі впливу, привертання уваги та передачі інформації. Крім демонстраційної функції виставки часто мають економічну спрямованість із просуванням товарів та виробів на ринок, сприяють аналізу ринків збуту, налагодженню ділових, наукових, мистецьких контактів між її учасниками та споживачами, вивченню їхньої реакції на демонстраційні об'єкти. Проведення виставок часто супроводжується організацією симпозіумів, семінарів та зустрічей за їхньою актуальною тематикою.

Виставкові заходи традиційно класифікують за різними ознаками. Я. Антонюк та І. Шиндровський розрізняють виставки за широтою представлення досягнень (всесвітні, міжнародні, національні, місцеві), охоплення різних галузей (загальні та галузеві), тривалістю дії (тимчасові, періодичні та постійні) [5].

У навчальному посібнику Ю. Миронова та Р. Крамара [146] виставки класифікуються за ознаками: мети проведення (інформаційні, ознайомчі та торгівельні); частоти проведення (сезонні, щорічні, періодичні); характеру представлення експонатів (універсальні, спеціалізовані, галузеві та багатогалузеві); широтою охоплення складу учасників (міжнародні, національні, міжрегіональні та регіональні).

Концепцією розвитку виставкової діяльності [120], виставки класифікуються за:

- місцем проведення: вітчизняні та закордонні;

- джерелами фінансування: на бюджетній, комерційній та змішаній основі;
- статусом: всесвітні, міжнародні, національні (за участю національних та іноземних учасників), міжрегіональні та місцеві (регіональні);
- тематикою: універсальні; багатогалузеві, галузеві,

Отже, під *виставкою* ми розуміємо заздалегідь заплановану публічну демонстрацію галузевих досягнень суспільного життя у вигляді різновидів продукції та послуг, засновану на візуальному способі впливу, привертанні уваги та передачі інформації, що включає діяльність із організації, проведення, матеріального та інформаційного забезпечення виставкових заходів та характеризується тематикою, статусом, місцем, частотою проведення, широтою представлення учасників та досягнень, джерелами фінансування.

Концепцією розвитку виставкової діяльності [120], спрямованої на створення сприятливих умов для розвитку виставкової діяльності, виділяються такі її ознаки як складова розвитку ринкових процесів, стимулювання позитивних змін у структурі вітчизняної економіки, сприяння техніко-технологічному оновленню виробництва країни. Серед принципів виставкової діяльності Концепцією її розвитку виділяються: створення рівних умов усім її суб'єктам; свобода їхнього доступу до виставкової діяльності; використання різноманітних підходів до її розвитку [120].

Виставкову діяльність Л. Лукашова визначає як систему інформаційних, професійних, рекламних, господарських, технічних, технологічних, економічних та управлінських дій зацікавлених у ній сторін, які стимульовані потребами виробництва, споживання та передбачає підготовку й проведення виставок, презентацій, якими забезпечується розвиток та взаємозв'язок відтворювальних суспільних процесів [138, с. 270].

Вітчизняний науковець В. Пекар трактує термін «виставкова діяльність» як діяльність установ, організацій та підприємств спрямовану на організацію та участь у виставках, їхнє відвідування та виконання різних виставкових послуг і робіт [176, с. 80].

Виставкову діяльність Т. Ткаченко і Т. Дупляк [228], S. Pejić [275] характеризують як діяльність із формування, реалізації та споживання виставкових продуктів шляхом організації та участі у виставкових заходах. Серед функцій виставкової діяльності вони вирізняють інформаційну, комунікаційну, комерційну, міжнародну, навчальну, маркетингову, макроекономічну та соціальну. Науковці визначають також три види ефекту виставкової діяльності: первинний з отримання учасниками виставки нової для них інформації; вторинний (відкладений) використання виставкової інформації у подальшій трудовій діяльності учасників виставки; непрямий (мультиплікативний) вплив на зростання зацікавленості демонстрованими на виставці об'єктами, економіку регіону та його інфраструктуру.

Серед суб'єктів виставкової діяльності Концепцією [120] визначені:

- організатори виставок – установи, підприємства та організації, які займаються організацією виставок та несуть відповідальність перед учасниками і відвідувачами за рівень надання виставкових послуг;
- розпорядники виставок – установи, підприємства та організації, яким організатори доручають виконання комплексу заходів з підготовки та проведення виставкових заходів;
- упорядники виставок – установи, підприємства та організації, які на договірних засадах із організаторами чи розпорядниками виставок, здійснюють роботи з проектування, розбудови, опорядження виставок та виставкових локацій;
- агенти – установи, підприємства та організації, які на договірній основі з організаторами, здійснюють залучення учасників до виставкових заходів;
- підрядники – установи, підприємства та організації, які на договірній основі з організаторами чи розпорядниками виставок, забезпечують виконання необхідних робіт, постачання матеріалів та надання послуг з організації та проведення виставкових заходів;

- учасники виставки – установи, підприємства та організації, які на договірній основі з організаторами, беруть участь у виставкових заходах (Концепція розвитку виставкової діяльності, 2003).

У алгоритмі процесу участі установ та організацій у виставкових заходах Ю. Миронов та Р. Крамар виділяють:

- прийняття рішення про участь у виставці;
- формулювання мети участі у роботі виставки;
- вибір виду виставки, в роботі якої планується взяти участь;
- здійснення організаційно-підготовчих заходів;
- участь у виставці;
- обговорення та аналіз результатів участі установи чи організації у виставкових заходах [146].

Однією з форм виставкової діяльності є презентація як спосіб представлення об'єктів громадськості разом із коментарями по їхній будові, призначенню та особливостями застосування. Презентація, крім офіційної урочистої частини, часто має культурну програму та фуршет. Важливим для залучення широкого кола відвідувачів є приурочення презентацій до святкових дат, вибір та відповідне оформлення приміщення, в якому проходитиме презентація, час її проведення для забезпечення кращої її відвідування [146].

Таким чином, *виставкова діяльність*, за нашим визначенням, включає систему інформаційних, професійних, рекламних, господарських, технічних, технологічних, економічних та управлінських дій суб'єктів виставкової діяльності, установ, організацій та підприємств, що включають підготовку, організацію, участь та відвідування виставок, презентацій, виконання різних виставкових послуг і робіт, якими забезпечується розвиток та взаємозв'язок відтворювальних суспільних процесів.

Далі у контексти теми нашого дослідження проаналізуємо місце виставкової діяльності в освітньому процесі учнів ЗЗСО. Категорія «*виставкова діяльність учнів*» передбачає спільну підготовку, організацію і проведення учнями разом із учителем виставкових заходів, спрямованих на

презентацію, виконаних ними робіт, популяризацію творчості дітей, освітніх інновацій і нових навчальних методик, обмін досвідом в галузі трудового навчання та навчання технологій, мотивацію творчої активності учасників освітнього процесу, заохочення та стимулювання учасників виставкових заходів [111, с. 17].

Виставкова діяльність учнів складається з кількох особливих етапів, якість реалізації яких визначає успішність проведення виставки. Підготовчий етап передбачає вивчення актуальності, потреб і можливостей у підготовці виставки, визначення потенційно-можливої майбутньої цільової аудиторії. Організаційний етап включає визначення учнями разом із вчителем технологій та трудового навчання тематики, місця і часу проведення виставки. На вибір тематики виставки впливають актуальні завдання та зміст календарного плану трудового навчання та технологій, за яким виготовляються експонати виставки та які підпорядковуються певній виставковій концепції, методичним рекомендаціям з організації оформлення та підготовки виставки [98; 141]. Етап зі складання експозиційно-тематичного плану виставки визначає структуру простору виставки, формування її центральної та периферійних зон, складання маршруту огляду виставки відвідувачами. Підбираючи з учнями експонати, за виставковою концепцією та експозиційно-тематичним планом, за розмірами площі виставки, визначається кількість виробів для демонстрації. Розміщення експонатів повинно гармонійно поєднуватися з оточуючим виставку простором та освітленням.

Як зазначає Л. Меленець [141, с. 53], учнівські роботи доцільно представляти за техніками виконання та видами творчості. Наприклад, роботи кожного окремого класу учнів, або за видами навчальних завдань, різновидами декоративно-прикладної творчості та ін. Етикетки експонатів повинні містити прізвище та ім'я автора, назву роботи, дату її виконання, вид техніки виконання та використані матеріали. Проведення виставки також можуть супроводжувати виступи учнівських творчих колективів, театралізації, музичний супровід за виставковою тематикою [98].

У ході проведення виставки організується чергування учнів у експозиційній залі, здійснюється екскурсійний супровід її відвідувачів, можуть проводитися для них майстер-класи, здійснюватися їхнє опитування.

Участь учнів у виставковій діяльності сприяє реалізації навчально-виховної та естетично-розвивальної функцій трудового навчання та навчання технологій. В учнів формуються уявлення про види творчості, її сутність, закріплюється система предметних знань, художніх та естетичних категорій і понять, збагачується художньо-естетичний досвід, формуються предметні та ключові компетентності. Як зазначає Т. Єлінова [73], в учнів формується готовність до використання набутого виставкового досвіду у самостійній життєдіяльності згідно загальнолюдських цінностей та власних світоглядних та духовних позицій, розвиваються самоосвітні навички.

Участь у виставковій діяльності сприяє, за І. Шильником [253], естетичному сприйняттю учнями дійсності та розвиває ціннісно-сміслову ставлення до різних видів творчості. Підготовка експонатів до виставки стимулює учнів до якісного виконання трудових завдань, відповідального ставлення до праці на уроках трудового навчання та технологій.

У дослідженні Reis P., Tinoca L., Baptista M., Linhares E. [277] доведено позитивний вплив виставкових заходів із презентації актуальних тем сучасних досліджень на уявлення учнівської молоді про їхні наукових і предметних компетентності. Участь у виставковій діяльності дієво покращує усвідомлення здобувачами освіти своєї компетентності у створенні виставок на уроках предметного шкільного навчання як засобу покращення обізнаності в темах, пов'язаних із наукою, технологіями і суспільством.

У ході проведення виставок-конкурсів в учнів виховується здатність до сприйняття та інтерпретації й оцінювання виставкових експонатів, до висловлювання власного ставлення до них, супроводжуючи власні думки оцінювальною аргументацією [111, с. 19; 264]. Залучення учнівської молоді до виставкової діяльності сприяє формуванню інтересу до трудового навчання та технологій, розвиває естетичні та моральні цінності, стимулює потребу в

творчій проєктно-технологічній діяльності на уроках і у позаурочний час, забезпечує трудову самореалізацію та естетико-духовне самовдосконалення відповідно до індивідуальних вікових можливостей учнів.

Теоретичний системний аналіз понятійного апарату із проблеми дослідження дає змогу констатувати, що у контексті сучасного розвитку технологічної галузі освіти у педагогічних ЗВО одним з важливих завдань сучасної професійної підготовки слід визначити формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Перед педагогами ставиться завдання ознайомлення учнів 5–9 класів із сучасними інноваційними технологіями організації виставкової діяльності з демонстрації іншим їхніх творчих робіт, виготовлених на уроках трудового навчання, технологій та у позаурочний час. Тому, важливою складовою професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців у нашому дослідженні виступає уточнення змісту понятійного конструкту «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

Готовність педагогів до професійної діяльності є предметом активних наукових розвідок за останні 50 років. Вона розглядається як: основа творчої діяльності та педагогічної майстерності вчителя [79; 80; 82]; спрямованість і здатність вчителя до виконання своїх професійно-педагогічних функцій [57, с. 79]; спрямованість на професійну діяльність та стійкі установки на працю [133]; відносно стійка, цілісна особистісна якість, що складається з комплексу ціннісно-мотиваційних, когнітивно-інтелектуальних та діяльнісно-операційних детермінант професійного зростання педагога, яким забезпечується його самоосвітня, самовиховна та самоактуалізаційна діяльність [22; 139; 203; 252).

Науковцями, якими досліджуються проблеми професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій (І. В. Андрощук, І. П. Андрощук, Д. Кільдеров, О. Коберник, М. Корець, Є. Кулик, М. Курач, Л. Оршанський, В. Сидоренко, В. Стещенко, Г. Терещук,

В. Титаренко, Д. Тхоржевський, А. Цина та ін.), понятійний конструкт «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до професійної діяльності», що містить і готовність до організації виставкової діяльності учнів, розуміється як багатоскладове особистісне утворення, що включає психолого-педагогічну та предметну готовність, а також сформованість особистісних професійно-значущих педагогічних якостей.

Ключовим елементом, який сприяє якості викладання в усіх освітніх сферах, К. Stepankova називає віру вчителя у свої професійні компетенції [282]. Її дослідженнями доведено, що використання потенціалу дитячих художніх виставок є дієвим засобом підвищення самоефективності вчителя. Тому, важливою умовою формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів ми вважаємо єдність педагогічних, психологічних та предметних вимог до професійної діяльності, якими забезпечується якісна реалізація ознайомлення студентів із організацією виставкової діяльності учнів.

Тому, готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у рамках теми дослідження ми трактуємо як завдання, результат та важливу передумову успішної професійно-педагогічної підготовки, яка обумовлена людським досвідом, позитивним ставленням до виставкової діяльності, усвідомленою мотивацією та потребами щодо неї та характеризується виявами в інтелектуальних, емоційних та вольових характеристиках поведінки особистості. Готовність до організації виставкової діяльності учнів містить у собі педагогічну, психологічну та предметну готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Термінологічний конструкт *«формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»* ми тлумачимо як спеціально організований, цілеспрямований процес і результат фахового становлення студентів як суб'єктів професійно-педагогічної діяльності технологічної освітньої галузі. Тому, поняття *«готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до*

організації виставкової діяльності учнів» нами конкретизовано як особистісну цілісну якість, що поєднує у собі мотиваційний, пізнавальний, операційний та рефлексивний компоненти, якими обумовлюється ефективність професійно-педагогічної діяльності з обґрунтування та застосування змісту, методів, засобів трудового навчання та навчання технологій, якими впорядковується та узгоджується освітня виставкова діяльність учнів.

Отже, готовність до організації виставкової діяльності учнів є дієвим чинником професійно-педагогічного становлення майбутніх учителів трудового навчання та технологій в сучасному просторі вищої педагогічної освіти. Для формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів необхідним вважаємо вивчення теоретичних основ формування готовності цього виду у педагогічному ЗВО.

1.2. Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному ЗВО

Здійснений нами у підрозділі 1.1 аналіз наукової джерельної бази сприяв встановленню, що готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів є складником їхньої професійно-педагогічної підготовки. Тому її вивчення доцільно проводити на засадах визначення цього феномену як інтегративної особистісної якості. Визначення сутності та структури поняття готовності до організації виставкової діяльності учнів у системі особистісно-професійних якостей майбутніх учителів трудового навчання та технологій та вимог щодо її формування у професійно-педагогічній підготовці сприяло уточненню сутності ключових понять дослідження. Так, готовність до організації виставкової діяльності учнів визначається нами як інтегрована особистісно-професійна якість майбутніх учителів трудового навчання та технологій, що проявляється

у здатності до вияву позитивного ставлення до виставкової діяльності, у проявах усвідомленої мотивації та потреб щодо неї, використанні інтелектуальних, емоційних та волевих характеристик поведінки особистості для розв'язання завдань трудового навчання та технологій, чим обумовлено реалізацію педагогічної, психологічної та предметної складових такої готовності.

Аналіз наукової педагогічної літератури показав, що готовність до організації виставкової діяльності учнів є важливою складовою професійно-педагогічних якостей майбутніх учителів трудового навчання та технологій, яка формується у процесі професійної підготовки та складається з комплексу знань, умінь і навичок із її вияву. Проведений нами констатувальний аналіз важливості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (див. додаток А), визначив вмотивованість вимогами сучасної технологічної освітньої галузі інтересу 92% студентів опануванням цією складовою професійно-педагогічної діяльності. При цьому проведене опитування виявило недостатній рівень сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, що обумовлює необхідність цілеспрямованого формування цієї педагогічної якості у їхній професійно-педагогічній підготовці.

Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами визначається як цілеспрямований процес організованого оволодіння суб'єктами освітньої діяльності цілісними, стійкими рисами та якостями, потрібними для успішної професійно-педагогічної діяльності [208]. Завданням нашого дослідження є цілеспрямоване формування у майбутніх учителів рис та якостей, необхідних для ефективно організації виставкової діяльності, які виступають показникам успішної освітньо-професійної діяльності студентів. Ефективність формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій особистісно-професійних якостей та рис визначається сформованістю новоутворень

особистісно-професійного характеру та опануванням інноваційними методами та прийомами майбутньої професійної діяльності.

Визначаючи метою нашого дослідження проєктування моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та обґрунтування педагогічних умов її впровадження, ми поділяємо ідеї А. Вдовічен, Т. Дупляк, О. Колодич, Л. Меленець, Т. Ткаченко, Echegoyen-Sanz Y., Martín-Ezpeleta A., щодо формування готовності до організації виставкової діяльності шляхом опанування та застосування сучасних інноваційних підходів до планування, організації та проведення виставкових заходів. Такий підхід забезпечує систематичне набуття майбутніми вчителями власного досвіду ефективної освітньо-професійної діяльності, сприяє регулярному його осучасненню у предметному трудовому навчанні та навчанні технологіям.

Поетапно різнопланову професійно-педагогічну підготовку здобувачів вищої педагогічної освіти до організації виставкової діяльності учнів ми пропонуємо спочатку здійснювати на рівні оволодіння початковими знаннями про виставкові заходи з наступним різнобічним усвідомленням та опануванням змістом, методами, організаційними формами та засобами її реалізації у професійно-педагогічній діяльності. Поетапний підхід до розв'язання завдань формування складових готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів забезпечує розвиток у студентів світоглядних цінностей, інформаційно-інтелектуального потенціалу, формування потреб у організації з учнями виставкової діяльності.

Перший етап формування готовності до організації виставкової діяльності учнів передбачає опанування здобувачами освіти знаннями та вміннями з публічної демонстрації галузевих досягнень суспільного життя у вигляді різновидів продукції та послуг, візуального способу впливу, привернення уваги та передачі інформації, що включає діяльність із організації, проведення, матеріального та інформаційного забезпечення виставкових заходів та характеризується тематикою, статусом, місцем, частотою

проведення, широтою представлення учасників та досягнень, джерелами фінансування. Цілі першого етапу традиційно досягаються під час опанування навчальних дисциплін із технологічного практикуму, теорії і методики навчання технологій, теорії і методики позашкільної освіти, дизайн-проектування, декоративно-прикладної творчості та ін.

Перший пропедевтичний етап спрямований на формування теоретичних основ та набуття первинного досвіду для наступного опанування майбутніми вчителями інноваційними технологіями організації виставкової діяльності учнів. Суб'єктивні (досвід майбутніх учителів із організації виставкової діяльності) та об'єктивні фактори (включеність до освітнього процесу та залучення студентів до виставкової діяльності у педагогічному ЗВО) виступають дієвими чинниками результативності та ефективності освітньої діяльності з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності.

Актуальним є формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій таких компонентів готовності до організації виставкової діяльності як: система інформаційних, професійних, рекламних, господарських, технічних, технологічних, економічних та управлінських дій із підготовки та проведення виставок, презентацій [138]; організація та участь у виставках, їхнє відвідування та виконання різних виставкових послуг і робіт [176, с. 80]. Виявами готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності у такій освітньо-професійній діяльності ми вважаємо: оволодіння учасниками виставкових заходів новою для них інформацією; використання виставкової інформації у подальшій освітньо-професійній діяльності студентів; здатність формувати в учасників виставкових заходів зацікавленість об'єктами, які демонструються на виставках; позитивний вплив на освітній простір педагогічного ЗВО та його інфраструктуру.

Концепцією розвитку виставкової діяльності [120] важливими умовами у сфері виставкової діяльності визначаються: забезпечення добросовісної

конкуренції, яка обумовлюється недопущенням перешкоджанню виставковій діяльності, якщо вона не суперечить законодавству; координація та узгодження планів виставкових заходів; надання виставкам відповідного статусу та запровадження їхньої сертифікації; залучення ЗМІ до різнобічного висвітлення значення та ролі виставкової діяльності для розвитку суспільства. Тому, формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності включає їхню підготовку до розвитку конкуренції у сфері виставкової діяльності та запобігання недобросовісній конкуренції.

Другий етап формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності включає наступне різнобічне опанування та усвідомлення змісту, методів, засобів використання виставкових заходів у професійно-педагогічній діяльності. Традиційне оволодіння теоретико-практичними особливостями їхнього використання ефективно здійснюється за допомогою курсів за вибором студентів. Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) пропонуються для вивчення дисципліни «Основи виставкової діяльності», «Дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості». Виходячи з алгоритму процесу організації виставкових заходів (прийняття рішення, визначення мети, вибір виду, здійснення організаційно-підготовчих заходів, участь у виставці аналіз її результатів), обґрунтованих Ю. Мироновим і Р. Крамар [146], результатом підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності виступає формування у студентів знань із історії виставково-ярмаркової діяльності, основних її понять, опанування етапами роботи над експозицією, плануванням виставкової діяльності, організацією супутніх із виставкою заходів та ін.

З метою обґрунтування певних акцентів щодо проектування цілей, змісту, методів, форм організації та засобів формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової

діяльності учнів нами запропоновано використання особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, системного, акмеологічного та аксіологічного методологічних підходів, які в умовах сучасної стандартизації освітньої діяльності сприяють ефективному здійсненню цього процесу.

Особистісно орієнтований підхід спрямовує навчально-виховний процес на взаємодію та розвиток особистості учасників освітнього процесу засобами рівного спілкування та партнерської взаємодії [55]. Як зазначається у сучасних науково-педагогічних публікаціях, методологія особистісної спрямованості професійно-педагогічної підготовки ставить інтереси майбутніх учителів, цілі, завдання та мотиви навчання у центр процесу освіти [171; 243; 247].

Як зазначають О. Коваленко та Л. Коваленко [95], технологія особистісно орієнтованого навчання, як методологічна основа особистісно орієнтованої освіти, спрямована на створення особистісно-розвивального освітнього простору, сприяючи, засобами спеціальних технологій та ідей, розвитку індивідуальності особистості, її самореалізації, саморозвитку та самопізнання. Створення сприятливих умов для досягнення цих освітніх завдань А. Цина [243] обумовлює необхідністю врахування інтересів, здібностей та нахилів студентів.

Діяльнісний підхід у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів орієнтує освітню діяльність на формування необхідних для цього умінь та навичок у ході їхнього використання на практиці, ефективно адаптуючи студентство до майбутньої професійно-педагогічної діяльності в умовах ЗЗСО, забезпечує, за Державним стандартом базової та повної середньої освіти [55], освітньо-професійну самореалізацію та готовність до колективної і самоосвітньої діяльності.

Діяльність, як форма активної взаємодії майбутніх учителів із оточуючим їх світом і засіб розвитку їхньої індивідуальності, інтегрує у професійно-педагогічній підготовці до організації виставкової діяльності учнів освітню пізнавальну та професійну педагогічну діяльність. Така інтеграція ґрунтується

на аналізі специфіки взаємодії пізнавальної та професійної діяльності на підставі вивчення взаємодії учасників освітнього процесу. Розвиток індивідуальної та колективної активності студентів у галузі виставкової діяльності сприяє формуванню узагальненого результату професійно-педагогічної підготовки – готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Діяльнісний підхід до формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів сприяє становленню необхідних для цього особистісно-професійних якостей студентів у ході їхньої практико-орієнтованої освітньо-професійної діяльності. Діяльнісна методологія формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів забезпечує їхнє особистісно-професійне зростання та підвищує їхню конкурентоспроможність у галузі ЗСО.

Упровадження у сучасній ЗСО компетентнісного підходу передбачає, за концепцією Нової української школи [161], автономію змісту та гнучкість структури освітніх програм. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [55] орієнтує освітній процес ЗСО, за компетентнісним підходом, на оволодіння здобувачами освіти загальнопредметними (базовими), предметними (галузевими) та ключовими компетентностями, які виступають інтегрованою здатністю до застосування у цілісній єдності знань, умінь, набутого досвіду та ціннісних ставлень у практичній життєдіяльності [99; 182; 183].

Серед ключових компетентностей, необхідних для успішної реалізації базових та предметних компетентностей здобувачів, Державним стандартом базової середньої освіти [56] визначено культурну компетентність, що включає сформованість стійкого інтересу до оволодіння мистецькими та культурними світовими та вітчизняними здобутками, поважне відношення до національних культурних традицій, здатність до поцінування та розуміння способів творчого самовираження й передачі культурних ідей різними видами та

формами мистецтва, розвиток прагнень до самовираження власних почуттів і ідей засобами мистецтва та культури.

Використовуючи компетентнісний підхід для формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, вважаємо дієвим напрямом формування ключових компетентностей, за ОПП «Середня освіта (Трудове навчання та технології) [169], реалізацію прагнень студентів до адаптації до мінливих умов професійної підготовки, креативності, активності, здатності ефективного впливу на життєвий та освітньо-професійний простір з метою його покращення [48; 97, с. 269; 136; 174, с. 168; 254 та ін.].

Вивченню особливостей формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів ефективно сприятиме акмеологічний методологічний підхід, який є однією зі складових розуміння сутності та змісту ключової культурної компетентності як вектору розвитку людини [42]. Акмеологічний підхід пояснює готовність майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності як самоусвідомлення ними свого місця у ній та її змісту [196; 204].

Професійно-педагогічна підготовка визначається нами, за результатами акмеологічних досліджень В. Гладкової, Н. Разіної та З. Сіверс, як індивідуальний процес, що здійснюється за багатоконцептуальною основою, відповідно до прагнень, інтересів та особистісних якостей. Розглядаючи готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів як акмеологічний феномен, яким обумовлюються особливості її формування на різних етапах освітньо-професійної діяльності для досягнення акме, як такого особистісного стану, що визначається здатністю до досягнення найвищих особистісних показників у творчій діяльності.

Запровадження акмеологічної спрямованості у підготовку майбутніх учителів визначається Галузевою концепцією розвитку неперервної педагогічної освіти [39] як її пріоритетне завдання. Всебічно висвітлюючи особливості професійно-педагогічної підготовки, акмеологія залучає до аналізу

поняття «готовність» визначення показників, критеріїв її сформованості у майбутніх учителів та передбачає вивчення особливостей її формування [196].

Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами розглядається як акмеологічний феномен та специфічний етап їхнього становлення та розвитку, спрямований на досягнення акме, за яким стає можливою максимальна реалізація власного особистісно-професійного потенціалу, одержуючи ефективні та унікальні освітньо-професійні результати. Завданням акмеології у професійно-педагогічному становленні особистості майбутнього вчителя виступає пошук шляхів підвищення його професіоналізму, як особистості, що започатковує самостійну професійно-педагогічну діяльність.

Підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів визначається, за акмеологічною методологією професійної освіти, як ряд послідовних етапів становлення та розвитку особистості майбутніх учителів у ході їхньої професійно-педагогічної підготовки.

Одним із провідних для вивчення процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів є системний методологічний підхід, що характеризується пізнанням досліджуваних об'єктів як ієрархічно структурованих та організованих систем, які складаються з цілісної єдності взаємодіючих та взаємопов'язаних елементів [13; 135].

Системний методологічний підхід спрямовує аналіз цілісних об'єктів та процесів на вивчення взаємозв'язків їх складових елементів, інтегрованих на єдиних концептуальних засадах. Наявність об'єднуючих кількісних та якісних ознак елементів процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, як характерна системна ознака, передбачає, за основами моделювання складних систем [170], значно суттєвіший вплив на якісні ознаки цього процесу його структури, у порівнянні з впливом окремих його окремих складових елементів.

Елементом системи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів ми визначаємо її мінімальні структуроутворювальні компоненти, в межах певної їхньої подільності, що характеризуються інтегрованістю та структурно-функціональними властивостями.

У основу визначення компонентного складу готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами покладено результати вивчення І. Вдовенком [24], Т. Водолазською [37], О. Гур'євською [54], О. Коберником [92], М. Корцем [122], Є. Лодатко [135], Н. Ничкало [160], Г. Пустовітом [194], Л. Хомич [241], В. Ягуповим [258] та ін. особливостей застосування системного методологічного підходу в педагогічних дослідженнях. Використовуючи системний методологічний підхід, нами встановлено системоутворюючу основу готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів – креативність та творчість, які формуються саме системою педагогічно обґрунтованих заходів виставкової діяльності.

Оцінювання та осмислення цінностей виставкової діяльності, як дієвого засобу трудового навчання та навчання технологій, здійснюється нами з використанням аксіологічного методологічного підходу. Ціннісні суспільні ставлення потребують усвідомлення здобувачами вищої педагогічної освіти дієвих освітніх принципів та цінностей, якими визначаються цілі, зміст, методи, форми організації та засоби технологічної освітньої галузі ЗЗСО. Організація у цьому сенсі виставкової діяльності учнів сприятиме успішному досягненню значущих для суспільства результатів освітньої діяльності учнівської молоді.

Аксіологічна спрямованість вивчення історичного розвитку матеріальних, культурних, духовно-моральних, психологічних особистісних колективних і суспільних цінностей виступає, за Л. Хомич [240], теоретико-

методологічною основою впровадження аксіологічного підходу, як філософського вчення, у освітню діяльність.

Сучасний аксіологічний методологічний підхід, як гуманістична освітня парадигма, спрямовує цілі, зміст, методи, форми організації та засоби професійної підготовки майбутніх учителів на особистісно-значущі освітні результати [177]. Орієнтація на важливі для суспільства цінності сприяє обґрунтуванню та вибору, на засадах аксіологічного методологічного підходу, пріоритетних напрямів формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, сприяючи визначенню тих освітніх установок і цінностей, якими мають керуватися всі учасники освітнього процесу у своїй освітньо-професійній діяльності. Щоб бути підготовленими до організації виставкової діяльності учнів, майбутні вчителі трудового навчання та технологій мають усвідомлювати ті цінності, які вони повинні намагатися у собі розвивати.

Дослідження К. Stepankova [282] показало, що навіть найкваліфікованіші вчителі отримують користь від організації виставок з учнями в плані професійного натхнення та мотивації. В основному це підтримка самоефективності в категорії вторинного досвіду та соціального переконання. Дослідниця також вказує на дуже значний вплив уявного особистого благополуччя.

Узагальнюючи методологічні засади проведення нашого дослідження, зазначимо, що компетентнісний підхід забезпечує обґрунтування значущих для майбутніх учителів особистісно-професійних складових та шляхів формування готовності до організації виставкової діяльності учнів. Особистісно орієнтований підхід орієнтує цей процес на особистість студента, на врахування його індивідуальних освітніх інтересів та потреб, організацію діалогової взаємодії всіх учасників освітнього процесу, їхнє співробітництво та співтворчість. Діяльнісний підхід обумовлює організацію різнопланової освітньої діяльності майбутніх учителів трудового навчання та технологій, використовуючи набутий запас знань та вмінь для організації виставкової

діяльності учнів. Дослідження формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за акмеологічним підходом обумовлює досягнення особистістю найвищих показників у освітній діяльності та творчості. Системний підхід забезпечує цілісне вивчення формування готовності студентів до такої діяльності, визначення закономірних взаємозв'язків складових цього процесу. Використання аксіологічного методологічного підходу сприяє вивченню ціннісно-сислової складової досліджуваної готовності, обґрунтування шляхів прийняття студентством гуманістичних ідеалів та стимулювання неперервного самовдосконалення.

Дослідження готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів потребує вивчення компонентного складу та структури її формування.

У дослідженні Є. Вишар [36] визначені такі компоненти формування готовності майбутніх фахівців до використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності: цільовий (обумовлений метою, методологічними підходами та принципами освітньо-професійної діяльності); організаційний (визначає її основні напрями та структурні компоненти готовності цього виду); змістово-процесуальний (розкриває етапи, зміст та освітні технології і засоби навчання); критеріально-оцінний (визначає критерії та показники оцінювання, засоби психолого-педагогічної діагностики та рівні готовності).

У дисертації Є. Клейно [90] структура формування готовності майбутніх учителів технологій до професійної діяльності в гуртках позашкільних навчальних закладів містить три блоки: мотиваційно-цільовий (цілепокладання, конкретизація завдань, принципів та концептуальних підходів до освітньо-професійної діяльності); комунікативно-діяльнісний (етапи, методи, форми організації, засоби та педагогічні умови формування досліджуваної готовності); контроль-оціночний (визначає критерії,

показники та рівні сформованості готовності до здійснення професійно-педагогічної діяльності).

Дисертаційною роботою Л. Дзюби-Шпурик [57] до складових формування готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями віднесені: концептуально-цільовий складник (визначає соціальне замовлення, методологічні підходи, мету, педагогічні умови та завдання щодо підготовки майбутніх учителів); процесуально-змістова складова (визначає етапи, предметно-змістові характеристики, методи, форми організації та засоби формування готовності цього виду); контрольньо-результативна складова (визначає критерії, показники та результати формування професійно-педагогічної готовності майбутніх учителів).

У структурі формування готовності майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії до застосування здоров'язберезувальної інноваційної технології у професійній діяльності Р. Жалій [74] визначає цільовий (мета формування готовності), методологічний (методолого-теоретичні засади (методологічні аспекти, принципи, функції підготовки), види готовності), операційний (етапи, педагогічні умови, зміст, форми, методи і засоби формування готовності) та критеріальний (критерії, показники, рівні сформованості готовності) складники.

У сучасних педагогічних дослідженнях Є. Вишар, Н. Нагорної, Б. Беккер, Л. Герасименко, Я. Гнатенко, Л. Дзюби-Шпурик, Р. Жалій, Є. Клейно, Л. Сушенцевої з формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності традиційно виділяються такі складові їхньої професійної підготовки:

- мотиваційно-цільовий компонент із набуття ціннісних ставлень та готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності;
- середовищно-професійний компонент із застосування у професійній підготовці потенціалу оточуючого здобувачів освіти середовища;

- змістовий компонент із удосконалення ОПП та освітніх контентів професійної й фахової підготовки шляхом відбору та включення до них знань для формування професійно-значущих якостей особистості здобувачів освіти;
- технологічний компонент складається з педагогічних технологій, методів, організаційних форм та засобів, які використовуються в освітньому просторі, пов'язаному з майбутньою професійною діяльністю;
- процесуально-діяльнісний компонент містить низку професійних компетентностей, які актуально формуються в освітньо-професійній діяльності з вирішення галузевих цілей та завдань.

Визначаючи характеристики складових компонентів процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, ми виходили з того, що основою сучасної професійної підготовки виступає формування у здобувачів освіти ключових, базових та професійно-предметних компетентностей. На підставі виділених методологічних підходів та компонентного складу процесу професійної підготовки, взаємозв'язку ключових компетентностей вчителів трудового навчання та технологій із організацією виставкової діяльності, нами визначено структурні компоненти формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у єдності мотиваційно-цільового, пізнавального, процесуально-діялісного та рефлексивного компонентів.

Сутність мотиваційно-цільового компонента визначається створенням умов для набуття готовності та ціннісного ставлення особистості до аналітико-прогностичного проектування результатів професійно-педагогічних дій вчителя трудового навчання та технологій, спрямованих на досягнення запланованих цілей освітньої діяльності, задоволенням професійно-пізнавальних потреб здобувачів освіти, стимулюванням до набуття готовності до професійно-педагогічної діяльності, побудовою освітніх програм за цілями спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології).

Зміст пізнавального компонента включає розуміння можливостей організації виставкової діяльності для особистісного становлення учнів, розвиток фахових, пізнавальних умінь у процесі їхнього застосування на практиці, усвідомлення особливостей підготовки, організації, участі та відвідування виставок, презентацій, виконання різних виставкових послуг та робіт.

Процесуально-діяльнісний компонент визначається формуванням готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до діяльності з обґрунтування та застосування змісту, методів, засобів трудового навчання та навчання технологій, якими впорядковується та узгоджується освітня виставкова діяльність учнів, критичного ставлення до шляхів розв'язання освітніх завдань, здатності щодо висунення пропозицій із удосконалення традиційних методів, організаційних форм і засобів виставкової діяльності учнів.

Рефлексивний компонент формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів включає оволодіння базовими та професійно-предметними компетентностями, результати фахового становлення студентів як суб'єктів професійно-педагогічної діяльності технологічної освітньої галузі, обумовлені людським досвідом, позитивним ставленням до виставкової діяльності, характеризується усвідомленою мотивацією та потребами щодо неї, що визначаються виявами в інтелектуальних, емоційних та вольових характеристиках поведінки особистості у здійсненні рефлексії виставкової діяльності.

Проведений аналіз методологічних підходів щодо формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, дає нам змогу визнати приналежність готовності до організації виставкової діяльності до однієї з ключових професійно-педагогічних якостей, яка складається із системи знань, умінь та ціннісних орієнтацій, цілеспрямоване становлення і розвиток яких відбувається в освітньо-професійній діяльності засобами педагогічного впливу.

Вивчення теоретичних підходів до процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів сприяло визначенню провідних складові такої професійної підготовки, встановленню компонентного складу її структури (мотиваційно-цільовий, пізнавальний, процесуально-діяльнісний та рефлексивний компоненти).

1.3. Організація виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки

Подальше дослідження формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів потребує розгляду теоретико-практичних засад здійснення освітньої діяльності цього виду. Питання навчання організації виставкової діяльності дотепер не набули чіткого вирішення, а у вітчизняній вищій освіті ще нерозроблені стандарти підготовки фахівців із виставкової діяльності, не вистачає фундаментальних досліджень у цій сфері знань. Водночас, поруч із існуванням зазначених проблемних питань, у сучасній вищій освіті широко впроваджуються до ОПП освітні контенти, які розкривають авторські методики навчання організації виставковій діяльності. Це обумовлено невизначеністю у діючих освітніх стандартах вимог до результатів підготовки фахівців із організації виставкової діяльності та навчання її учнівської молоді.

Розглянемо специфічні особливості формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. По-перше, таке навчання спрямоване на оволодіння уміннями планування, організації та проведення виставок, спілкування та комунікації з відвідувачами виставок. По-друге, особистісні якості фахівців із виставкової діяльності (високий рівень знань у предметно-виставковій галузі, комунікативна готовність, висока ерудиція, відповідальність, впевненість, здатність організувати командну роботу) виступають основою успішної

організації виставкової діяльності учнів. По-третє, майбутні вчителі трудового навчання та технологій повинні оволодіти методикою навчання учнів обізнаності щодо виставкових об'єктів, їхніх специфічних характеристик, комунікабельності, терпимості, елегантності та вмінням слухати й спілкуватися рідною та іноземними мовами з відвідувачами виставок. По-четверте, організація сучасної виставкової діяльності виступає основою володіння традиційними її технологіями та опанування новими напрямками: віртуальним та використанням засобів комп'ютерної графіки [262; 268].

Зазначені складові сучасної підготовки майбутніх учителів до організації виставкової діяльності учнів потребують висвітлення у навчальних дисциплінах та програмних результатах навчання оновлених освітніх стандартів, висуваючи низку специфічних вимог до цілей, методів, організаційних форм навчання виставковій діяльності. Виділення та диференціація інноваційних технологій організації виставкової діяльності визначається сьогодні доцільним з міркувань того, що значна кількість людей проводять свій вільний час у мережі Інтернет, що сприяє охопленню віртуальними виставками та засобами демонстрації комп'ютерної графіки широкого загалу населення, не обмежуючи кількість та обсяги демонстрованих експонатів, часові рамки експозиції, усуваючи поняття терміну давності [29; 158; 262; 266; 268].

Вивчення існуючої практики професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій засвідчує фрагментарне навчання організації виставкової діяльності учнів, не достатньо враховуючи інформаційно-технологічні інновації у методиці навчання сучасної виставкової діяльності, в якій повинні органічно поєднуватися опанування виставковими й інформаційно-комунікаційними знаннями та вміннями. Майбутні вчителі технологій та трудового навчання повинні оволодіти теоретичними основами спілкування з відвідувачами виставок, опанувати маркетингом та менеджментом виставкової діяльності, вільно орієнтуватися в галузях знань, пов'язаних із демонстрованими на виставках експонатами.

Процес навчання організації виставковій діяльності А. Вдовічен і О. Вдовічена [27, с. 132] розглядають у поєднанні поступово змінюваних фаз: від знань, через розуміння та вміння до навичок. Перша фаза з набуття знань базується на новій інформації. Друга – ґрунтується на розумінні сутності набутих знань та їхнього взаємозв'язку з раніше сформованими знаннями. Третя фаза полягає у формуванні вмінь у ході систематичних тренувальних вправ. Остання, четверта фаза, передбачає закріплення набутих вмінь та набуття практичних навичок. Ефективність навчання організації виставкової діяльності визначається здійсненням, після завершення кожної з його фаз, контролем отриманих результатів.

Серед дієвих методів навчання організації виставкової діяльності можна визначити тренінгові практичні заняття, які проводяться за попередньо розробленою системою з опанування низкою психолого-педагогічних правил виконання організаційно-виставкових дій:

- формулювання мети та завдань навчання виставковій діяльності;
- визначення обсягів інформації, якою необхідно оволодіти та яких очікуваних освітніх результатів слід досягти;
- уточнення термінів, тривалості та регулярності і частоти проведення навчальних занять;
- створення засобів стимулювання прагнення до навчання організації виставкової діяльності;
- здійснення контролю за теоретичними і практичними результатами навчання.

Для здійснення позитивної мотивації здобувачів вищої педагогічної освіти щодо навчання організації виставковій діяльності учнів рекомендується аргументовано пояснювати її важливість для ефективного здійснення діяльності цього виду. Наочно-образне подання навчального матеріалу викликає у здобувачів освіти зацікавленість та інтерес. Цікаве подання змісту навчання заохочує співпрацю учасників освітнього процесу [280].

Для організації та проведення виставкових заходів важливим є набуття знань із психології щодо визначення типів особистості відвідувачів виставок та обрання ефективних засобів комунікації з ними [27, с. 144].

Дієвим методом навчання організації виставкової діяльності вважаємо організацію семінарів напередодні проведення виставок з обговоренням таких питань:

- взаємопредставлення організаторів виставкового заходу;
- обговорення змісту виставкових експонатів, їхнього розміщення та написів;
- обговорення особливостей реалізації маркетингово-виставкових дій (реклама, контингент учасників, відвідувачів, яких необхідно запросити на виставку, засоби мотивації інтересу відвідувачів до виставкових заходів та ін.);
- розподіл завдань між окремими організаторами виставки;
- планування дій із привітання та роботи з учасниками та відвідувачами виставки;
- формування розкладу виставкових заходів;
- розробка анкет для опитування відвідувачів виставки;
- обговорення методів маркетингового впливу на учасників та відвідувачів виставки [27, с. 134].

Важливою складовою навчання організації виставкової діяльності є оволодіння спеціальною інформацією для організаторів виставкових заходів щодо покращення репутації учасників виставки, розуміння, що експонати виставки репрезентують їхню діяльність на виставці, а дії осіб, що їх представляють під час виставки, здатні зацікавити або не привернути увагу відвідувачів до виставкових експонатів. До іміджевих факторів експонатів можна віднести їхній високий технологічний рівень та естетичну якість, надійність і зручність у експлуатації, оптимальність поєднання ціни та якості, емоційну привабливість.

Також організаторів виставки слід ознайомити з цілями учасників кожної конкретної виставки, щоб процес їхнього спілкування із відвідувачами, у ході

проведення виставкових заходів, сприяв досягненню поставлених учасниками виставки цілей.

Організатори виставкових заходів мають пройти тренінги з оволодіння техніками комунікації з відвідувачами виставкових заходів, методами їхнього зацікавлення засобами представлених на виставці експонатів.

Тому, провідними складовими навчання організації виставкової діяльності здобувачів освіти є усвідомлення цілей та завдань кожного з учасників та організаторів виставки, яких вони мають досягти у процесі та за результатами проведення виставкових заходів, набуття практичних навичок ефективної демонстрації виставкових експонатів, оскільки рівень підготовки команди організаторів та учасників виставки обумовлює успішність демонстрації її експонатів.

Успіх організації виставкової діяльності учнів залежить перш за все від чіткої, злагодженої освітньої діяльності вчителів трудового навчання та технологій. Важливо, щоб педагоги були зацікавлені та професійно підготовлені в досягненні цілей організації виставкової діяльності учнів. Ефективна організація виставкової діяльності учнів обумовлюється стимулюванням майбутніх учителів трудового навчання та технологій до опанування освітньою діяльністю цього виду у вигляді відзнак за активну участь у виставковій діяльності, відкидаючи негативні чинники у формі покарань або заохочень за високі показники в освітній діяльності. Наприклад, прийнятним може бути матеріальне заохочення студентів до опанування організацією виставкової діяльності у випадках проведення виставок-ярмарок, коли здобувачі освіти можуть отримувати певні відсотки від обсягів продажів. При цьому система матеріального заохочення здобувачів освіти повинна бути простою та зрозумілою з точки зору розрахунку ними потенційно-можливих виплат.

Система мотивації здобувачів освіти до опанування та участі в організації виставкових заходів повинна, за Satriaji K., Alfin E. [280] сприяти усвідомленню, що ефективність їхнього проведення залежить від командної

роботи всіх учасників та організаторів виставки. Ефективно побудована система мотивації майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів повинна гнучко адаптуватися до її освітніх цілей і завдань, які можуть варіюватися у ході підготовки, організації та проведення різних видів виставок.

Сьогодні у вітчизняних педагогічних ЗВО до ОПП підготовки майбутніх учителів технологій та трудового навчання все більше включаються освітні контенти з презентаційної та виставкової діяльності, що є позитивним показником розвитку технологічної освітньої галузі, яка потребує розробки та апробації освітньо-виставкової структури. У Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка здобувачами освіти спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології) вивчається вибіркова начальна дисципліна «Основи виставкової діяльності» (див. додаток Д), ознайомлення з якою забезпечує опанування студентами теоретичних основ організації та проведення виставкових заходів, методичними принципами та прийомами виставкової діяльності, готовність до самостійного пошуку інформаційних джерел та опрацювання інформації, потрібної для організації та проведення спеціалізованих виставок [169]. Під час вивчення цієї навчальної дисципліни суттєва увага приділяється підготовці до роботи студентів у контактній зоні з відвідувачами виставкових заходів, із здійснення їхнього консультування та ін.

На актуальність володіння цілісним механізмом організації виставкової діяльності вказують Т. Ткаченко і Д. Дупляк, S. Pejić, Satriaji K., Alfin E. Студенти мають розуміти організаційний механізм виставкової діяльності, який включає прийом заявок від учасників виставок та їхнє консультування, проведення рекламно-маркетингових дій, організацію семінарів, прес-конференцій, створення каталогів виставок, розміщення інформації на сайті закладів-організаторів виставок, проектування та монтаж експозицій виставок, фінансовий супровід виставкових заходів [229].

Серед основних напрямів ефективної організації виставкової діяльності А. Вдовічен та О. Вдовічена виділяють успішність комунікації між учасниками та відвідувачами виставки, з врахуванням правил привернення уваги до виставкових об'єктів (використання варіацій кольорів, рухомих елементів, звукових та графічних ефектів, конкурсів та ін.), ведення діалогу з відвідувачами (спокійний і впевнений тон, короткотривалі демонстрації виставкових об'єктів, наведення прикладів із практики) [27, с. 141].

Використовуючи виставкову діяльність як форму естетичного виховання учнівської молоді, О. Колодич [98] пропонує здійснювати такі етапи проведення виставки:

- підготовчо-діагностичний із визначення мети, новизни та шляхів зацікавлення відвідувачів виставковими заходами;
- організаційний етап із визначення теми, місця і часу проведення виставки, складання її експозиційно-тематичного плану, комплектування та оформлення демонстраційних експонатів, оформлення виставки;
- запрошення для учасників та відвідувачів виставки;
- підготовка каталогу виставки, що містить титульний лист, вступну статтю від організаторів виставки, світлини демонстрованих об'єктів з підписами, що містять авторів, назви, дати створення виробів, техніки їхнього виконання та розміри;
- створення віртуальної виставки з публічною демонстрацією у соцмережах засобами веб-технологій представленням віртуальних образів, демонстрованих на виставці експонатів, що містить титульний слайд, слайд всієї сукупності експонатів, слайди-розповіді про окремі виставкові об'єкти, прикінцевий слайд із контактною інформацією
- відкриття виставки, що включає вступне слово організаторів, презентацію виставки, представлення її учасників та огляд виставки;
- проведення виставки з організацією чергування організаторів та учасників, проведення майстер-класів, здійснення опитування відвідувачів,

виступи художніх колективів та музичний супровід відповідно до тематики виставки;

- закриття виставки, що містить заключне слово її організаторів про результати і перспективи та підведення підсумків виставки;

- підсумкові заходи з вручення виставкових відзнак (дипломів, сертифікатів для учасників, подяк організаторам та ін.).

Серед основних показників виставкової діяльності Д. Мангушев [142] виділяє кількість проведених виставкових заходів, загальну площу виставкових експозицій, кількість учасників та відвідувачів виставкових заходів.

Стрімкий сучасний розвиток галузі виставкової діяльності актуалізує необхідність формування та неперервного оновлення майбутніми вчителями трудового навчання та технологій знаннями щодо організації виставкової діяльності учнів у процесі їхньої формальної та неформальної освіти.

У ході опанування основами виставкової діяльності майбутні вчителі набувають таких очікуваних результатів навчання:

- орієнтування у сучасних тенденціях розвитку виставкової діяльності;
- уміння щодо впорядкування експонатів для демонстрації під час виставок;
- здатність до визначення специфічних рис підготовки та проведення виставкових заходів;
- готовність до організації виставкових та ярмаркових експозицій декоративно-прикладної творчості;
- уміння оцінювати відповідність експонатів тематиці виставкової діяльності;
- здатність до визначення, післявиставкових заходів, позитивних сторін та недоліків, до розробки рекомендацій з покращення майбутніх виставкових заходів [109].

Сучасне суспільство, за М. Степко [216, с. 13], визначає професійно-педагогічну компетентність майбутнього вчителя як здатність до співробітництва, гнучкої взаємодії з учасниками освітнього процесу,

готовність до прийняття оптимальних рішень щодо його організації та планування, вияву фахової ініціативності, конкурентоспроможності, професійної комунікабельності та відповідальності.

Серед важливих професійних компетентостей сучасного педагога оновленим Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [188] відзначаються здатність до інноваційної діяльності, добору та застосування ефективних сучасних технологій та методик навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти, формування у них ціннісних ставлень, організації різних форм та видів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, створення осередків їхнього навчання, виховання та розвитку.

Актуальні проблеми організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки висвітлюються у науково-педагогічних розвідках К. Stepankova, Н. Нагорної, Л. Оршанського, А. Руденченко, Ю. Срібної, В. Титаренко, Satriaji K., Alfin E. та ін. Цими науковцями, пов'язаними з професійно-педагогічною підготовкою майбутніх учителів трудового навчання та технологій, розглядаються такі її аспекти, як формування теоретичних та практичних навичок до організації тематичних виставок, творча виставкова діяльність студентів у галузі декоративно-прикладної творчості та етнодизайну, використання нетрадиційних методів візуалізації у технологічній освіті, особливості організації виставкової діяльності в епоху змін у дизайні та комп'ютерній графіці та ін.

Вивчення теоретичних і практичних аспектів організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій та трудового навчання охоплює ряд різнопланових проблем, здебільшого пов'язаних із станом виставкової діяльності в освітній галузі, з її основами, організацією, аналізом та оцінкою ефективності, особливостями надання виставкових послуг, новітніми віртуальними технологіями і мало уваги приділяє власне формуванню готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Найчастіше досліджуються загальні питання організації

виставкової діяльності, застосування різних методологій організації та навчання виставкової діяльності, специфіку навчання інтернет-технологіям у виставковій діяльності, аналізується зарубіжний досвід у її здійсненні. Аналіз наукових джерел показує, що питання теорії і практики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів дотепер залишається малодослідженим.

Сучасні ЗЗСО потребують високоерудованих та креативних учителів трудового навчання та технологій, чому сприятиме підвищення ефективності їхньої професійної підготовки завдяки застосування в освітньому процесі інформатичних засобів. Застосування інформаційних технологій у професійно-педагогічній підготовці є дієвим засобом формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, суттєво розширюватиме освітні можливості виставкових просторів ЗЗСО.

Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій у світі обумовлює швидке їхнє проникнення у різні сфери діяльності людини та розширення можливостей різних напрямів соціального життя людства. У останні десятиліття поширення набувають різновиди мистецтв, де використовуються інноваційні тлумачення та вираження у різноманітних формах актуалізації візуального мистецтва [229, с. 139]. Сучасні комп'ютерні графічні технології вийшли за межі лише інформатичної галузі, ставши різновидом мистецтва. У сучасному вітчизняному та зарубіжному культурно-мистецькому просторі широко розповсюджені та набувають популярності виставки комп'ютерної графіки. Так, наприклад, у 2023 році, в рамках проєкту «Комп'ютерна графіка» було створено артистично-культурний простір в м. Івано-Франківську, де в графічному редакторі CorelDraw було представлено низку абстрактних робіт, а також роботи з декоративно-прикладного мистецтва, презентовані за програмою Autodesk 3Ds MAX [246].

Традиційними у педагогічних ЗВО України є виставки творчих робіт студентів у рамках вивчення навчальної дисципліни «Комп'ютерна графіка».

Тематика таких виставок є дуже широкою, наприклад: ілюстрації та обкладинки для книг, проєктування виставкових просторів, навчальних приміщень та рекреацій у закладах освіти, розробка їхніх логотипів, афіш різних подій та заходів.

До ще одного актуального сучасного напрямку виставкової діяльності можна віднести віртуальні виставки, які є багатофункціональним інноваційним ресурсом, що забезпечує отримання її відвідувачами комплексного уявлення про експонати, що демонструються на виставці, сприяючи підвищенню їхнього особистісно-культурного рівня [29, с. 4]. До суттєвих переваг віртуальних виставок Ao D., Wu W., Guo X. [262], G. Karnchanapayap [266] і Li Wei [268] відносять охоплення значної аудиторії відвідувачів, їхню мобільність та зручність, необмежений час дії виставки, можливість постійного оновлення експозицій, з якими користувачі мають змогу ознайомитися у зручний для них час. Найпоширенішими є віртуальні виставки-презентації, фотовиставки, бібліотечні виставки та ін. Дієвим напрямом таких виставок є створення 3D-моделей будівель та пам'яток історичної спадщини.

Прикладом використання сучасних інформаційних технологій у виставковій діяльності є відкрита у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського виставка «Війна впритул» (див. додаток X), на якій засобами кругових панорам у форматі 360°, 3D-моделювання та відео з дронів світовій спільноті, для сучасників та прийдешніх поколінь детально демонструються злочини проти людяності, назавжди зберігаючи пам'ять про цю трагедію [187]. З використанням сучасних технологій були зняті та розміщені на Google картах руйнування, спричинені війною в Україні. З використанням VR-окулярів відвідувачі виставки входять у віртуальну реальність, отримуючи реалістичні враження від демонстрації військових злочинів.

До провідних завдань таких виставок ми відносимо презентацію студентської творчості та популяризацію графічного мистецтва, ознайомлення здобувачів із його інноваційними концепціями, жанрами та стилями, обмін

досвідом між закладами освіти, популяризацію новітніх освітніх та мистецьких технік і технологій, методик їхньому навчанню, активізацію творчості здобувачів освіти, моніторинг якості освіти в освітніх закладах (Художньо-естетичне виховання).

Дослідженням впливу віртуальних виставок на вивчення учнями шкільних предметів, проведеному Там С., Нуні С. [284], доведено, що надання вчителям можливості взяти на себе роль «кураторів цифрових виставкових заходів» і сприяння навчанню здобувачів освіти за допомогою віртуальних виставок суттєво покращує навчання, включаючи мотивацію учнів до самостійного й активного навчання, стимулює розвиток художніх ідей і навичок та підвищує рівень упевненості учнів шляхом взаємонавчання.

Як зазначає О. Колодич [98], у процесі підготовки та здійснення виставкової діяльності у студентів розвиваються світоглядні уявлення, ціннісно-художні орієнтації, формується здатність до сприйняття, інтерпретації та оцінювання, виховуються індивідуальні художні потреби, збагачується естетичний та емоційний досвід, формується культура почуттів та здійснюється стимулювання образного художнього мислення. Презентації та виставки учнівських художніх робіт можуть служити, за К. Stepankova [282], орієнтиром у концепції виставок і свідомою підтримкою самоефективності вчителя.

Вітчизняні педагогічні ЗВО, вдосконалюючи технології виставкової діяльності, потребують суттєвого підвищення якості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до її організації з учнями. Це потребує розширеного застосування різноманітних форм організації виставкової діяльності із використанням інноваційних інформаційних технологій. Включення у навчання організації виставкової діяльності учнів технологій мультимедіа, комп'ютерних засобів програмування сприяє оптимальному поєднанню традиційних методик навчання з інформаційно-комунікаційними інноваціями. Така інтеграція суттєво вдосконалює процес формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій

до організації виставкової діяльності учнів, створює сприятливі умови для розробки методик навчання цієї діяльності з використанням візуальних та віртуальних освітніх технологій, забезпечує підвищення якості професійно-педагогічної підготовки студентів засобами виставкової діяльності.

Сучасна виставкова діяльність є неможливою без застосування інноваційних Інтернет-технологій. Віртуальний характер виставкової діяльності обумовлюється існуванням в мережі Інтернет значної кількості виставкових сайтів, серед яких Т. Ткаченко і Т. Дупляк вирізняють пошуково-інформаційні сайти, сайти виставкових підприємств, віртуальних і реальних виставок [228].

Не обмежуючи у часі та просторі виставкові заходи, віртуальні виставки реалізуються засобами інтернет-ресурсів, надаючи можливості учасникам виставок розмішувати, а відвідувачам знайомитися з текстовою, графічною, аудіо- та відеоінформацією, що презентує експонати на віртуальних стендах [262]. На віртуальних інтерактивних стендах, за допомогою флеш-технологій, розмішують інформацію про учасників виставки, надають відвідувачам можливості здійснювати перегляд усіх учасників виставки, оцінювати переглянуті ними стенди та надавати про них відгуки [268].

Дослідження стану інформатизації виставкової діяльності вказує на необхідність приділення більшої уваги вивченню психолого-педагогічних основ використання інформатичних засобів у підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, уточненню понятійно-термінологічного апарату інформатизації виставкової діяльності, обґрунтуванню показників та критеріїв ефективності використання інноваційних виставкових технологій у професійно-педагогічній підготовці студентів.

Важливим компонентом підвищення якості навчання організації виставкової діяльності учнів є розміщений на освітній платформі Gsuit Classroom змістовий навчальний модуль вибіркового освітнього контенту «Основи виставкової діяльності» (див. додаток Д). На рисунку 1.1 показано

організаційно-змістову модель цього модуля, який складається з навчальної робочої програми, силабусу, текстів лекцій, методичних вказівок для проведення практичних робіт, містить завдання для самостійної роботи та проведення модульного контролю.

Рис. 1.1. Організаційна структура змістового навчального модуля вибіркового освітнього контенту «Основи виставкової діяльності».

комунікаційних технологій забезпечує ефективне опрацювання студентами значних обсягів навчального матеріалу з виконанням самостійних домашніх робіт.

Виконані початкові завдання студенти розміщують на дистанційній освітній платформі Gsuit Classroom для їхньої перевірки, на якій також проводяться всі види поточного та підсумкового контролю, пропонуються для виконання додаткові освітні матеріали щодо написання тез доповідей для

участі у науково-практичних конференціях, що дієво впливає на якість професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Можливість упровадження електронного змістового навчального модуля вибіркового освітнього контенту «Основи виставкової діяльності», у ході реалізації ОПП, сприяє вільному доступу у зручний для здобувачів освіти час до відео- та аудіоматеріалів, методичних рекомендацій із виконання практичних робіт, завдань самостійної роботи та інших освітніх ресурсів, до електронних фондів бібліотеки та репозитарію університету. Органічна інтеграція до електронної форми навчального змістового модуля інформаційно

Самоперевірка студентами рівня сформованості опанованих знань та вмінь із організації виставкової діяльності здійснюється після завершення вивчення кожної навчальної теми за тестовою методикою з нарахуванням набраних балів на освітній платформі Gsuit Classroom.

Освітня діяльність майбутніх учителів трудового навчання та технологій, із врахуванням сучасних інновацій в галузі виставкової діяльності, сприяє формуванню, поруч із фаховими знаннями та вміннями, готовності здобувачів освіти до пошуку, обробки та використання інформації, опануванню науковими досягненнями у суміжних галузях знань, формуючи навички самоосвіти для неперервного підвищення фахового рівня в галузі організації виставкової діяльності учнів. У цьому сенсі електронний змістовий навчальний модуль вибіркового освітнього контенту «Основи виставкової діяльності» суттєво розширює організаційно-виставкову складову освітнього середовища педагогічного ЗВО.

Зміст навчального модуля спрямований на формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій систематизованих знань, умінь та навичок із пошуку, опрацювання та використання інформації з основ виставкової діяльності, розкриває, за представленою на схемі рисунку 1.1 організаційною структурою, узагальнену модель формування готовності

майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Важливими перевагами використання електронного змістового навчального модуля вибіркового освітнього контенту «Основи виставкової діяльності» є надання студентів можливості дистанційно опанувати його навчальним матеріалом, повторного його опрацювання, дотримуючись запланованого графіка навчального процесу, широкого доступу до різноманітних освітніх ресурсів та електронний облік навчальних досягнень здобувачів освіти.

Висновки до першого розділу

Аналіз теоретичних та методичних підходів до проблеми дослідження сприяв уточненню структури та змісту ключового її поняття «виставкова діяльність учнів» у системі педагогічних категорій та сутності понятійного конструкту «формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

Важливим завданням сучасної вищої педагогічної освіти визначено професійну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій, які володіють здатністю до навчання учнів різних форм презентації та аргументації прийнятих ними рішень, власних ідей, бачень, переконань, інноваційних поглядів та ініціатив, зрозуміло та грамотно використовуючи для цього доцільні виражальні засоби.

Вивчення існуючих дефініцій «виставка», «виставкова діяльність» сприяло визначенню поняття «виставкова діяльність учнів» як спільної підготовки, організації і проведення учнями разом із вчителем виставкових заходів, спрямованих на презентацію, виконаних ними робіт, популяризацію творчості дітей, освітніх інновацій і нових навчальних методик, обмін досвідом в галузі трудового навчання та навчання технологій, мотивацію творчої

активності учасників освітнього процесу, заохочення та стимулювання учасників виставкових заходів.

Установлено, що виставкова діяльність учнів складається з кількох особливих етапів, якість реалізації яких визначає успішність проведення виставки. Підготовчий етап передбачає вивчення актуальності, потреб і можливостей у підготовці виставки, визначення потенційно-можливої майбутньої цільової аудиторії. Організаційний етап включає визначення учнями разом із вчителем технологій та трудового навчання тематики, місця і часу проведення виставки. Етап зі складання експозиційно-тематичного плану виставки визначає структуру простору виставки, формування її центральної та периферійних зон, складання маршруту огляду виставки відвідувачами.

Теоретичний системний аналіз понятійного апарату із проблеми дослідження дав змогу визначити готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у рамках теми дослідження як завдання, результат та важливу передумову успішної професійно-педагогічної підготовки, яка обумовлена людським досвідом, позитивним ставленням до виставкової діяльності, усвідомленою мотивацією та потребами щодо неї та характеризується виявами інтелектуальних, емоційних та вольових характеристиках поведінки особистості. Доведено, що готовність до організації виставкової діяльності учнів містить у собі педагогічну, психологічну та предметну готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Понятійний конструкт «формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» визначено як спеціально організований, цілеспрямований процес фахового становлення студентів як суб'єктів професійно-педагогічної діяльності технологічної освітньої галузі, а поняття «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» конкретизовано як особистісну цілісну якість, що поєднує у собі мотиваційно-цільовий, пізнавальний, процесуально-діяльнісний та рефлексивний

компоненти, якими обумовлюється ефективність професійно-педагогічної діяльності з організації виставкової діяльності учнів.

Вивчення ставлення майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів виявило вмотивованість 92% студентів цим складником професійно-педагогічної діяльності, за одночасної відсутності достатнього рівня сформованості їхньої готовності цього виду.

Ефективним підходом до формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів визначена поетапна професійно-педагогічна підготовка, починаючи з опанування здобувачами освіти знаннями та вміннями з публічної демонстрації галузевих досягнень суспільного життя та завершуючи різнобічним опануванням та усвідомленням змісту, методів, засобів використання виставкових заходів у професійно-педагогічній діяльності. Таке поетапне розв'язання завдань із формування складників готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів забезпечує розвиток інтелектуально-інформаційного потенціалу, світоглядних орієнтацій здобувачів освіти, формування потреб у опануванні етапами роботи над експозицією, планування виставкової діяльності, організації супутніх із виставками заходів та ін.

Для обґрунтування теоретичних засад проектування цілей, змісту, методів, форм організації та засобів формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами запропоновано використання особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, системного, акмеологічного та аксіологічного методологічних підходів. Особистісно орієнтований підхід спрямовує навчально-виховний процес на взаємодію та розвиток особистості учасників освітнього процесу засобами рівного спілкування та партнерської взаємодії. Діяльнісний підхід у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

орієнтує освітню діяльність на формування необхідних для цього умінь та навичок у ході їхнього використання на практиці, ефективно адаптуючи студентство до майбутньої професійно-педагогічної діяльності в умовах ЗЗСО. Компетентнісний підхід передбачає автономію змісту та гнучкість структури освітніх програм, орієнтує освітній процес ЗЗСО на оволодіння здобувачами освіти загально-предметними (базовими), предметними (галузевими) та ключовими компетентностями, які виступають інтегрованою здатністю до застосування у цілісній єдності знань, умінь, набутого досвіду та ціннісних ставлень у практичній життєдіяльності. Акмеологічний підхід пояснює готовність майбутніх учителів до самоусвідомлення свого місця у освітньо-професійній діяльності, її змісту для досягнення акме, як такого особистісного стану, що визначається здатністю до досягнення найвищих особистісних показників у творчій діяльності. Системний методологічний підхід характеризується пізнанням досліджуваних об'єктів як ієрархічно структурованих та організованих систем, які складаються з цілісної єдності взаємодіючих та взаємопов'язаних елементів. Оцінювання та осмислення цінностей виставкової діяльності, як дієвого засобу трудового навчання та навчання технологій, здійснено з використанням аксіологічного методологічного підходу, за яким орієнтація на важливі для суспільства цінності сприяє обґрунтуванню та вибору пріоритетних напрямів формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Тлумачення у проведеному нами дослідженні компонентного складу та структури формування готовності до організації виставкової діяльності учнів на засадах визначених методологічних підходів, опора на характеристики складових компонентів цього процесу сприяли визначенню структурних компонентів формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у єдності мотиваційно-цільового, пізнавального, процесуально-діяльнісного та рефлексивного компонентів.

Визначено, що формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності має ряд специфічних особливостей: спрямоване на оволодіння уміннями з планування, організації та проведення виставок, спілкування та комунікації з відвідувачами виставок; особистісні якості фахівців із виставкової діяльності виступають основою успішної організації виставкової діяльності учнів; оволодіння методикою навчання учнів обізнаності щодо виставкових об'єктів, їхніх специфічних характеристик, комунікабельності, терпимості, елегантності та вмінням слухати й спілкуватися рідною та іноземними мовами з відвідувачами виставок; організація сучасної виставкової діяльності виступає основою володіння традиційними її технологіями та опанування новими напрямками: віртуальним та використанням засобів комп'ютерної графіки.

Визначено дієві методи навчання організації виставкової діяльності: тренінгові практичні заняття з оволодіння техніками комунікації з відвідувачами виставкових заходів, методами їхнього зацікавлення засобами представлених на виставці експонатів; організація навчальних семінарів напередодні проведення виставок та ін. Водночас показано, що повільне осучаснення ОПП та методики навчання організації виставкової діяльності, на тлі швидкого розвитку цієї галузі знань, потребує опанування майбутніми вчителями трудового навчання та технологій сучасними інформатичними засобами розширення освітніх можливостей виставкових просторів закладів освіти.

Доведено, що комп'ютеризація процесу навчання організації виставкової діяльності, засобів мультимедіа сприяє оптимальній інтеграції комп'ютерних інновацій (графічний редактор CorelDraw, програма Autodesk 3Ds MAX, засоби кругових панорам у форматі 360°, 3D-моделювання та відео з дронів) із традиційними методами навчання у цій галузі знань. Дієвим складником підвищення якості формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності визначено організаційну структуру змістового навчального модуля вибіркового

освітнього контенту «Основи виставкової діяльності», впровадженого засобами освітньої платформи Gsuit Classroom та спрямованого на опанування теоретичними та методичними основами виставкової та ярмаркової діяльності; формування комплексного уявлення про специфіку організації виставкового проекту, характерні риси сучасної виставкової діяльності.

Зміст першого розділу дисертації висвітлено в публікаціях автора: [100; 101; 102; 103; 105; 110; 112; 189; 190; 191; 192].

РОЗДІЛ 2

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

У розділі розглянуті педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Визначено критерії, показники та рівні сформованості у студентів готовності цього виду. Обґрунтовано та розроблено модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

2.1. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудоного навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

Провідною складовою готовності у наукових дослідженнях О. Балдинюк, О. Гаврилюк, О. Дубасенюк, Л. Кондрашової, М. Левченка, В. Моляко, С. Мороз визначається професійно-педагогічна діяльність як результат її формування. Успішне становлення готовності до професійно-педагогічної діяльності обумовлене встановленням педагогічних умов, зовнішніх та внутрішніх чинників та обраним навчально-методичним супроводом її формування. Тому, процес формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів потребує обґрунтування та визначення ряду педагогічних умов її ефективного та успішного формування.

Сучасними науковцями (М. Гриньова [51], А. Литвин [134], Т. Чернявський [245]) під педагогічними умовами визначаються спеціально створені обставини, обумовлені вибором, проектуванням та запровадженням складових цілеспрямованого педагогічного процесу для успішного розв'язання освітньо-професійних завдань. Враховуючи науковий доробок учених, під

педагогічними умовами формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів ми визначаємо систему педагогічно обґрунтованих навчальних та виховних заходів, якими забезпечується результативність цього процесу з точки зору формування важливого для сучасного ринку освітніх послуг рівня готовності цього виду у студентів педагогічних ЗВО.

Передумовою розробки та обґрунтування педагогічних умов став аналіз існуючого на практиці стану готовності учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, інтерв'ювання викладачів педагогічних університетів, вчителів трудового навчання та технологій ЗЗСО з питань, щодо визначення умов, необхідних для ефективної та якісної підготовки майбутніх учителів до організації виставкової діяльності учнів. Використовуючи визначення ваги та ранжування названих педагогами-практиками педагогічних умов формування у студентів досліджуваної готовності, за результатами обговорення їхньої значущості з викладачами кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, нами було виділено три найзначущі педагогічні умови: активізація підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів; вдосконалення навчально-методичного супроводу цього процесу запровадженням змістового навчального модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»; реалізація у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів методики поетапного формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Перша педагогічна умова – активізація підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів – ґрунтується на припущенні, що ефективність формування такої готовності визначається рівнем підготовки науково-педагогічних кадрів до

застосування технологій організації виставкової діяльності у викладацькій роботі, які зможуть здійснювати добір змісту, методів, організаційних форм і засобів виставкової діяльності, залучатимуть студентську молодь до виставкової діяльності. Актуалізації підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів дієво сприятиме, на наш погляд, мотивація самоосвітньої діяльності викладацького складу, чому сприятимуть розроблені та впроваджені нами методичні рекомендації з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів [107], в основу яких покладено обґрунтовані нами у підрозділі 1.2 методологічні підходи.

Аналіз наукових праць Я. Антонюк, А. Вдовічен, Т. Дупляк, Р. Крамара, Л. Лукашової, М. Миронова, В. Пекар, Т. Ткаченко у галузі організації виставкової діяльності, Концепції розвитку виставкової діяльності (2003) дав змогу нам визначити поняття «готовність до організації виставкової діяльності викладачів ОПП з підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій» як інтегративну особистісну здатність до самостійної організації виставкової діяльності, розробки та проведення виставкових заходів у професійно-педагогічній освітній практиці.

Метою методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів є становлення у науково-педагогічних працівників готовності до творчої розробки та впровадження авторських методик виставкової діяльності у технологічну освітню галузь. Досягнення цієї мети повинно спиратися на стимулювання самоосвітньої діяльності викладачів під час опанування змісту методичних рекомендацій, на суб'єкт-суб'єктну дидактичну взаємодію учасників освітнього процесу на засадах таких принципів впровадження пропонованих нами рекомендацій:

- принцип паритетності [52; 228; 260], який упроваджений у методичних рекомендаціях, активізує суб'єкт-суб'єктну дидактичну активність учасників

освітнього процесу з використанням інтерактивних методів навчання організації виставкової діяльності у викладанні професійно-орієнтованих навчальних дисциплін;

- принцип стимулювання [46] у викладачів позитивного ставлення до використання виставкової діяльності в навчально-виховному процесі є важливою передумовою активного опанування пропонованих методичних рекомендацій, що потребує мотивації самостійної діяльності викладачів у опануванні методик використання виставкової діяльності у власній професійно-педагогічній діяльності, яка забезпечується позитивним ставленням слухачів до навчання використанню виставкових заходів, оволодіння їхньою типологією, змістом та особливостями організації під час викладання професійно-орієнтованих навчальних дисциплін;

- принцип структурованості освітньої діяльності та інформації [75] визначає чітку структурованість розділів методичних рекомендацій та діяльності викладачів під час оволодіння змістом, закладеної у них навчальної інформації, презентуючи їх слухачам як освітній проєкт із чітко структурованими метою, завданнями, змістом розділів, часу, відведеного на їхнє опанування, конкретними очікуваними результатами самоосвітньої діяльності та критеріями і показниками їхнього оцінювання, що сприятиме орієнтації викладачів у тих можливостях, які розкривають перед ними пропоновані методичні рекомендації, а також у проблемних питаннях, що можуть виникати під час самоосвітньої діяльності;

- принцип гнучкості [1; 89] забезпечує під час упровадження методичних рекомендацій з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів можливість індивідуалізації самоосвітньої діяльності викладачів у виборі місця, часу, видів навчальних завдань на освітній платформі Gsuit Classroom та гнучкого добору методів (кейси, вебквести, модерації, відео на запит та ін.), форм організації (інтерактивні лекції у змішаному форматі, виконання групових та індивідуальних виставкових проєктів та ін.) самоосвітньої

діяльності, що сприятиме зручності освітнього процесу для слухачів та успішному виконанню навчальних завдань;

- принцип усвідомлення перспективи [51; 114], у ході впровадження методичних рекомендацій, передбачає бачення слухачами близьких, середніх і віддалених перспектив їхнього опанування та використання, створюючи передумови для розуміння завдань та значення виставкової діяльності для власної професійно-педагогічної діяльності, успішного досягнення цілей, розвитку професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, усвідомлення власної індивідуальної освітньої траєкторії в оволодінні пропонованими методичними рекомендаціями.

Розглянуті принципи дають змогу активізувати підготовку науково-педагогічних працівників до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів, сприяють стимулюванню, залученню майбутніх учителів до організації виставкової діяльності згідно їхніх особистісних потреб, нахилів та здібностей.

Розробка змісту методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів [107] ми здійснювали на засадах поетапного розвитку цього процесу: від усвідомлення основ сфери організації виставкової діяльності, через володіння способами її здійснення до формування здатності організації виставкової діяльності учнів ЗЗСО. Виходячи з цього, зміст методичних рекомендацій складається з чотирьох розділів:

1. Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному закладі вищої освіти.

2. Організація виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки.

3. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

4. Модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Згідно обґрунтованою М. Гриньовою [51] структурою дидактичної системи, компоненти якої підпорядковуються завданням освіти та механізмам досягнення відповідних цим завданням освітніх результатів, нами визначено компонентну структуру методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів як динамічної системи навчання:

- мета: формування у науково-педагогічних працівників готовності до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів;
- зміст навчальної інформації: навчальний матеріал методичних рекомендацій, висвітлений у чотирьох розділах;
- засоби дидактичної взаємодії: взаємодія та взаємодопомога між модераторами та слухачами невербальними, вербальними, інформаційно-комунікаційними засобами, які визначаються, за L. Lunsford [269], J. Meister, K. Willyerd [271], як менторинг креативного навчального процесу – ефективний чинник ефективної педагогічної комунікації під час упровадження методичних рекомендацій;
- здобувач, задіяний у реалізації змісту методичних рекомендацій;
- слухачі: науково-педагогічні кадри, які задіяні у викладанні професійно орієнтованих навчальних дисциплін підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, вчителі ЗЗСО.

Упровадження методичних рекомендацій, за базовими ознаками дидактичної системи, нами здійснювалося за змішаною формою навчання слухачів, осучаснюючи освітній процес згідно викликів сьогодення [265; 273; 281). Інтерактивні лекції для слухачів проводилися на платформі дистанційного навчання Gsuit Classroom, а практичні заняття – у формі тренінгів у навчальних аудиторіях.

Організаційно-методичний супровід упровадження методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового

навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів включав використання методів групових та індивідуальних виставкових проєктів, методу кейсів, як їхнього складника. Інтегруючи інтернет-ресурси та виставкові кейси [217], слухачі отримували спеціалізовані завдання, цифрові матеріали та методичні рекомендації для самостійної роботи. Працюючи над кейсами, слухачі здійснювали групові обговорення та аналіз ситуацій [218], пов'язаних з організацією та проведенням виставкових заходів на платформі дистанційного навчання ZOOM, що було спрямовано на створення виставкових освітніх проєктів. Використанню на заняттях методу кейсів сприяло залучення інформаційного забезпечення у формі посилань на віртуальні бібліотечні, мультимедійні джерела, актуальні відеоматеріали та ін.

Серед дієвих методів підготовки викладачів до формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами виділені, розкриті у науково-методичних працях сучасних дослідників, метод групових та індивідуальних виставкових проєктів [213; 116), вебквести (35; 115; 205), мультимодальні підходи із сумішшю мовних і немовних кодів [264] та метод відео за запитами (58; 211).

Як зазначають Liu X., Zhang N. [267], привабливість традиційних виставкових заходів для молоді поступово зменшується. Їхніми дослідженнями доведено, що поєднання сучасних цифрових технологій ефективно посилює ефект покращення відображення виставкових просторів. Технологію взаємодії зображень і змішаної реальності в застосуванні цифрових виставок ними розроблено з використанням штучного інтелекту в поєднанні з технологією змішаної реальності.

Серед методів навчальної взаємодії зі слухачами під час упровадження розроблених нами методичних рекомендацій, слід відзначити використання запропонованого в дисертаційній роботі О. Жданової-Неділько [75] синтезу освітньої діяльності за трьома напрямками:

- формування основи діяльності шляхом оволодіння знаннями, уміннями і навичками підготовки майбутніх учителів трудового навчання та

технологій до організації виставкової діяльності учнів, які містять накопичений досвід їхнього використання у сучасній освітній практиці;

- адаптація слухачів до застосування методичних засад формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій готовності до організації виставкової діяльності учнів шляхом надання набутими знаннями, вміннями та навичками індивідуально-особистісної значущості, перетворюючи їх у індивідуальний інструментарій дидактичного досвіду викладача;

- формування у викладачів здатності до розробки авторських методик підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у педагогічних ЗВО до організації виставкової діяльності учнів, що виступає дієвим чинником активізації впровадження елементів виставкової діяльності у викладання професійно орієнтованих дисциплін.

Серед актуальних методів паритетної взаємодії учасників освітнього процесу у ході впровадження розроблених нами методичних рекомендацій, слід відзначити обґрунтований у сучасній освітній практиці метод модерації (11; 23; 206; 248; 276), спрямований на ефективну групову комунікацію слухачів, стимулювання їхньої зацікавленості в опануванні пропонованими методичними рекомендаціями з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за принципами «навчаємось разом» та трансформуючи набуті знання та вміння в індивідуально-особистісний досвід.

Результати навчання викладачів, за методичними рекомендаціями з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, визначаються за трьома, представленими у додатку Е, рівнями сформованості набутих знань, умінь та навичок.

Друга педагогічна умова формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів полягає у вдосконаленні навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів засобами впровадження навчальної програми

змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», яким забезпечується інтеграція навчання, розширюючи знання майбутніх учителів з низки професійно-орієнтованих навчальних дисциплін та розвиток їхніх нахилів, здібностей і пізнавальних інтересів, формування готовності до використання виставкової діяльності у роботі вчителя трудового навчання та технологій, стимулювання майбутніх учителів до поглибленого опанування організацією виставкової діяльності.

Навчальна програма змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» складена відповідно до змісту ОПП «Середня освіта (Трудове навчання та технології)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [169]. Зміст змістового модуля впливає на досягнення всіх програмних результатів навчання цієї ОПП у вигляді фахових знань, умінь та навичок (див. додаток Ж).

Актуальність розробки та змістового наповнення змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» [108] визначається потребою у підготовці студентів до набуття зазначених у сучасних ОПП програмних результатів навчання щодо готовності майбутнього викладача ЗФПО до реалізації державних стандартів ФПО, забезпечення теоретичної, практичної і методичної готовності студентів до організації і проведення аудиторної і позааудиторної навчально-виховної роботи з навчання технологій.

Аналіз ОПП [169] підготовки майбутніх учителів технологій та викладачів ЗФПО, змісту навчальних дисциплін із їхньої підготовки до організації виставкової діяльності учнів (теорія і методика трудового навчання та технологій, теорія і методика позашкільної освіти, дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості, основи дизайну, народні промисли України, основи виставкової діяльності, навчальна технологічна практика, виробнича педагогічна практика, технологічний практикум, методика

викладання технологій у ЗФПО), навчально-наукової літератури з організації виставкової діяльності, анкетування учасників освітнього процесу дав змогу обґрунтувати зміст навчального модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

Програма змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» зорієнтована на опанування здобувачами вищої педагогічної освіти цілями, завданнями, методологічними підходами, принципами, змістом, методами, організаційними формами та засобами формування готовності цього виду у ЗФПО, оволодіння теоретичними основами організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки та педагогічними умовами формування готовності майбутніх учителів до організації виставкової діяльності учнів.

Навчальний матеріал програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», щодо кола професійно-значущих знань, умінь, навичок та особистісно-професійних якостей, було визначено на засадах вимог до технологічної освітньої галузі базової середньої освіти учнів 5–9 класів, аналізу досвіду освітньої діяльності з організації виставкової діяльності, опитувань учасників освітнього процесу ЗЗСО і ЗВО. До тем субмодулів навчальної програми було включено низку питань для обговорення з учасниками освітнього процесу ЗВО, ЗФПО та ЗЗСО: методичні засади теоретичної підготовки, вивчення досвіду та організаційно-методичний супровід формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Нами в індивідуальному порядку рекомендовано визначати, виходячи з існуючих розбіжностей у структурі та змісті ОПП вітчизняних педагогічних ЗВО, ЗФПО та закладів неперервної педагогічної освіти, обсяги та терміни опанування студентами та слухачами змістом пропонованої навчальної

програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» [108] за представленими у додатку II термінами вивчення та цілями навчальних дисциплін ОПП «Середня освіта (Трудове навчання та технології)» [163]. Зміст та завдання представлених у додатку II навчальних дисциплін, які забезпечують успішне оволодіння майбутніми вчителями трудового навчання та технологій завданнями та змістом запропонованого нами змістового модуля, обумовлює визначення доцільним терміном його вивчення термін після завершення опанування більшості освітніх контентів, пов'язаних із ним:

- I-II семестри: технологічний практикум;
- III семестр: основи дизайну, народні промисли України, технологічний практикум;
- IV, V семестри: теорія і методика трудового навчання та технологій, технологічний практикум, навчальна технологічна практика;
- VI семестр: теорія і методика позашкільної освіти, виробнича педагогічна практика, технологічний практикум;
- VII семестр: дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості, методика викладання технологій в ЗФПО, виробнича педагогічна практика;
- VIII семестр: основи виставкової діяльності; виробнича педагогічна практика.

Доцільним терміном навчання здобувачів освіти формуванню готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів вважаємо VIII семестр шляхом уведення навчального змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» до змісту обов'язкової навчальної дисципліни «Основи виставкової діяльності» [164].

Зміст навчального модуля обґрунтовано на засадах сучасних вимог до розробки навчально-методичного супроводу освітнього процесу, існуючих науково-методологічних підходів до забезпечення системності та логічності

процесу навчання, з урахуванням індивідуальних та психологічних особливостей учасників освітнього процесу. З використанням методу графів та матриць (Чернецький), було визначено оптимальний зміст та логічну структуру навчального матеріалу модуля, було здійснено його навчальне планування, побудовано структуру внутрішніх та міжпредметних зв'язків навчального матеріалу тем його змістових субмодулів.

Перший навчальний субмодуль «Психолого-педагогічні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» складається з трьох тем. Перша тема – «Поняття формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічній науці» – визначає психолого-педагогічні засади структури та сутності ключових понять дослідження «виставка», «виставкова діяльність учнів», «готовність до організації виставкової діяльності», якими визначається зміст понятійного конструкту «формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів». Друга тема – «Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному закладі вищої освіти» – розкриває компонентний склад, методологічні підходи та етапи формування готовності до організації виставкової діяльності учнів, особливості проектування цілей, змісту, методів, форм організації та засобів її формування. Третя тема – «Організація виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки» – описує складові навчання організації виставкової діяльності здобувачів освіти, визначає шляхи оволодіння напрямами ефективно організації виставкової діяльності, розкриває специфічні особливості формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, очікувані результати в опануванні майбутніми вчителями основами виставкової діяльності.

Другий змістовий навчальний модуль «Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» містить дві теми. Перша тема – «Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» – розкриває специфічні особливості активізації підготовленості викладацьких кадрів педагогічних ЗВО та ЗФПО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів, шляхи вдосконалення навчально-методичного супроводу цього процесу, особливості реалізації у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів поетапної методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Друга тема – «Моделювання методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» – описує мету, концептуальні підходи, принципи обґрунтування та розробки моделі методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, розкриває зміст, етапи, методи, організаційні форми цього процесу засобами виставкової діяльності, характеризує особливості діагностики якісних рівнів навчальних досягнень студентів у сформованості їхньої готовності до організації виставкової діяльності учнів.

Перед початком опанування навчального змістового модуля студентів та слухачів було ознайомлено з планом його вивчення, здійснено анонс змісту лекційних, практичних занять та самостійних і індивідуальних робіт, визначалися форми звітності та терміни їхнього виконання. Зі змістом і структурою навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» студенти спочатку знайомилися за описами тих навчальних дисциплін, до змісту яких було цю програму інтегровано. Здобувачі також отримували методичні рекомендації з методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації

виставкової діяльності учнів (2023), одержували, за змістом навчального модуля, інформацію щодо особливостей виконання індивідуальних та самостійних робіт.

Опанування змістом навчального модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» [108] під час проведення лекційних занять, практичних робіт, у ході виконання завдань індивідуальної та самостійної роботи сприяло доведенню до студентів та слухачів цілей, завдань, змісту, методів, організаційних форм та засобів ефективної трудової підготовки учнівської молоді в ЗЗСО, якими створюється освітній простір для її особистісного розвитку.

Проведення аудиторних лекційних та практичних занять передбачає використання у навчальному процесі інноваційних методичних засобів організації виставкової діяльності: мультимедійної наочності, комп'ютерної техніки, віртуальної виставкової реальності, програмного забезпечення для комп'ютерного програмування, Google карт, кругових панорам у форматі 360°, 3D-моделювання, VR-окулярів та ін.

Структура навчального матеріалу навчального змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» спрямована на розв'язання таких завдань професійно-педагогічної підготовки, як опанування особливостями методики навчання учнів організації виставкової діяльності, стимулювання самоосвітньої діяльності здобувачів.

Етапи вивчення навчального змістового модуля передбачали усвідомлення студентами спочатку провідних його освітніх цілей та завдань, після цього здійснювалося опанування теоретичними знаннями та практичними вміннями з організації виставкової діяльності учнів на уроках трудового навчання та технологій, завершуючи навчання моніторингом результативності впровадження змістового модуля.

З метою забезпечення поступового формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, спрямоване на професійну підготовку адаптованих до інноваційних змін та професійно-мобільних фахівців технологічної освітньої галузі, нами було реалізовано третю педагогічну умову – поетапне впровадження спроектованої та обґрунтованої у підрозділі 2.2 моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Поетапну професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами пропонується здійснювати спочатку на рівні опанування основними знаннями та вміннями з організації та проведення виставкових заходів із подальшим різноплановим оволодінням змістом, методами, формами організації та засобами їхнього проведення у професійно-педагогічній освітній діяльності, завершуючи підготовкою до їхньої реалізації з учнями в ЗЗСО.

Перший, базовий етап, спрямований на формування впродовж перших трьох років навчання теоретичних основ та набуття первинного досвіду, необхідного для подальшого опанування майбутніми вчителями інноваційними технологіями організації виставкової діяльності учнів. Цілі першого етапу традиційно досягаються під час опанування навчальних дисциплін із технологічного практикуму, теорії і методики навчання технологій, теорії і методики позашкільної освіти, дизайн-проектування, декоративно-прикладної творчості та ін.

Другий, технологічний етап, включає формування у VII семестрі функціональної готовності студентів до організації виставкової діяльності шляхом різнобічного опанування та усвідомлення змісту, методів, засобів використання виставкових заходів у професійно-педагогічній діяльності. Для здобувачів освіти пропонуються для вивчення дисципліни «Основи виставкової діяльності», «Дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості». Виходячи з алгоритму процесу організації виставкових заходів

(прийняття рішення , визначення мети, вибір виду, здійснення організаційно-підготовчих заходів, участь у виставці аналіз її результатів), результатом другого етапу підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності виступає оволодіння етапами роботи над експозицією, плануванням виставкової діяльності, організацією супутніх із виставкою заходів та ін.

Третій етап – педагогічної майстерності – зорієнтований на педагогічну та комунікативну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, опанування ними складовими педагогічної майстерності (мовленням, педагогічною технікою та педагогічним тактом) у здійсненні цієї діяльності [56; 14; 255). Цілі третього етапу досягаються під час опанування навчальним змістовим модулем «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології).

Обґрунтовані нами педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів дають нам змогу спроектувати, розробити та представити у наступному підрозділі модель формування у студентів готовності цього виду.

2.2. Модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

Важливою складовою дослідницької роботи з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів стало моделювання цього процесу, яке забезпечує розкриття об'єктивних взаємозв'язків між компонентним складом проєктованої моделі, педагогічними умовами та етапами її ефективного

впровадження. Структура спроектованої моделі визначається її багатовекторністю, якою інтегруються задекларовані в ОПП Середня освіта (Трудове навчання та технології) [169] програмні результати навчання, процес формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів на тлі сучасного стану реалізації цього процесу.

Універсальність проблеми моделювання у педагогічних дослідженнях обумовлена обґрунтуванням у спроектованих моделях нових елементів та виявленням взаємозв'язків, які існують між ними, висвітлюючи, таким чином, особливості формування досліджуваних педагогічних феноменів.

У сучасних педагогічних дослідженнях моделювання включає, за Н. Головною [44], вивчення педагогічних явищ, процесів та об'єктів шляхом створення ідеальних штучних моделей, розглядається як процес побудови та дослідження моделей (Маслов), які розуміються З. Курлянд [129, с. 41] як системи, що розкривають окремі суттєві складові реально існуючих освітніх процесів.

Визначаючи у нашому дослідженні об'єктом педагогічного моделювання процес формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів в освітньому просторі педагогічних ЗВО, ми враховували сучасні підходи до розуміння моделі (Н. Брюханова; М. Гриньова, 2021; А. Лопатьєв; О. Нестуля; В. Петрук; А. Цимбалару), що висвітлює не лише існуючий стан педагогічних реалій, а й прогнозує шляхи застосування ефективних форм освітньої діяльності, розкриває потенційні можливості майбутньої освітньої практики та очікувані освітні результати, надаючи дієвих позитивних змін у якості професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Під час проектування моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами описувалися суб'єктні, змістові, предметно-просторові, освітньо-інформаційні та процесуальні дидактичні складові сучасного освітнього

простору педагогічного ЗВО з підготовки вчителів цього фаху. На підставі вивчення у підрозділі 1.3 сучасного стану організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки нами передбачається використання спроектованої моделі на всіх рівнях вищої технологічної освітньої галузі підготовки студентів за рівнями фахової передвищої, бакалаврської та магістерської вищої освіти.

У підрозділі 1.2 з розкриття теоретичних основ формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному закладі вищої освіти було встановлено, що проектування моделі підготовки цього виду доцільно здійснювати шляхом опанування та застосування сучасних інноваційних підходів до планування, організації та проведення виставкових заходів. Такий підхід забезпечує систематичне набуття майбутніми вчителями власного досвіду ефективної освітньо-професійної діяльності, сприяє регулярному його осучасненню у предметному трудовому навчанні та навчанні технологіям.

Значущим для нашого дослідження стало усвідомлення наявності об'єднуючих кількісних та якісних ознак елементів процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, як характерної системної ознаки, що передбачає, за основами моделювання складних систем [170], значно суттєвіший вплив на якісні ознаки цього процесу, його структури, у порівнянні з впливом окремих його складових елементів. Елементами системи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів ми визначаємо її мінімальні структуроутворюючі компоненти, в межах певної їхньої подільності, що характеризуються інтегрованістю та структурно-функціональними властивостями.

У побудові педагогічної моделі науковці традиційно застосовують структуру з трьох або чотирьох компонентів, тому спроектована нами модель містить такі блоки як методологічно-цільовий (прогнозування завдань, методологічних підходів та принципів навчання організації виставкової діяльності учнів),

змістовий (розкриття змісту, структури готовності та навчального матеріалу та педагогічних умов її формування), процесуальний (розкриває етапи, методи, форми організації та засоби педагогічного впливу для формування готовності) та оцінювально-результативний (реалізує діагностичну функцію та визначає ступінь досягнення мети формування готовності та розвитку самоаналізу та самовдосконалення здобувачів освіти) [10; 18; 51; 159; 130, 242]. Подана на рисунку 2.1 структура аналітико-графічної моделі дає змогу деталізувати перебіг процесу теоретичного обґрунтування формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Під час проектування моделі було враховано вимоги до відповідності професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій програмним результатам ОПП їхнього навчання до організації виставкової діяльності учнів, професійно-педагогічної мобільності та самостійності під час діяльності цього виду, здатності до активного трудового навчання та навчання технологій учнів 5–9 класів й творчої самореалізації учасників освітнього процесу.

Подана на рисунку 2.1 структура моделі спрямована на забезпечення неперервного процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, розвитку в них уяви, креативності та творчого мислення, що сприятиме формуванню здатності до прогнозування результатів професійно-педагогічної підготовки і освітньо-професійної діяльності студентів, успішному опануванню не лише первинним досвідом організації виставкової діяльності, а й педагогічною та комунікативною майстерністю навчання організації виставкової діяльності учнівської молоді.

Науковий пошук за системним підходом моделювання процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів сприяв виявленню найсуттєвіших взаємозв'язків його складових компонентів у вигляді: цілей, методологічних

Рис. 2.1. Модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

підходів, принципів, які представлені нами в методологічно-цільовому блоці спроектованої моделі; компонентів готовності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, навчально-методичного супроводу та педагогічних умов його впровадження в освітню діяльність, які складають змістовий блок моделі; етапів, методів, форм організації та засобів реалізації моделі в межах процесуального її блоку; змістового наповнення оцінювально-результативного блоку у єдності критеріїв, рівнів діагностики та аналізу результату сформованості досліджуваної готовності внаслідок упровадження спроектованої та обґрунтованої моделі.

Запропонуємо коротку характеристику визначеним складникам моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Методологічно-цільовий блок моделі розкриває її цільову спрямованість на формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, вдосконалення процесу професійної підготовки студентів. Досягнення поставленої мети забезпечується використанням у процесі впровадження спроектованої моделі:

- низки методологічних підходів: особистісно орієнтований (ставить інтереси майбутніх учителів, цілі, завдання та мотиви навчання у центр процесу освіти); компетентнісний (забезпечує оволодіння здобувачами освіти загальнопредметними (базовими), предметними (галузевими) та ключовими компетентностями)); діяльнісний (обумовлює освітньо-професійну самореалізацію та готовність до колективної самоосвітньої діяльності); системний (визначає об'єднуючі кількісні та якісні ознаки елементів процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів); акмеологічний (сприяє формуванню особистісного стану, що визначається здатністю до досягнення найвищих особистісних показників у творчій освітньо-професійній діяльності);

аксіологічний (забезпечує оцінювання та осмислення цінностей виставкової діяльності, як дієвого засобу трудового навчання та навчання технологій).

- ряду спеціальних принципів: паритетності (активізує суб'єкт-суб'єкту дидактичну активність учасників освітнього процесу з використанням інтерактивних методів навчання організації виставкової діяльності); стимулювання (забезпечує позитивне ставлення до використання виставкової діяльності в навчально-виховному процесі); структурованості інформації та освітньої діяльності (чітко структурує мету, завдання, зміст навчання, час, відведений на його опанування, конкретні очікувані результати освітньої діяльності та критерії і показники їхнього оцінювання); гнучкості (обумовлює індивідуалізацію самоосвітньої діяльності здобувачів у виборі місця, часу, видів навчальних завдань, методів, форм і засобів її організації); усвідомлення перспективи (створює передумови для розуміння майбутніми вчителями завдань та значення виставкової діяльності для власної професійно-педагогічної діяльності).

Досягнення мети формування готовності до організації виставкової діяльності учнів сприяє подоланню низки суперечностей у специфічній професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій, що об'єктивно існують у сучасній освітній практиці між: результативною предметно-перетворювальною діяльністю учнів ЗЗСО на уроках трудового навчання та технологій і недостатнім використанням традиційною методикою ефективного навчання учнів умінням презентації та оцінювання результатів власної предметно-перетворювальної діяльності; рівнем обґрунтованості інформаційної, соціальної, навчальної, виховної, комунікаційної, розвиваючої, культурної функцій виставкової діяльності та не розробленістю теоретико-методичних засад їхньої реалізації у процесі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; нормативною та науковою здатністю педагогічних ЗВО до ефективного розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації

виставкової діяльності учнів та недостатнім рівнем теоретичної та практичної готовності випускників до діяльності цього виду; динамічним розвитком нових технологій виставкової діяльності й традиційними цільовими, змістовими і процесуальними особливостями процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; спрямованістю традиційної системи професійно-педагогічної підготовки на реалізацією індивідуальних особливостей, можливостей і освітніх потреб майбутніх учителів трудового навчання та технологій та об'єктивною потребою у розробці навчально-методичного супроводу їхньої підготовки до організації виставкової діяльності учнів.

У складі змістового блоку визначені компоненти готовності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів: мотиваційно-цільовий (стимулювання до набуття готовності до професійно-педагогічної діяльності), пізнавальний (усвідомлення особливостей підготовки, організації, участі та відвідування виставок, презентацій, виконання різних виставкових послуг та робіт), процесуально-діяльнісний (обґрунтування та застосування змісту, методів, засобів трудового навчання та навчання технологій, якими впорядковується та узгоджується освітня виставкова діяльність учнів) та рефлексивний (оволодіння базовими та професійно-предметними компетентностями, результати фахового становлення студентів як суб'єктів професійно-педагогічної діяльності технологічної освітньої галузі).

У змістовому блоці подано навчальний матеріал, опанування яким визначає результативність процесу формування готовності досліджуваного виду:

- для викладачів: методичні рекомендації «Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»;

- для студентів: навчальна дисципліна «Основи виставкової діяльності» та змістовий модуль «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

Інваріантна складова змістового блоку спроектованої моделі розкриває механізм реалізації навчальних дисциплін із основ та організації виставкової діяльності учнів, обґрунтовує доцільність залучення студентів до виконання різноманітних навчальних завдань, наприклад: «Методика організації виставкових заходів з учнями», «Методика виставкової презентації учнівських робіт», «Особливості популяризації творчості дітей засобами виставкової діяльності», «Освітні інновації у виставковій діяльності учнів», «Історичний досвід організації виставкової діяльності учнів», «Заохочення та стимулювання учасників виставкових заходів», «Мотивація зацікавленості відвідувачів виставковими демонстраціями» та ін. Ця складова змістового блоку моделі формується з урахування пропозицій, які висловлені гарантами ОПП із підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, викладачів, які реалізують спроектовану модель на різних етапах формування готовності студентів до організації виставкової діяльності учнів.

Ефективність впровадження змістового блоку і всієї моделі у цілому визначається впровадженням обґрунтованих нами у підрозділі 2.1 трьох педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів:

1. Активізація підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів шляхом впровадження методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

2. Удосконаленні навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів засобами впровадження навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

3. Поетапне формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Процесуальний блок моделі передбачає поетапне формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. На першому (базовому етапі (1-3 курси)) відбувається набуття студентами первинного досвіду, необхідного для подальшого опанування майбутніми вчителями інноваційними технологіями організації виставкової діяльності учнів. На другому (технологічному етапі функціональної готовності (4 курс)) відбувається різнобічне опанування та усвідомлення змісту, методів, засобів використання виставкових заходів у професійно-педагогічній діяльності. Третій етап (педагогічної майстерності з організації виставкової діяльності учнів (4 курс)) зорієнтований на педагогічну та комунікативну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Процесуальний блок розкриває також організаційно-методичне забезпечення реалізації педагогічних умов процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів:

- методи навчання: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемно-розвивальні, евристичні (частково-пошукові), дослідницькі, інтерактивні (навчальні дискусії, ділові ігри, мозкові атаки, методи самонавчання);

- форми організації навчання: тренінгові практичні заняття, початкові семінари, лекції, лабораторні, самостійні роботи, індивідуальні дослідницькі завдання, виконання групових творчих виставкових завдань;

- засоби навчання: наочність, комп'ютерна техніка, віртуальна виставкова реальність, програмне забезпечення для комп'ютерного програмування, Google карти, кругові панорами у форматі 360°, 3D-моделювання, VR-окуляри.

Розроблене навчально-методичне забезпечення впровадження педагогічних умов формування досліджуваної готовності спрямоване на самоосвітню діяльність майбутніх учителів трудового навчання та технологій, що втілено в початкових завданнях із організації виставкової діяльності учнів, для виконання яких застосовувалися адаптивні технології з оптимізації самостійної роботи здобувачів освіти, сприяючи формуванню в них спрямованості на самоосвітню діяльність, розвиток вольових, творчих, моральних якостей у ході впровадження спроектованої моделі.

Процесуальний блок розкриває технології створення творчих ідей з організації виставкової діяльності учнів у формі повного циклу від початкових задумів до реалізації виставкових заходів з учнями, що розглядається у спроектованій моделі як важливий освітній засіб професійно-педагогічної підготовки за всіма компонентами готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Організація студентами творчих виставкових заходів, які передбачені навчально-методичним супроводом навчального змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», їхнє проведення та аналіз результативності сприяє формуванню у студентів умінь творчої співпраці з учасниками виставкових заходів, розвиває в майбутніх учителях, як авторів успішних освітньо-виставкових заходів, творчі особистісні якості.

Таким чином, здійснюється формування інноваційної спрямованості особистості майбутнього вчителя трудового навчання та технологій, як фахівця, здатного до результативно-творчого навчання учнів організації виставкової діяльності, забезпечуючи йому конкурентоспроможність на ринку сучасних освітніх послуг.

Важливим для ефективного впровадження педагогічних умов і моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів вважаємо створення спеціального освітнього простору в педагогічному ЗВО для здійснення підготовки цього

виду, що потребує певного матеріально-технічного забезпечення, обладнаних навчальних приміщень, необхідних для успішної професійно-педагогічної підготовки студентів. Ця складова виступає базою опанування майбутніми вчителями трудового навчання та технологій навичками організацією виставкової діяльності, набуття практичного досвіду діяльності цього виду внаслідок активної самостійної реалізації різноманітних виставкових заходів.

Результати діагностики та висновки з дослідження ефективності формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами представлено в оцінювально-результативному блоці спроектованої моделі. Цей блок містить перелік критеріїв готовності майбутніх учителів до організації виставкової діяльності учнів (мотиваційно-пізнавальний; діяльнісно-творчий; особистісно-індивідуальний), показники їхнього прояву та рівні сформованості досліджуваної готовності (початковий, достатній та високий). До прогнозованих результатів упровадження обґрунтованих педагогічних умов та спроектованої моделі нами віднесено позитивну динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання до організації виставкової діяльності учнів.

Визначення змісту критеріїв готовності майбутніх учителів до організації виставкової діяльності учнів нами було здійснено за обґрунтованими Л. Калініною (2010) принципами: адитивності, за яким повна міра кожного критерію визначалася окремими результируючими складовими готовності – її показниками; однозначної відповідності кожного окремого критерію готовності досліджуваного виду, висвітлюючи в них природу цього феномену та його динамічні зміни; кількісності, за яким вияви готовності за визначеними нами критеріями мають бути вимірюваними та оціненими для порівняльного дослідження її динамічних змін.

Відповідно із цим, *мотиваційно-пізнавальний критерій* готовності майбутніх учителів до організації виставкової діяльності учнів характеризує сформованість у них знань теоретичних основ діяльності цього виду,

обізнаності з проблематики методики її організації з учнями в галузі технологічної освіти з використанням різних методів, організаційних форм і засобів трудового навчання та навчання технологій, а також визначає прояви низки мотивів щодо опанування студентами організацією виставкової діяльності учнів; *діяльнісно-творчий критерій* відображає сформованість готовності здобувачів вищої педагогічної освіти до використання знань із основ виставкової діяльності, організації виставкових заходів із учнями з використанням різних інноваційних підходів до їхнього проведення, характеризує дієвість проявів умінь та навичок у цій галузі професійно-педагогічної діяльності; *особистісно-індивідуальний критерій* обумовлює вияви індивідуально-особистісних якостей майбутніх учителів трудового навчання та технологій, якими забезпечується їхня здатність виявляти власну індивідуальність в опануванні та організації виставкової діяльності учнів, готовність до прийняття оптимальних рішень у різних ситуаціях організації цієї діяльності, прояву особистої позиції під час трудового навчання та навчання технологій з використанням різних методів, форм організації та засобів виставкової діяльності учнів та демонструвати власний індивідуальний стиль у організації виставкової діяльності учнів.

Згідно виявлених Н. Брюхановою, Т. Водолазською, М. Гриньовою, О. Гур'євською, Н. Кононец, Н. Корольовою, В. Кушнір, Є. Лодатко, А. Лопатьєвим, В. Масловим, С. Нестулею, В. Петрук, О. Пономарьовим, І. Смоляр, Л. Туровською та А. Цимбалару вимог до моделювання освітніх процесів, спроектованій нами моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів притаманні, окрім виконуваних нею функцій цілепокладання, пізнання процесу освіти, його планування, прогнозування та управління ним, такі властивості як:

- суб'єктна спрямованість всіх учасників освітнього процесу педагогічного ЗВО;

- інтерактивна взаємодія між всіма суб'єктами процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів з використанням інтернет-технологій, змішаного формату навчання;

- адаптивність спроектованої моделі для використання в інших педагогічних ЗВО, закладах неперервної педагогічної освіти у ході реалізації інших ОПП підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, активізація самоосвітньої діяльності студентів для формування в них прагнення до самовдосконалення у професійно-педагогічній діяльності, зокрема, використання організації виставкової діяльності як засобу розвитку духовних, інтелектуальних, волевих творчих якостей в умовах трансформацій сучасної технологічної освіти;

- відкритість впровадження спроектованої моделі всіма бажаними учасниками освітнього процесу, зацікавленими у підвищенні рівня професійно-педагогічної готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- валідність критеріальної бази оцінювання готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за трьома рівнями для визначення ефективності спроектованої моделі.

Використання для змішаного навчання та оцінювання готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів дистанційної освітньої платформи Gsuit Classroom забезпечувало, дієву інтеграцію у навчальну діяльність викладачів демократичних підходів до впровадження спроектованої нами моделі, реалізацію запропонованих педагогічних умов та створювало індивідуальні траєкторії навчання для кожного студента. Розміщений на дистанційній освітній платформі навчально-методичний супровід реалізації моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, сприяв створенню

загальнодоступного освітньо-інформаційного простору педагогічного ЗВО та впровадженню інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій у яких конструктивно поєднувалися, за Н. Кононец [114], комунікативно-інструментальні функції всіх учасників освітнього процесу, які брали участь у впровадженні спроектованої нами моделі: інтерактивності, креативності, віртуальності, гіпертекстуальності та глобальності.

Виходячи з обґрунтованих у дисертаційній роботі критеріїв, показників, рівнів та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів пропонується для впровадження модель виконує такі педагогічні функції як інформаційну, мотиваційну, управління освітнім процесом, формування умінь та навичок здобувачів освіти, контрольну, коригувальну, що дієво поєднані з сучасними можливостями інформаційно-комунікаційних технологій для мотивації опанування студентами змістом навчання з організації виставкової діяльності учнів, створюючи разом авторську методичку їхньої професійно-педагогічної підготовки. Тому, спроектована нами модель забезпечує гнучку адаптацію та діагностику освітніх можливостей студентів до навчання алгоритмізованому переліку дій із організації та проведення виставкових заходів учнів шляхом інтерактивно-індивідуалізованого змішаного навчання за структурованими нами освітніми ресурсами та активної участі в організації виставкової діяльності у спільності викладачів-професіоналів.

Отже, проведене нами моделювання процесу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів було забезпечене структурою авторської моделі у єдності методологічно-цільового, змістового, процесуального та оцінювально-результативного блоків.

Спроектована нами авторська модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів виступає методологічним орієнтиром процесу впровадження інноваційних завдань, змісту, методів, організаційних форм і засобів у

професійно-педагогічну підготовку внаслідок внесення до змістового наповнення ОПП бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) освітнього контенту «Основи виставкової діяльності», навчального змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» та у рамках інформальної освіти викладачів педагогічних ЗВО методичних рекомендацій «Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», за якими викладачі професійно-орієнтованих дисциплін були належним образом підготовлені до використання технологій виставкової діяльності у своїй професійно-педагогічній діяльності. Спроектвана нами модель зміщує акценти у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій внаслідок реалізації обґрунтованих педагогічних умов та розробленого навчально-методичного супроводу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Спроектвану та розроблену нами модель вважаємо, за логічними, змістовими та процесуальними її складовими, дієвим засобом удосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у педагогічних ЗВО нашої країни. За допомогою спеціально спланованої та проведеної дослідницько-експериментальної роботи передбачається здійснити доведення педагогічної ефективності моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, чому й присвячений третій, заключний розділ дисертаційної роботи.

Висновки до другого розділу

Обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Встановлено, що для досягнення мети дослідження необхідним є запровадження в освітню діяльність таких педагогічних умов:

1. Активізація підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів шляхом впровадження методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Досягнення цієї мети повинно забезпечуватися стимулюванням самоосвітньої діяльності викладачів під час опанування змісту методичних рекомендацій, на суб'єкт-суб'єктну дидактичну взаємодію учасників освітнього процесу на засадах принципів паритетності, стимулювання, структурованості освітньої діяльності, гнучкості, усвідомлення перспективи.

2. Друга умова полягає у вдосконаленні навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів засобами впровадження навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», яким забезпечується інтеграція навчання, розширюючи знання майбутніх учителів з низки професійно-орієнтованих навчальних дисциплін та розвиток їхніх нахилів, здібностей і пізнавальних інтересів, формування готовності до використання виставкової діяльності у роботі вчителя трудового навчання та технологій, стимулювання майбутніх учителів до поглибленого опанування організацією виставкової діяльності. Розроблені рекомендації щодо визначення обсягів змісту, термінів та методики опанування студентами та слухачами змістом пропонованої навчальної програми змістового модуля.

3. Третя педагогічна умова передбачає поетапне формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації

виставкової діяльності учнів. Перший, базовий етап, спрямований на формування впродовж перших трьох років навчання теоретичних основ та набуття первинного досвіду, необхідного для подальшого опанування майбутніми вчителями інноваційними технологіями організації виставкової діяльності учнів. Другий, технологічний етап, включає формування на четвертому курсі навчання функціональної готовності студентів до організації виставкової діяльності шляхом різнобічного опанування та усвідомлення змісту, методів, засобів використання виставкових заходів у професійно-педагогічній діяльності. Третій етап – педагогічної майстерності – зорієнтований на педагогічну та комунікативну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, опанування ними складовими педагогічної майстерності (мовленням, педагогічною технікою та педагогічним тактом) у здійсненні цієї діяльності.

Спроектовано авторську модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у єдності чотирьох взаємопов'язаних блоків: методологічно-цільового, змістового, процесуального та оцінювально-результативного.

Методологічно-цільовий блок моделі розкриває її цільову спрямованість (формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, вдосконалення процесу професійної підготовки студентів), методологічні підходи (особистісно орієнтований, компетентнісний, діяльнісний, акмеологічний та аксіологічний), спеціальні принципи (паритетності, стимулювання, структурованості інформації та освітньої діяльності, гнучкості та усвідомлення перспективи) формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Змістовий блок визначає компонентний склад готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (мотиваційно-цільовий, пізнавальний, процесуально-діяльнісний та рефлексивний), навчальний матеріал, опанування яким визначає

результативність процесу формування готовності досліджуваного виду: для викладачів (методичні рекомендації «Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів») та для студентів (навчальна дисципліна «Основи виставкової діяльності» та змістовий модуль «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів») та напрями реалізації педагогічних умов формування досліджуваної готовності (активізація підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів шляхом впровадження методичних рекомендацій з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; удосконаленні навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів засобами впровадження навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»; поетапне формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів).

Процесуальний блок моделі віддзеркалює провідні етапи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (базовий етап (1-3 курси) з набуття первинного досвіду; технологічний етап функціональної готовності (4 курс); етап педагогічної майстерності з організації виставкової діяльності учнів (4 курс)), організаційно-методичне забезпечення впровадження педагогічних умов досліджуваної готовності (методи навчання: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемно-розвивальні, евристичні (частково-пошукові), дослідницькі, інтерактивні (навчальні дискусії, ділові ігри, мозкові атаки, методи самонавчання); форми організації навчання: тренінгові практичні заняття, початкові семінари, лекції, лабораторні, самостійні роботи, індивідуальні дослідницькі завдання, виконання групових творчих виставкових

завдань; засоби навчання: наочність, комп'ютерна техніка, віртуальна виставкова реальність, програмне забезпечення для комп'ютерного програмування, Google карти, кругові панорами у форматі 360°, 3D-моделювання, VR-окуляри).

Оцінювально-результативний блок моделі висвітлює критерії формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (мотиваційно-пізнавальний; діяльнісно-творчий; особистісно-індивідуальний), показники їхнього прояву та рівні сформованості досліджуваної готовності (початковий, достатній та високий), прогнозовані результати впровадження обґрунтованих педагогічних умов та спроектованої моделі (позитивна динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання до організації виставкової діяльності учнів).

Зміст другого розділу дисертації висвітлено в публікаціях автора: [104; 107; 108; 109; 111; 113; 117; 274].

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ТА МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

У розділі представлено опис планування та організації педагогічного експерименту. Розглянуто результати апробації моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Проілюстровано динаміку змін сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у ході констатувального та формувального педагогічного експерименту.

3.1. Планування та організація педагогічного експерименту

Результативність спроектованої нами моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та педагогічних умов її впровадження було перевірено дослідно-експериментальним шляхом, під час якого вивчався вплив незалежних змінних (досліджувана модель і педагогічні умови) на залежні змінні (рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів).

Дослідно-експериментальна робота передбачала розв'язання таких завдань:

- уточнити сучасний стан готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та визначити рівні готовності цього виду;
- перевірити результативність упровадження педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- дослідити експериментальним шляхом, у контексті впроваджених педагогічних умов, ефективність моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Для розв'язання зазначених завдань дослідно-експериментальної роботи нами було проведено такі види педагогічних експериментів:

- констатувальний педагогічний експеримент, з метою визначення стану сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; уточнення критеріїв, показників та реально існуючих рівнів сформованості цієї готовності; уточнення шляхів та основних напрямів формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- формувальний педагогічний експеримент було проведено для здійснення перевірки результативності педагогічних умов і спроектованої моделі для формування складових готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, їхньої ефективності за результатами формувального експерименту; конкретизації критеріїв, показників і рівнів готовності цього виду; доведення дієвості впливу обґрунтованих педагогічних умов та спроектованої педагогічної моделі на формування складових досліджуваної готовності;

- контрольний експеримент був призначений для перевірки ефективності обґрунтованої та розробленої моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; передбачав систематизацію та узагальнення теоретичних та експериментальних результатів дослідження; в експериментальних групах відбулося поетапне впровадження обґрунтованих педагогічних умов та моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Педагогічний експеримент був проведений у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка, Державному університеті інфраструктури і технологій (м. Київ), Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка та Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка. У різних етапах педагогічного експерименту взяли участь 216 студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які опановували такі навчальні дисципліни, як технологічний практикум, основи дизайну, народні промисли України, теорія і методика трудового навчання та технологій, теорія і методика позашкільної освіти, дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості, методика викладання технологій в ЗФПО, основи виставкової діяльності.

У ході дослідно-експериментальної роботи нами були використано низку методів дослідження: тестування, бесіда, усні та письмові опитування, анкетування, спостереження для діагностики рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; аналіз продуктів освітньої діяльності студентів; кількісний та якісний аналіз показників досліджуваної готовності; методи математичної статистики для обробки та узагальнення результатів дослідження.

Описані у підрозділі 1.2 теоретичні основи формування готовності формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів обумовили обґрунтування трьох етапів педагогічного експерименту.

Під час першого етапу у 2022–2023 рр. було здійснено вивчення та аналіз історико-педагогічних, психолого-педагогічних, філософських і соціально-економічних літературних джерел та педагогічної практики з питань організації виставкової діяльності й навчання її учнів для обґрунтування та розробки науково-методичних основ формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Були відібрані науково-методологічні підходи до визначення ефективних шляхів та принципів формування готовності цього виду. На цьому етапі були визначені критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, відібрано студентів до складу контрольних і експериментальних груп, визначено викладацький склад педагогічних ЗВО для здійснення дослідницької роботи. На засадах виявлення стану проблеми формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів було розроблено програму дослідно-експериментальної роботи, складено експериментальний зміст навчального матеріалу для студентів та було проведено констатувальне дослідження.

Другий етап дослідно-експериментальної роботи передбачав упродовж 2022–2023 рр. проведення пошукової експериментальної роботи з проектування моделі й педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, визначення її компонентного складу, розробку навчально-методичного супроводу з формування досліджуваної готовності. Були визначені інноваційні методи, організаційні форми та засоби поетапного навчання майбутніх учителів організації виставкової діяльності учнів та перевірено результативність педагогічних умов його ефективного здійснення. Студенти були ознайомлені з науковими основами організації виставкової діяльності учнів для формування досліджуваної готовності, а також було проведено поточне узагальнення та аналіз результатів, отриманих нами у ході педагогічного формувального експерименту.

Під час другого етапу педагогічного експерименту було перевірено результативність моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, здійснено порівняння результатів формувального експерименту в експериментальних та контрольних групах студентів за обґрунтованими критеріями і показниками сформованості готовності цього виду.

На третьому етапі дослідно-експериментальної роботи у 2023–2024 рр. було здійснено перевірку ефективності розробленої моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у єдності їхніх складових, здійснювалося впровадження одержаних результатів дослідження в освітню діяльність п'яти вітчизняних педагогічних ЗВО, визначалась дієвість їхнього впливу на формування готовності здобувачів освіти до організації виставкової діяльності учнів. Поетапний аналіз результатів педагогічного експерименту дозволив, на заключному його етапі, систематизувати та узагальнити отримані дослідні дані, зробити за ними узагальнюючі висновки з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, вивчити результати впровадження матеріалів дисертаційної роботи у практику професійно-педагогічної підготовки бакалаврів, які навчалися за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології).

Проведений нами констатувальний експеримент передбачав виконання таких завдань:

- виявлення рівнів усвідомлення викладачами педагогічного ЗВО та майбутніми вчителями трудового навчання і технологій змісту та сутності ключового для нашого дослідження понятійного конструкту «організація виставкової діяльності учнів»;

- аналіз нормативної навчальної документації підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій вітчизняних педагогічних ЗВО для визначення шляхів включення до їхньої професійно-педагогічної підготовки спроектованої нами моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- визначення вихідних засад обґрунтування та вибору педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- ознайомлення учасників освітнього процесу педагогічних ЗВО з цілями, завданнями та методикою проведення констатувального експерименту;

- виявлення впливу мети, змісту, методів та організаційних форм і засобів професійної підготовки на формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- визначення та відбір критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

На початковій стадії констатувального експерименту нами було визначено рівень розуміння майбутніми вчителями трудового навчання та технологій сутності та специфічних особливостей організації виставкової діяльності учнів, готовності студентів до освітньої діяльності цього виду. З цією метою нами було здійснено анкетування 216 студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та 34 викладачів навчальних дисциплін, пов'язаних, певною мірою, з навчанням організації виставкової діяльності.

Анкетування передбачало виявлення рівня: розуміння студентами сутності організації виставкової діяльності учнів, її ролі для майбутньої професійно-педагогічної діяльності; усвідомлення основних ключових понять організації виставкової діяльності учнів; виявлення методів і форм організації навчання цьому виду освітньої діяльності, доведення доцільності їх застосування для формування у студентів досліджуваного феномена; усвідомлення студентами ролі організації виставкової діяльності як дієвого засобу трудового навчання та навчання технологій (див. завдання 1, 2, 3, 4 додатку К).

У результаті анкетування студентів були отримані такі результати. Відповідаючи на питання щодо мети готовності до організації виставкової діяльності учнів, більше половини студентів (61%) відзначили своє розуміння її необхідності у професійно-педагогічній діяльності, при цьому тільки 36% опитаних зуміли її сформулювати. І лише 14% студентів висловили правильне розуміння сутності поняття «організація виставкової діяльності». Розкриття

головних завдань організації виставкової діяльності учнів вказує на те, що переважна більшість студентів виявила недостатню інформованість про особистісні якості, яким визначається готовність до її здійснення.

Висловлюючи у відповідях анкети впевненість у корисності набуття особистісних якостей, якими визначається готовність учителя до організації виставкової діяльності учнів, менше половини студентів (42%) визначили, що знайомі з цим видом просвітницької діяльності, але тільки 17% респондентів виявили свою обізнаність у засобах опанування організацією виставкової діяльності.

Отримані від студентів відповіді потребують взаємодії та взаємодоповнення понять, що визначають зміст організації виставкової діяльності учнів як засобу підвищення ефективності професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя. У проведеному нами анкетуванні значущими були питання «Які засоби виставкової діяльності сприятимуть формуванню готовності до її організації з учнями?». До найдієвіших засобів 24% студентів віднесли VR-окуляри, 35% назвали 3D-моделювання, а кругові панорами у форматі 360° назвав 41% здобувачів.

Прогнозований рівень готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів визначається виявами їхніх особистісно-професійних потреб у цій галузі знань, успішність формування яких обумовлюється результативністю оволодіння майбутніми учителями трудового навчання та технологій організацією виставкової діяльності учнів. Лише 17% майбутніх учителів трудового навчання та технологій зазначили достатнім свій рівень опанування організацією виставкової діяльності учнів. На недостатність цього рівня вказали 52% опитаних студентів, водночас, визнаючи наявність у себе початкової обізнаності у цій галузі знань та вмінь. Невпевненість більше половини студентів у своїй готовності до організації виставкової діяльності учнів обумовило розуміння більшістю з них (78%) необхідності використання цього виду освітньої діяльності за сучасними тенденціями розвитку ЗСО та вимогами

НУШ до вчителів технологій. Водночас 31% майбутніх учителів трудового навчання та технологій не змогли дати однозначну відповідь на питання щодо їхньої готовності до організації виставкової діяльності учнів.

Такий стан готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів потребує створення в педагогічних ЗВО сприятливих педагогічних умов із уведення до професійно-педагогічної підготовки навчання організації виставкової діяльності учнів. На це вказують відповіді 58% студентів на питання щодо усвідомлення ними необхідності знань та вмінь із організації виставкової діяльності учнів у майбутній професійно-педагогічній діяльності в ЗЗСО. Водночас, 18% студентів вказали на можливість лише епізодичної необхідності для професії вчителя в обізнаності у цій галузі знань, 9% виявили невпевненість щодо необхідності використання знань з організації виставкової діяльності у майбутній діяльності на посаді вчителя трудового навчання та технологій, а 15% студентів не змогли дати однозначну відповідь стосовно необхідності знань із організації виставкової діяльності учнів у своїй майбутній педагогічній діяльності. Значна кількість відповідей студентів із ознаками невизначеності можна пояснити розглядом ними прямого використання організації виставкової діяльності учнів у професії вчителя трудового навчання та технологій, але позитивним показником стало усвідомлення більшістю студентів важливості опанування новими для них знаннями та вміннями, пов'язаними з організацією виставкової діяльності учнів.

На думку майже половини опитаних нами студентів (48%) мета їхнього навчання організації виставкової діяльності учнів полягає у розширенні та поглибленні професійно-педагогічної компетентності. 44% опитаних вказали на загальну мету опанування основами виставкової діяльності, а інші 8% здобувачів вказали на інші цілі. Як бачимо для більшості студентів метою використання знань із організації виставкової діяльності учнів виступає їхня майбутня професійно-педагогічна діяльність. На це вказують ствердні відповіді більшості (74%) студентів на питання анкети «Чи сприяє готовність до

організації виставкової діяльності учнів становленню та розвитку професійно-педагогічних умінь та навичок?»), але слід відзначити відповіді решти (26%) студентів, які дали відповідь «не достатнім чином».

Неоднозначне ставлення було виявлено у відповідях студентів на питання анкети щодо важливості готовності до організації виставкової діяльності учнів для майбутньої професійної діяльності вчителя трудового навчання та технологій. Педагогічна практика професійної підготовки студентів з основ виставкової діяльності показує, що далеко не всі здобувачі освіти усвідомлюють позитивні можливості застосування діяльності цього виду у майбутній професійній діяльності в ЗЗСО. Разом із тим, виходячи з актуальності впровадження концепції НУШ, оновленого Державного стандарту базової середньої освіти (2020), сучасні вчителі трудового навчання та технологій повинні володіти здатністю до навчання учнів різних форм презентації та аргументації прийнятих ними рішень, власних ідей, бачень, переконань, інноваційних поглядів та ініціатив, зрозуміло та грамотно використовуючи для цього доцільні виражальні засоби. У цьому зв'язку переважна більшість студентства сьогодні відчуває потребу в опануванні знаннями та вміннями з організації виставкової діяльності учнів, згідно потреб сучасного ринку освітніх послуг.

Теоретичні та емпіричні дані проведеного нами дослідження вказують на те, що оволодіння майбутніми вчителями трудового навчання та технологій організацією виставкової діяльності учнів має позитивний вплив на формування професійно-значущих особистісних якостей, необхідних для успішної майбутньої педагогічної діяльності в ЗЗСО. Відчуття майбутніми вчителями необхідності опанування організацією виставкової діяльності учнів актуалізує тему нашого дослідження та конкретизує наступне завдання нашої дослідно-експериментальної роботи у вигляді другого етапу констатувального експерименту з вивчення сучасного стану професійно-педагогічної підготовки, за ознакою мотивації студентів до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів.

У додатку Л представлено, обґрунтовані за авторською методикою, рівні мотивації студентів до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів. Аналіз характеристик мотивації професійно-педагогічної діяльності, які визначають формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, та визначення рівнів вияву цієї особистісної якості обумовлюють професійно-педагогічну компетентність вчителя (див додаток Н).

У додатку М представлені рівні вияву майбутніми вчителями трудового навчання та технологій готовності до організації виставкової діяльності учнів, за якими нами були визначені рівні готовності цього виду: початковий (репродуктивно-потенційна готовність); достатній (діяльнісний прояв готовності); високий (готовність до творчого самовираження) (див. додаток П).

Вимірювання під час констатувального експерименту рівнів сформованості мотивації студентів ЕГ до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів засвідчили лише у 16,3% опитаних високий рівень її сформованості. У переважної ж більшості здобувачів вищої педагогічної освіти ЕГ вмотивованість опануванням організацією виставковою діяльністю учнів була зафіксована на початковому (26,4%) та достатньому (57,3%) рівнях її вияву. (див. табл. 3.1). У КГ сформованість мотивації до організації виставкової

Таблиця 3.1

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій експериментальних та контрольних груп за рівнями сформованості мотивації до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів за результатами

констатувального експерименту

Група	Кількість студентів	Рівні мотивації до опанування організацією виставкової діяльності учнів					
		Початковий		Достатній		Високий	
		Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
ЕГ	110	29	26,4	63	57,3	18	16,3
КГ	106	27	25,5	63	59,4	1	15,1

діяльності учнів склала на початковому рівні 25,5%, на достатньому рівні 59,4% і на високому рівні тільки 15,1% майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Оцінювання суттєвості відмінностей між зафіксованими нами у ході констатувального експерименту рівнями вмотивованості студентів КГ і ЕГ було здійснено за критерієм Пірсона (Киверялг, с.288) (див додаток Р). За умов 95% достовірності та 2 ступенів свободи критичне значення цього критерію складає 5,99. Оскільки одержані нами результати засвідчили, що $T_{\text{емп.}} \leq T_{\text{крит.}}$, то розподіл учасників констатувального експерименту ЕГ і КГ за рівнями вияву мотивації до оволодіння організацією виставкової діяльністю учнів є суттєво схожим.

Вивчення якості вмотивованості студентів КГ і ЕГ ілюструє, за рис. 3.1, що майбутні вчителі переважно виявляють початковий та достатній її рівні. Водночас, слід зазначити не дивлячись на домінування достатнього рівня

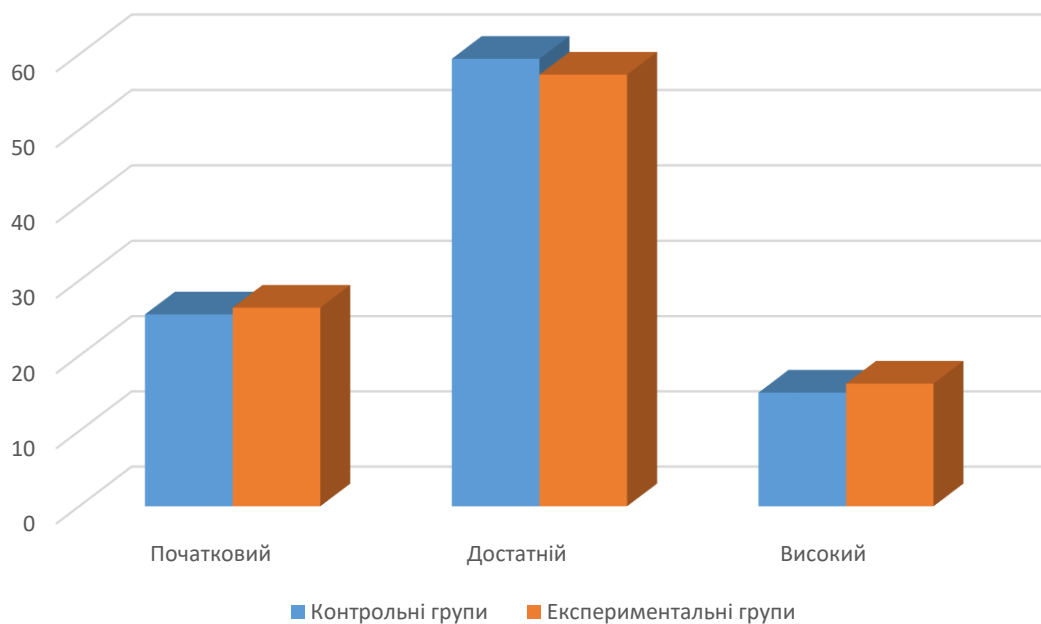

Рис. 3.1. Рівні вияву мотивації студентів ЕГ і КГ до оволодіння організацією виставкової діяльністю учнів за результатами констатувального експерименту.

мотивації, серед складу мотивів переважали в обох групах мотиви зовнішнього впливу: прагнення отримання диплому, високих залікових балів, до постійного

отримання стипендії, уникнення осуду та покарання за низький рівень готовності до організації виставкової діяльності учнів.

Упровадження моделі підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами здійснювалося шляхом поетапного формування у студентів обґрунтованих нами у підрозділі 1.2 мотиваційно-цільового, пізнавального, процесуально-діяльнісного та рефлексивного компонентів готовності цього виду. Виходячи з усвідомлення, що готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів потребує сформованості фахових знань, умінь та ціннісних орієнтацій у цій галузі, другий етап констатувального експерименту передбачав діагностичні вимірювання рівнів сформованості окремих компонентів цієї готовності у студентів КГ та ЕГ за встановленими у підрозділі 3.2 мотиваційно-пізнавальним, діяльнісно-творчим та особистісно-індивідуальним критеріями.

Опитування студентів четвертого курсу було проведене за анкетною, представленою у додатку К, відповіді на питання якої сприяли отриманню нами даних із констатації готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за кожним окремим її компонентом.

У ході другого етапу констатувального експерименту визначалися рівні покомпонентної готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, що передбачало, разом із анкетуванням, проведення зі здобувачами бесід, спостереження за їхньою навчальною діяльністю під час вивчення професійно-орієнтованих дисциплін та виконання студентами завдань із діагностики досліджуваної готовності, порівнюючи дані, отримані в КГ та ЕГ.

Аналіз рівнів *мотиваційно-цільової* готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів було здійснено за результатами анкетуванням студентів за питаннями стосовно усвідомлення ними мети формування готовності до організації виставкової

діяльності учнів, якостей особистості, необхідних для її досягнення та розуміння провідних завдань формування цієї готовності (див. завдання 1 додатку К). Результати опитування студентів наведено на рисунку 3.2.

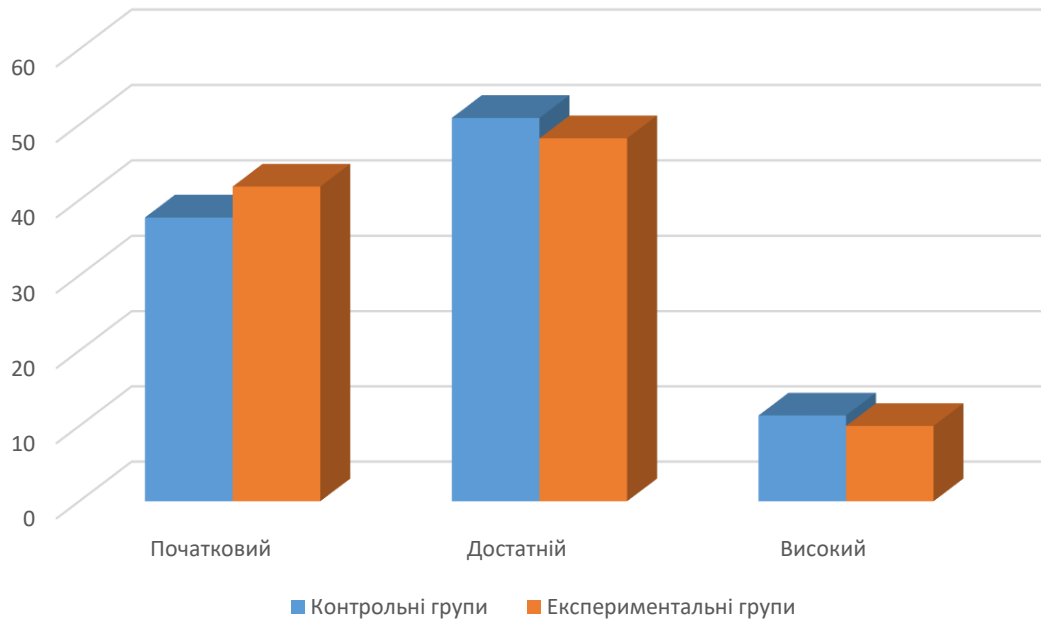

Рис. 3.2. Рівні сформованості мотиваційно-цільового компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, визначені за даними констатувального експерименту, %.

Суттєве переважання у сформованості мотиваційно-цільового компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів достатнього і початкового рівнів вказує на доцільність застосування спеціально підбраного змісту, методів, форм організації та засобів формування цієї складової готовності.

Оцінювання сформованості *пізнавального компонента* готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів передбачало діагностування обізнаності студентів, щодо відомих педагогів, які займаються цією проблемою, генезису виставкової діяльності як галузі знань (див. завдання 2 додатку К). На рисунку 3.3 представлені результати опитування студентів за трьома рівнями

пізнавальної складової їхньої готовності студентів до організації виставкової діяльності учнів.

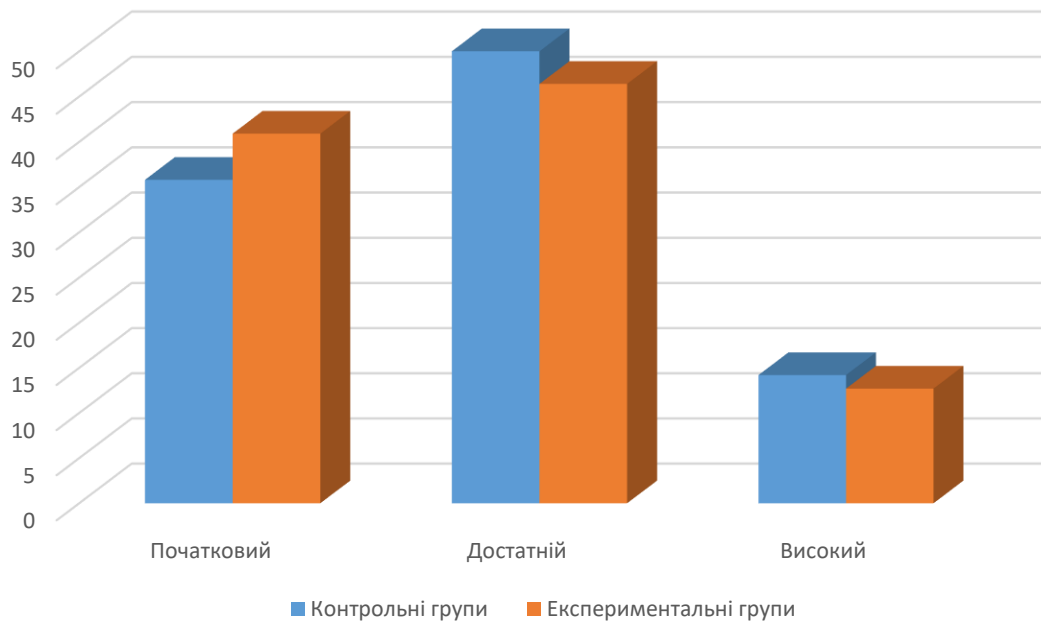

Рис. 3.3. Рівні сформованості пізнавального компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, визначені за даними констатувального експерименту, %.

Значна перевага початкового та достатнього рівнів сформованості пізнавального компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів є ознакою правильності нашої тези щодо необхідності його формування шляхом упровадження спроєктованої нами моделі для збільшення кількості студентів із високим рівнем вияву цього складника готовності.

Результати опитування студентів для виявлення сформованості *процесуально-діяльнісного компонента* включали відповіді на питання стосовно усвідомлення того, чи потрібно володіти готовністю до організації виставкової діяльності учнів, особливостей створення освітнього простору для її набуття (див. завдання 3 додатку К). Результати оцінювання представлено на рисунку 3.4.

На правильність нашого припущення, щодо необхідності спеціально організованого формування процесуально-діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації

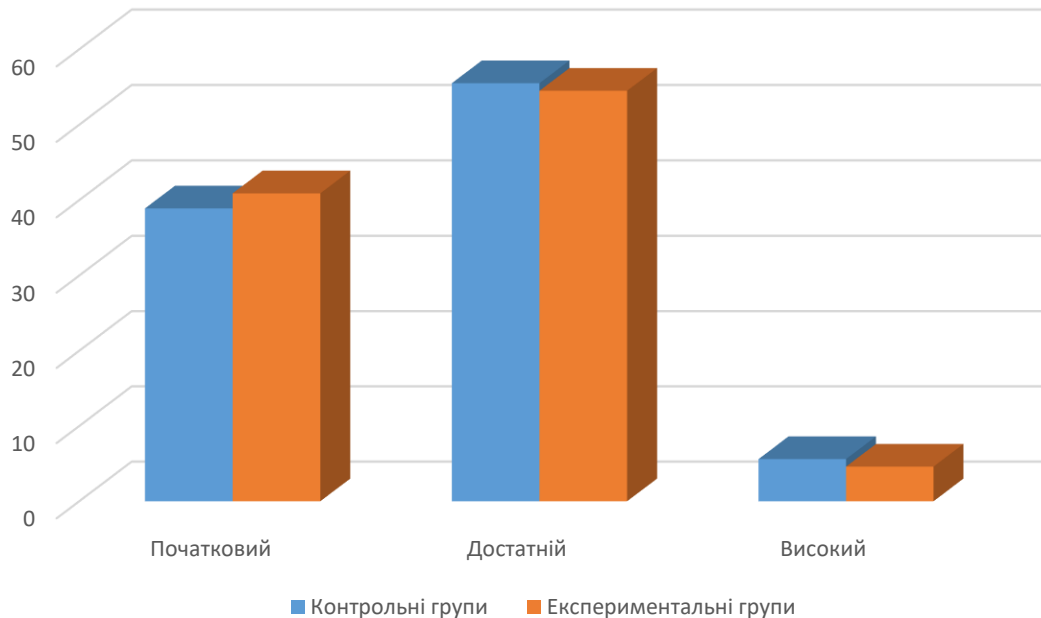

Рис. 3.4. Рівні сформованості процесуально-діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, визначені за даними констатувального експерименту, %.

виставкової діяльності учнів, вказують відповіді більшості студентів, які висловили думку, що володіти готовністю до цієї діяльності повинні окремі групи студентів, які займаються творчістю, недостатньо усвідомлювали необхідність комплексного використання засобів навчання організації виставкової діяльності.

Готовність до організації виставкової діяльності учнів за *рефлексивним її компонентом* оцінювалась у ході виконання студентами завдань на виявлення значущості тем для самостійного опрацювання, самоаналізу професійних якостей, якими вони володіють, рекомендацій щодо заходів для підвищення власної компетентності та визначення тих якостей, яких на їхню думку, не вистачає викладачам педагогічного ЗВО (див. завдання 4 додатку К). Результати опитування виявили недостатнє усвідомлення студентами

значущості якостей, які необхідні їм для успішної професійно-педагогічної діяльності, труднощі у визначенні ними заходів, необхідних для підвищення власної компетентності та поодинокі згадування серед якостей, якими бажано володіти викладачам педагогічного ЗВО, компетентності з організації виставкової діяльності. Результати сформованості, переважно на початковому та достатньому рівнях, рефлексивного компонента готовності до організації виставкової діяльності учнів представлено на рис. 3.5.

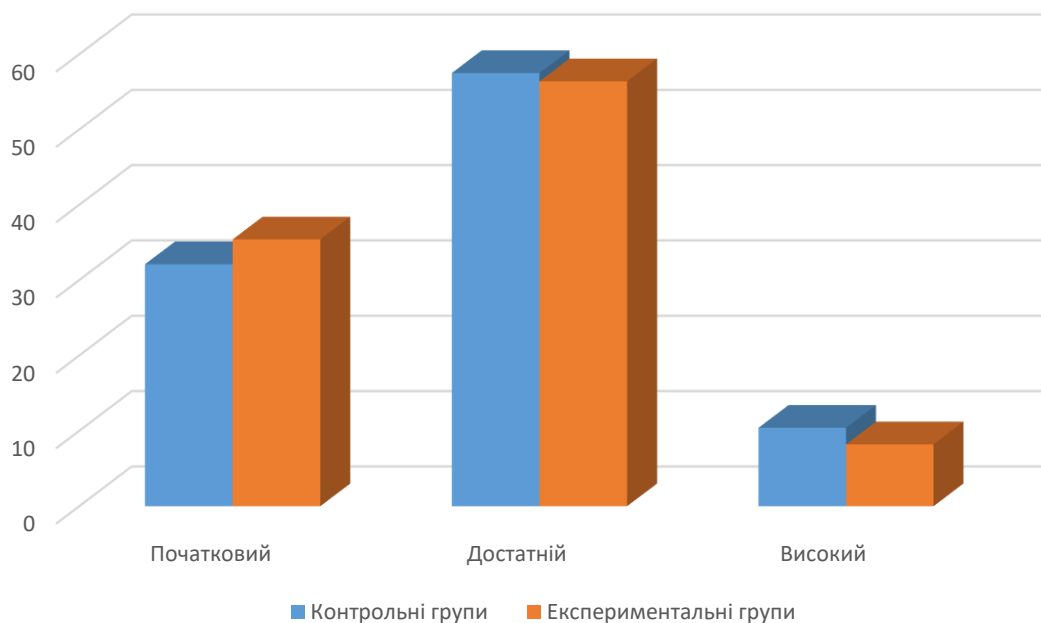

Рис. 3.5. Рівні сформованості рефлексивного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, визначені за даними констатувального експерименту, %.

Одержані у ході другого етапу констатувального експерименту дані сприяли визначенню, представлених на рисунку 3.6 узагальнених рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, за сумарним виявом її чотирьох компонентів.

Другий етап констатувального експерименту показав недостатню сформованість мотиваційно-цільового, пізнавального, процесуально-діяльнісного та рефлексивного компонентів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ та ЕК до організації виставкової

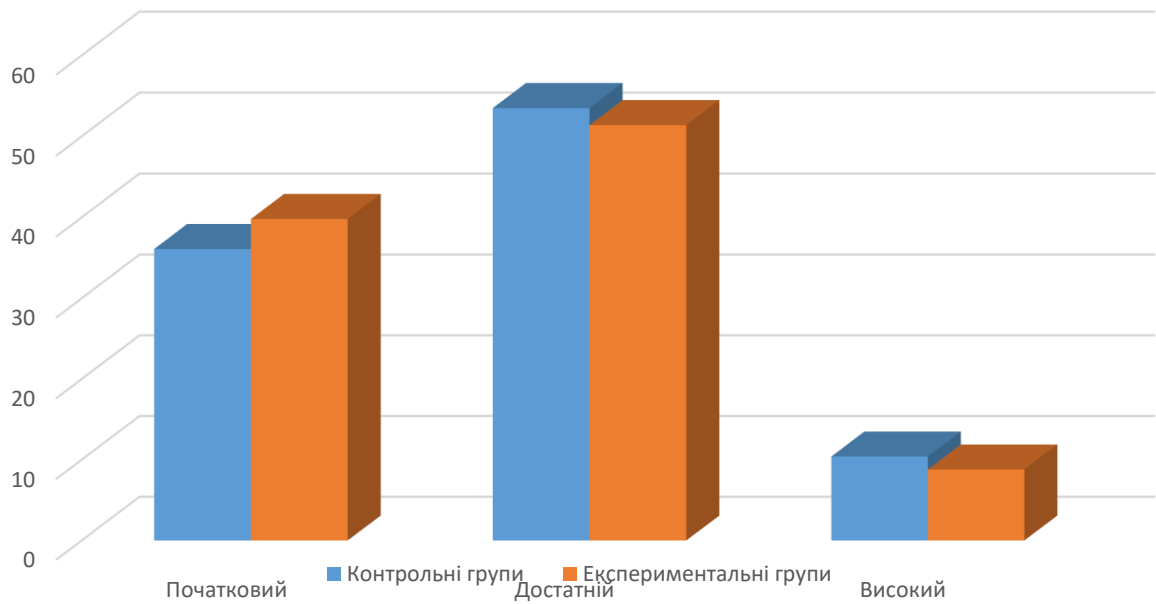

Рис. 3.6. Рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, визначені за узагальненими даними констатувального експерименту, %.

діяльності учнів. У більшості студентів було виявлено початковий (36,1% в КГ і 39,8% в ЕГ) та достатній (53,5% в КГ і 51,4% в ЕГ) рівень досліджуваної готовності. Водночас високий рівень готовності до організації виставкової діяльності учнів проявили тільки 10,4% студентів КГ і лише 8,8% – ЕГ.

Отримані результати двох етапів констатувального експерименту дають нам змогу зробити наступні висновки:

- готовність до організації виставкової діяльності учнів є важливою професійно-педагогічною якістю вчителів трудового навчання та технологій;
- навчання студентів основам виставкової діяльності та її організації з учнями виступає актуальним складником формування досліджуваної готовності;
- результативність формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів обумовлюється цілісно-системним формуванням її компонентів (мотиваційно-цільового, пізнавального, процесуально-діяльнісного та рефлексивного);

- констатований у більшості майбутніх учителів трудового навчання та технологій (від 89,6% до 91,2%) рівень готовності до організації виставкової діяльності учнів є переважно початковим та достатнім, що актуалізує орієнтацію нашого дослідження на цілеспрямоване поетапне її формування на високому рівні;

- впровадження для цього моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів потребує застосування спеціально створеного нами навчально-методичного забезпечення цього процесу.

3.2. Апробація моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

Перевірка результативності моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів передбачала поетапно-цілеспрямоване впровадження у професійну підготовку описаних у підрозділі 2.1 педагогічних умов навчання діяльності цього виду. Перевірка ефективності запропонованих педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів здійснювалася в ЕГ у ході формувального експерименту з використанням спеціально відібраного змісту, форм організації, методів та засобів підготовки до здійснення досліджуваної діяльності.

До експериментальних чинників, які були використані під час формувального експерименту в ЕГ, нами були віднесені педагогічні умови, методи, організаційні форми і засоби поетапного формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Впровадження зазначених експериментальних

чинників здійснювалося за трьома етапами (базовий, технологічний і педагогічної майстерності) формувального педагогічного експерименту.

Першою умовою формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів стала активізація підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів. Мотивації самоосвітньої діяльності викладацького складу сприяли розроблені та впроваджені нами методичні рекомендації з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів [107].

Друга педагогічна умова передбачає вдосконалення навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів упровадженням навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», якою забезпечується інтеграція навчання, розширюючи знання майбутніх учителів з низки професійно-орієнтованих навчальних дисциплін та розвиток їхніх нахилів, здібностей і пізнавальних інтересів, формування готовності до використання виставкової діяльності у роботі вчителя трудового навчання та технологій, стимулювання майбутніх учителів до поглибленого опанування організацією виставкової діяльності.

Третя педагогічна умова формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів передбачає поетапне впровадження спроектованої та обґрунтованої у підрозділі 2.2 моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Поетапна професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами здійснювалася спочатку на рівні опанування основними знаннями та вміннями з організації та проведення виставкових заходів із подальшим різноплановим оволодінням змістом, методами, формами організації та засобами їхнього проведення у

професійно-педагогічній освітній діяльності, завершуючи підготовкою до їхньої реалізації з учнями в ЗЗСО.

Метою базового етапу впровадження першої педагогічної умови було формування впродовж перших трьох років навчання теоретичних основ та набуття первинного досвіду, необхідного для подальшого опанування майбутніми вчителями інноваційними технологіями організації виставкової діяльності учнів. Цілі першого етапу досягалися під час активізації підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до оволодіння студентами організацією виставкової діяльності учнів під час опанування навчальними дисциплінами з технологічного практикуму, теорії і методики навчання технологій, теорії і методики позашкільної освіти, дизайн-проектування, декоративно-прикладної творчості та ін.

З використанням розроблених методичних рекомендацій з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів [107], нами було складено комплекс спеціальних розвивально-інформаційних завдань з основ виставкової діяльності для викладачів (див. додаток С). Провідними формами організації освітньої діяльності під час базового етапу формувального експерименту стало опанування викладачами темами з усвідомлення ролі виставкової діяльності учнів, провідних особистісно-професійних складових готовності до навчання студентів організації виставкової діяльності та розгляду виставкової діяльності як засобу професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя.

Під час технологічного етапу впровадження першої умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, функціональна підготовка викладачів до організації виставкової діяльності здійснювалася шляхом підготовки ними реферативних повідомлень за представленими в додатку С темами. У ході роботи над темами викладачі різнобічно вивчали та усвідомлювали зміст, методи, засоби використання виставкових заходів у навчальних дисциплінах, які вони викладали. Впровадження першої умови, у ході технологічного етапу

формування готовності до організації виставкової діяльності, виявило зацікавленість викладачами професійно-орієнтованих дисциплін новою для них інформацією з опанування етапами роботи над експозицією, плануванням виставкової діяльності, організацією супутніх із виставкою заходів та ін.

Завданням етапу педагогічної майстерності в активізації підготовленості викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів стало опитування викладачів з критичного осмислення набутої інформації з організації виставкової діяльності. Наповнення змісту навчання особливостям підготовки студентів до організації виставкової діяльності учнів новою для викладачів освітньою інформацією сприяло самостійному збагаченню знань, даючи відповіді на представлені в додатку С питання, які розкривали набутий ними досвід підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Аналіз викладачами педагогічних ЗВО результатів вивчення тем і розділів методичних рекомендацій із підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів [107] сприяв успішному оволодінню змістом, термінологією нового навчального матеріалу, його аналітичному осмисленню та узагальненню. Відповіді викладачів педагогічних ЗВО на питання, представлені в додатку С, засвідчили належне опанування ними новими значущими для професійно-педагогічної діяльності якостями, необхідними для навчання студентів організації виставкової діяльності учнів.

Після завершення етапу педагогічної майстерності реалізації педагогічної умови з активізації підготовленості викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів було перевірено результативність моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Ефективність спроектованої нами моделі та першої педагогічної умови її реалізації ми оцінювали за динамікою змін рівнів

вияву мотивації майбутніх учителів трудового навчання та технологій до формування готовності організації виставкової діяльності учнів. На рисунку 3.7 представлено порівняльні дані діагностування якісних змін у структурі мотивації оволодіння майбутніми вчителями трудового навчання КГ та ЕГ організацією виставкової діяльності учнів, за представленою в додатку Н методикою.

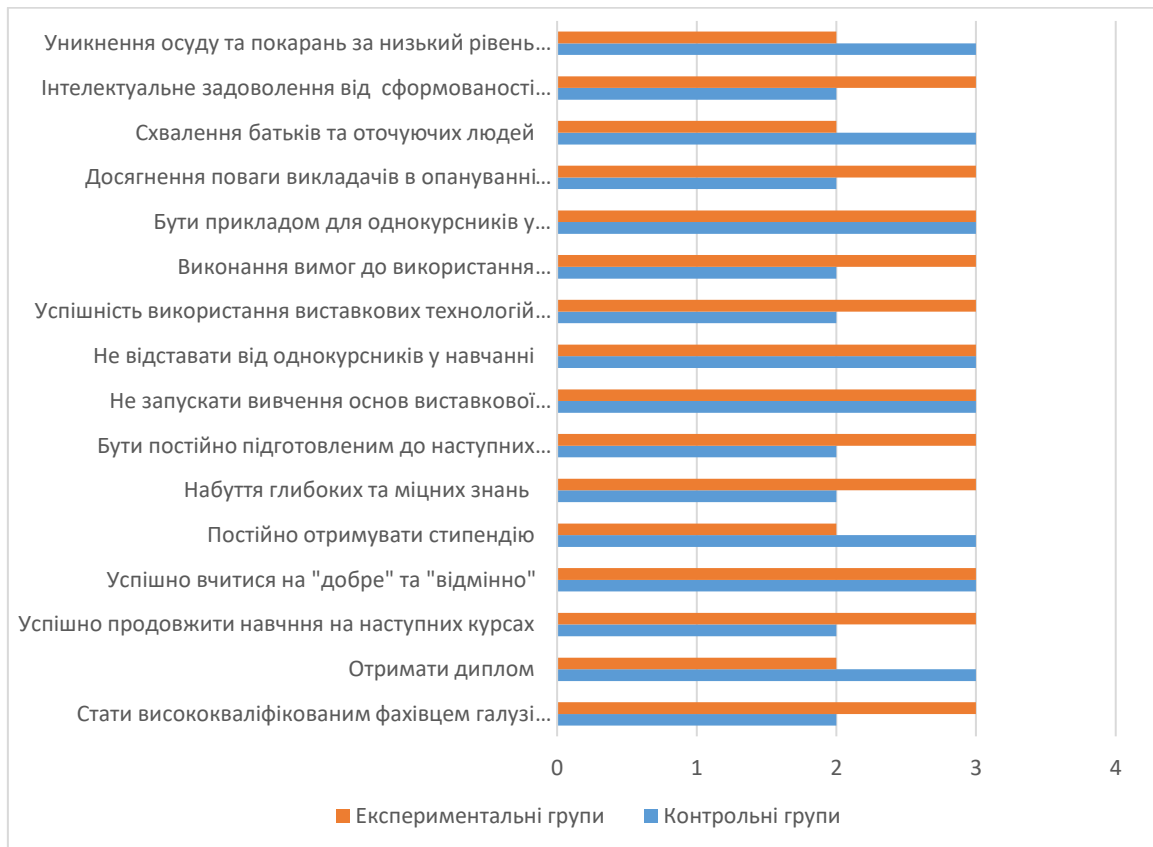

Рис. 3.7. Зміни у структурі мотивації оволодіння майбутніми вчителями трудового навчання КГ та ЕГ організацією виставкової діяльності учнів, за результатами формувального експерименту

Результати анкетування вказують на суттєву відмінність у мотивації студентів КГ і ЕГ, обумовлену впровадженням розробленої моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. У КГ здебільшого відстежувалося зростання зовнішньої мотивації до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів, яке відбулося за 6 показниками (отримання диплому, стипендії, уникнення

осуду та покарання за низький рівень підготовленості до організації та проведення виставкових заходів та ін.), а в ЕГ було зафіксовано зростання за 10 показниками внутрішньої мотивації студентів до оволодіння діяльністю цього виду. Діаграма на рисунку 3.7 вказує на те, що в КГ високого третього рівня досягли лише 7 ознак мотивації, тоді як у ЕГ високий рівень мотивації був зафіксований за 12 мотиваційними ознаками.

Результати формувального експерименту вказують на суттєве збільшення рівнів сформованості мотивації до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів у студентів ЕГ, порівняно з КГ (див. таблицю 3.2).

Таблиця 3.2

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій експериментальних та контрольних груп за рівнями сформованості мотивації до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів, за результатами формувального експерименту

Група	Кількість студентів	Рівні мотивації до опанування організацією виставкової діяльності учнів					
		Початковий		Достатній		Високий	
		Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
ЕГ	110	9	8,2	71	64,5	30	27,3
КГ	106	29	27,4	60	56,6	17	16,0

Сталося суттєве збільшення на 11,0%, порівняно з констатувальним експериментом, чисельності студентів ЕГ із виявами високого рівня мотивації до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів. У КГ таке зростання було несуттєвим (0,9%). Також дієво збільшилася на 7,2% кількість студентів ЕГ із проявами достатнього рівня мотивації, а в КГ таке збільшення склало лише 2,8%. Як позитивне слід відмітити більше, ніж потрійне зменшення на 18,2% чисельності студентів ЕГ із виявами початкового рівня сформованості мотивації до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів. У КГ таке зменшення відбулося тільки на 1,9%.

Далі розглянемо вплив другої педагогічної умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Її впровадження забезпечило вдосконалення навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів засобами навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», яким забезпечується інтеграція навчання, розширюючи знання майбутніх учителів з низки професійно-орієнтованих навчальних дисциплін та розвиток їхніх нахилів, здібностей і пізнавальних інтересів.

Метою базового етапу впровадження другої педагогічної умови стало формування впродовж перших трьох років навчання теоретичних основ та набуття первинного досвіду, необхідного для подальшого опанування майбутніми вчителями інноваційними технологіями організації виставкової діяльності учнів. Під час вивчення навчальних дисциплін із технологічного практикуму, теорії і методики навчання технологій, теорії і методики позашкільної освіти, дизайн-проектування, декоративно-прикладної творчості та ін. майбутні вчителі трудового навчання та технологій ЕГ знайомилися з особливостями постановки завдань, їхнього виконання, формуванням первинних умінь дослідницько-пошукової діяльності за тематикою виставкової діяльності. Для цього нами використовувалися, представлені у додатку Т проблемні питання для спільного зі студентами обговорення. Під час базового етапу у здобувачів освіти формувалася готовність до здійснення пошуку інформації, важливої для виконання завдань організації виставкової діяльності учнів, оцінювання її актуальності під час пошуку, підтвердження або спростування її необхідності для виконання поставлених завдань із підготовки доповідей, пов'язаних із виставковою тематикою.

На технологічному етапі впровадження другої педагогічної умови студенти вчилися раціонально організовувати виставкову діяльність учнів, здійснювали рефлексивний аналіз, та усвідомлювали необхідність опанування

особистісними якостями, необхідними для успішної організації виставкової діяльності учнів.

Технологічний етап реалізації другої умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів забезпечив розвиток у студентів ЕГ умінь аналізу набору професійних дій з організації виставкової діяльності учнів, визначення їхньої мети (див. додаток Т). Майбутні вчителі трудового навчання та технологій усвідомлювали актуальність потреби та можливості набуття готовності до організації виставкової діяльності учнів.

У ході етапу педагогічної майстерності у реалізації другої умови у студентів формувалася спрямованість на творчу самореалізацію у сфері організації виставкової діяльності учнів, здатність щодо орієнтації в інноваціях організації та проведення виставкових заходів, розвивалися вміння виконання виставкових проєктів. У ході виконання групових та індивідуальних проєктних завдань із організації виставкової діяльності учнів студенти ЕГ проявляли активність, ініціативу та самостійність у виборі тем проєктів, складанні кросвордів за обраною тематикою.

У результаті впровадження другої педагогічної умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів студенти ЕГ набули практичних навичок з організаційно-виставкового проєктування, навчилися самостійно здійснювати пошук необхідної для власної проєктної діяльності інформації, виявляли індивідуальну готовність та творчу активність у організації виставкової діяльності учнів.

Третя педагогічна умова формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів передбачала виконання студентами системи дидактичних різнорівневих завдань з організації такої діяльності в ЗЗСО (див. додаток У).

Метою базового етапу впровадження третьої педагогічної умови стало формування початкових уявлень студентів про складові навчання організації

виставкової діяльності, усвідомлення ними шляхів оволодіння напрямками ефективною її організації та розуміння необхідності професійного саморозвитку та самореалізації у цій галузі освітньої діяльності. У ході базового етапу реалізації третьої педагогічної умови майбутні вчителі трудового навчання та технологій ЕГ ознайомилися з формами організації колективної взаємодії та потенційними можливостями різних навчальних предметів у навчанні організації виставкової діяльності.

Об'єднуючись, за бажанням у мобільні групи, студенти виконували завдання зі створення фрагменту професіограми «Особистісні якості вчителів для успішної організації виставкової діяльності учнів», висвітлюючи важливість підготовки до діяльності цього виду, особистісні якості, потрібні для її здійснення, організаційні форми та методи для її вивчення (див додаток У).

Виконуючи завдання за темою «Організація виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної діяльності», студенти набули навичок самостійного вибору навчальних завдань, інтерактивно обговорювали мету та способи їх виконання та здійснювали групову навчальну взаємодію. Результати виконаних навчальних завдань із вивчення складових навчання організації виставкової діяльності здобувачів освіти презентувалися з використанням інтерактивної дошки та засобів аудіо- та відео-мультимедійних додатків.

Студенти, застосовуючи засоби презентаційного програмного забезпечення, опанували вміннями представлення отриманих ними результатів виконання навчальних завдань із обґрунтування шляхів та напрямів ефективною організації виставкової діяльності. Ними використовувалися програмне забезпечення інтерактивної дошки, різновиди графічних зображень (екранізації, світлини, схеми, малюнки), звукові та відео-файли.

Другий, технологічний етап, упровадження третьої педагогічної умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів забезпечив усвідомлення ними

необхідності здійснення підготовки цього виду, формування здатності до планування результатів та здійснення заходів із організації виставкової діяльності учнів. У ході групового виконання різнорівневих завдань зі складання блок-схем взаємозв'язку складових понять за запропонованими темами для самостійного опрацювання (див. додаток У), студенти без допомоги викладачів вибирали технології виконання цих завдань. Після отримання завдання, наприклад, із вивчення особливостей організації виставкової діяльності учнів у технологічній освітній галузі, майбутні вчителі здійснювали самостійний пошук необхідної інформації за обраним ними рівнем складності виконання завдання (творчий, реконструкційний чи репродуктивний). Під час такої роботи студентів нами було встановлено, представлену у таблиці 3.3 взаємозалежність між обраними рівнями складності виконання навчальних завдань із організації виставкової діяльності та виявами мотивації, пізнавальної самостійності їхнього виконання та їхній вплив на формування досліджуваної нами готовності.

Таблиця 3.3

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій експериментальних та контрольних груп за вибором рівнів складності навчальних завдань, за результатами формувального експерименту

Група	Кількість студентів	Рівні складності навчальних завдань за виявами пізнавальної самостійності здобувачів освіти					
		Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
		Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
ЕГ	110	15	13,6	53	48,2	42	38,2
КГ	106	38	35,9	56	52,8	12	11,3

Більшість студентів ЕГ (48,2%) і КГ (52,8%) обрали достатній (реконструктивний) рівень виконання навчальних тем із самостійного опрацювання. Разом і з тим, кількість здобувачів, які обрали високий (творчий) рівень виконання цих завдань в ЕГ була більшою, ніж утричі (38,2%), чим у КГ (11,3%).

У ході додаткового локального педагогічного експерименту нами було встановлено вплив методів навчання організації виставкової діяльності на вибір рівня складності виконання студентами практичних завдань із опанування етапами роботи над експозицією, плануванням виставкової діяльності, організацією супутніх із виставкою заходів та ін. У ЕГ заняття проводилися проблемно-розвивальними, евристичними (частково-пошукові), дослідницькими, інтерактивними (навчальні дискусії, ділові ігри, мозкові атаки, методи самонавчання, робота в групах) методами із застосуванням мультимедійного обладнання (див. додаток Д), а в КГ – за традиційною пояснювально-ілюстративною методикою з репродуктивним виконанням практичних робіт.

Рівень готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до самостійного вибору рівнів складності виконання практичних завдань із організації виставкової діяльності визначався трирівневою шкалою за показниками гнучкості (використання раніше набутих знань і вмінь із організації виставкової діяльності у нових ситуаціях), правильності та повноти (відповідність виконаних завдань вимогам навчальних програм) та глибини усвідомлення та розуміння результатів їхнього виконання (взаємозв'язок між змістом виконаних завдань і засобами їхнього представлення).

Організований, таким чином процес пошуку, обробки навчальної інформації та презентації виконаних практичних завдань з основ організації виставкової діяльності сприяв ефективній мотивації пізнавальної самостійності студентів, сприяючи їхньому саморозвитку і подальшій професійно-педагогічній самореалізації.

Результативність упровадження обґрунтованої нами моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів забезпечувалася проведенням підготовчих заходів з оволодіння студентами термінологією, процесом та послідовністю організації виставкових заходів, стимулюванням до оптимального вибору, за доступними їм рівнями, складності навчальних завдань.

Вибір студентами під час формувального експерименту інформаційних ресурсів для виконання навчальних завдань з організації виставкової діяльності (навчальних змістових модулів, основної і додаткової літератури з організації виставкової діяльності, суміжних та інших інформаційних джерел) сприяв покращенню якісних та кількісних показників роботи студентів із інформаційними джерелами в галузі виставкової діяльності, готовності до її організації.

Самостійно вибираючи зі змісту робочої навчальної програми та силабусу інформаційні джерела для виконання практичних завдань із організації виставкової діяльності, студенти ЕГ виявляли, представлене у таблиці 3.4, своє відношення до вибору використаних ними інформаційних джерел.

Таблиця 3.4

Відношення майбутніх учителів ЕГ до вибору інформаційних джерел

Показники ставлення	КГ, %	ЕГ, %
Індивідуальна вибірковість джерел навчання організації виставкової діяльності	31,1	54,4
Реалізація своїх освітніх потреб	29,4	59,6
Необхідність для аналізу освітніх завдань, розвитку прогностичних здібностей	35,6	69,1
Відсутність зацікавленості до здійснення вибору інформаційних джерел	16,9	5,6

Дані таблиці 3.4 вказують на важливість для переважної більшості майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ вибору інформаційних джерел для виконання практичних завдань із організації виставкової діяльності, формування в них відчуття компетентності у цій галузі знань, що сприятиме успішній подальшій освітній самореалізації.

Надання студентам КГ можливості самостійного вибору додаткових інформаційних джерел для виконання індивідуальних та групових навчальних завдань із організації виставкової діяльності, показало, що основна їхня кількість обмежується використанням лише основних рекомендованих

інформаційних джерел. Переважна ж більшість опитаних майбутніх учителів ЕГ, регулярно використовують для виконання практичних завдань додаткові інформаційні джерела, які, за їхніми висловлюваннями, більш повно задовольняють, у поєднанні з основними рекомендованими інформаційними джерелами, індивідуальні освітні потреби та прагнення в галузі організації виставкової діяльності.

Серед позитивних змін формувального експерименту нами відзначено такі показники готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ до організації виставкової діяльності учнів: підвищилися інтерес до вивчення фахових навчальних дисциплін та рівень пізнавальної самостійності студентів у навчанні. Набуття навичок вибору інформаційних джерел для виконання практичних завдань сприяло формуванню здатності студентів до якісного аналізу доцільності їхнього вибору для успішного виконання навчальних завдань, актуалізації прагнень до самореалізації, самоєфективності та саморозвитку в навчанні організації виставкової діяльності.

Здійснення нами, у ході формувального експерименту, підготовчих заходів для оволодіння здобувачами освіти ЕГ термінологією в галузі організації виставкової діяльності передбачало їхнє стимулювання до вивчення цілей, аналізу професійних дій цієї діяльності.

Під час проведення круглих столів за темами, запропонованими студентам для самостійного опрацювання («Особливості організації виставкової діяльності учнів в технологічній освітній галузі», «Процес і методи навчання організації виставковій діяльності», «Естетичне виховання учнівської молоді засобами виставкової діяльності») студентами КГ і ЕГ було здійснено аналіз таких ключових понять, як «виставкова діяльність», «організація виставкової діяльності», «методи її організації», «естетичне виховання засобами виставкової діяльності» (див. таблицю 3.5).

Інтеграція аналізу завдань окремих складових організації виставкової діяльності з обговоренням особливостей їхнього усвідомлення студентами

вказує на те, що повнота розуміння переважною частиною студентів ЕГ компонентного складу організації виставкової діяльності учнів виступає

Таблиця 3.5

Результативність розуміння та усвідомлення студентами складових організації виставкової діяльності

Складові готовності до організації виставкової діяльності	КГ, %	ЕГ, %
Виставкова діяльність	39,6	74,7
Організація виставкової діяльності	41,3	79,5
Методи організації виставкової діяльності	33,0	69,4
Естетичне виховання засобами виставкової діяльності	39,7	85,9

переконливим показником готовності до її здійснення, надає впевненості у реалізації освітнього процесу та сприятиме успішній самореалізації майбутніх учителів трудового навчання та технологій в галузі використання виставкових заходів у технологічній освіті ЗЗСО.

Етап педагогічної майстерності впровадження третьої педагогічної умови підготовки до організації виставкової діяльності учнів включав виконання студентам завдань із розробки елементів діяльності цього виду: планування виставкової діяльності учнів; підготовка учнів до участі у виставці; PR виставкового проекту; організація супутніх заходів (конференцій, презентацій тощо); оцінка ефективності виставкового проекту (див додаток У).

Вибір студентам завдань для виконання визначався ступенем їхньої пізнавальної активності та самостійності, прагненнями до опанування складовими організації виставкової діяльності учнів, спрямованістю на набуття нового досвіду, самоствердження та самореалізацію в освітньо-професійній діяльності. Вільний вибір змісту та рівнів складності навчальних завдань самостійної роботи виступає важливим засобом діалектичної взаємодії між навчальною самостійністю та активністю майбутніх фахівців [44, с. 136]

У класичних науково-педагогічних дослідженнях вільний вибір різновидів та рівнів складності навчальних завдань визначається як важлива

складова системи навчання з урахуванням індивідуальних потреб особистості, її освітніх запитів [70; 153; 278; 84; 256 та ін.].

Студенти ЕГ здійснювали вільний вибір системи завдань із організації виставкової діяльності учнів початкового (репродуктивного), достатнього (реконструктивного) і високого (творчого) рівнів пізнавальної самостійності виконання, що представлено у додатку У за змістом навчального змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів». Поетапне підвищення ступеня складності виконання студентами ЕГ навчальних завдань із організації виставкової діяльності учнів забезпечило формування рефлексивної здатності та прагнень до розширення меж обізнаності у цій галузі знань.

На етапі педагогічної майстерності формувального експерименту студенти, вже маючи початкові уявлення про основи виставкової діяльності та способи її організації, брали участь у науково-практичних вебінарах з організації виставкової діяльності учнів, самостійно вибираючи теми повідомлень, розподіляючи обов'язки та вирішуючи організаційні питання для проведення виставкових заходів. На вебінарах аналізувалися позитивні надбання та складнощі з якими стикалися студенти під час розробки виставкових організаційних заходів, відзначалися найкращі організаційно-виставкові проекти.

Оцінювання виконання трирівневих завдань із організації виставкової діяльності учнів здійснювалось за обґрунтованими у підрозділі 2.2 показниками педагогічної майстерності: мовлення – визначається здатністю ефективно висловлювати свої почуття та ідеї, обговорювати особливості організації виставкових заходів учнів, обґрунтовувати у цьому контексті власні переконання та погляди у письмовій та усній формі; педагогічна техніка – обумовлюється вмінням керувати своїми жерстами, мімікою, емоційними станами, увагою та впливати на інших засобами організації контакту спілкування, переконання; педагогічний такт – як готовність учителя до застосування у конкретних педагогічних ситуаціях найбільш ефективних

способів освітнього впливу. Одержані експериментальні дані сприяли визначенню та представленню у таблицях 3.6, 3.7 та на рис. 3.8 рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Таблиця 3.6

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ за рівнями готовності до організації виставкової діяльності учнів, за результатами третього етапу педагогічної майстерності формувального експерименту

Показники готовності	Рівні готовності					
	Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Мовлення	11	10,0	62	56,4	37	33,6
Педагогічна техніка	10	9,1	66	60,0	34	30,9
Педагогічний такт	13	11,8	58	52,7	39	35,5
Середні значення	11	10,3	62	56,4	37	33,3

Таблиця 3.7

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ за рівнями готовності до організації виставкової діяльності учнів, за результатами третього етапу педагогічної майстерності формувального експерименту

Показники готовності	Рівні готовності					
	Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Мовлення	32	30,2	60	56,6	14	13,2
Педагогічна техніка	35	33,0	59	55,7	12	11,3
Педагогічний такт	40	37,7	57	53,8	9	8,5
Середні значення	36	33,6	59	55,4	11	11,0

Результати проведеного формувального експерименту вказують на суттєве зростання кількісних та якісних показників виконання студентами ЕГ,

у порівнянні з КГ, завдань на визначення готовності до організації виставкової діяльності учнів внаслідок впровадження спроектованої нами моделі та педагогічних умов її реалізації.

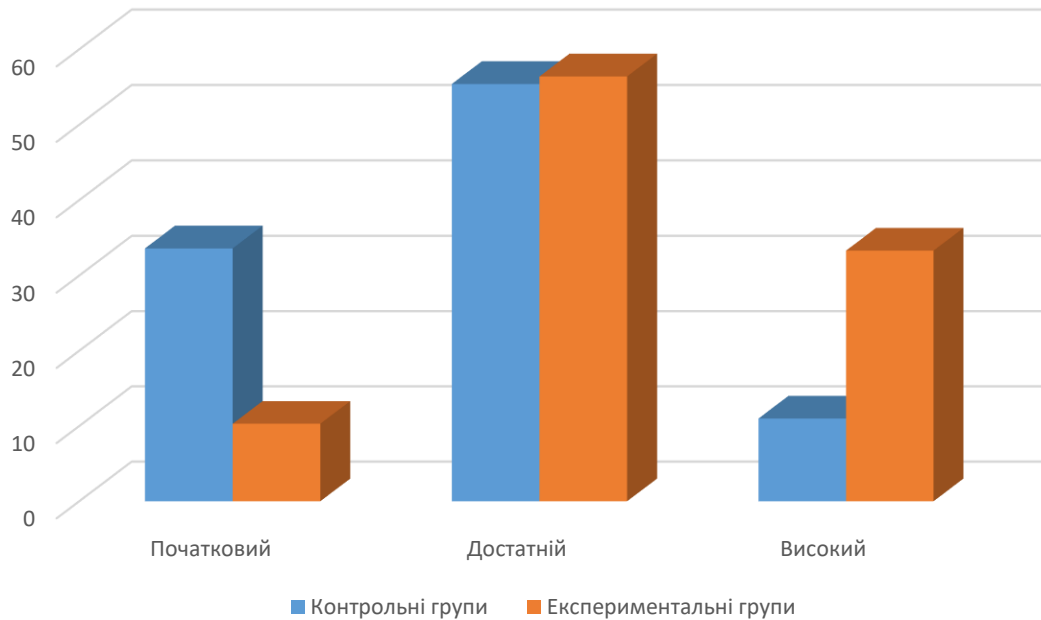

Рис. 3.8. Середні значення показників рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за результатами формувального експерименту.

3.3. Динаміка змін сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у ході педагогічного експерименту

Під час контрольного етапу педагогічного експерименту з перевірки ефективності моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та педагогічних умов її впровадження нами визначалася динаміка змін готовності цього виду.

Дослідно-експериментальна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів здійснювалася нами в ході поетапного впровадження методів, форм організації

і засобів професійно-педагогічної підготовки, закладених у спроектовану нами та описану в підрозділі 2.2 модель. З допомогою спеціально складених діагностичних завдань визначалися рівні готовності студентів ЕГ і КГ до організації виставкової діяльності учнів. Проведення контрольного експерименту здійснювалось в умовах:

- поетапного формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів з оцінюванням динаміки її змін у студентів ЕГ і КГ;
- формування досліджуваної готовності у єдності компонентів, із яких вона складається для визначення динаміки змін щодо її сформованості за розробленими критеріями та показниками вияву цих компонентів;
- здійснення порівняльного аналізу та узагальнення даних констатувального та формувального експерименту для визначення ефективності реалізації програми контрольного педагогічного експерименту;
- використання взаємодоповнюваних методів діагностики готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, здійснення графічного ілюстрування та порівняльної інтерпретації отриманих експериментальних даних для забезпечення їхньої валідності та достовірності.

У таблиці 3.8 наведено програму здійснення діагностичних заходів. За результатами впровадження трьох педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів нами було здійснено, представлене в таблицях 3.9 і 3.10, оцінювання динаміки змін досліджуваної якості серед студентів ЕГ і КГ.

За результатами контрольного педагогічного експерименту нами були виявлені середні узагальнені рівні мотиваційної готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ до організації виставкової діяльності учнів та проведено їхнє порівняння з набутими рівнями готовності цього виду у студентів КГ (див. рис. 3.9).

Діаграма рисунку 3.9 вказує на суттєве збільшення на 11,9% кількості

Таблиця 3.8

Програма проведення заходів діагностики під час здійснення контрольного експерименту

Етапи	Компоненти готовності	Критерії та показники сформованості готовності	Методи діагностики
Перший діагностичний вимір за результатами базового етапу формульовального експерименту	1. Мотиваційно-цільовий. 2. Пізнавальний. 3. Процесуально-діяльнісний. 4. Рефлексивний	1. Мотиваційно-пізнавальний: сформованість теоретичних основ організації виставкової діяльності учнів, обізнаності з проблематики методики її здійснення з використанням методів, організаційних форм і засобів трудового навчання та навчання технологій, а також вияви мотивів опанування студентами організацією виставкової діяльності учнів.	Анкетування, опитування діагностичні обговорення питань організації виставкової діяльності учнів, визначення значущості тем для самостійного опрацювання
Друге діагностичне оцінювання за результатами технологічного етапу формульовального експерименту		2. Діяльнісно-творчий: використання знань із основ виставкової діяльності, організації виставкових заходів із учнями з використанням різних інноваційних підходів до їхнього проведення, дієвість проявів умінь та навичок у цій галузі професійно-педагогічної діяльності.	Опитування, діагностичні практичні завдання з організації виставкової діяльності учнів, вивчення результатів самостійної роботи студентів
Третє (підсумкове) діагностування за результатами етапу педагогічної майстерності формульовального експерименту		3. Особистісно-індивідуальний: здатність виявляти власну індивідуальність в опануванні та організації виставкової діяльності учнів, готовність до прийняття оптимальних рішень у різних ситуаціях організації цієї діяльності, прояву особистої позиції під час трудового навчання та навчання технологій з використанням різних методів, форм організації та засобів виставкової діяльності учнів та демонстрація власного індивідуального стилю в організації виставкової діяльності учнів.	Оцінювання узагальнених рівнів готовності до розробки складових організації виставкової діяльності учнів; вимірювання виявів здатності до самовизначення у виконанні творчих проєктів, діагностичні практичні завдання з організації виставкової діяльності учнів, складання кросвордів

Таблиця 3.9

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ за рівнями мотиваційної готовності до організації виставкової діяльності учнів, за результатами контрольного експерименту

Критерії готовності	Рівні готовності					
	Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Мотиваційний	24	22,6	67	63,2	15	14,2
Діяльнісно-творчий	23	21,7	64	60,4	19	17,9
Особистісно-індивідуальний	29	27,4	60	56,6	17	16,0
Середні значення	25	23,9	64	60,1	17	16,0

Таблиця 3.10

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ за рівнями мотиваційної готовності до організації виставкової діяльності учнів, за результатами контрольного експерименту

Критерії готовності	Рівні готовності					
	Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Мотиваційний	15	13,6	65	59,1	30	27,3
Діяльнісно-творчий	13	11,8	61	55,5	36	32,7
Особистісно-індивідуальний	19	17,3	65	59,1	26	23,6
Середні значення	16	14,2	63	57,9	31	27,9

студентів ЕГ, порівняно з КГ, з високим рівнем мотиваційної готовності до організації виставкової діяльності учнів та зменшення їхньої чисельності на 9,7% з початковим рівнем її прояву.

Як показують дані таблиці 3.11, за результатами, отриманими під час констатувального експерименту, рівні мотиваційної готовності майбутніх

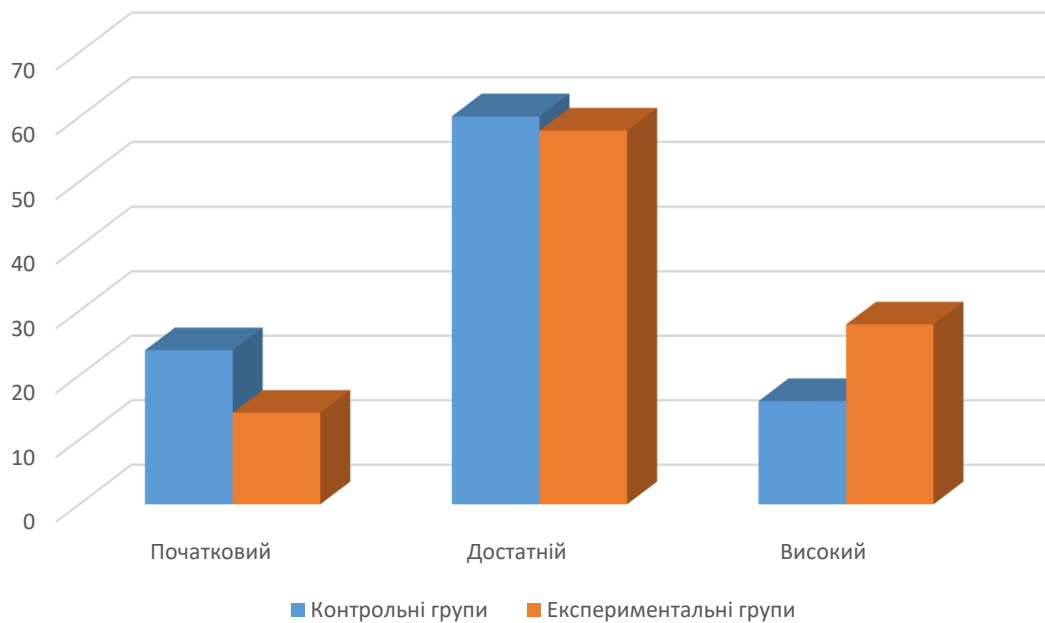

Рис. 3.9. Середні значення показників рівнів мотиваційної готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за результатами контрольного експерименту.

Таблиця 3.11

Динаміка сформованості мотиваційної готовності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за результатами констатувального (КЕ) та формувального (ФЕ) експерименту (%)

Рівні готовності	Експериментальна група (ЕГ)		Контрольна група (КГ)	
	КЕ	ФЕ	КЕ	ФЕ
Високий	16,3	27,9	15,1	16,0
Достатній	57,3	57,9	59,4	60,1
Початковий	26,4	14,2	25,5	23,9

учителів трудового навчання та технологій КГ та ЕГ не мали суттєвої розбіжності. Після проведення формувального педагогічного експерименту з апробації спроектованої нами моделі формування досліджуваної готовності та педагогічних умов її впровадження в ЕГ відбулися суттєві збільшення на 11,6% кількості студентів із високим рівнем, у порівнянні з констатувальним

експериментом, та дієво зменшилася на 12,2% чисельність майбутніх учителів із початковим рівнем мотиваційної готовності до організації виставкової діяльності учнів. У контрольних групах, за результатами контрольного експерименту, було зафіксовано несуттєві зростання кількості студентів із високим рівнем мотиваційної готовності (+0,9%) та незначне зменшення на 1,6% її виявів на початковому рівні.

Заходи з діагностики компонентного складу готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ і КГ до організації виставкової діяльності учнів здійснювалися нами під час другого етапу формувального експерименту за методиками, обґрунтованими нами у підрозділі 3.1. Діагностика рівнів *мотиваційно-цільової* готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів здійснювалася шляхом анкетуванням за питаннями стосовно усвідомлення студентами КГ і ЕГ мети формування готовності до організації виставкової діяльності учнів, якостей особистості, необхідних для її досягнення та розуміння провідних завдань формування готовності цього виду (див. завдання 1 додатку К). Середні узагальнені результати щодо динаміки змін готовності студентів за мотиваційно-цільовим компонентом наведені у таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Рівні сформованості мотиваційно-цільового компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами першого проміжного оцінювання у ході базового етапу формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	29	26,4	13	12,3
Достатній	66	60,0	54	50,9
Початковий	15	13,6	39	36,8

Діагностування *пізнавальної складової* готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ і КГ до організації виставкової діяльності

учнів здійснювалося у ході виконання ними завдань із виявлення обізнаності студентів, щодо відомих педагогів, які займаються цією проблемою, генезису виставкової діяльності як галузі знань (див. завдання 2 додатку К). Результативність виконання студентами цих завдань представлена в таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Рівні сформованості пізнавального компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами першого проміжного оцінювання у ході базового етапу формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	36	32,7	16	15,1
Достатній	59	53,7	53	50,0
Початковий	15	13,6	37	34,9

Готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ і КГ до організації виставкової діяльності учнів за *процесуально-діяльнісним* компонентом діагностувалася під час виконання представленого в додатку К завдання № 3 із виявлення усвідомлення студентами необхідності володіти готовністю до організації виставкової діяльності учнів, особливостей створення освітнього простору для її набуття. Результативність сформованості процесуально-діяльнісного компонента готовності студентів ЕГ і КГ до організації виставкової діяльності учнів наведено у таблиці 3.14.

Динаміка змін у сформованості *рефлексивного компонента* готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів була визначена під час виконання ними представлених у додатку К діагностичних завдань №4 із вибору тем для самостійної роботи, за їхньою значущістю, та відповідями на питання самоаналізу особистісно-професійних якостей, необхідних учасникам

освітнього процесу для підвищення власної компетентності. Результати цієї діагностики наведені у таблиці 3.15.

Аналіз компонентного складу готовності майбутніх учителів трудового

Таблиця 3.14

Рівні сформованості процесуально-діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами першого проміжного оцінювання у ході базового етапу формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	26	23,6	7	6,6
Достатній	72	65,5	60	56,6
Початковий	12	10,9	39	36,8

Таблиця 3.15

Рівні сформованості рефлексивного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами першого проміжного оцінювання у ході базового етапу формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	40	36,4	13	12,3
Достатній	61	55,4	60	56,6
Початковий	9	8,2	33	31,1

навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів дає можливість узагальнити сформованість цієї досліджуваної нами професійно-значущої якості за наслідками базового етапу формувального експерименту. У таблицях 3.16 і 3.17 наведені середні арифметичні значення рівнів готовності студентів КГ і ЕГ до організації виставкової діяльності учнів, отримані внаслідок першого проміжного оцінювання.

Таблиця 3.16

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ за узагальненими рівнями готовності до організації виставкової діяльності учнів, за результатами контрольного експерименту

Компоненти готовності	Рівні готовності					
	Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Мотиваційно-цільовий	39	36,8	54	50,9	13	12,3
Пізнавальний	37	34,9	53	50,0	16	15,1
Процесуально-діяльнісний	39	36,9	60	56,6	7	6,6
Рефлексивний	33	31,1	60	56,6	13	12,3
Середні значення	37	34,9	57	53,5	12	11,6

Таблиця 3.17

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ за узагальненими рівнями готовності до організації виставкової діяльності учнів, за результатами контрольного експерименту

Компоненти готовності	Рівні готовності					
	Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Мотиваційно-цільовий	15	13,6	66	60,0	29	26,4
Пізнавальний	15	13,6	59	53,7	36	32,7
Процесуально-діяльнісний	12	10,9	72	65,5	26	23,6
Рефлексивний	9	8,2	61	55,4	40	36,4
Середні значення	13	11,6	66	58,6	33	29,8

Нас рисунку 3.10 графічно представлено рівні готовності студентів КГ та ЕГ до організації виставкової діяльності учнів за результатами першого проміжного оцінювання, які дають змогу зробити наступні висновки:

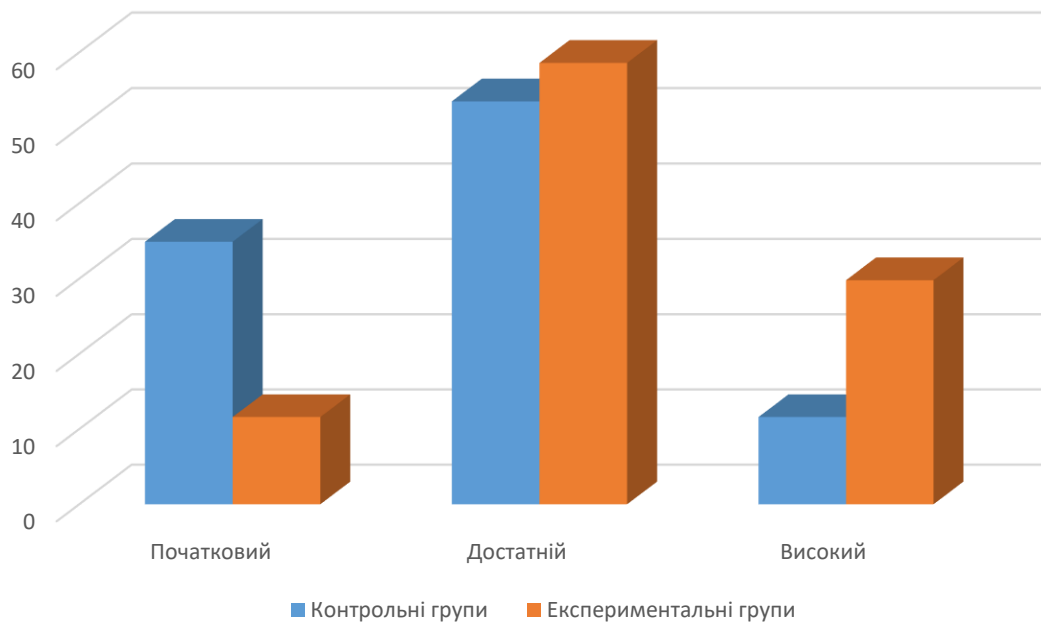

Рис. 3.10. Середні значення показників рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за результатами першого контрольного оцінювання після базового етапу формувального експерименту.

- ефективність першого етапу формувального експерименту визначається дієвим збільшенням кількості майбутніх учителів ЕГ, у порівнянні з КГ, з високим рівнем прояву готовності до організації виставкової діяльності учнів;

- важливим показником вмотивованості майбутніх учителів трудового навчання та технологій на успішне опанування організацією виставкової діяльності учнів стали позитивно зростаючі динамічні зміни компонентного складу готовності цього виду;

- позитивна динаміка сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, за результатами першого проміжного оцінювання, обумовлена досягненням завдань базового етапу формувального експерименту, опануванням здобувачами освіти змістом, методами, формами і засобами організації виставкової діяльності учнів.

Реалізація другого (технологічного) етапу формувального експерименту передбачала формування функціональної готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів під час різнобічного опанування та усвідомлення змісту, методів, засобів використання виставкових заходів у професійно-педагогічній діяльності в ході вивчення дисциплін «Основи виставкової діяльності» та «Дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості». Компонентний склад готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів визначався сформованістю знань, умінь та ціннісних ставлень до складових цього процесу (прийняття рішень, визначення мети, вибір виду, здійснення організаційно-підготовчих заходів, участь у виставці, аналіз її результатів), опануванням етапами роботи над експозицією, плануванням виставкової діяльності, організацією супутніх із виставкою заходів та ін.

Друге проміжне оцінювання складових готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів було здійснено після реалізації технологічного етапу впровадження обґрунтованих педагогічних умов та розробленої нами моделі за діагностичними методиками, представленими у додатках С, Т, У.

Отримані у ході другого проміжного оцінювання результати щодо рівнів сформованості компонентного складу готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів представлені нами у таблицях 3.18–3.21.

Узагальнені середні значення рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ і ЕГ до організації виставкової діяльності учнів, отримані під час другого контрольного оцінювання формувального експерименту, наведені у таблиці 3.22.

Узагальнені середні рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ і КГ до організації виставкової діяльності учнів за результатами другого проміжного оцінювання у ході технологічного етапу

Таблиця 3.18

Рівні сформованості мотиваційно-цільового компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами другого проміжного оцінювання у ході технологічного етапу формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	31	28,2	14	13,2
Достатній	68	61,8	56	52,8
Початковий	11	10,0	36	5,0

Таблиця 3.19

Рівні сформованості пізнавального компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами другого проміжного оцінювання у ході технологічного етапу формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	40	36,2	18	17,0
Достатній	61	55,6	58	54,7
Початковий	9	8,2	30	28,3

Таблиця 3.20

Рівні сформованості процесуально-діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами другого проміжного оцінювання у ході технологічного етапу формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	30	27,3	9	8,5
Достатній	74	67,2	64	60,3
Початковий	6	5,5	33	31,2

Таблиця 3.21

Рівні сформованості рефлексивного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами другого проміжного оцінювання у ході технологічного етапу формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	42	38,2	14	13,3
Достатній	63	57,3	63	59,4
Початковий	5	4,5	29	27,3

Таблиця 3.22

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ та КГ за узагальненими рівнями готовності до організації виставкової діяльності учнів, за результатами другого контрольного оцінювання після завершення технологічного етапу формувального експерименту, %

Компоненти готовності	Рівні готовності					
	Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Мотиваційно-цільовий	10,0	34,0	61,8	52,8	28,2	13,2
Пізнавальний	8,2	28,3	55,6	54,7	36,2	17,0
Процесуально-діяльнісний	5,5	31,2	67,2	60,3	27,3	8,5
Рефлексивний	4,5	27,3	57,3	59,4	38,2	13,3
Середні значення	7,1	30,2	60,4	56,8	32,5	13,0

формувального експерименту представлено на рисунку 3.11. Одержані дані засвідчують дієве позитивне зростання готовності студентів ЕГ, порівняно з КГ, у яких такі зміни характеризуються відсутністю динаміки. Це вказує на ефективність запропонованих нами педагогічних умов упровадження моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

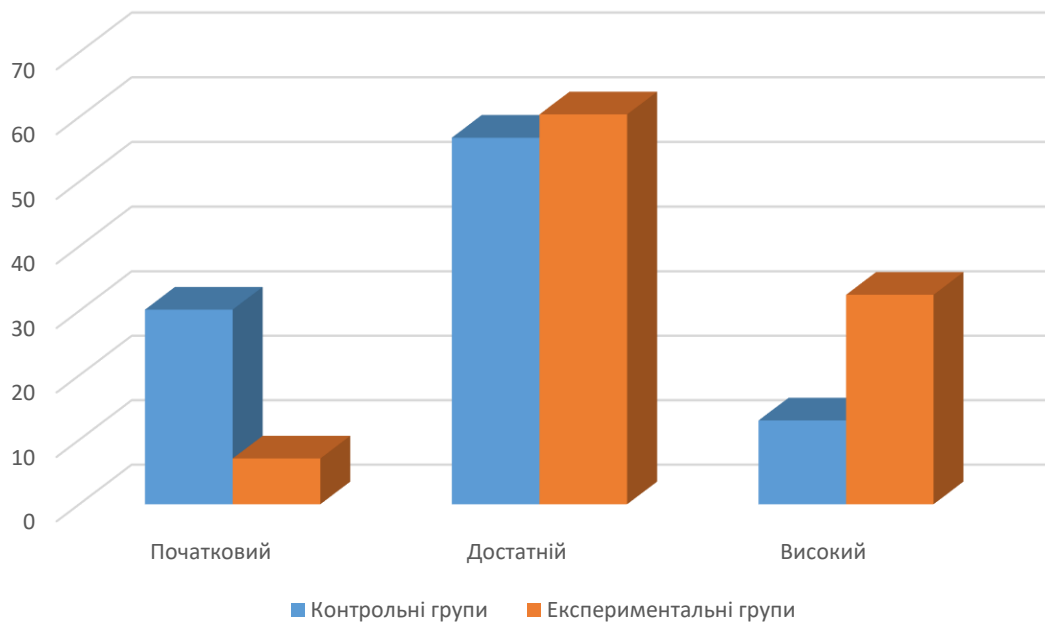

Рис. 3.11. Середні значення показників рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ і ЕГ до організації виставкової діяльності учнів за результатами другого контрольного оцінювання після завершення технологічного етапу формувального експерименту.

Проведене, після етапу педагогічної майстерності формувального педагогічного експерименту, підсумкове оцінювання готовності досліджуваного виду включало:

- виявлення готовності викладачів до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів;
- оцінювання здатності студентів до самостійного вибору тем навчальних проєктів для творчого опрацювання набутих знань із організації виставкової діяльності учнів та складання кросвордів відповідно обраної теми;
- визначення готовності до розробки студентами елементів організації виставкової діяльності учнів, що містять планування, підготовки учнів до участі у виставці, PR виставкового проєкту, організацію супутніх заходів (конференцій, презентацій тощо) та оцінку ефективності виставкового проєкту.

З використанням розміщених у додатках С, Т, У діагностичних матеріалів, нами було проведене підсумкове оцінювання ефективності

педагогічних умов упровадження моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, результати якого представляють у таблицях 3.23–3.26 рівні сформованості цієї готовності за її компонентним складом у КГ та ЕГ.

Таблиця 3.23

Рівні сформованості мотиваційно-цільового компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами підсумкового оцінювання після завершення етапу педагогічної майстерності формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	34	30,9	16	15,1
Достатній	72	65,4	58	54,7
Початковий	4	3,7	32	30,2

Таблиця 3.24

Рівні сформованості пізнавального компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами підсумкового оцінювання після завершення етапу педагогічної майстерності формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	43	39,1	19	17,9
Достатній	63	57,2	60	56,6
Початковий	4	3,7	27	25,5

Узагальнені середні результати рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами підсумкового оцінювання, представлені у таблиці 3.27 і графічно – на рисунку 3.12.

Таблиця 3.25

Рівні сформованості процесуально-діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами підсумкового оцінювання після завершення етапу педагогічної майстерності формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	31	28,2	10	9,4
Достатній	75	68,2	66	62,3
Початковий	4	3,6	30	28,3

Таблиця 3.26

Рівні сформованості рефлексивного компонента готовності майбутніх учителів трудового навчання ЕГ та КГ до організації виставкової діяльності учнів, за результатами підсумкового оцінювання після завершення етапу педагогічної майстерності формувального експерименту

Рівні сформованості	ЕГ		КГ	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	43	39,1	15	14,2
Достатній	64	58,2	65	61,3
Початковий	3	2,7	26	24,5

Узагальнені рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за чотирма її компонентами за результатами констатувального та контрольного експериментів представлені нами у таблиці 3.28.

Загальна динаміка змін готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, яка відбулась у ході реалізації спроектованої нами моделі та педагогічних умов її впровадження, представлена на рисунку 3.13.

Таблиця 3.27

Розподіл майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ та КГ за узагальненими рівнями готовності до організації виставкової діяльності учнів, за результатами контрольного експерименту, %

Компоненти готовності	Рівні готовності					
	Початковий (репродуктивний)		Достатній (реконструктивний)		Високий (творчий)	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Мотиваційно-цільовий	3,7	30,2	65,4	54,7	30,9	15,1
Пізнавальний	3,7	25,5	57,2	56,6	39,1	17,9
Процесуально-діяльнісний	3,6	28,3	68,2	62,3	28,2	9,4
Рефлексивний	2,7	24,5	58,2	61,3	39,1	14,2
Середні значення	3,4	27,1	62,3	58,7	34,3	14,2

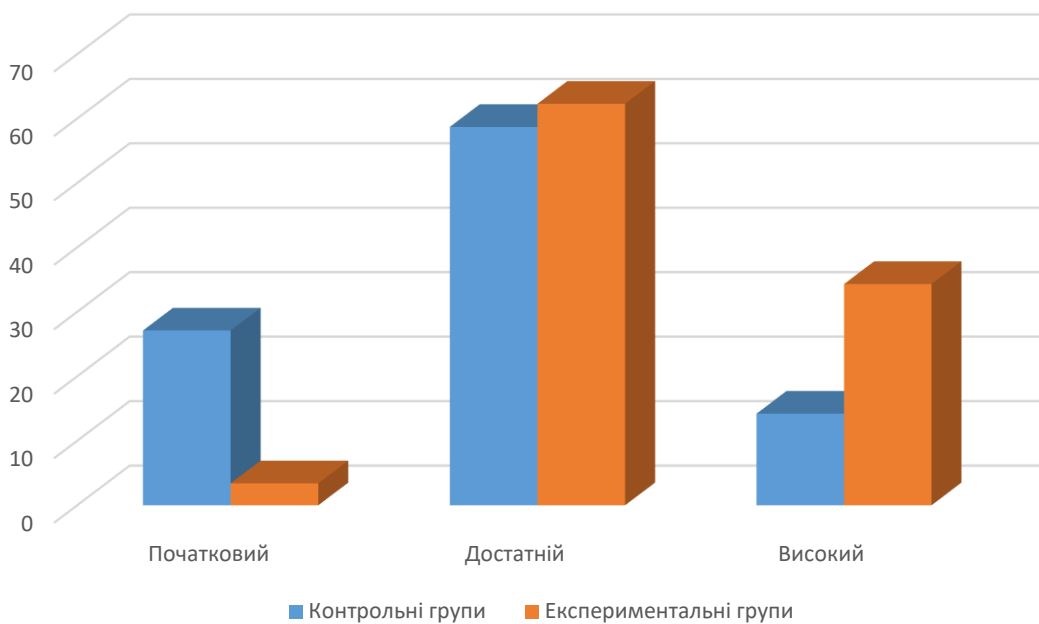

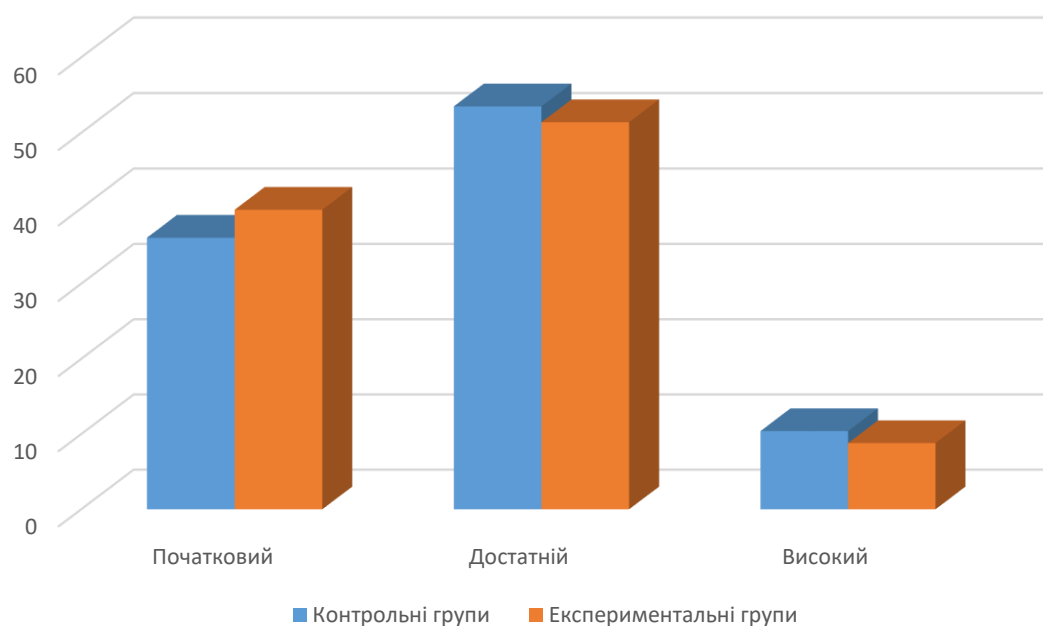
Рис. 3.12. Середні значення показників рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ і ЕГ до організації виставкової діяльності учнів за результатами підсумкового оцінювання по завершенні етапу педагогічної майстерності формувального експерименту.

Графічно представлені результати контрольного педагогічного експерименту засвідчують суттєве збільшення в ЕГ, порівняно з КГ, студентів із виявами реконструктивного (достатнього) та творчого (високого) рівнів самовираження готовності до організації виставкової діяльності учнів. Істотність розбіжностей між кількісними та якісними показниками динаміки формування досліджуваної готовності в КГ і ЕГ дає підстави зробити висновок стосовно результативності спроектованої нами моделі формування готовності

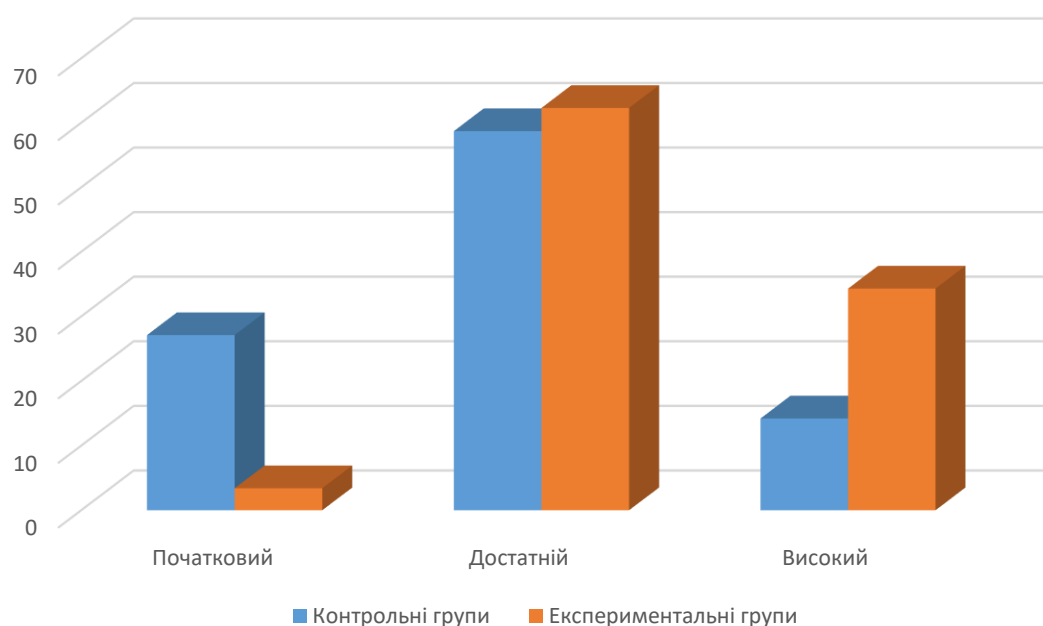
Таблиця 3.28

Загальна динаміка змін готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ і КГ до організації виставкової діяльності учнів впродовж проведеного педагогічного дослідження

ЕГ (констатувальний експеримент)			
№	Рівень	Абс.	%
1	Високий	10	8,8
2	Достатній	56	51,4
3	Початковий	44	39,8
ЕГ (контрольний експеримент)			
№	Рівень	Абс.	%
1	Високий	38	34,3
2	Достатній	68	62,3
3	Початковий	4	3,4
Зростання: високе: + 25,5 %, достатне: + 10,9, початкове: – 36,4 %			
КГ (констатувальний експеримент)			
№	Рівень	Абс.	%
1	Високий	11	10,4
2	Достатній	57	53,5
3	Початковий	38	36,1
КГ (контрольний експеримент)			
№	Рівень	Абс.	%
1	Високий	15	14,2
2	Достатній	62	58,7
3	Початковий	29	27,1
Зростання: високе: +3,8%, достатне: +5,2%, початкове: – 9,0%			

а) констатувальний експеримент

б) контрольний експеримент

Рис. 3.13. Зміни у структурі ЕГ і КГ груп за рівнями готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (%) у ході експериментального дослідження.

майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та педагогічних умов її впровадження.

Представлені у таблиці 3.28 рівні сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ до організації виставкової діяльності учнів мають позитивно-дієву динаміку зростання: високий + 25,5 %, достатній + 10,9. Водночас, у КГ студентів було відзначено несуттєве їхнє покращення: високий +3,8%, достатній +5,2%. Суттєвість різниці між результатами контрольного експерименту в КГ та ЕГ пояснюються впровадженням в ЕГ обґрунтованої та розробленої моделі, педагогічних умов та відповідного їм навчально-методичного супроводу формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Перевірку схожості отриманих узагальнених експериментальних даних контрольного педагогічного експерименту та достовірності сформованості у студентів ЕГ і КГ готовності до організації виставкової діяльності учнів було здійснено за критерієм згоди Пірсона (Киверялг, с. 288) (див додаток Ф). За умов 95% достовірності та 2 ступенів свободи критичне значення цього критерію складає 5,99. Оскільки одержані нами результати засвідчили, що $T_{\text{емп.}} \geq T_{\text{крит.}}$, то розподіл учасників контрольного експерименту ЕГ і КГ за рівнями вияву готовності до організації виставкової діяльності учнів є суттєво різними. Це є підтвердженням теоретичної гіпотези про суттєвість та достовірність статистичної розбіжності у результатах готовності до організації виставкової діяльності учнів, набутих студентами ЕГ і КГ внаслідок проведення формувального експерименту. Проведений педагогічний експеримент переконливо довів результативність спроектованої нами моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та засвідчив суттєве зростання якості підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Висновки до третього розділу

На початку педагогічного експерименту нами було визначено склад контрольних (106 студентів) і експериментальних (110 студентів) груп. За результатами констатувального експерименту доведено однорідність студентів ЕГ і КГ за їхньою готовністю до організації виставкової діяльності учнів та неоднозначність розуміння ними важливості організації виставкової діяльності учнів у майбутній професійній діяльності вчителя трудового навчання та технологій. Традиційна практика професійно-педагогічної підготовки показала, що далеко не всі здобувачі освіти усвідомлюють позитивні можливості застосування діяльності цього виду у майбутній професійній діяльності в ЗЗСО. Разом із тим, переважна більшість студентства сьогодні відчуває потребу в опануванні знаннями та вміннями з організації виставкової діяльності учнів, згідно потреб сучасного ринку освітніх послуг.

У ході констатувального експерименту було виявлено за мотиваційно-цільовим, пізнавальним, процесуально-діяльнісним та рефлексивним критеріями вихідні рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. У більшості студентів було виявлено початковий (36,1% в КГ і 39,8% в ЕГ) та достатній (53,5% в КГ і 51,4% в ЕГ) рівень досліджуваної готовності. Водночас високий рівень готовності до організації виставкової діяльності учнів проявили тільки 10,4% студентів КГ і лише 8,8% – ЕГ. Це стало свідченням актуальної орієнтації нашого дослідження на цілеспрямоване поетапне формування досліджуваної готовності на високому рівні.

Упровадження в педагогічну практику моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів потребувало створення спеціальних педагогічних умов забезпечення цього процесу. Провідною метою формувального педагогічного експерименту стало дослідження в ЕК ефективності обґрунтованих та розроблених нами моделі і педагогічних умов її

функціонування за трьома етапами: базовим, технологічним та педагогічної майстерності.

Ефективними засобами навчально-методичного забезпечення формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів стали розроблені нами робоча програма навчального змістового модуля «Основи виставкової діяльності» та навчальна програма змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

У ході базового етапу формувального педагогічного експерименту нами були проведені навчання викладачів педагогічних ЗВО, які взяли у ньому участь, за методичними рекомендаціями «Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», здійснювалося формування, теоретичних основ та набуття майбутніми вчителями первинного досвіду, необхідного для подальшого опанування інноваційними технологіями організації виставкової діяльності учнів.

Під час технологічного етапу впровадження спроектованої моделі і педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів здійснювалися функціональна підготовка викладачів до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів та розвиток у майбутніх учителів ЕГ умінь аналізу набору професійних дій з планування та організації виставкової діяльності учнів, визначення їхньої мети, усвідомлення актуальності потреби та можливостей набуття готовності до організації виставкової діяльності учнів. Студенти вільно вибирали види та ступінь складності та організаційні форми виконання навчальних завдань із організації виставкової діяльності учнів.

Розроблені та запропоновані для вибору майбутніми учителями трудового навчання та технологій практичні завдання з організації виставкової діяльності учнів початкового (репродуктивного), достатнього

(реконструкційного) та високого (творчого) рівнів складності було представлено у авторському навчальному змістовому модулі «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» та в навчальних дисциплінах технологічний практикум, основи дизайну, народні промисли України, теорія і методика трудового навчання та технологій, теорія і методика позашкільної освіти, дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості, методика викладання технологій в ЗФПО, основи виставкової діяльності та ін.

Завдання етапу педагогічної майстерності формувального педагогічного експерименту включали опитування учасників освітнього процесу стосовно критичного осмислення набутої інформації з організації виставкової діяльності учнів, розвитку їхньої творчої самореалізації у сфері організації виставкової діяльності учнів, здатності орієнтації в інноваціях організації та проведення виставкових заходів, виконання виставкових проєктів за показниками мовлення, педагогічної техніки та педагогічного такту.

Діагностику ефективності спроектованої моделі та педагогічних умов її впровадження було здійснено шляхом оцінювання мотиваційної готовності та проявів сформованості компонентного складу готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Проведені анкетування та бесіди зі майбутніми вчителями ЕГ і КГ, спостереження та кількісний і якісний аналіз результатів констатувального та контрольного експериментів засвідчили суттєві збільшення на 11,6% кількості студентів ЕГ із високим рівнем, у порівнянні з констатувальним експериментом, та дієве зменшення на 12,2% чисельність майбутніх учителів із початковим рівнем мотиваційної готовності до організації виставкової діяльності учнів. У КГ відбулося несуттєве збільшення високого рівня мотиваційної готовності (+0,9%) та незначне зменшення на 1,6% її виявів на початковому рівні.

Контрольний педагогічний експеримент виявив суттєве зростання кількісних та якісних показників сформованості компонентного складу

готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за результатами формувального експерименту. Впровадження обґрунтованої та розробленої моделі та педагогічних умов формування досліджуваної готовності забезпечило позитивно-дієву динаміку зростання високого(+ 25,5%)та достатнього (+ 10,9) узагальнених рівнів готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Натомість, у КГ було відзначено незначне їхнє покращення: високий +3,8%, достатній +5,2%. Результати контрольного експерименту виявили суттєве зростання серед студентів ЕГ розуміння сутності організації виставкової діяльності учнів та усвідомлення способів опанування нею.

Здійснені діагностичні заходи сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів за трьома рівнями її сформованості, у результаті проведення контрольного педагогічного експерименту, були перевірені та підтверджені за показниками їхньої об'єктивності та достовірності з імовірністю 95% за критерієм згоди Пірсона.

Зміст третього розділу дисертації висвітлено в публікаціях автора: [106; 108; 109; 113; 117; 274].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично обґрунтовано та практично розв'язано проблему формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, що дає можливість зробити наступні висновки;

1. Важливим завданням сучасної вищої педагогічної освіти визначено професійну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій, які володіють здатністю до навчання учнів різних форм презентації та аргументації прийнятих ними рішень, власних ідей, бачень, переконань, інноваційних поглядів та ініціатив, зрозуміло та грамотно використовуючи для цього доцільні виражальні засоби.

На основі аналізу філософських, соціологічних та психолого-педагогічних напрацювань, використовуючи особистісно орієнтований, компетентнісний, діяльнісний, системний, акмеологічний й аксіологічний методологічні підходи та принципи паритетності, стимулювання, структурованості інформації та освітньої діяльності, гнучкості, усвідомлення перспективи було розкрито сутність та теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у теорії і практиці діяльності педагогічних ЗВО.

Теоретичний системний аналіз понятійного апарату із проблеми дослідження дав змогу визначити готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у рамках теми дослідження як завдання, результат та важливу передумову успішної професійно-педагогічної підготовки, яка обумовлена людським досвідом, позитивним ставленням до виставкової діяльності, усвідомленою мотивацією та потребами щодо неї та характеризується виявами інтелектуальних, емоційних та вольових характеристиках поведінки особистості. Доведено, що готовність до організації виставкової діяльності учнів містить у собі педагогічну, психологічну та предметну готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Встановлено, що формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів є спеціально організованим, цілеспрямованим процесом фахового становлення студентів як суб'єктів професійно-педагогічної діяльності технологічної освітньої галузі, а поняття «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» конкретизовано як особистісну цілісну якість, що поєднує у собі мотиваційно-цільовий, пізнавальний, процесуально-діяльнісний та рефлексивний компоненти, якими обумовлюється ефективність професійно-педагогічної діяльності з організації виставкової діяльності учнів.

Вивчення ставлення майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів виявило вмотивованість 92% студентів цим складником професійно-педагогічної діяльності, за одночасної відсутності достатнього рівня сформованості їхньої готовності цього виду.

2. Вивчення особливостей навчання організації виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій сприяло визначенню ефективним підходом до формування їхньої готовності до організації виставкової діяльності учнів поетапної професійно-педагогічної підготовки, починаючи з опанування здобувачами освіти знаннями та вміннями з публічної демонстрації галузевих досягнень суспільного життя та завершуючи різнобічним опануванням та усвідомленням змісту, методів, засобів використання виставкових заходів у професійно-педагогічній діяльності.

Серед специфічних особливостей формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності нами виділені: спрямованість на оволодіння вміннями з планування, організації та проведення виставок, спілкування та комунікації з відвідувачами виставок; особистісні якості фахівців із виставкової діяльності, що виступають основою успішної організації виставкової діяльності учнів; володіння

методикою навчання учнів обізнаності щодо виставкових об'єктів, їхніх специфічних характеристик, комунікабельності, терпимості, елегантності та вмінням слухати й спілкуватися рідною та іноземними мовами з відвідувачами виставок; організація сучасної виставкової діяльності виступає основою володіння традиційними її технологіями та опанування новими напрямками: віртуальним та використанням засобів комп'ютерної графіки.

Запропоновані дієві методи навчання організації виставкової діяльності: тренінгові практичні заняття з оволодіння техніками комунікації з відвідувачами виставкових заходів, методами їхнього зацікавлення засобами представлених на виставці експонатів; організація навчальних семінарів напередодні проведення виставок та ін. Водночас показано, що повільне осучаснення ОПП та методики навчання організації виставкової діяльності, на тлі швидкого розвитку цієї галузі знань, потребує опанування майбутніми вчителями трудового навчання та технологій сучасними інформатичними засобами розширення освітніх можливостей виставкових просторів закладів освіти.

3. Розроблено модель формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у єдності методологічно-цільового (прогнозування завдань, методологічних підходів та принципів навчання організації виставкової діяльності учнів), змістового (розкриття змісту, структури готовності та навчального матеріалу та педагогічних умов її формування), процесуального (розкриває етапи, методи, форми організації та засоби педагогічного впливу для формування готовності) та оцінювально-результативного (реалізує діагностичну функцію та визначає ступінь досягнення мети формування готовності та розвитку самоаналізу та самовдосконалення здобувачів освіти).

Розроблені критерії та показники готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. *мотиваційно-пізнавальний критерій* готовності майбутніх учителів до організації виставкової діяльності учнів характеризує сформованість у них

знань теоретичних основ діяльності цього виду, обізнаності з проблематики методики її організації з учнями в галузі технологічної освіти з використанням різних методів, організаційних форм і засобів трудового навчання та навчання технологій, а також визначає прояви низки мотивів щодо опанування студентами організацією виставкової діяльності учнів; *діяльнісно-творчий критерій* відображає сформованість готовності здобувачів вищої педагогічної освіти до використання знань із основ виставкової діяльності, організації виставкових заходів із учнями із застосуванням різних інноваційних підходів до їхнього проведення, характеризує дієвість проявів умінь та навичок у цій галузі професійно-педагогічної діяльності; *особистісно-індивідуальний критерій* обумовлює вияви індивідуально-особистісних якостей майбутніх учителів трудового навчання та технологій, якими забезпечується їхня здатність виявляти власну індивідуальність в опануванні та організації виставкової діяльності учнів, готовність до прийняття оптимальних рішень у різних ситуаціях організації цієї діяльності, прояву особистої позиції під час трудового навчання та навчання технологій з використанням різних методів, форм організації та засобів виставкової діяльності учнів та демонструвати власний індивідуальний стиль у організації виставкової діяльності учнів.

Встановлені рівні сформованості досліджуваної готовності (початковий (репродуктивно-потенційний вияв готовності), достатній (діяльнісний її вияв) та високий (творче самовираження готовності)).

Обґрунтовані педагогічні умови впровадження спроектованої моделі в освітній процес педагогічних ЗВО:

- активізація підготовки викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів шляхом впровадження методичних рекомендацій із формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів;

- удосконалення навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів засобами впровадження навчальної програми

змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів».

- поетапне формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

4. Розроблено та впроваджено в освітню практику навчально-методичний супровід реалізації педагогічних умов впровадження розробленої моделі у формі навчального змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» для студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) та методичних рекомендацій «Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» для викладачів професійно-орієнтованих дисциплін та комплексу навчальних і виховних завдань із організацій виставкової діяльності учнів для навчання та психолого педагогічної діагностики сформованості досліджуваної готовності у студентів.

Здійснено дослідно-експериментальну перевірку ефективності спроектованої моделі та педагогічних умов її впровадження в освітньому процесі педагогічних ЗВО. Доведено ефективність впливу спроектованої моделі на рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій ЕГ, кількість яких, із виявами високого рівня готовності після формувального експерименту, зросла на 25,5%, а з достатнім рівнем – на 10,9%. При цьому, кількість студентів ЕГ із проявами початкового рівня готовності до організації виставкової діяльності учнів суттєво зменшилася на 36,4%. В КГ відбулося незначне зростання на 3,8% кількості студентів із високим рівнем та на 5,2% з достатнім рівнем вияву досліджуваної готовності, а чисельність студентів із початковим рівнем готовності зменшилася тільки на 9,0%. Статистична обробка отриманих експериментальних даних за критерієм згоди Пірсона, довела їхню об'єктивність та надійність із імовірністю 95%.

Результати контрольного педагогічного експерименту переконливо засвідчили ефективність розробленого навчально-методичного супроводу

формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та довели доцільність його застосування в освітній практиці педагогічних ЗВО.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та має ряд перспективних напрямів подальшого розвитку шляхом вивчення компаративістики цієї галузі знань, забезпечення неперервності професійно-педагогічної підготовки цього виду вчителів не лише базової середньої, а й початкової та профільної старшої школи, формування досліджуваної готовності вчителів трудового навчання та технологій у закладах неперервної педагогічної післядипломної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева С. Дидактика в умовах інформатизації освіти. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Луцьк : Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021. № 4. Ч. 1. С. 25–30.
2. Андрощук І. Формування громадянської відповідальності у майбутніх учителів як важлива складова професійної підготовки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2022, № 1 (115). С. 3–12.
3. Андрощук Ірина, Андрощук Ігор. Методологічні підходи щодо підготовки майбутніх учителів до формування громадянської відповідальності учнів. *Молодь і ринок*, 2022, № 6 (204). С. 6–11.
4. Антоненко І. Я., Дупляк Т. П. Виставкова діяльність в Україні: стан, проблеми та шляхи їх розв'язання. *Економічний часопис – XXI*. 2013. № 11–12. С. 74–78.
5. Антонюк Я. Шиндировський І. Організація виставкової діяльності : навч. посіб. / Львів. комерц. акад. Львів : Львівська комерційна академія, 2015. 327 с.
6. Аршевська М. Проблема оцінки ефективності виставкової діяльності. *Маркетинг и реклама*. 2006. № 1 (113). С. 53–57.
7. Асулова А. Формування ринку виставкових послуг в Україні. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Туризм та ресторанний бізнес: сучасні тенденції і перспективи розвитку» (7–9 лютого 2007). Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2007. С. 172–175.
8. Базченко Л. Виставкове обладнання: облікові деталі. *Бухгалтерія*. 2006. № 38 (713). С. 51–54.
9. Балдинюк О.Д. Підготовка майбутнього соціального педагога в рамках компетентнісного підходу. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*

: збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2013. Вип. 28. Т. 1. С. 9–14.

10. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах). Вид. 2, допов. Житомир : ПП «Рута», Видавництво «Волинь», 2008. 232 с.

11. Барабаш С. І. Метод модерації як форма групової комунікації в менеджменті сучасної бібліотеки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2011. № 4. С. 41–43.

12. Беккер Б. Г. Формування професійної компетентності з дизайну одягу майбутніх учителів технологій і праці: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Полтава, 2019. 222 с.

13. Биков В. Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2010. № 9. С. 9–15.

14. Бобошко В. Педагогічна техніка вчителя у контексті ідей А. С. Макаренка. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2013/visnuk_10.pdf (дата звернення 19.09.2023).

15. Болдін О. С. Інституційні засади державного регулювання виставково-ярмаркової діяльності. *Державне будівництво*. 2009. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_2_21 (дата звернення 10.12.2022).

16. Бондар В. І. Дидактика. К., Либідь, 2005. 264 с.

17. Борисова Т. М., Усенко О. А., Ігнатенко М. М. Організація науководослідної діяльності студентів з дизайн-проектування. *Ukrainian professional education = Українська професійна освіта: науковий журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка*. Полтава, 2023. Вип. 13. С. 16–25.

18. Брюханова Н. О., Корольова Н. В. Педагогічне моделювання: стан і тенденції розвитку. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2015. № 3. С. 64–71.

19. Бутенко В.Г. Стан та перспектива розвитку естетичної освіти студентів вищих навчальних закладів. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2009. Вип. 26. С. 76–84

20. Вагенік О. М. Музейна справа у закладах освіти (методичні рекомендації). Видання підготовлене до друку і віддруковане у КЗ «Центр туризму» ЗОР. URL: <https://drive.google.com/file/d/1htpNEBy3zo9us7w7-Hs75wWOFuajA5zi/view> (дата звернення 11.11.2022).

21. Вакуленко Н. В. Інформаційні технології навчання учнів виготовлення вишитих виробів на уроках трудового навчання: дис....докт. філософ. : спец. 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 282 с.

22. Василенко І. Формування психологічної готовності педагогів до роботи з ліворукими дітьми і дітьми-лівшами у початковій школі : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія»; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ, 2005. 22 с.

23. Вашків О. П., Вашків Л. П. Використання модерації у сучасному навчальному процесі. *Вища освіта України*. 2008. № 4. С. 117–122.

24. Вдовенко І. С. Цілі та засоби змагальності в системі: неперервна професійна освіта – ринок праці: монографія. Чернігів: ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2011. 312 с.

25. Вдовічена О.Г. Виставково-ярмаркова діяльність як фактор соціально-економічного зростання регіону : автореферат дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. Ужгород : Ужгород. нац. ун-т, 2012. 22 с.

26. Вдовіченко О. Г. Методичні аспекти організації виставково-ярмаркової діяльності у регіоні. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2012. № 4. С. 259–266.

27. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г. Організація виставкової діяльності : навчальний посібник. Чернівці : Технодрук, 2018. 264 с.

28. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
29. Віртуальні виставки літератури : ефективний інструмент промоції фонду: інформ.-метод. матеріали / Департамент культури і туризму Харків. облдержадмін., Харків. обл. універс. наук. б-ка ; ред.-уклад. О. В. Зубренко. Харків: ХОУНБ, 2021. 16 с.
30. Виртуальные выставки. URL : <http://www.virtexpo.com.ua> (дата звернення 14.10.2022).
31. Виставкова діяльність в Україні : статистичний бюлетень / за ред. І. В. Калачової. Київ : Держкомстат України, 2013. 53 с.
32. Виставки та ярмарки – як одна із форм міжнародного співробітництва. URL : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/684> (дата звернення 09.12.2022).
33. Виставкова діяльність – інформаційне обличчя публічної бібліотеки : методичні поради / КЗ «ОУНБ ім. Тараса Шевченка» Черкас. обл. ради ; уклад. Т. Горда. Черкаси : [б.в.], 2014. 24 с.
34. Виставкова федерація України: Веб сайт. URL: <http://www.expo.org.ua> (дата звернення 14.10.2022).
35. Вихрущ В. О. Технологія веб-квест у формуванні корпоративної культури курсанта-прикордонника : методичний аспект. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. Вип. 3. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_3_2 (дата звернення 10.05.2023).
36. Вишар Є. В. Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до застосування здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Полтава, 2021. 356 с.
37. Водолазська Т. В. Формування готовності вчителя початкових класів до моделювання освітнього середовища у системі післядипломної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Полтава, 2015. 20 с.

38. Гаврилюк О. О. Організаційно-педагогічні умови підготовки молодших спеціалістів у вищому професійному училищі: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04; Центр. Ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. Київ, 2001. 21 с.

39. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти. URL : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/ (дата звернення 08.03.2022).

40. Герасименко Л. В. Організація дидактичного вибору в навчально-пізнавальній діяльності студентів вищих педагогічних закладів: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки». Харків, 1998. 180 с.

41. Гнатенко Я. В. Формування міжкультурної компетентності майбутніх бакалаврів з міжнародної економіки у процесі професійної підготовки: дис. ... канд пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Полтава, 2021. 258 с.

42. Гладкова В. М., Пожарський С. Д. Основи акмеології : підручник. Львів : Новий Світ-2000, 2020. 320 с.

43. Голіцин А. М. Виставково-ярмаркова діяльність: теоретичні та прикладні аспекти. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvpushk_2014_5_16.pdf (дата звернення 13.12.2022).

44. Головня Н. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя на засадах дидактичного вибору : дис. ... канд пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Полтава, 2017. 220 с.

45. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.

46. Гончаров В. Н., Радомський С. И., Радомська М. С., Додонов О. В. Механізми реалізації основних принципів гуманізації праці й трудової мотивації : монографія. Донецьк : СПД Купріянов, 2006. 200 с.

47. Горбань С.І. Інноваційні підходи до підготовки студентів художніх спеціальностей. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. Кременчук : КрНУ, 2016. № 2 (97). Ч. 2. С. 52–57.

48. Гузик Н. Десять ключових компетентностей, які обслуговують особистість та її природний талант: реалізація в умовах шкільного навчання. Київ : ВПУ «Київський університет», 2006. 146 с.

49. Гуменна О. Методичні підходи до аналізу виставкової діяльності/*Економіка АПК*. 2004. № 7. С.44–50.

50. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. 309 с.

51. Гриньова М. В. Модель підготовки майбутнього вчителя для педагогічної діяльності в Новій українській школі. *Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи* : колективна монографія / І. В. Бабенко, В. В. Барбінов, А. В. Барбінова та ін.; за ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : Астроя, 2021. С. 6–15.

52. Гриньова М. В. Саморегуляція : навч.-метод. посіб. Полтава : АСМІ, 2008. 286 с.

53. Грищенко І. М., Крахмальова Н. А. Ринкові аспекти виставкової діяльності в Україні на сучасному етапі. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. №9. С. 113–120.

54. Гур'євська О. Моделювання методичної системи навчання загальної фізики в технічному університеті. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. Вип. 8(1), С. 143–148.

55. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти / Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <http://zakon2/rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> (дата звернення: 15.11.2022).

56. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 19.12.2022).

57. Дзюба-Шпурик Л. Г. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Полтава, 2016. 290 с.

58. Добролюбова Н. В. Формування готовності майбутніх викладачів хореографії до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Харків, 2021. 288 с.

59. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.

60. Дупляк Т. П. Віртуальна виставка як ефективний інструмент маркетингових комунікацій : тези доп. III Всеукр. наук.-практ. конф. «*Реклама в Україні: інтеграція теорії та практики*», Київ, 16 груд. 2009 р. Київ : Нац. торг.-екон. ун-т, 2009. С. 52–53.

61. Дупляк Т. Інтернет технології у виставковій діяльності. *Маркетинг в Україні*. 2008. № 3. С. 26–29.

62. Дупляк Т. П. Методи реклами на виставках. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «*Реклама: інтеграція теорії та практики*», Київ, 21 листопада 2014 р. Київ : КНЕУ, 2014.

63. Дупляк Т. П. Організаційно-правові засади державного регулювання виставкової діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_9_39 (дата звернення 06.12.2022).

64. Дупляк Т. П. Оцінка ефективності управління підприємствами виставкової діяльності. *Маркетинг в Україні*. 2011. № 2. С. 29–34.

65. Дупляк Т. П. Практична підготовка фахівців сфери виставкової діяльності у забезпеченні якості вищої освіти. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи* : зб. наук. пр. [спец. вип. Виставковий бізнес в Україні: інтеграція освіти, науки та практики]. 2009. С. 41–44.

66. Дупляк Т. П. Стан та проблеми розвитку виставкової діяльності в Україні. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «*Туризм та ресторанний бізнес: сучасні тенденції і перспективи розвитку*», (Київ, 7–9 лют. 2007 р.). Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. С. 185–188.

67. Дупляк Т. П. Стандартизація та сертифікація у сфері виставкової діяльності. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «*Готельно-ресторанний, туристичний та виставковий бізнес: інноваційні напрями розвитку*», (Ялта, 12–14 жовт. 2011 р.). Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. С. 198–200.

68. Дупляк Т. П. Теоретичні засади сутності організаційно-економічного механізму управління підприємствами виставкової діяльності. *Економіка, підприємництво та менеджмент*. 2007. № 9. С. 42–49.

69. Дупляк Т. П. Управління ризиками у виставковому бізнесі. Тези ІV Міжнар. наук.-практ. конф. «*Економіка та менеджмент: сучасні проблеми управління розвитком підприємства*», (Дніпропетровськ, 24–27 жовт. 2007 р.). Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. С. 45–47.

70. Дьюї Дж. Моральні принципи в освіті. Львів: Літопис, 2001. 32 с.

71. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

72. Ефименко Е. 100 вопросов о выставках и ярмарках: настольная книга экспонента-практика. Ч. 1. Путеводитель экспонента и организатора выставок. Киев : КНТ, 2008. 240 с.

73. Єлінова Т. Виставковий зал позашкільного закладу. Відкритий урок : розробки, технології, досвід. 2009. № 10. С. 31 – 34.

74. Жалій Р. В. Формування готовності майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії до застосування здоров'язбережувальної інноваційних технологій у

професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Полтава, 2021. 255 с.

75. Жданова-Неділько О. Г. Дидактичні основи навчальної взаємодії викладача і студента в процесі вивчення педагогічних дисциплін : дис. докт. пед. наук. Полтава, 2016. 483 с.

76. Закон України «Про виставкову діяльність в Україні» від 12.07.2005 р. (проект). URL : // www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 13.09.2022).

77. Закон України «Про вищу освіту». Зі змінами та доповненнями. 2014. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 17.12.2022).

78. Закон України «Про освіту»: від 5 вересня 2017 року, № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2145-19> (дата звернення: 10.11.2022).

79. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. Київ : МАУП, 2000. 312 с.

80. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна; 3-тє вид., допов. і перероб. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.

81. Зязюн І.А. Проблеми розвитку особистості у теорії мистецької освіти. *Мистецтво у розвитку особистості* : монограф. / за ред. Н. Г. Ничкало. Чернівці : Зелена Буковина, 2006. С. 14–36.

82. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії : навчальний посібник. Київ : Укр-фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.

83. Калініна Л. М. Критерії оцінки ефективності діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2010. № 3. С. 62–73.

84. Калошин В. Ф., Гоменюк Д. В., Сушенцева Л. Л. Методика Шаталова В. Ф. : сутність, здобутки, перспективи : методичний посібник. Київ: Київська Русь. 2008. 44 с.

85. Кільдеров Д. Е. Форми, методи та засоби інтегрованого навчання. *International Academy Journal. Web of Scholar*. 2(20), Vol. 4, February 2018. P. 39–45.

86. Кінаш І. Політика розвитку виставкової інфраструктури в Україні. *Бізнес-інформ*. 2013. № 3. С. 358–361.

87. Кісь А. В. Методика навчання старшокласників декоративно-прикладної творчості засобами вишивки та килимарства : дис....докт. флософ. : спец. 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. 295 с.

88. Кісь А. Роль виставкової діяльності у розвитку декоративно-прикладної творчості особистості. *Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Полтава, 2022 р.). Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2022. С. 264–269.

89. Кивлюк О. П. Інформаційна педагогіка: філософія, теорія, практика: монографія. Київ : УАН ВІР, 2011. 336 с.

90. Клейно Є. О. Формування готовності майбутній учителів технологій до професійної діяльності в гуртках позашкільних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Полтава, 2019. 319 с.

91. Климовська М. «Виставкові» витрати? Нічого особливого! *Бухгалтерія*. 2006. № 38(713). С. 49–50.

92. Коберник О. М. Проектно-технологічна система трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 4. С. 8–12.

93. Коберник О. М. Формування методичної компетентності майбутнього вчителя трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2009. № 3. С. 37–40.

94. Кобзар Н. В. Поняття «компетентність», «компетенція» і «готовність до діяльності» в сучасній освітній парадигмі. *Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу»*. Луганськ, 2010. Вип. № 3 (11). URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN11/10knvsop.pdf> (дата звертання: 19.11.2022).

95. Коваленко О. А., Коваленко Л. М. Технологія особистісно орієнтованого навчання як методологічна основа особистісно орієнтованої

освіти. *Матеріали підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів і здобувачів* (13–14 березня 2018 року, м. Харків). Харків, 2018. С. 57–59.

96. Колісник-Гуменюк Ю.І. Система професійнопедагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти : монографія. Львів : ЛА “Піраміда”, 2020. 515 с.

97. Колісник Є. О. Формування в учнів 5–9 класів культурної компетентності засобами театральної педагогіки у процесі трудового навчання: дис. ... докт. філософії: спец. 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). Полтава, 2024. 269 с.

98. Колодич О. О. Виставкова діяльність як форма художньо-естетичного виховання. URL : <https://vseosvita.ua/library/vistavkova-dialnist-ak-forma-hudoznoestetichnogo-vihovanna-194882.html> (дата звертання: 09.10.2022).

99. Компетентісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи / Бібік Н. М. та ін. ; за ред. О.В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.

100. Кондратенко М. Д. Виставка «Життя перемає смерть». Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: збірник наукових статей / [ред. кол. : Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків : ТОВ «Майдан», 2024. С. 454–459.

101. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського в контексті висвітлення життя Полтавського району. *Полтавський район: від давнини до сьогодення: збірник наукових праць* (за матеріалами наукової конференції) / [ред. кол.: Бабенко Л. Л.; Вадімов В. М.; Кононенко М. М. (гол. ред. кол.) та ін.; Супруненко О. Б. (відп. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; Полтав. район. рада; ПКМ імені Василя Кричевського. Полтава; Харків : ТОВ «Майдан», 2021. С. 236–240.

102. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність в Україні в умовах воєнного стану. *Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі Нової української школи* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (29 вересня 2023 року) / За заг. ред. проф. В. П. Титаренко, А. Ю. Цини; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, каф. теорії і методики технологічної освіти. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. С. 457–460.

103. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського в контексті висвітлення життя Полтавського району. *Полтавський район: від давнини до сьогодення: збірник наукових праць* (за матеріалами наукової конференції) / [ред. кол.: Бабенко Л. Л.; Вадімов В. М.; Кононенко М. М. (гол. ред. кол.) та ін.; Супруненко О. Б. (відп. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; Полтав. район. рада; ПКМ імені Василя Кричевського. Полтава; Харків : ТОВ «Майдан», 2021. С. 236–240.

104. Кондратенко М. Д. До питання інклюзії у виставковому просторі. *Основні цілі стратегії сталого розвитку : проблеми та перспективи* : матеріали I Міжнародного науково-практичного форуму (м. Полтава, 26 вересня 2024 р.) / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка. С. 435–436.

105. Кондратенко М. Д. Історія вишивки «білим по білому» на Полтавщині, її презентація, охорона та популяризація. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* : зб. тез IV Міжнародної онлайн-конференції, 18 травня 2023 р. / за заг. ред. Н. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 98–101.

106. Кондратенко М. Д. Комп'ютерна графіка у освітньо-виставковому просторі. Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку» 23 лютого 2024 року), X Міжнародної наукової-

практичної конференції «*Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку*», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (24 лютого 2024 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2024. С. 436–439.

107. Кондратенко М. Д. *Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів: методичні рекомендації*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 62 с.

108. Кондратенко М. Д. *Навчальна програма змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)*. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. 7 с.

109. Кондратенко М. Д. *Робоча програма навчального змістового модуля «Основи виставкової діяльності» підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології)*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 12 с.

110. Кондратенко М. Д. *Сучасні організаційні аспекти безпеки життєдіяльності під час проведення виставок. Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 26 квітня 2024р.) / під ред.: Ю. А. Срібної, В. П. Титаренко, Є. В. Кулика. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 147–149.

111. Кондратенко М. Д., Титаренко В. П. *Естетичне виховання та розвиток учнів під час залучення до виставкової діяльності. Актуальні проблеми формування естетичної культури учнівської та студентської молоді в закладах освіти України* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кривий Ріг, 27 квітня 2023 р. Кривий Ріг : КДПУ, 2023. С. 17–19.

112. Кондратенко М. Д., Титаренко В. П. З історії вишивки «білим по білому» на Полтавщині. Педагогічні науки: науковий журнал. 2023. № 81. С. 134–139.
113. Кондратенко М. Д., Титаренко В. П. Формування у вчителів трудового навчання та технологій теоретичних та практичних навичок до організації тематичних виставок. *Педагогічні науки: науковий журнал*. 2023. № 82. С. 21–24.
114. Кононец Н. В. Особливості організації індивідуальної роботи студента при ресурсно-орієнтованому навчанні у сучасному аграрному коледжі. *Педагогіка А. С. Макаренка в полікультурному освітньому просторі : матер.міжнар. наук.-практ. конф. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. С. 70–71.*
115. Кононец Н. В. Технологія веб-квест у контексті ресурсноорієнтованого навчання студентів. *Витоки пед. майстерності: зб. наук. праць*. Вип. 10. Полтава, 2012. С. 138–143.
116. Кононец Н. В. Технологія освітнього проекту як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання. *Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць*. Вип. 14. Полтава, 2014. С. 136–144.
117. Кондратенко М. Д., Титаренко В. П. Формування у вчителів трудового навчання та технологій навичок до організації мистецьких виставок. *Мистецтво в реаліях сучасної освіти : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (25–26 травня 2023 р.)*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. С. 100–105.
118. Кондрашова Л. В. Морально-психологічна готовність студента до вчительської діяльності. Київ : Вища школа, 1987. 52 с.
119. Концепція розвитку виставково-ярмаркової діяльності : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 р. № 1065. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1065-2007-%EF> (дата звернення: 16.10.2022).

120. Концепція розвитку виставкової діяльності. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2003 р. № 459-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npras/2319267> (дата звернення: 09.11.2022).
121. Корець М. С. Науково-технічна підготовка вчителів для освітньої галузі «Технології» : монографія. Київ : НПУ ім. М. П Драгоманова, 2002. 258 с.
122. Корець М. С. Проектування навчального середовища системи підготовки вчителів технологій в Європейському вимірі. *Гуманітарні проблеми вищої школи : зб. наук. праць*. Харків : ЗНАДУ, 2011. С. 41–50.
123. Корніюк О. Виставкова діяльність: нові пріоритети. *Бухгалтерія*. 2005. № 34. С. 73–74.
124. Короткий словник психологічних термінів / уклад. Г. Г. Петренко та ін.; Академія пожежної безпеки України. Харків: [б.в.], 2003. 184 с.
125. Крахмальова Н.А. Системний підхід до управління виставковою діяльністю. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №5 (95). С. 155–159.
126. Крупський Я. В., Михалевич В. М. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій : словник. Вінниця : ВНТУ, 2010. 72 с.
127. Кулик Є. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів трудового навчання до педагогічної дослідницької діяльності : автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2006. 40 с.
128. Курач М. С. Теоретичні і методичні засади навчання художнього проектування майбутніх учителів технологій: дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2016. 468 с.
129. Курлянд З. Н. Професійна усталеність вчителя – основа його педагогічної майстерності. Одеса : [б.в.], 1995. 160 с.
130. Кушнір В. А. Теоретико-методологічні основи системного аналізу педагогічного процесу вищої школи : дис... д-ра пед. наук: 13.00.04; Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград, 2003. 491 с.

131. Теоретико-методологічні основи системного аналізу педагогічного процесу вищої школи : дис... д-ра пед. наук: 13.00.04; Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград, 2003. 491 с.
132. Левченко М.В. Психологические особенности готовности абитуриентов к учению в педагогическом вузе: дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07. Киев, 1976. 176 с.
133. Линенко А. Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ, 1996. 44 с.
134. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» : на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів : СПОЛОМ, 2014. 76 с.
135. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів. Слов'янськ : СДПУ, 2010. 148 с.
136. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ-початок ХХІ ст.): монографія. Київ : Богданова А.М., 2009. 404 с.
137. Лопатьєв А. О. Моделювання як методологія пізнання. *Physical Education Theory and Methodology*. 2007. № 8. С. 4–10.
138. Лукашова Л.В. Організація виставкової діяльності : навч. посіб. / Л. В. Лукашова. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2009. 372 с.
139. Макаренко О. Формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до виховної діяльності в професійно-технічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ, 2006. 20 с.
140. Малафіїк І. В. Дидактика : навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 406 с.
141. Меленець Л. Оформлення виставки художньої творчості дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 2. С. 51–56.

142. Мангушев Д. В. Сучасний стан виставково-ярмаркових заходів. *Ефективна економіка*. 2014. № 3. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_3_45 (дата звернення 11.12.2022).
143. Маслов В. І. Моделювання у теоретичній і практичній діяльності в педагогіці. *Післядипломна освіта в Україні*. 2008. № 1. С. 3–9.
144. Міжнародний стандарт ISO 25639-1:2008 Exhibitions, shows, fairs and conventions. URL: <https://www.iso.org/standard/43909.html> (дата звернення 07.11.2022).
145. Міщенко І. Виставкове життя. *Образотворче мистецтво*. 2007. № 2. С. 126–127.
146. Миронов Ю. Б., Крамар Р. М. Основи рекламної діяльності : навчальний посібник. Дрогобич: Посвіт, 2007. 108 с.
147. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для ЗЗСО (автори Кільдеров Д. та ін.). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 12.10.2022).
148. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для ЗЗСО (автори Терещук А. та ін.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Tehmol.osv.gal/Tekhnol.5-6-kl.Tereshchuk.ta.in.14.07.pdf> (дата звернення: 19.10.2022).
149. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для ЗЗСО (автор Туташинський В.І.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Tehmol.osv.gal/Tekhnol.5-6-kl.Tutashinskiy.14.07.pdf> (дата звернення: 26.10.2022).
150. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для ЗЗСО (автори Ходзицька І.Ю.). URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetar.z.2022/Tehmol.osv.gal/Tekhnol.5-6-klas.Khodzytska.ta.in.14.07.pdf> (дата звернення: 3.11.2022).

151. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. 4-те вид., допов. Київ: Кондор, 2007. 656 с.

152. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Знання, 1989. 48 с.

153. Монтесорі М. Освіта і мир. Київ: Printos design & Print, 2023.

154. Мороз С. Е. Технологія формування готовності майбутніх товарознавців-експертів до професійної діяльності на ринку митних послуг та її експериментальна перевірка. *Проблеми сучасної педагогічної освіти : Педагогіка і психологія* : зб. Статей. Ялта : РВВ КГУ, 2014. Вип. 46. С. 139–148.

155. Мороз С. Е. Розвиток професійних компетенцій майбутніх товарознавців-експертів засобами дисципліни «Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності». *Матеріали за 10-а міжнародна практична конференція «Новината за напреднали наука»*. Софія, Республіка Болгарія : «Бял ГРАД-БГ», 2014. С. 5–12.

156. Нагорна Н.О. Розвиток творчих здібностей майбутніх учителів трудового навчання та технологій через використання нетрадиційних методів візуалізації в технологічній освіті. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Вип. 2. 2023. С. 378–390.

157. Нагорна Н. О. Формування проектно-технологічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання у процесі вивчення основ проектування і моделювання: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Полтава, 2020. 260 с.

158. Наукова бібліотека. Віртуальні виставки. URL : https://lib.mphu.edu.ua/p_56_20.html (дата звернення: 19.01.2023).

159. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононець Н. В. Модель освітньо-соціального проекту «Університет третього віку» як ефективний

інструмент реалізації концепції lifelong learning. *Психологічна підтримка літніх осіб в період карантину: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (29 листопада 2021 року) / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. С. 174–187.

160. Ничкало Н. Г. Сучасні проблеми розвитку системи неперервної професійної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід в неперервній освіті. *Неперервна професійна освіта : філософія, педагогічні парадигми, прогноз : [монографія]* / [В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень та ін.]; за ред. В. Г. Кременя. К. : Наукова думка, 2003. С. 345–448.

161. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf> (дата звернення: 13.12.2022).

162. Носенко А. І., Твердохлібова Я. М., Величко О. Д. Виставкова діяльність як педагогічний чинник формування особистості культури. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2023. № 2 (143). С.7–18.

163. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Трудове навчання та технології)». Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 25 с.

164. Основи виставкової діяльності : робоча програма навчальної дисципліни підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 12 с.

165. Овчарек В. Є. Виставковий дизайн: визначення, структура, сфера застосування. *Вісник КНУТД*. 2015. №2 (84). С. 157–162.

166. Орлов В. Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія : монограф. / ред. І. А. Зязюн. Київ : Наукова думка, 2003. 262 с.

167. Оршанський Л., Мельник Г., Ліщинська-Кравець Г. Виставка як результат творчої діяльності майбутніх учителів технологій у галузі декоративно-ужиткового мистецтва та етнодизайну. *Молодь і ринок* : щомісячний науково-педагогічний журнал. 2024. № 7–8 (227–228). С. 41–47.

168. Оршанський Л. Професійно-педагогічна компетентність вчителя трудового навчання і технологій. *Виховання дітей та молоді: теорія і практика*: зб. наук. праць / за ред. Орести Карпенко. Дрогобич : РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2020. С. 148–151.

169. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Трудове навчання та технології)». Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 25 с. URL : <https://drive.google.com/file/d/1gCbBSCsfjZCjffsfAtoxEDw6bszCvs0E/view> (дата звернення 12.09.2023).

170. Основы моделирования сложных систем: учебн. пособие для вузов / под ред. Н. В. Кузьминой. Киев : Высшая школа, 1981. 360 с.

171. Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: колективна монографія. / за заг ред. В. Андрущенко, В. Лугового. Київ: Педагогічна думка, 2008. 256 с.

172. Осовська Г. В., Юшкевич О. О., Завадський Й. С. Економічний словник. Київ : Кондор, 2007. 358 с.

173. Отич О.М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти : монографія / за наук. ред. І.А. Зязюна. Чернівці : Зелена Буковина, 2009. 752 с.

174. Партола В. В., Смолянук Н. М., Собченко Т. М. Поняття «ціннісного ставлення» майбутніх педагогів до професійної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 21. Т. 2, 2020. С. 165–168.

175. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 514 с.
176. Пекар В. Основи виставкової діяльності : навч. посібн. Київ : Євроіндекс, 2009. 348 с.
177. Пекар В. Пять принципов эффективного участия в выставке. *Маркетинг и реклама*. 2002. № 9 (73). С. 18–23.
178. Пелех Ю. В. Ціннісно-смісловий концепт професійної підготовки майбутнього педагога : монографія; за ред. М. Б. Євтуха. Рівне : Теніс, 2009. 400 с.
179. Перепелиця О.В. Художньо-творча виставка як підсумок творчої діяльності колективу. *Наука і освіта*. 2014. № 7. С. 147–150.
180. Петрук В. А., Кашканова Г. Г. Ймовірно-статистичні моделі та статистична оцінка рішень : навч. посіб. Вінниця: ВДТУ, 2000. 147 с.
181. Підгрушний Г. П., Пекар В. О., Денисенко О. О. Виставкова діяльність та її значення як інструменту регіонального розвитку. *Український географічний журнал*. 2009. № 1. С. 41–49.
182. Пономарьов О. С. Модель соціальної складової професійної діяльності фахівця / О. С. Пономарьов, С. О. Заветний. Харків: НТУ “ХП”, 2008. 47 с.
183. Пономарёв А. С. Модель специалиста как источник выбора и обоснования содержания профессионального образования: текст лекции. Харків: НТУ “ХП”, 2006. 58 с.
184. Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України №1065 від 22.08.2007 . URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2007-%D0%BF> (дата звернення 06.11.2024).
185. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Трудове навчання 5–9 класи / Затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 07.11.2022).

186. Прокоф'єва М. Ю. Аналіз поняття «готовність вчителя початкових класів до навчання молодших школярів на засадах диференційованого підходу». *Zwiastować. Nauki i praktyki. Postępy w nauce w ostatnich latach. Nowych rozwiązań.* Warszawa, 2012. URL: http://конференція.com.ua/files/image/konf%2012/doklad_12_3-2_16.pdf (дата звернення: 12.12.2022).

187. Про проєкт. «Війна впритул». URL : <https://war.city/uk/about-us/> дата звернення: 02.09.2023).

188. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затв. Наказом № 1225 Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року. URL: <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia> (дата звернення: 13.09.2024).

189. Прохватило Р., Зябко В., Кондратенко М., Тарасу І. Життєва і творча палітра Володимира Павлюченка (каталог виставки). *Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: збірник наукових статей* / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2021. Вип. XVI. С. 546–553.

190. Прохватило Р., Кондратенко М. До історії дворянського герба козацької доби зі «Скарбниці» Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. *Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: збірник наукових статей* / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків : ТОВ «Майдан», 2023. Вип. XVIII. С. 516–523.

191. Прохватило Р., Кондратенко М. Срібні меморії з музейної «Скарбниці». *Музейні читання : матеріали наукової конференції «Ювелірне мистецтво – погляд крізь віки»*. Київ, Скарбниця Національного музею історії

України – філія Національного музею історії України, 21 листопада 2022 р. Київ : ТОВ «Фенікс», 2023. С. 188–195.

192. Прохватило Р., Тарасу І., Кондратенко М. Народна іграшка Полтавщини. Історія. Сучасність. Мистецька традиція. *Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток*: збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2022. Вип. XVII. С. ??–??.

193. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. Харків : Прапор, 2009. 672 с.

194. Пустовіт Г. П. Теоретико-прикладні складові інноваційного розвитку системи позашкільної освіти і виховання. *Інноватика у вихованні*: зб. наук. пр. Рівненського держ. гуманітарного ун-ту. Рівне: РДГУ, 2015. Вип. 1. С. 14–24.

195. Радкевич В.О. Сучасні підходи до визначення цілей професійного навчання майбутніх фахівців художнього профілю. *Професійно-художня освіта України*. 2013. С. 113–123.

196. Разіна Н. О. Акмеологічний підхід до розвитку професіоналізму сучасного педагога в інноваційному освітньому середовищі середньої школи. *Вісник наукової школи педагогів «АКМЕ»*. 2009. Вип. 3.

197. Рубанович А.О. Освітнянсько-виставкова діяльність в Україні: тенденції розвитку. *Наука і молодь. Гуманітарна серія*. 2012. № 11–12. С. 167–170.

198. Руденченко А. Виявлення здібностей до художнього проектування в етнічному стилі у майбутніх фахівців дизайну. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. 2023. №19 (175). С. 24–28.

199. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

200. Рутковська О. М. Методика організації позаурочної роботи учнів з трудового навчання : дис. ...докт. філософії: 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 305 с.
201. Самарченко О. «Виставково-ярмаркові» документи: «до», «під час» та після. *Бухгалтерія*. 2006. № 38(713). С. 39–42.
202. Северин В. Д. Виставкова справа в Україні. *Вісник ХДАДМ. Мистецтво. Архитектура*. 2012. №5. С. 17–20.
203. Серняк О. Формування готовності майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; Терн. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2008. 20 с.
204. Сіверс З. Ф. Феномен творчості як базова складова акмеологічного розвитку особистості. *Освіта і управління*. 2008. С. 47–55.
205. Сідоров В. І. Основи кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму: монографія. Харків : Видавництво «Стильна типографія», 2018. 589 с.
206. Сідоров В. І. Розробка кроскультурного веб-квесту для підготовки майбутніх фахівців галузі туризму. *Modern Methodology of Science and Education: Proceedings of the International Scientific Conference*. Warsaw, Poland, 2017. Vol.2. С. 46-50.
207. Сидоренко В. К. Актуальні проблеми підготовки вчителів трудового навчання в світлі реформування освіти в Україні. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2004. №2. С. 41–44.
208. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред.-упоряд. А. В. Семенова]. Одеса: Пальміра, 2006. 272 с.
209. Сюрко Л. Є. Оцінка ефективності виставкової діяльності. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2011. Вип. 2 (42). С. 343–347.

210. Скворцова С. О. Нормативна складова методичної компетентності майбутнього вчителя в галузі викладання математики. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 110. С. 286–288.
211. Скрипник М. І. Інтерактивні технології в післядипломному навчанні : довідник. Київ : НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2013. 202 с.
212. Смирнов І.Г. Логістика виставкової діяльності: світовий та український досвід . Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2014. № 4. С. 62-71. URL: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/4\(75\)/uazt_2014_4_8.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/4(75)/uazt_2014_4_8.pdf) (дата звернення 12.12.2022).
213. Соціологія : словник термінів і понять. Київ: Кондор, 2006. 372 с.
214. Соціологія : терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник / за заг. ред. В. М. Пічі. Львів: "Новий світ 2000", 2004. 480 с.
215. Соціолого-педагогічний словник / за заг. ред. В. В. Радула. Харків, 2015. 444 с.
216. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: матеріали до першої лекції / Степко М. Ф. Болюбаш Я. Я., Левківський К. М., Сухарніков Ю. В. / ред. Степко М. Ф. Київ : [б. в.], 2004. 24 с.
217. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. № 2. С. 19–28.
218. Сурмін Ю. П. Метод аналізу ситуацій (Casestudy) та його навчальні можливості. *Глобалізація і Болонський процес : проблеми і технології* : кол. моногр. Київ : МАУП, 2005.
219. Сушенцева Л. Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: теорія і практика: монографія / Лілія Леонідівна Сушенцева ; за ред. Н. Г. Ничкало ; Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України. Кривий Ріг, 2011. 439 с.

220. Тарасова Н. Організовуємо виставку! *Бухгалтерія*. 2006. № 38(713). С. 29–33.
221. Тарасу І. В., Прохватолю Р. В., Кондратенко М. Д. Виставка «Духовний поступ», присвячена 40-річчю кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка. *Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток* : збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2022. Вип. XVII. С. 491–498.
222. Терещук Г. В. Трудове навчання і виховання у контексті модернізації системи освіти в Україні. *Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Херсон: ХДУ, 2003. Вип. 35. С. 172–176.
223. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти. Київ : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.
224. Тимошина Г. Міжнародні виставки (митне оформлення експонатів). *Бухгалтерія*. 2006. № 38 (713). – С. 66–70.
225. Титаренко В.П., Срібна Ю.А., Нагорна Н.О. Виставкова діяльність в епоху змін у дизайні та комп'ютерній графіці. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»): журнал*. 2024. №8(26). 2024. С. 991–1004.
226. Титаренко В. П., Мироненко В. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до здійснення допрофільного навчання учнів основної школи. *Project approach in the didactic process of universities - international dimension* : in 4 parts. Part 2. Lodz : PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna, 2020. P 181–190.
227. Ткаченко М. В. Формування готовності майбутніх хореографів до застосування проектних технологій у професійній діяльності : дис. на здобуття

наук. ступ. докт. філософії : спец. 011 Освітні, педагогічні науки; ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2023. 275 с.

228. Ткаченко Т. І. Виставковий бізнес: монографія / Т. І. Ткаченко, Т. П. Дупляк. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 244 с.

229. Ткаченко Т. І., Дупляк Т. П. Виставковий бізнес : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 244 с.

230. Ткаченко Т. І. Інтернет-технології у виставковій діяльності. Маркетинг в Україні. 2008. № 3. С. 23–28.

231. Ткаченко Т. І. Оцінка інвестиційної привабливості виставкового продукту. Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. 2011. № 1. С. 268–276.

232. Ткаченко Т. І. Оцінка результативності просування віртуальної виставки в мережі Інтернет : тези доп. V Всеукр. наук.-практ. конф. «Реклама в Україні: інтеграція теорії та практики», Київ, 18 лист. 2011 р.). – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. С. 168–170.

233. Торубара О. М. Методологічні підходи до побудови логічної структури навчального матеріалу. Чернігів: ЧДПУ, 2007. 320 с.

234. Торубара О. М. Формування готовності у майбутніх учителів трудового навчання до використання інформаційних технологій : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2009. 442 с.

235. Туровська Л, Смоляр І. Електронна виставка як комунікаційна модель діяльності наукової бібліотеки. Вісник Книжкової палати. 2015. № 3. С. 29–31.

236. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання. Ч. I: Теорія трудового навчання: підр. для пед. ВНЗ. Київ: РНЦ «ДІНІТ», 2000. 247 с.

237. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання. Ч. II: Загальні засади методики трудового навчання. Київ: НПУ. ім. М. П. Драгоманова, 2000. 186 с.

238. Філософський словник соціальних термінів. Харків : «Р.И.Ф.», 2005. 672 с.
239. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. для студентів вищих пед. закл. освіти. К. : Видавничий центр “Академія”, 2000. 544 с.
240. Хомич Л. Аксіологічні основи професійної підготовки особистості майбутнього вчителя. *Kształcenie Zawodowe: Pedagogika i Psychologia* / pod redakcją: Tadeusza Lewowickiego, Jolanty Wilsz, Iwana Ziaziuna, Nelli Nyczkało. Częstochowa; Kijw: Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Tom XI. 2009. S. 367–373.
241. Хомич Л. О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Київ, 1998. 443 с.
242. Цимбалару А. Д. Педагогічне моделювання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2007. Вип. 6. С. 196–199.
243. Цина А.Ю. Особистісно орієнтована професійна підготовка майбутніх учителів технологій : теоретико-методичний аспект : монографія. Полтава : Полтав. нац. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка, 2011. 355 с.
244. Чернецький, О. С. Побудова графа та матриці суміжності для напівконтрольованого навчання. Київ : НТУ «Київський політехнічний інститут», 2023. 98 с.
245. Чернявський Т. В. Формування інформатичної культури майбутнього вчителя трудового навчання засобами графічного дизайну : дис. ... д-ра філософії : 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. 252 с.
246. Чмелик І. Виставка, що говорить про доступний простір. URL : <https://postimpreza.org/texts/vystavka-shcho-hovoryt-pro-dostupnyi-prostir> (дата звернення 12.07.2024).
247. Чобітько М. Г. Особистісно-орієнтована професійна підготовка майбутнього вчителя : Теоретико-методологічний аспект : монографія Черкаси : Брама-Україна, 2006. 506 с.

248. Чубук Р. В. Модерація як інтерактивна форма підготовки соціальних працівників. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IV (49), Issue: 103, 2016. С. 22–26.

249. Шатун В. Т. Концепція навчання впродовж життя як визначальний елемент стратегії Європейського Союзу щодо формування конкурентоспроможного суспільства. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія : Державне управління. 2016. Т. 281, Вип. 269. С. 118–122.

250. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 248 с.

251. Шевнюк О.Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах : навч. посіб. Київ : Освіта України, 2017. 311 с.

252. Шестакова Т. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2006. 250 с.

253. Шильник І. І. До дискусії про естетичне виховання на уроках трудового навчання та технологій. URL : <http://litsey1.org.ua/wpcontent/uploads/2021/03/Шильник-І.І.тези-про-естетичне-виховання.pdf>.

(дата звернення 06.10.2022).

254. Шокатько В. В. Ноосферні виміри шкільної освіти України. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колективна монографія / за наук. ред. А. П. Самодріна. Київ–Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2021. Т. 1. 352 с.

255. Шолохова О. Педагогічний такт. URL : <https://flerlena.wixsite.com/psiholog/--c10r1> (дата звернення 23.10.2023).

256. Штайнер Р. Виховання дитини з погляду духовної науки. Київ: НАІРІ, 2020. 36 с.

257. Щолокова О.П. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя : монограф. Київ : [б.в.], 1996. 173 с.

258. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти / В. В. Ягупов, В. І. Свистун. Київ: Наукові записки. 2007. Т. 71. С. 5–6.
259. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Либідь, 2003. 560 с.
260. Янченко П. В. Принцип паритетності та гуманізму при формуванні правової культури майбутніх юристів у процесі фахової підготовки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Інформаційне суспільство: глобальний та національний виміри змін». Полтава: АКУП ПДАА, 2015. URL : <http://acup.poltava.ua/wp-content/uploads/2015/03/pdf> (дата звернення 17.09.2023).
261. Яцишина Л. Аналіз ефективності виставкової діяльності. *Маркетинг в Україні*. 2004. № 6. С. 43.
262. Ao D., Wu W., Guo X. Immersion and Intersectionality – Virtual Reality in Cross Cultural Art Exhibition Courses. *Cross-cultural design*. 2023. Vol. 14024. P. 189–200.
263. Collins English Dictionary – Complete and Unabridged © HarperCollins Publishers 1991, 1994, 1998, 2000, 2003.
264. Echegoyen-Sanz Y., Martín-Ezpeleta A. The exhibition is just the beginning. qualitative analysis of creative educational materials prepared by pre-service teachers. *Journal of education culture and society*. 2020. Vol. 11. Issue 2. P. 297–310.
265. Garrison D. Blended learning in higher education : Framework, principles, and guidelines. John Wiley & Sons. 2011. 272 p.
266. Karnchanapayap G. Activities-based virtual reality experience for better audience engagement. *Computers in Human Behavior*. 2023. № 146. Art. 107796.
267. Liu X., Zhang N. Interactive Display of Images in Digital Exhibition Halls under Artificial Intelligence and Mixed Reality Technology. *Computational intelligence and neuroscience*. Vol. 2022. Article Number 3688797/

268. Li Wei. Application and Study on Virtual Reality Art in Exhibition Activities. 2-nd international conference in humanities, social sciences and global business management. 2014. Vol. 29. P. 232–235.

269. Lunsford L. G. A Handbook for Managing Mentoring Programs : Starting, Supporting and Sustaining. London : Routledge, 2016. 206 p.

270. Lysenko T., Demianenko O., Tsyna V., Tsyna A., Tsurkan M. Características das tecnologias de aprendizado centradas na personalidade. Conhecimento & diversidade. V. 15. N. 37 (jan./mar. 2023). P. 350–365.

271. Meister J. C., Willyerd K. The 2020 Workplace. How Innovative Companies Attract, Develop, and Keep Tomorrow's Employees Today. New York : Harper Collins press, 2010. 275 p.

272. McKenna-Cress P. Creating Exhibitions : Collaboration in the Planning, Development, and Design of Innovative Experiences. Hoboken, New Jersey, USA : Wiley, 2013. 320 p.

273. Moebs S., Moebs S., Weibelzahl S. Towards a good mix in blended learning for small and medium sized enterprises – Outline of a Delphi Study. *Proceedings of the Workshop on Blended Learning and SMEs held in conjunction with the 1 st European Conference on Technology Enhancing Learning Crete. Greece, 2006. P. 1–6.*

274. Nahorna N., Kuzmenko P., Sotnychok O., Tsina V., Orlova N., Kondratenko M., Blyzniuk M. Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. V.16, se2. 2023. P.20–29.

275. Pejić S. Izložbe u knjižnici: Izložbena djelatnost Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar (2020–2023). *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske*. 2024. № 67(1). C. 203–221.

276. Rambe P. Spaces for interactive engagement or technology for differential academic participation? Google Groups for collaborative learning at a

South African. *Journal of Computing in Higher Education University*. 2017. Vol. 29, issue 2. P. 353–387.

277. Reis P., Tinoca L., Baptista M., Linhares E. The impact of student-curated exhibitions about socio-scientific issues on students' perceptions regarding their competences and the science classes. *Sustainability*. 2020. Vol. 12. Issue 7. Article Number 2796.

278. Rogers C. R. On becoming a person: A therapist's view of psychotherapy. Boston : Houghton Mifflin, 1961. 328 p.

279. Rogers C. R. A theory of therapy, personality and interpersonal relationships, as developed in the client-centered framework. In S.Koch (Ed.). *Psychology: A study of a science*. (Vol. 3, pp. 184-256). New York: McGraw-Hill, 1959. P. 56–63.

280. Satriaji K., Alfin E. A Qualitative Review of Learning Methods in Exhibition Design Course. 2-nd International Conference on Art, Craft, Culture and Design. *Journal of visual art and design*. 2022. № 1. Vol. 1. P.36–48.

281. Sobchenko T. Choice of blended learning models for higher pedagogical education students. *Physical and Mathematical Education*. 2021. Issue 2 (28). 2022. P. 17–21.

282. Stepankova K. Hidden potential of children's art exhibitions and their impact on the increase in teacher's self-efficacy. *Society. Integration. Education* : proceedings of the International Scientific Conference. 2021. Vol. II, May 28th-29th. P. 795–804.

283. Susla N., Lesyk A., Popova O., Mykhalchenko N., Koroliuk S., Tsyna A. Methodological approaches to stimulating innovative activity. *Conhecimento & Diversidade*, Abr./Jun. 2024. Vol. 16. № 42. P. 483–499.

284. Tam C., Hui C. Teaching Visual Arts Using Virtual Exhibitions: An Investigation of Student Usage and Impact on Learning. *Studies in art educatio*. 2024. Vol. 65. Issue 3. P. 371–387.

285. The Global Association of the Exhibition Industry: Веб сайт. URL: <http://www.ufi.org/> (дата звернення: 12.11.2022).

286. Tytarenko O., Borysova T., Tytarenko V., Tsyna A., Tytarenko V., Sribna Yu., Vazhenina I. Forming positive motivation of higher education students for research activities. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. 2024. V.17. n.se1, p.125–136.

287. Tytarenko O., Sribna Y., Borysova T., Tytarenko V., Tytarenko V., Kulyk Y., Tsyna A. Methodological Aspect of Using Distance Learning Platforms in the Educational and Research Activities of Future Higher Education Students. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. V.16, Apr–Jun, n.2, 2023. P.372–385.

288. Tytarenko V., Tsyna A., Tytarenko V., Blyzniuk M., Kudria O. Model of Future Teacher's Professional Labor Training (Art & Craft Teacher). *International Journal of Computer Science and Network Security*. VOL.21 № 3, March 2021. P. 21–30.

ДОДАТКИ

Додаток А

Діагностична анкета виявлення рівня сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

(Шановний респонденте, просимо взяти участь у нашому дослідженні й відповісти на питання даної анкети)

1. Чи знаєте ви означення поняття «виставкова діяльність»:

а) так (розкрийте зміст) _____

б) чув, але не знаю що воно значить;

в) ні.

2. Вважаєте необхідним для себе ознайомитися з поняттям «виставкова діяльність», його призначенням у навчанні:

а) так (чому) _____

б) ні (чому) _____

3. У межах яких дисциплін у ЗВО висвітлювалося поняття «виставкова діяльність»

4. Чи плануєте надалі працювати вчителем трудового навчання та технологій:

а) так;

б) не замислювався над цим;

в) залежно від того, як складуться обставини;

г) ні.

5. Чи вважаєте отримання диплома по закінченні ЗВО достатньою умовою успішної професійно-педагогічної діяльності вчителя трудового навчання та технологій:

а) так;

б) не зовсім, потрібно додаткове навчання;

в) ні (що ще, на ваш погляд, необхідно)

6. Які виставкові заходи використовуєте найбільш часто у процесі навчання (ранжуйте в інтервалі від 1 до 7 від менше до більше використовуваного):

- а) універсальні;
 - б) галузеві;
 - в) багатогалузеві;
 - г) спеціалізовані;
 - д) регіональні;
 - е) міжнародні;
 - є) інше (вказіть, що саме)
-

7. Чи вважаєте ви важливим організацію виставкових заходів у професійній діяльності вчителя трудового навчання та технологій:

- а) так (із якою метою) _____;
- б) можливо;
- в) не обов'язково;
- г) ні.

Список публікацій здобувачки за темою дисертації
 Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати
 дисертації

Наукові статті у фахових та виданнях України та виданні, проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection

1. **Кондратенко М. Д.**, Титаренко В. П. З історії вишивки «білим по білому» на Полтавщині. Педагогічні науки: науковий журнал. 2023. № 81. С. 134–139.

2. **Кондратенко М. Д.**, Титаренко В. П. Формування у вчителів трудового навчання та технологій теоретичних та практичних навичок до організації тематичних виставок. *Педагогічні науки*: науковий журнал. 2023. № 82. С. 21–24.

3. Nahorna N., Kuzmenko P., Sotnychok O., Tsina V., Orlova N., **Kondratenko M.**, Blyzniuk M. Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. V.16, se2. 2023. P.20–29.

4. **Кондратенко М.**, Титаренко В. Становлення виставкової діяльності у світі. *Витоки педагогічної майстерності*: науковий журнал. 2024. № 34. С. 228–232.

Статті в інших наукових виданнях, матеріали конференцій

5. Прохвато Р., Зябко В., **Кондратенко М.**, Тарасу І. Життєва і творча палітра Володимира Павлюченка (каталог виставки). *Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток*: збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2021. Вип. XVI. С. 546–553.

6. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського в контексті висвітлення життя Полтавського району. *Полтавський район: від давнини до сьогодення: збірник наукових праць* (за матеріалами наукової конференції) / [ред. кол.: Бабенко Л. Л.; Вадімов В. М.; Кононенко М. М. (гол. ред. кол.) та ін.; Супруненко О. Б. (відп. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; Полтав. район. рада; ПКМ імені Василя Кричевського. Полтава; Харків : ТОВ «Майдан», 2021. С. 236–240.

7. Тарасу І. В., Прохватило Р. В., **Кондратенко М. Д.** Виставка «Духовний поступ», присвячена 40-річчю кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка. *Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток* : збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2022. Вип. XVII. С. 491–498.

8. Прохватило Р., Тарасу І., **Кондратенко М.** Народна іграшка Полтавщини. Історія. Сучасність. Мистецька традиція. *Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток*: збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2022. Вип. XVII. С. 498–507.

9. Кондратенко М. Д. Історія вишивки «білим по білому» на Полтавщині, її презентація, охорона та популяризація. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* : зб. тез IV Міжнародної онлайн-конференції, 18 травня 2023 р. / за заг. ред. Н. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2023. С. 98–101.

10. **Кондратенко М. Д.**, Титаренко В. П. Естетичне виховання та розвиток учнів під час залучення до виставкової діяльності. *Актуальні проблеми формування естетичної культури учнівської та студентської молоді в закладах освіти України* : матеріали Всеукраїнської науково-

практичної конференції, м. Кривий Ріг, 27 квітня 2023 р. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. С. 17–19.

11. Прохватило Р., **Кондратенко М.** До історії дворянського герба козацької доби зі «Скарбниці» Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. *Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: збірник наукових статей* / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків : ТОВ «Майдан», 2023. Вип. XVIII. С. 516–523.

12. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність в Україні в умовах воєнного стану. *Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі Нової української школи* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (29 вересня 2023 року) / За заг. ред. проф. В. П. Титаренко, А. Ю. Цини; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, каф. теорії і методики технологічної освіти. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. С. 457–460.

13. Прохватило Р., **Кондратенко М.** Срібні меморії з музейної «Скарбниці». *Музейні читання* : матеріали наукової конференції «Ювелірне мистецтво – погляд крізь віки». Київ, Скарбниця Національного музею історії України – філія Національного музею історії України, 21 листопада 2022 р. Київ : ТОВ «Фенікс», 2023. С. 188–195.

14. **Кондратенко М. Д.**, Титаренко В. П. Формування у вчителів трудового навчання та технологій навичок до організації мистецьких виставок. *Мистецтво в реаліях сучасної освіти* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (25–26 травня 2023 р.). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. С. 100–105.

15. Кондратенко М. Д. Комп'ютерна графіка у освітньо-виставковому просторі. Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Технологічна освіта: сучасні реалії та

перспективи розвитку» 23 лютого 2024 року), X Міжнародної наукової-практичної конференції «*Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку»*, присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (24 лютого 2024 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2024. С. 436–439.

16. Кондратенко М. Д. Виставка «Життя перемає смерть». *Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток* : збірник наукових статей / [ред. кол.: Бабенко Л. Л., Гаврилюк Н. О., Киридон А. М. та ін.; Супруненко О. Б. (голова ред. кол.); Мокляк В. О. (наук. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; ПКМ імені Василя Кричевського. Харків: ТОВ «Майдан», 2024. С. 454–459.

17. Кондратенко М. Д. Сучасні організаційні аспекти безпеки життєдіяльності під час проведення виставок. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 26 квітня 2024р.) / під ред.: Ю. А. Срібної, В. П. Титаренко, Є. В. Кулика. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 147–149.

18. Кондратенко М. Д. Комп'ютерна графіка у освітньо-виставковому просторі. Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «*Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку»* 23 лютого 2024 року), X Міжнародної наукової-практичної конференції «*Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку»*, присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (24 лютого 2024 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ: УДУ імені М. П. Драгоманова, 2024. С. 436–439.

19. Кондратенко М. Д. До питання інклюзії у виставковому просторі. *Основні цілі стратегії сталого розвитку : проблеми та перспективи* : матеріали I Міжнародного науково-практичного форуму (м. Полтава, 26

вересня 2024 р.) / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка. С. 435–436.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

20. Кондратенко М. Д. Робоча програма навчального змістового модуля «Основи виставкової діяльності» підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 12 с.

21. Кондратенко М. Д. Навчальна програма змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. 7 с.

22. Кондратенко М. Д. Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів: методичні рекомендації. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 62 с.

Додаток В**Відомості про апробацію результатів дисертації**

Основні положення дисертації доповідалися та обговорювалися на 34 наукових і науково-практичних конференціях та семінарах, зокрема:

- міжнародних конференціях:

1) II Міжнародна онлайн науково-практична конференція «Парадигми мистецької та технологічної освіти: сучасні виклики і проблеми вирішення» (до 300-річчя від Дня народження Г. С. Сковороди) (Харків, 14–15 жовтня 2022 р.).

Тема доповіді: «Виставкова діяльність як засіб естетичного виховання молоді»;

2) Міжнародна науково-практична конференція «Реформування вищої освіти в контексті забезпечення сталого розвитку суспільства. (Полтава, 15–16 листопада 2022 р.).

Тема доповіді: «Створення музейних експозицій: досвід і сучасні вимоги (на прикладі експозиції Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського)»;

3) IV Міжнародна наукова онлайн-конференція «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки» (Київ – Івано-Франківськ, 18 травня 2023 р.).

Тема доповіді: «Історія вишивки «білим по білому» на Полтавщині, її презентація, охорона та популяризація»;

4) XV Міжнародна науково-практична інтернет – конференція «Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті», 20–24 червня 2023 р., м. Кропивницький.

Тема доповіді: «Сучасні інноваційні технології навчання студентів технологічної освіти»;

5) XII Міжнародна науково-практична конференцію «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи». 18–20 жовтня 2023 року. м. Хмельницький.

Тема доповіді: «Віртуальна екскурсія на заняттях з технологій»;

6) Міжнародна науково-практична конференція «Європейський вектор розвитку вищої освіти України». 14–15 листопада 2023 року. м. Полтава.

Тема доповіді: «Виставкова діяльність як засіб професійної підготовки майбутніх учителів технологій»;

7) X Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка. 24 лютого 2024 року. Київ.

Тема доповіді: «Комп'ютерна графіка у освітньо-виставковому просторі»;

8) XIII Міжнародна науково-практична конференція «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку, присвяченої пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського». 23 лютого 2024 року. Київ.

Тема доповіді: «Характеристика об'єктів праці учнів різних вікових категорій для участі у виставковій діяльності»;

9) Міжнародна науково-практична конференція присвячена 190-річчю Університету та 50-річчю Інституту «Світові освітні тренди: навчання впродовж життя в інформаційному суспільстві». Український державний університет імені Михайла Драгоманова. м. Київ. 20–21 червня 2024.

Тема доповіді: «Інтерактивні виставки в умовах воєнного стану»;

10) Міжнародний науково-практичний форум «Основні цілі стратегії сталого розвитку: проблеми та перспективи», 26 вересня 2024 року, Полтава.

Тема доповіді: «До питання інклюзії у виставковому просторі»;

- всеукраїнських науково-практичних конференціях:

11) Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні соціокультурні процеси: компетентісно-аксіологічний аспект», Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка (Полтава, 10–11 листопада 2021 р.).

Тема доповіді: «Музей у соціокультурному просторі»;

12) Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст» (16–17 листопада 2021 р., Полтава).

Тема доповіді: «Окремі аспекти виставкової діяльності у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського»;

13) Всеукраїнська науково-практична конференція «Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика», присвячена Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці (28 квітня 2022 року, Полтава).

Тема доповіді: «Гуманітарні аспекти безпеки життя і діяльності у підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності»;

14) Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи» (27-28 жовтня, 2022, Полтава).

Тема доповіді: «Експозиція Полтавського краєзнавчого музею – джерело натхнення для майбутніх фахівців дизайнерів»;

15) Всеукраїнська 29 наукова конференція «Ювелірне мистецтво: погляд крізь віки» (Київ, 21 листопада 2022 р.).

Тема доповіді: «Срібні меморії з музейної «Скарбниці»;

16) Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: досвід та перспективи» (Умань, 8 грудня 2022 р.).

Тема доповіді: «Основні форми та функції виставкової діяльності»;

17) Всеукраїнська науково-практична конференція, присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці «Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика» (Полтава, 27–28 квітня 2023 р.).

Тема доповіді: «Питання пожежної безпеки різних виставкових приміщень (на прикладі полтавського краєзнавчого музею Василя Кричевського)»;

18) Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми формування естетичної культури учнівської та студентської молоді в закладах освіти України», 27 квітня 2023, м. Кривий Ріг.

Тема доповіді: «Естетичне виховання учнів під час залучення до виставкової діяльності»;

19) Всеукраїнські публічні читання «Василь Кричевський – знаний мистець» до 150-річчя з дня народження (Полтава, 18 травня 2023 р.).

Тема доповіді: «Символіка дерева життя у творчості українських майстрів (на прикладі мистецького спадку Василя Кричевського)».

20) X Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти» (25–26 травня 2023 року, на базі кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка).

Тема доповіді: «Формування у вчителів трудового навчання та технологій навичок до організації мистецьких виставок»;

21) Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі нової української школи». Полтава, 29 вересня 2023 року.

Тема доповіді: «Виставкова діяльність в Україні в умовах воєнного стану»;

22) Всеукраїнська науково-практична конференцію здобувачів вищої освіти «Дизайн-освіта у професійній підготовці майбутніх фахівців». Полтава, 26 жовтня 2023 року.

Тема доповіді: «Мистецтвознавчий аспект сучасного дизайну при організації виставкової діяльності»;

23) Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми». 31 жовтня 2023 р. (м. Вінниця).

Тема доповіді: «Методичні поради для організації виставок у закладах загальної середньої освіти».

24) X Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: досвід та перспективи». 21 листопада 2023 р. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

Тема доповіді: «Формування професійної компетентності вчителів для побудови виставок декоративно-прикладної творчості»;

25) I Всеукраїнська науково-практична конференція (відкрита для іноземних учасників) «Мистецтво, мистецька та позашкільна освіта: історія, теорія, практика, перспективи взаємодії». 29–30 листопада 2023 року на базі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Тема доповіді: «Віртуальна виставка як новий багатофункціональний ресурс в освітньому просторі».

26) III Всеукраїнська науково-практична конференція «Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів освіти (студентів) і молодих учених». 28 березня 2024 року. м. Вінниця.

Тема доповіді: «Формування у майбутніх учителів технологічної освіти умінь та навичок до організації художніх виставок»;

27) Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасний стан біосфери у науковій спадщині академіка Володимира Вернадського в контексті сучасних техногенних загроз». 19 березня 2024 року.

Тема доповіді: «Виставкова діяльність полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського присвячена велити наукової думки академіка В. І. Вернадського»;

28) Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво української вишивки – життєдайне джерело творчості, присвячена 110-річниці з дня народження майстра народного мистецтва Олександри Великодної». 23 квітня 2024 року. м. Полтава.

Тема доповіді: «Виставка «Мелодія вишивки Олександри Великодної»;

29) Всеукраїнська науково-практична конференція пам'яті професора Володимира Юрженка «Інтернаціоналізація технологічної та професійної освіти: досвід та перспективи». 15 квітня 2024 року. м. Переяслав.

Тема доповіді: «Організаційно-дидактичні засади дизайнерської підготовки майбутніх фахівців педагогічної освіти»;

30) Всеукраїнська науково-практична конференція присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці «Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика». м. Полтава. 26 квітня 2024 року.

Тема доповіді: «Сучасні організаційні аспекти безпеки життєдіяльності під час проведення виставок»;

31) XI Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти». 31 травня 2024 року. м. Полтава.

Тема доповіді: «Традиційне народне мистецтво у сучасному мистецькому просторі».

32) Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: досвід та перспективи» (Умань, 10 жовтня 2024 р.).

Тема доповіді: «Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному закладі вищої освіти»;

- регіональних конференціях:

33) Регіональна конференція «Полтавський район: від давнини до сьогодення» (грудень, 2021 року, Полтава).

Тема доповіді: «Виставкова діяльність Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського в контексті висвітлення життя Полтавського району»;

34) Регіональний науково-практичний семінар «Розвиток музейної справи під чай воєнного стану» (Полтава, 28 лютого–1 березня 2023 р.).

Тема доповіді: «Збиральницька та виставкова робота в період повномасштабної війни: сучасні потреби суспільства та безпека».

35) Доповідалися на науково-методичних семінарах кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2021–2024 рр.).

Додаток Д

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Кафедра теорії і методики технологічної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

протокол вченої ради
факультету технологій та дизайну
№ 8 від 14.09.2022 р.
Голова вченої ради факультету

Валентина ТИТАРЕНКО

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
навчального змістового модуля
«ОСНОВИ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»

Галузь знань	01 Освіта
Спеціальність	014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)

2022 рік

1. Опис навчального модуля

Найменування показників	Характеристика навчального модуля	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 2	Вибіркова	
	Рік підготовки:	
	2-й	-
Загальна кількість годин – 60	Семестр	
	III	
Кількість змістових модулів (за умов поділу) – 2	Лекції	
	14 год.	-
	Семінарські заняття	
	-	-
	Практичні заняття	
	-	-
	Лабораторні заняття	
	16 год.	-
	Самостійна робота	
	30 год.	-
Вид підсумкового контролю: залік		

2. Мета навчального модуля: пізнання теоретичних та методичних основ виставкової та ярмаркової діяльності; дати студентам комплексне уявлення про специфіку організації виставкового проекту, характерні риси сучасної української виставкової діяльності. Курс спрямований на формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок в сфері виставкової справи, які він міг би успішно реалізувати у своїй професійній діяльності.

3. Завдання навчального модуля:

- засвоєння ключових понять і принципів виставкової діяльності;
- формування базових уявлень про організацію та проведення художньої виставки;
- розвиток самостійного сприйняття процесів українського виставкового проекту;
- вивчення основ сучасних концепцій на виставкову діяльність;
- планування виставкової діяльності виставковою діяльністю;

- оволодіння практичними вміннями та навичками організації виставкових проектів.

4. Тематичний план модуля

Змістовий субмодуль № 1. Теоретичні основи виставкової діяльності

Тема 1. Історія виставково-ярмаркової діяльності

Вступ до дисципліни. Історія всесвітніх виставок. Історичні віхи виставкової діяльності в Україні. Арт Базель. Касельська Документа, Венеціанські бієнале.

Тема 2. Основні поняття виставкової діяльності

Виставкова діяльність як навчальна дисципліна, її взаємозв'язки. Поняття і предмет виставкової діяльності. Суб'єкти виставкової діяльності: організатори виставки, учасники виставки та відвідувачі виставки. Виставкова площа. Класифікація виставкових заходів за: тематикою; ознакою безпосереднього продажу; цільовою аудиторією (типами відвідувачів); статусом; періодичністю; джерелами фінансування.

Тема 3. Системний підхід до виставкової діяльності

Виставка як цілісна система. Економічний аспект. Соціальний аспект. Психологічний аспект. Комунікаційний аспект. Інформаційний аспект. Науково-освітній аспект. Юридичний аспект. Культурний аспект. Політичний аспект. Технологічний аспект. Аспект безпеки. Екологічний аспект. Етичний аспект.

Тема 4. Етапи роботи над експозицією

Тематична структура експозиції, експозиційні комплекси. Основні принципи побудови експозиції. Типи експозицій. Специфіка організації виставки у зв'язку з іншими напрямками роботи. Концепція, попередній відбір експонатів, тематико-експозиційний план, побудова експозиції, оформлення робіт. Експозиція та текстові / звукові / відеоматеріали.

Тема 5. Технології фандрейзінгу в сфері культури

Залучення національних та міжнародних культурних фондів та грантодавців. Звернення до місцевих та іноземних комерційних структур. Специфіка пошуку спонсорів. Мотивація спонсорів.

Тема 6. Кадрове забезпечення виставкової діяльності

Підбір і підготовка персоналу: підбір персоналу, інструктаж персоналу, зовнішній вигляд персоналу. Фахівець з виставкового маркетингу. Менеджер виставкової діяльності. Виставковий дизайнер. Фахівець-стендист.

Тема 7. Сучасний стан виставкової діяльності

Загальні відомості та сучасний стан: Європа, Центральна та Східна Європа, Азія. Сучасний стан і розвиток виставкової діяльності в Україні.

Змістовий субмодуль № 2 Організація виставкової діяльності

Тема 1. Планування виставкової діяльності.

Аналіз виставкового ринку і вибір виставок: джерела інформації, формат виставок, масштаб та вибір виставок. Визначення мети участі у виставках та критеріїв їх досягнення.

Тема 2. Підготовка до участі у виставці

Планування підготовки. Розмір, розташування і тип виставкового стенду. Складання кошторису витрат: бюджетування виставкової площі, бюджетування виставкового обладнання, бюджетування інших витрат. Проектування експозиції: експозиційна зона, офісна зона, господарська зона. Виставкове обладнання і виставковий дизайн: три підходи до створення виставкового стенду, виставкове обладнання, оформлення експозиції, монтаж і демонтаж експозиції. Техніка безпеки на виставці. Позиціонування на виставці. Особливості демонстрації послуг. Підготовка рекламно-інформаційних матеріалів.

Тема 3. PR виставкового проекту

Особливості рекламного забезпечення. Взаємозв'язок зі ЗМІ. Розміщення інформації у партнерів. Інтернет-комунікація. Поширення інформації через соціальні мережі. Спеціальні PR-події.

Тема 4. Стендовий персонал і виставкова комунікація

Виставкова комунікація. Реєстрація контактів з відвідувачами. Безпека і схоронність експонатів. Основи крос-культурної комунікації.

Тема 5. Організація супутніх заходів (конференцій, презентацій тощо)

Технічне забезпечення заходів. Особливості різних видів заходів.

Тема 6. Відкриття виставки. Оцінка ефективності виставкового проекту

Внесення остаточних змін в експозиції. Підготовка простору для урочистого відкриття. Перевірка технічного оснащення. Зустріч гостей, виступи організаторів. Саунд-дизайн. Анонсування найближчих подій. Підбиття підсумків. Аналізування думки відвідувачів виставки, їх кількості та зацікавлень; ефективності PR компанії; на момент завершення виставки.

5. Структура навчального модуля

Назви тем	Кількість годин								
	Денна форма				Заочна форма				
	Лекції	Лаборат. заняття	Семінар. заняття	Самост. робота	Теми узагальнен. лекцій	Лекції	Лаборат. заняття	Семінар. заняття	Самост. робота
Змістовий субмодуль № 1. Теоретичні основи виставкової діяльності									
Тема 1. Історія виставково-ярмаркової діяльності	1		-	2	-	-	-	-	-
Тема 2. Основні поняття виставкової діяльності	1		-	2	-	-	-	-	-
Тема 3. Системний підхід до виставкової діяльності	1		-	2	-	-	-	-	-
Тема 4. Етапи роботи над експозицією	1	2	-	2	-	-	-	-	-
Тема 5. Технології фандрейзінгу в сфері культури	1	2	-	2	-	-	-	-	-
Тема 6. Кадрове забезпечення виставкової діяльності	1	2	-	3	-	-	-	-	-

Тема 7. Сучасний стан виставкової діяльності	2	2	-	3	-	-	-	-	-
Разом за субмодуль 1	8	18	-	16	-	-	-	-	-
Змістовий субмодуль № 2. Організація виставкової діяльності					-	-	-	-	-
Тема 1. Планування виставкової діяльності	1	2	-	2	-	-	-	-	-
Тема 2. Підготовка до участі у виставці	1	2	-	2	-	-	-	-	-
Тема 3. PR виставкового проекту	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Тема 4. Стендовий персонал і виставкова комунікація	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Тема 5. Організація супутніх заходів (конференцій, презентацій тощо)	1	2	-	3	-	-	-	-	-
Тема 6. Відкриття виставки. Оцінка ефективності виставкового проекту	1	2	-	3	-	-	-	-	-
Разом за субмодуль 2	6	18	-	14	-	-	-	-	-
Підготовка до екзамену (якщо передбачено навч. планом)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	14	16	-	30	-	-	-	-	-

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1			
2	<i>Не передбачено навчальним планом</i>		
...			
	Разом		

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1			
2	<i>Не передбачено навчальним планом</i>		
...			
	Разом		

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Змістовий модуль № 1. Теоретичні основи виставкової діяльності			
1	Етапи роботи над експозицією	2	-
2	Технології фандрейзінгу в сфері культури	2	-
3	Кадрове забезпечення виставкової діяльності	2	-
4	Сучасний стан виставкової діяльності	2	-
	Разом за модуль 1	8	-
Змістовий модуль № 2. Організація виставкової діяльності			
1	Планування виставкової діяльності	2	-
2	Підготовка до участі у виставці	2	-
3	Організація супутніх заходів (конференцій, презентацій тощо)	2	-
4	Відкриття виставки. Оцінка ефективності виставкового проекту	2	-
	Разом за модуль 2	8	-
	Усього годин	16	-

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Змістовий модуль № 1. Теоретичні основи виставкової діяльності			
1	Історія виставково-ярмаркової діяльності	2	-
2	Основні поняття виставкової діяльності	2	-
3	Системний підхід до виставкової діяльності	2	-
4	Етапи роботи над експозицією	2	-
5	Технології фандрейзінгу в сфері культури	2	-
6	Кадрове забезпечення виставкової діяльності	3	-
7	Сучасний стан виставкової діяльності	3	-
	Разом за модуль 1	16	-
Змістовий модуль № 2. Організація виставкової діяльності			
1	Планування виставкової діяльності	2	-
2	Підготовка до участі у виставці	2	-
3	PR виставкового проекту	2	-
4	Стендовий персонал і виставкова комунікація	2	-
5	Організація супутніх заходів (конференцій, презентацій тощо)	3	-
6	Відкриття виставки. Оцінка ефективності виставкового проекту	3	-
	Разом за модуль 2	14	-
	ІНДЗ*	-	-
	Підготовка до екзамену**		-
	Усього	30	-

10. Перелік індивідуальних навчально-дослідних завдань (не передбачено робочою програмою)

11. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемно-розвивальні, евристичні (частково-пошукові), дослідницькі, інтерактивні (навчальні дискусії, ділові ігри, мозкові атаки, методи самонавчання, робота в групах) тощо з застосуванням мультимедійного обладнання.

12. Методи контролю

Поточний контроль: усне та письмове опитування за матеріалами лекцій, відповідь на поставлене викладачем проблемне питання, виконання завдань, винесених на самостійне опрацювання.

Модульний контроль: модульна контрольна робота у тестовій формі.

13. Порядок накопичення балів

(Для заліку)

Поточний, модульний контроль та самостійна робота														Су- ма	
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	МК1	T1	T2	T3	T4	T5	T6	МК2	
6	6	6	6	6	6	6	11	6	6	6	6	6	6	11	100

T1, T2 ... T13 – теми, включені до змістових модулів.

14. Шкала оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності за 100-бальною шкалою	Форма семестрового контролю <i>залік</i>
	Значення оцінки
90 – 100	зараховано
75-89	
60-74	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Рекомендована література

Основна:

1. Антонюк Я. Шиндировський І. Організація виставкової діяльності : навч. посіб. / Львів. комерц. акад. Львів : Львівська комерційна академія, 2015. 327 с.
2. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г. Організація виставкової діяльності : навчальний посібник. Чернівці : Технодрук, 2018. 264 с.
3. Лукашова Л.В. Організація виставкової діяльності : навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2009. 372 с.
4. Пекар В. Основи виставкової діяльності : навч. посібн. Київ : Євроіндекс, 2009. 348 с.

Додаткова:

1. Дупляк Т. Інтернет технології у виставковій діяльності. *Маркетинг в Україні*. 2008. № 3. С. 26–29.
2. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського в контексті висвітлення життя

Полтавського району. *Полтавський район: від давнини до сьогодення: збірник наукових праць* (за матеріалами наукової конференції) / [ред. кол.: Бабенко Л. Л.; Вадімов В. М.; Кононенко М. М. (гол. ред. кол.) та ін.; Супруненко О. Б. (відп. ред.)]; ДКіТ Полтав. ОДА; Полтав. район. рада; ПКМ імені Василя Кричевського. Полтава; Харків : ТОВ «Майдан», 2021. С. 236–240.

3. Концепція розвитку виставково-ярмаркової діяльності : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 р. № 1065. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1065-2007-%EF> (дата звернення: 16.10.2021).

4. Меленець Л. Оформлення виставки художньої творчості дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 2. С. 51–56.

5. Ткаченко Т. І., Дупляк Т. П. Виставковий бізнес : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 244 с.

6. Ткаченко Т. І. Інтернет-технології у виставковій діяльності. *Маркетинг в Україні*. 2008. № 3. С. 23–28.

7. Туровська Л, Смоляр І. Електронна виставка як комунікаційна модель діяльності наукової бібліотеки. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 3. С. 29–31.

16. Інформаційне забезпечення

1. Торгово-промислова палата України – www.ussci.org.ua.
2. Київська торгово-промислова палата – www.kiev-chamber.org.ua.
3. Міжнародна спілка виставок і ярмарок – www.uefexpro.ua.
4. Міжнародний союз ярмарок (UFI) – www.ufinet.org.
5. Виставкова федерація України – www.expro.org.ua
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики – www.ukrstat.gov.ua.

Додаток Е

Результати навчання викладачів професійно-орієнтованих навчальних дисциплін за методичними рекомендаціями з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів (2023)

Високий рівень підготовленості: наявність системних, стійких знань з підготовки та проведення виставкових заходів, організації виставкової діяльності учнів та їхнє творче застосування в професійно-педагогічній діяльності; вільне володіння знаннями з методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів; здатність до творчої організації навчання студентів організації виставкової діяльності; готовність до розробки та реалізації авторських методик організації виставкової діяльності у педагогічному ЗВО.

Середній рівень підготовленості: прояв слухачами знань із реалізації з організації виставкової діяльності в освіті, організації навчання студентів виставковій діяльності та їхнє застосування в професійно-педагогічній викладацькій діяльності; епізодичне застосування знань із методики організації виставкової діяльності учнів в умовах професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій; вияв здатності до навчання студентів організації виставкової діяльності, зазнаючи певних труднощів у розробці авторських методик навчання здобувачів освіти цього виду діяльності, які здатні долати за умов надання зовнішньої методичної допомоги.

Початковий рівень підготовленості: вияви елементарного розуміння принципів навчання здобувачів освіти виставковій діяльності, організації навчання учнів виставковій діяльності; із зовнішньою методичною допомогою виявляється здатність до виконання простих навчальних завдань із навчання студентів організації виставкової діяльності; наявність елементарних умінь

застосування виставкової діяльності в навчанні студентів професійно-орієнтованим дисциплінам.

Додаток Ж

Перелік програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Трудове навчання та технології) спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Трудове навчання та технології)», 2023)

ПРН-1. Знати історію розвитку української державності та національної культури; університетської освіти; керуватись у практичній діяльності нормами академічної доброчесності; усно й письмово спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами; організувати професійну діяльність відповідно до нормативних вимог безпекознавства та домедичної підготовки.

ПРН-2. Знати теоретичні основи, форми, методи, засоби навчання та виховання особистості; закономірності розвитку і функціонування психічних явищ у вирішенні професійних завдань; враховувати особливості організації інклюзивної освіти в діяльності вчителя трудового навчання а технології; об'єктивно оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці з метою самоосвіти та самовдосконалення.

ПРН-3. Володіти навичками критичного аналізу сучасних соціально-культурних процесів та філософського осмислення буття людини, природи, суспільства, формування системного уявлення про них та свого місця у світі.

ПРН-4. Знати та розуміти мотиви і стимули підприємницької діяльності, зокрема у сфері креативних індустрій, характеризувати її види та форми, обґрунтовувати джерела фінансування власної справи, визначати моделі своєї фінансової поведінки та безпеки як економічного суб'єкта, реалізовувати теоретичні фінансово-економічні знання у практичній діяльності вчителя трудового навчання та технологій, викладача фахової передвищої освіти.

ПРН-5. Організувати освітній процес із використанням інформаційних і комунікаційних технологій та дистанційного навчання, розвивати у здобувачів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПРН-6. Розвивати у здобувачів ключові та предметні компетентності з предметної спеціальності, формувати готовність до їх практичного застосування.

ПРН-7. Застосовувати знання фундаментальних основ наук, які забезпечують реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти, пояснювати, узагальнювати, співставляти інформацію із різних наук.

ПРН-8. Знати та розуміти новітні методичні і педагогічні ідеї, підходи до навчально-виховного процесу в сучасних особистісно-зорієнтованих, розвивальних, креативних технологіях.

ПРН-9. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням конкретної дидактичної ситуації, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання, застосовувати диференціацію навчання.

ПРН-10. Використовувати систематизовані теоретичні загальні знання (методологічних, історичних, природничо-математичних, ергономічних, екологічних) з питань техніки та виробництва.

ПРН-11. Знати та розуміти теоретичні основи графічної підготовки, загальні правила оформлення креслень, проектно- конструкторської документації, конструювання і моделювання.

ПРН-12. Знати та розуміти загальні питання технологій виробництва, будови і принципів дії технічних систем.

ПРН-13. Володіти різними техніками та інноваційними технологіями виготовлення об'єктів праці в межах шкільних програм з трудового навчання та технологій.

ПРН-14. Організовувати технічну та художньо-творчу діяльність для оволодіння знаннями з формотворення, колористики й орнаментики, художнього малюнку, пластичного мистецтва, технологіями художньої обробки матеріалів в умовах традиційної та неформальної освіти.

ПРН-15. Уміти здійснювати традиційні та новітні види художньої обробки матеріалів, виготовляти вироби декоративно-прикладної і технічної творчості, застосовуючи традиції українського народу та сучасні технології виробництва.

ПРН-16. Уміти підбирати інструменти, матеріали та устаткування з урахуванням проектно-технологічної документації виробу, виготовляти вироби з допомогою ручних, електрифікованих інструментів і технологічного обладнання; здатен забезпечувати дотримання санітарно-гігієнічних вимог та охорони праці в навчально-виробничих умовах.

ПРН-17. Уміти застосовувати закони науки й техніки в процесі навчально-виробничої діяльності в закладах загальної, позашкільної та фахової передвищої освіти.

ПРН-18. Уміти виконувати ескізне проектування, креслення деталей і складальних одиниць, розробляти технологічну послідовність виготовлення виробу, оформлювати та презентувати їх у портфоліо.

ПРН-19. Знати, розуміти і демонструвати здатність реалізовувати методики трудового навчання та технологій, позашкільної освіти, профорієнтаційної роботи для виконання освітньої програми в закладах загальної, позашкільної та фахової передвищої освіти.

ПРН-20. Знати форми організації проведення урочної, позакласної і позашкільної роботи для здійснення творчої проектно-технологічної, предметно-перетворювальної діяльності учнів з трудового навчання та технологій, вміти використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН-21. Здатен вирішувати завдання управління якістю освітнього процесу відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти; забезпечувати теоретичну, практичну і методичну готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до проєктування навчально-виховного процесу, здійснювати моніторинг рівнів навчальних досягнень здобувачів загальної середньої, позашкільної та фахової передвищої освіти.

Додаток 3

Навчальна програма змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

змістового модуля

**«Формування готовності майбутніх учителів
трудового навчання та технологій до
організації виставкової діяльності учнів»**

підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»

4

Галузь знань	01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність	014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)

2023 рік

Навчальна програма змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології). 7 стор.

Розробник програми:

Кондратенко М. Д., аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Навчальну програму змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» обговорено і схвалено на засіданні кафедри теорії і методики технологічної освіти

Протокол засідання кафедри № 11 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти

_____ Андрій ЦИНА.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

_____ Лариса ГРИЦЕНКО

Рецензент програми:

Близнюк М. М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ВСТУП

Програма вивчення змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології).

Предметом вивчення навчального модуля є модель методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів та педагогічних умов її впровадження.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, психологія, основи виставкової діяльності, теорія і методика трудового навчання та технологій.

Мета навчальної дисципліни: навчити майбутніх учителів трудового навчання методам, формам організації, діагностики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Завдання навчальної дисципліни: сформувати цілісне уявлення про педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Програмні результати навчання:

ПРН-6. Розвивати у здобувачів ключові та предметні компетентності з предметної спеціальності, формувати готовність до їх практичного застосування.

ПРН-8. Знати та розуміти новітні методичні і педагогічні ідеї, підходи до навчально-виховного процесу в сучасних особистісно-зорієнтованих, розвивальних, креативних технологіях.

ПРН-19. Знати, розуміти і демонструвати здатність реалізовувати методики трудового навчання та технологій, позашкільної освіти, профорієнтаційної роботи для виконання освітньої програми в закладах загальної, позашкільної та фахової передвищої освіти.

ПРН-21. Здатен вирішувати завдання управління якістю освітнього процесу відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти; забезпечувати теоретичну, практичну і методичну готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до проєктування навчально-виховного процесу, здійснювати моніторинг рівнів навчальних досягнень здобувачів загальної середньої, позашкільної та фахової передвищої освіти.

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий субмодуль 1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Тема 1. Поняття формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічній науці

Закони України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024) про впровадження в навчання презентацій спільних та власних результатів освітньої діяльності здобувачів, формування ключової компетентності щодо самовираження та обізнаності у сфері культури у різних формах. Структури та сутність ключових понять «виставка», «виставкова діяльність учнів», «готовність до організації виставкової діяльності», якими визначається зміст понятійного конструкту «формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»..

Тема 2. Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів у педагогічному закладі вищої освіти

Етапи формування готовності до організації виставкової діяльності учнів. Методологічні підходи до проектування цілей, змісту, методів, форм організації та засобів формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Компонентний склад готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності та структура її формування.

Тема 3. Організація виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної підготовки

Складові навчання організації виставкової діяльності здобувачів освіти. Шляхи оволодіння напрямами ефективної організації виставкової діяльності. Специфічні особливості формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Процес і методи навчання організації виставковій діяльності. Мотивація здобувачів вищої педагогічної освіти щодо навчання організації виставковій діяльності учнів. Естетичне виховання учнівської молоді засобами виставкової діяльності.

Очікувані результати в опануванні майбутніми вчителями основами виставкової діяльності. Інформаційні технології формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

Змістовий модуль 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Тема 1. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

Активізація підготовленості викладацьких кадрів педагогічних ЗВО та ЗФПО до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів. Вдосконалення навчально-методичного супроводу цього процесу запровадженням змістового навального модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів». Реалізація в професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів поетапної методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів..

Тема 2. Моделювання методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

Мета, концептуальні підходи, принципи обґрунтування та розробки моделі методики формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів. Зміст, етапи, методи, організаційні форми цього процесу засобами виставкової діяльності. Особливості діагностики якісних рівнів навчальних досягнень студентів у сформованості готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.

2. Рекомендована література

Основна:

1. Кісь А. Роль виставкової діяльності у розвитку декоративно-прикладної творчості особистості. *Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Полтава, 2022 р.). Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2022. С. 264–269.
2. Кондратенко М. Д., Титаренко В. П. Формування у вчителів трудового навчання та технологій теоретичних та практичних навичок до організації тематичних виставок. *Педагогічні науки: науковий журнал*. 2023. № 82. С. 21–24.
3. Кондратенко М. Д., Титаренко В. П. Формування у вчителів трудового навчання та технологій навичок до організації мистецьких виставок. *Мистецтво в реаліях сучасної освіти* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (25–26 травня 2023 р.). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. С. 100–105.

4. Кондратенко М. Д. Методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів: методичні рекомендації. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 62 с.

5. Носенко А. І., Твердохлібова Я. М., Величко О. Д. Виставкова діяльність як педагогічний чинник формування особистості культури. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2023. № 2 (143). С.7–18.

6. Оршанський Л., Мельник Г., Ліщинська-Кравець Г. Виставка як результат творчої діяльності майбутніх учителів технологій у галузі декоративно-ужиткового мистецтва та етнодизайну. *Молодь і ринок* : щомісячний науково-педагогічний журнал. 2024. № 7–8 (227–228). С. 41–47.

7. Перепелиця О.В. Художньо-творча виставка як підсумок творчої діяльності колективу. *Наука і освіта*. 2014. № 7. С. 147–150.

Додаткова:

1. Дупляк Т. П. Практична підготовка фахівців сфери виставкової діяльності у забезпеченні якості вищої освіти. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи* : зб. наук. пр. [спец. вип. Виставковий бізнес в Україні: інтеграція освіти, науки та практики]. 2009. С. 41–44.

2. Єлінова Т. Виставковий зал позашкільного закладу. Відкритий урок : розробки, технології, досвід. 2009. № 10. С. 31 – 34.

3. Колодич О. О. Виставкова діяльність як форма художньо-естетичного виховання. URL : <https://vseosvita.ua/library/vistavkova-dialnist-ak-forma-hudoznoestetichno-go-vihovanna-194882.html> (дата звертання: 09.10.2022).

4. Кондратенко М. Д., Титаренко В. П. Естетичне виховання та розвиток учнів під час залучення до виставкової діяльності. *Актуальні проблеми формування естетичної культури учнівської та студентської молоді в закладах освіти України* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кривий Ріг, 27 квітня 2023 р. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. С. 17–19.

5. Кондратенко М. Д. Виставкова діяльність в Україні в умовах воєнного стану. *Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі Нової української школи* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (29 вересня 2023 року) / За заг. ред. проф. В. П. Титаренко, А. Ю. Цини; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, каф. теорії і методики технологічної освіти. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. С. 457–460.

6. Меленець Л. Оформлення виставки художньої творчості дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 2. С. 51–56.

7. Титаренко В. П., Срібна Ю. А., Нагорна Н. О. Виставкова діяльність в епоху змін у дизайні та комп'ютерній графіці. *Актуальні питання у сучасній*

науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2024. №8(26). 2024. С. 991–1004.

3. Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

2. <http://www.trudove.org.ua>

3. Літературно-методичні фонди кабінету методики трудового навчання та технологій, електронні ресурси комп'ютерного класу факультету технологій та дизайну, а також бібліотеки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Полтавської обласної наукової бібліотеки імені І.П. Котляревського (адреса: м. Полтава, вул. Небесної сотні 13).

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання :залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання:

– *теоретичні*: усна відповідь, участь у навчальному діалозі, відповідь на поставлене викладачем проблемне питання, виконання завдань у структурі лекцій, винесених на самостійне опрацювання, ознайомлення з державними документами тощо, законспектована відповідь на питання самопідготовки, конспект першоджерел до однієї з тем змістового модуля, анотація прочитаної наукової літератури з теми модуля, бібліографічний покажчик наукових статей щодо розкриття актуальних проблем навчання і виховання школярів, конспект з теми модуля, що не включений до змісту робочої програми, написання контрольних модульних робіт;

– *практичні*: виконання практично-дослідницьких вправ і завдань, участь у моделюванні педагогічної ситуації, розв'язання проблемної ситуації, виконання письмової роботи, термінологічний диктант, виконання тестових завдань;

– *творчі*: участь у роботі наукової творчої групи, індивідуальна науково-дослідна експериментальна робота, участь в олімпіадах, написання і захист реферату, підготовка наукової публікації, виступ на конференції, виготовлення наочного матеріалу (схем, діаграм, таблиць) до практичних і лабораторних занять.

Додаток И

Системний аналіз мети та змісту суміжних дисциплін із змістовим модулем «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»»

Навчальна дисципліна	Навчальний семестр	Мета навчальної дисципліни
1	2	3
Технологічний практикум	I-VI	Формування у студентів знань, умінь та навичок з ручної та механічної обробки конструкційних матеріалів необхідних для проведення уроків з шкільних предметів «Трудове навчання» та «Технології» для учнів 5-9 та 10-11 класів
Основи дизайну	III	Формування творчо-активної особистості вчителя, яка відзначається високим рівнем художньої культури, володіє системою політехнічних знань і умінь, а також методикою творчого пошуку
Народні промисли України	III	Формування уявлення про особливості народних промислів України та їх сучасні центри; організація пошуково-дослідницької роботи з вивчення різновидів українських народних промислів; розвиток інтересів до культурної спадщини свого народу; формування національного світогляду; виховання почуттів національної свідомості та самосвідомості, поваги до традицій українського народу та любов до праці.
Теорія і методика трудового навчання та технологій	IV- V	Підготовка майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до реалізації державних стандартів змісту технологічної освітньої галузі в ЗЗСО, забезпечення теоретичної, практичної і методичної готовності студентів до організації і проведення урочної і позакласної навчально-виховної роботи з трудового навчання та навчання технологій
Навчальна технологічна практика	V	Розширення та поглиблення знань майбутніх учителів трудового навчання та технологій до реалізації технологічного підходу при виготовленні виробів з конструкційних матеріалів; формування професійних, соціально-значущих знань та умінь студентів, забезпечення умов для розвитку їх творчих здібностей та трудового виховання
Теорія і методика позашкільної освіти	VI	Підготовка майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до організації навчально-виховного процесу у позашкільному навчальному закладі; формування умінь і навичок ефективного поєднання на практиці теоретичних знань з інноваційними педагогічними технологіями.
Виробнича педагогічна практика	VI-VIII	Поглиблення, удосконалення та закріплення здобутих знань, умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом та формування готовності студентів до самостійної діяльності за фахом, а також збір та опрацювання матеріалів для написання курсових

		робіт.
Дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості	VII	Розвиток просторової уяви і образного мислення студентів, навчання їх проектній культурі і діяльності з дизайн-проектування, його видів, формування умінь і навичок для відтворення творчих ідей і замислів, а також прийомів виконання технологічних операцій, необхідних для виготовлення об'єкту проектування у закладах освіти.
Методика викладання технологій ЗФПО	VII	Підготовка майбутнього викладача ЗФПО до реалізації державних стандартів ФПО, забезпечення теоретичної, практичної і методичної готовності студентів до організації і проведення аудиторної і позааудиторної навчально-виховної роботи з навчання технологій
Основи виставкової діяльності	VIII	Пізнання теоретичних та методичних основ виставкової та ярмаркової діяльності; комплексне уявлення про специфіку організації виставкового проекту, характерні риси сучасної української виставкової діяльності; формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок в сфері виставкової справи.

Додаток К**Діагностичні матеріали першого проміжного зрізу**

Оцініть твердження за п'ятибальною шкалою: 5 – твердження правильне, 1 – твердження неправильне.

1. Я з бажанням відвідую заняття з основ виставкової діяльності.
2. Я завжди беру активну участь у роботі на цих заняттях.
3. Я завжди бачу ціль виконання того або іншого навчального завдання.
4. Мені необхідна обізнаність із організації виставкової діяльності.
5. Мені необхідні знання з організації виставкової діяльності у навчальній діяльності.
6. Мені необхідні знання з проведення виставкових заходів для оволодіння навчальним матеріалом з організації трудового навчання та навчання технологіям учнів у ЗЗСО.
7. Я прагну до самостійного вдосконалюванню професійно-орієнтованих знань, умінь і навичок із організацій виставкової діяльності учнів.
8. Я часто шукаю професійно-важливу інформацію з організації виставкової діяльності в мережі інтернет й у друкованих виданнях.
9. Упевнений(а), що на заняттях з використанням засобів основ виставкової діяльності придбаю корисні для професійного розвитку якості для організації її з учнями.
10. Багато читаю про свою професію.
11. Бачу сенс і користь у використанні виставкової діяльності в процесі трудового навчання та навчання технологій.
12. Усвідомлюю себе причетним до професійної діяльності педагога.
13. Розумію важливість організації виставкової діяльності учнів у своїй майбутній професійно-педагогічній діяльності.
14. Вважаю себе інформаційно обізнаним і цілеспрямованим у освітньо-професійному значенні.

15. Оволодіння організацією виставкової діяльності учнів є дієвим чинником успішного виконання завдань із трудового навчання та технологій.

16. Можу легко себе уявити організатором виставкових заходів із учнями.

17. Відчуваю потребу в удосконалюванні професійних знань, умінь та навичок із організації виставкової діяльності з учнями.

18. Прагну до знайомства та спілкування з людьми, які працюють у сфері виставкової діяльності.

19. Прагну бути в курсі останніх новинок організації виставкових заходів у країні.

20. Усвідомлюю , що прагну до формування особистісних якостей, необхідних для організації виставкової діяльності.

Завдання 1. Діагностування мотиваційно-цільового компонента готовності до організації виставкової діяльності учнів.

1. Поясніть основну мету формування готовності до організації виставкової діяльності учнів.

2. Які особистісні якості визначають готовність учителя до організації виставкової діяльності учнів.

3. Які головні завдання передбачає формування готовності майбутніх учителів до організації виставкової діяльності учнів.

Завдання 2. Діагностування пізнавального компонента готовності до організації виставкової діяльності учнів.

1. Назвіть прізвища відомих педагогів, які займаються проблемою формування готовності до організації виставкової діяльності здобувачів освіти.

2. Хто стояв у витоків навчання організації виставкової діяльності.

3. Коли з'явилась виставкова діяльність як галузь знань.

Завдання 3. Діагностика процесуально-діяльнісного компонента.

Прочитайте питання та обговоріть у групах чи парах під час практичних занять.

1. Як Ви вважаєте, чи потрібно володіти готовністю до організацій виставкової діяльності учнів?

- а) володіти нею повинні тільки відмінники;
- б) мають володіти всі без винятку;
- в) повинні володіти окремі групи студентів, які займаються творчістю;

2. Як потрібно облаштувати кабінет навчання основам виставкової діяльності?

- а) графічними планшетами;
- б) сучасними комп'ютерами;
- в) виставкою робіт здобувачів.

3. Які засоби виставкової діяльності сприятимуть формуванню готовності до її організації з учнями?

- а) VR-окуляри;
- б) 3D-моделювання;
- в) кругових панорам у форматі 360°;
- г) всі можливі

Завдання 4. Діагностика рефлексивного компонента готовності до організації виставкової діяльності учнів.

Ознайомтесь із темами для самостійного опрацювання та розмістите їх у порядку найбільшої значущості

1. Умови формування готовності до організації виставкової діяльності.
 2. Готовність вчителя до організації виставкової діяльності вчителя трудового навчання є вимогою часу.
 3. Основні професійно-значущі якості готовності вчителя до організації виставкової діяльності учнів.
 4. Поняття «виставка» та «виставкова діяльність».
 5. 3D-моделювання як засіб формування готовності вчителя трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів.
 6. Категорія виставкова діяльність у освітніх дослідженнях.
- Дайте відповіді на наступні питання:

1. Назвіть професійні якості вчителя, якими володієте:

2. Які заходи порадите для підвищення компетентності:

3. Яких якостей, на Вашу думку, не вистачає викладачам педагогічного ЗВО:

Додаток Л

Рівні характеристики мотивації майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до оволодіння організацією виставковою діяльністю учнів

Рівень	Характеристика	Діяльність
Високий	Розуміє та усвідомлює мету організації виставкової діяльності учнів, прагне до розширення діапазону сприйняття завдань із організації виставкової діяльності підвищеної складності, виявляє готовність до подолання труднощів творчої виставкової діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій, перешкод в ході майбутньої професійно-педагогічної діяльності, виявляє здатність до прояву вольових зусиль для формування готовності до організації виставкової діяльності учнів	Самостійно визначає та застосовує методику виконання творчих завдань із організації виставкової діяльності учнів для формування готовності цього виду, бере активну участь у розробці та консультуванні виконання творчих проєктів з організації та проведення виставкових заходів, використовує рекомендації викладачів, науковців та методистів
Достатній	В основному усвідомлює і виявляє внутрішню мотивацію виконання завдань із організації виставкової діяльності учнів, виявляє готовність до розширення діапазону завдань з організації та проведення виставкових заходів середнього рівня складності, що потребують використання інформаційно-комунікаційних технологій, розуміє необхідність подолання труднощів та напруженості в роботі над проєктами з виставкової діяльності у вияві для цього вольових зусиль	Використовує та вдосконалює інформаційно-комунікаційні технології, необхідні для виконання завдань із організації виставкової діяльності, бере участь, за пропозицією викладача, у виконанні проєктів із організації та проведення виставкових заходів, під час виконання організаційних завдань виконує поради та приймає пропозиції досвідчених науковців, методистів та викладачів
Початковий	Зовнішньо розуміє але недостатньо усвідомлює необхідність розширення діапазону сприйняття завдань організації виставкової діяльності учнів репродуктивного рівня складності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, виявляє зовнішню мотивацію у подоланні труднощів в ході виконання завдань із організації та проведення виставкових заходів.	Епізодично використовує рекомендації для виконання завдань із організації виставкової діяльності, необхідні для формування готовності цього виду, потребує регулярного контролю та зовнішньої мотивації в розробці проєктів із організації та проведення виставкових заходів початкового рівня складності

Додаток М

Рівні виявлення готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

Рівень	Характеристика	Діяльність
Високий	Рівень готовності дозволяє з високою якістю виконувати завдання з організації виставкової діяльності учнів. Студент може успішно адаптувати до нових інформаційно-комунікаційних технологій для розробки стратегій самостійного виконання проєктів із організації та проведення виставкових заходів	Виявляє ініціативу, високий рівень самостійності, відповідальність та творчість і креативність, володіє інформатичними знаннями для виконання завдань організації виставкової діяльності учнів. Бере активну участь у олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт із виставкової діяльності, проявляє високий рівень володіння виставковими технологіями
Достатній	Рівень сформованості готовності дозволяє з достатньою повнотою виконувати завдання з організації виставкової діяльності учнів. Студент успішно адаптується до нових інформаційно-комунікаційних технологій організації та проведення виставкових заходів, розробляє стратегії їхнього самостійного вибору, потребуючи консультацій та роз'яснень викладача	Проявляє достатній рівень вияву самостійності та ініціативи, володіє набутим під час навчання досвідом виконання завдань з організації виставкової діяльності учнів середнього рівня складності з використанням інформатичних засобів. Виявляє середній рівень результативності участі в олімпіадах та конкурсах проєктів із виставкової діяльності, на достатньому рівні володіє виставковими технологіями
Початковий	Рівень готовності дозволяє виконувати завдання з організації виставкової діяльності учнів на репродуктивному рівні складності. Студент зазнає певних труднощів, потребує допомоги викладачів в адаптації до використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, їхній вибір для самостійного використання під час виконання організаційних виставкових завдань проводить з допомогою викладача	Низько-ініціативний прояв самостійності та творчості у володінні досвідом використання інформаційно-комунікаційних технологій під час виконання репродуктивних завдань із організації виставкової діяльності учнів з допомогою викладачів. Виявляє здатність до виконання нескладних завдань організації виставкових заходів на початковому рівні застосування виставкових технологій.

Додаток Н

Методика «Вивчення мотивів оволодіння майбутніми вчителями
трудового навчання організацією виставкової діяльності учнів»

Інструкція: Уважно прочитайте наведені в списку мотиви формування готовності до організації виставкової діяльності учнів. Виберіть із них п'ять найбільш значимих для вас та відмітьте їх.

Список мотивів:

1. Стати висококваліфікованим фахівцем галузі організації виставкової діяльності учнів.
2. Отримати диплом.
3. Успішно продовжити навчання на наступних курсах .
4. Успішно вчитися, здавати іспити на «добре» й «відмінно».
5. Постійно отримувати стипендію.
6. Набути глибоких та міцних знань із застосування технологій організації виставкової діяльності в трудовому навчанні та навчанні технологій.
7. Бути постійно готовому до наступних занять з основ виставкової діяльності.
8. Не запускати вивчення цієї навчальної дисципліни.
9. Не відставати від однокурсників в опануванні засобами виставкової діяльності в трудовому навчанні та навчанні учнів технологій.
10. Забезпечити успішність використання виставкових технологій в майбутній професійно-педагогічній діяльності.
11. Виконувати педагогічні вимоги щодо використання засобів інформатизації в галузі організації виставкової діяльності учнів.
12. Бути прикладом для однокурсників у сформованості готовності до організації виставкової діяльності учнів.
13. Досягти поваги викладачів в опануванні організацією виставкової діяльності засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
14. Домогтися схвалення батьків і оточуючих людей .
15. Отримати інтелектуальне задоволення від сформованості готовності до організації виставкової діяльності учнів.
16. Уникнути осуду та покарання за низький рівень підготовленості до організації та проведення виставкових заходів.

Обробка результатів: для кожного студента й групи в цілому проводиться якісний аналіз основних мотивів навчальної діяльності. По всій вибірці визначається частота вибору того або іншого мотиву.

Висновки: чим частіше вибирається той або інший мотив, тим більше домінує він у системі мотивів.

Додаток П

Рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів

Рівень	Характеристика	Діяльність студентів		
		Мета	Умови	Дії
Початковий	Відтворення способів та прийомів організації виставкової діяльності учнів за стандартними інформаційно-комунікаційними технологіями. Виконання організаційно-виставкових завдань виконується суто за вивченими алгоритмами	Відома	Визначені	Репродуктивна діяльність із виконання нескладних проєктів із організації виставкової діяльності учнів за готовими інформаційними алгоритмами досягнення освітніх завдань.
Достатній	Передбачає варіативне виконання проєктних завдань із організації виставкової діяльності учнів із застосуванням нових інформатичних засобів організації та проведення виставкових заходів	Відома	Необхідно обирати самостійно, відповідно до змісту та характеру навчальних завдань	Діяльність за вивченими на заняттях технологіями організації виставкової діяльності учнів із використанням різних алгоритмів виконання завдань організації виставкових заходів
Високий	Передбачає пошуково-синтезуючу діяльність із інформатичними засобами для виконання проєктів із організації виставкової діяльності учнів	Відома, гнучко виражена та не окреслена жорстко	Невідомі, потрібно здійснювати самостійний вибір	Креативно-продуктивна організація виставкової діяльності учнів за новими інформаційно-комунікаційними технологіями з отриманням нових результатів із виконання завдань організації виставкових заходів

Додаток Р

Розрахунок χ^2_{emp} - критерію рівнів вияву мотивації майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ та ЕГ до оволодіння організацією виставкової діяльністю учнів за результатами констатувального експерименту

№ п/п	Рівні вияву мотивації	Відносна оцінка у % середнього рівня		$f'_k - f'_y$	$(f'_k - f'_y)^2$	$\frac{\chi^2 = (f'_k - f'_y)^2}{f'_y}$
		Контрольних груп, f'_k	Експериментальних груп, f'_y			
1.	Високий	15,1	16,3	-1,2	1,44	0,09
2.	Достатній	59,4	57,3	+2,1	4,41	0,08
3.	Початковий	25,5	26,4	-0,9	0,81	0,03
	Разом	100	100	0	$\chi^2_{emp.} = 0,2$	

Суттєвість розбіжностей у рівнях вияву мотивації майбутніх учителів трудового навчання та технологій експериментальних і контрольних груп стала вихідною умовою для прийняття одного з припущень:

- H_0 : розбіжності рівнів вияву мотивації студентів експериментальної і контрольної груп є недостатньо значущими:
- H_1 : різниця в рівнях сформованості вияву мотивації студентів експериментальної і контрольної груп є достатньо значущою.

За наведеними у таблиці значеннями рівнів вияву мотивації студентів знайдемо відносні значення цих рівнів для контрольних (f'_k) та експериментальних (f'_y) груп.

За таблицею χ^2 -критерію (А. Кыверялг, 1980, с. 288) з'ясуємо, що відповідне до двох ступенів свободи значення $\chi^2_{крит.}$ на 95,0% рівні вірогідності дорівнює 5,99. Оскільки знайдене нами при обчисленні значення $\chi^2_{emp.} = 0,2$ є меншим за $\chi^2_{крит.}$, то нульову гіпотезу не можна відхилити: оцінки рівнів вияву мотивації студентів у контрольних та експериментальних групах є досить схожими і розбіжність між ними не є суттєвою. У цьому випадку

можна, приймаючи нульову гіпотезу, говорити про суттєву схожість рівнів вияву мотивації майбутніх учителів трудового навчання та технологій контрольних та експериментальних груп до оволодіння організацією виставкової діяльністю учнів за результатами констатувального експерименту.

Додаток С

Реалізація першої педагогічної умови щодо забезпечення активізації підготовленості викладацьких кадрів педагогічних ЗВО до навчання студентів організації виставкової діяльності під час формувального експерименту

Впровадження першої умови на базовому етапі формувального експерименту здійснювалося засобами спеціально розроблених комплексних інформаційно-розвивальних завдань із організації виставкової діяльності. Освітня діяльність включала опанування викладачами такими темами:

1. Організація виставкової діяльності учнів – вимога сучасної технологічної освітньої галузі.

2. Провідні особистісно-професійні складові готовності до навчання студентів організації виставкової діяльності.

3. Виставкова діяльність як засіб професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя.

Комплекс інформаційно-розвивальних завдань:

Дайте відповіді на питання:

1. До якої галузі знань відноситься поняття «виставкова діяльність»?

2. Виставкова діяльність – це _____.

3. Які провідні особистісно-професійні якості студентів визначають готовність до навчання учнів організації виставкової діяльності?

4. Які форми та різновиди організації та проведення виставкових заходів Ви знаєте?

Технологічний етап. Теми для доповідей:

1. Дефініція понятійного конструкту «виставкова діяльність».

2. Педагогічні умови формування готовності до організації виставкової діяльності.

3. Готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності як вимога сучасної технологічної освітньої галузі.

4. Провідні професійно-значущі особистісні якості готовності вчителя до організації виставкової діяльності учнів.

5. Виставкова діяльність як дієвий засіб професійної підготовки студентів.

6. Поняття «виставка» та «виставкова діяльність».

7. Віртуальна виставка як окремий вид організації виставкової діяльності.

8. Навчання виставковій діяльності як психолого педагогічна проблема.

9. Зміст навчання виставковій діяльності.

10. Методи навчання виставковій діяльності.

11. Форми організації навчання виставковій діяльності.

12. Обґрунтування навчальних завдань різних рівнів пізнавальної самостійності з організації виставкової діяльності.

Етап педагогічної майстерності. Викладачам було запропоновано дати відповіді на питання:

1. Які теми з організації виставкової діяльності учнів Ви вважаєте найбільш важливими?

2. Які теми викликали у Вас найбільший інтерес?

3. Яка з тем для Вас була найскладнішою для опанування?

4. Назвіть 4–5 провідних понять із вивчених Вами тем.

5. Які у Вас виникали складнощі в опануванні навчальним матеріалом?

6. Які заходи необхідно вжити для підвищення Вашої готовності до навчання студентів організації виставкових заходів із учнями?

7. Яких якостей, на Вашу думку, бракує викладачам із навчання студентів організації виставкової діяльності учнів?

8. Оцініть рівень Ваших професійно-значущих знань із виставкової діяльності.

9. Оцініть свої здібності до виконання творчих проєктів із виставкової діяльності здобувачів освіти.

10. Дайте оцінку своїм особистісно-професійним якостям, які визначають рівень Вашої готовності до навчання студентів організації виставкової діяльності учнів.

Набуті викладачами знання з навчання майбутніх учителів трудового навчання та технологій організації виставкової діяльності учнів та сформованість їхньої готовності до цієї діяльності:

1. Кількісно-якісні показники засвоєння термінів навчального матеріалу з організації виставкової діяльності учнів.

2. Можливість опанування новими особистісно-професійними якостями, необхідними для навчання майбутніх учителів трудового навчання та технологій організації виставкової діяльності учнів.

3. Труднощі в опануванні інформацією з навчання організації виставкової діяльності учнів, значущою для професійно-педагогічної діяльності майбутніх учителів трудового навчання, в організації навчальної діяльності по роботі з новою навчальною інформацією.

4. Розуміння значущості опанованих знань, умінь та ціннісних ставлень з організації виставкової діяльності учнів для майбутньої професійно-педагогічної діяльності вчителя трудового навчання.

Додаток Т

Реалізація другої педагогічної умови вдосконаленні навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів засобами навчальної програми змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» під час формувального експерименту

Реалізацію другої умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів здійснюємо за допомогою спеціально розробленого комплексу інформаційних розвивальних завдань. Так, *базовий етап* уміщує завдання: назвіть мету навчання організації виставкової діяльності учнів у педагогічному ЗВО та здобуття освіти, сформулюйте навчально-професійні цілі на найближчі 3 місяці, рік, 3, 5 років. Укажіть приблизний спосіб їх досягнення. Проаналізуйте й опишіть професійно-значущі якості організації виставкової діяльності учнів. Розкрийте, як їх можна досягти.

Усім студентам експериментальних груп пропонували підготувати доповідь за однією з тем: «Готовність до організації виставкової діяльності учнів майбутнього вчителя», «Виставкова діяльність. Форми та види її організації». У ході виконання завдання студенти отримали можливість формування навичок пошуково-дослідної діяльності. В аудиторній роботі проводили спільне обговорення:

- етапів проведення пошуково-дослідної роботи;
- джерел інформації, їхньої вірогідності, надійності;
- структурування доповідей; – мети даного виду роботи;
- значущості доповідей в професійній підготовці майбутнього вчителя;
- труднощів реалізації пошуково-дослідної діяльності.

Технологічний етап. Студенти виконували завдання на аналіз цілей, наприклад: проаналізуйте набір професійних дій з організації виставкової діяльності учнів, визначте їхню мету. Також пропоновано організувати

круглий стіл із теми «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів», яка містила такі обов'язкові пункти: поняття «готовність», «виставкова діяльність», «можливості набуття готовності до організації виставкової діяльності учнів», «форми організації виставкової діяльності учнів».

Етап педагогічної майстерності. Студентам експериментальних груп було запропоновано самостійно здійснити вибір теми навчального проекту для творчого опрацювання набутих знань із організації виставкової діяльності учнів та скласти кросворд у відповідно до обраної теми.

Додаток У

Реалізація третьої педагогічної умови щодо поетапного впровадження моделі формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів під час формувального експерименту

Для визначення рівня сформованості й формування досліджуваної готовності розроблено й запропоновано студентам систему завдань із організації виставкової діяльності учнів на вибір трьох рівнів самостійності (початковий (репродуктивний), достатній (реконструктивний) і високий (творчий)) у відповідності до мети та завдань, що відбиті в навчальних програмах авторського навчального змістового модуля «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» й професійно-орієнтованих дисциплін із технологічного практикуму, теорії і методики навчання технологій, теорії і методики позашкільної освіти, дизайн-проектування, декоративно-прикладної творчості та ін..

На *початковому* (репродуктивному) рівні студентам запропоновано виконати завдання з теми «Організація виставкової діяльності у змісті та структурі професійно-педагогічної діяльності»:

Завдання № 1

Проаналізувати складові навчання організації виставкової діяльності здобувачів освіти.

Завдання № 2

Дати пропозиції щодо шляхів оволодіння напрямками ефективної організації виставкової діяльності.

На *достатньому* (реконструктивному) рівні студентам запропоновано розподілитись на групи (4-5 учасників) і скласти блок-схему з відповідної теми й проаналізувати, як ці поняття між собою взаємопов'язані. Теми самостійного опрацювання:

1. Особливості організації виставкової діяльності учнів в технологічній освітній галузі.
2. Процес і методи навчання організації виставковій діяльності.
3. Естетичне виховання учнівської молоді засобами виставкової діяльності.

Наступний рівень – *високий* (творчий) передбачав розробку студентами елементів організації виставкової діяльності учнів, що містять:

1. Планування виставкової діяльності учнів.
2. Підготовка учнів до участі у виставці.
3. PR виставкового проекту.
4. Організація супутніх заходів (конференцій, презентацій тощо).
5. Оцінка ефективності виставкового проекту.

Додаток Ф

Розрахунок χ^2_{emp} - критерію рівнів вияву готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій КГ та ЕГ до організації виставкової діяльності учнів за результатами контрольного експерименту

№ п/п	Рівні вияву мотивації	Відносна оцінка у % середнього рівня		$f'_k - f'_y$	$(f'_k - f'_y)^2$	$\frac{\chi^2 = (f'_k - f'_y)^2}{f'_y}$
		Контрольних груп, f'_k	Експериментальних груп, f'_y			
1.	Високий	14,2	34,3	-20,1	404,0	11,8
2.	Достатній	58,7	62,3	-3,6	13,0	0,2
3.	Початковий	27,1	3,4	+23,7	561,7	165,2
	Разом	100	100	0	$\chi^2_{emp.} = 177,2$	

Суттєвість розбіжностей у рівнях вияву готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій експериментальних і контрольних груп до організації виставкової діяльності стала вихідною умовою для прийняття одного з припущень:

– H_0 : розбіжності рівнів вияву готовності студентів експериментальної і контрольної груп є недостатньо значущими:

– H_1 : різниця в рівнях сформованості вияву готовності студентів експериментальної і контрольної груп є достатньо значущою.

За наведеними у таблиці значеннями рівнів вияву мотивації студентів знайдемо відносні значення цих рівнів для контрольних (f'_k) та експериментальних (f'_y) груп.

За таблицею χ^2 -критерію (А. Кыверялг, 1980, с. 288) з'ясуємо, що відповідне до двох ступенів свободи значення $\chi^2_{крит.}$ на 95,0% рівні вірогідності дорівнює 5,99. Оскільки знайдене нами при обчисленні значення $\chi^2_{emp.} = 177,2$ є більшим за $\chi^2_{крит.}$, то нульову гіпотезу не можна відхилити: оцінки рівнів вияву готовності студентів до організації виставкової діяльності у контрольних та експериментальних групах є досить несхожими і розбіжність

між ними є суттєвою. У цьому випадку можна, відхиляючи нульову гіпотезу, говорити про суттєву розбіжність рівнів вияву готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій контрольних та експериментальних груп до оволодіння організацією виставкової діяльності учнів за результатами контрольного експерименту.

Додаток Х

Тематична екскурсія-лекція виставкою «Війна впритул. 2024» для студентів та викладачів факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Мета: виховання поваги до військових; естетичне виховання; розширення світогляду; отримання додаткових знань з теми; виставки на військову тематику зараз є актуальними та необхідними, вони сприяють формуванню національної самосвідомості, формуванню світогляду та системи цінностей, сприяють адаптації до соціокультурного середовища, сприяють національно-патріотичному вихованню учнівської та студентської молоді.

Для студентів та викладачів факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка була проведена тематична екскурсія виставкою «Війна впритул. 2024».

«Війна впритул» – проєкт, який за допомогою кругових панорам у форматі 360°, відео з дронів та 3D-моделювання в деталях демонструє світовій спільноті, як виглядає геноцид української нації. Представлені матеріали є

наочними доказами злочинів росії, і в майбутньому вони допоможуть притягнути агресора до відповідальності.

Ця виставка експонувалась у багатьох країнах світу: Польща, Румунія, Німеччина, ОАЕ, США, Італія, Бельгія, Норвегія, Франція.

Ініціаторами проєкту стали професіонали з Discover.ua та Freegen Group. Незважаючи на небезпеку, учасники проєкту фіксували злочини проти України та людяності для всіх майбутніх поколінь, щоби назавжди зберегти пам'ять про цю трагедію.

Використовуючи сучасні технології, команда знімала руйнування, які спричинив агресор, і розміщувала їх на Google картах, сторінках у соціальних мережах та сайті проєкту. Для більш глибокого занурення й максимально реалістичних вражень демонструються кадри злочинів росіян за допомогою VR-окулярів. Команда «Війна впритул» активно взаємодіє з ДСНС, МВС, Міністерством культури та інформаційної політики України, Міністерством закордонних справ. Їхні панорами й відео з дронів допомагають у роботі рятувальників, під час розборів завалів та дослідженні реального стану руйнувань. Особливим напрямом діяльності є створення 3D-моделей пам'яток та будівель історичної спадщини.

У експозиції виставки представлено унікальні артефакти повномасштабного вторгнення, що триває просто цієї миті. Серед них зброя наших військових, особисті речі, спорядження. У побудові виставки, окрім експонатів з музейної колекції, використані предмети передані волонтерськими організаціями, які працюють на Полтавщині, артефакти, передані військовими частинами Полтави.

На виставці зброя наших військових: тубуси мінометних мін іноземного виробництва, футляри від порохових зарядів, гільзи від зарядів артилерійських пострілів калібру 152 мм та 85 мм, гільзи порохового заряду танкового снаряду, пускові пристрої від РПГ, пускові труби від ПТУР, футляри від порохового заряду кумулятивного снаряду калібру 125 мм гладкоствольної танкової гармати серії Д-81, гільза артилерійського снаряду калібру 100 мм, пускові труби від 80 мм некерованих авіаційних ракет, корпуси гранат без вибухової речовини, хвостовики від некерованих авіаційних ракет С-8 та С-13, гільзи від авіаційних піропатронів інфрачервоних (ППІ) калібру 26 мм та 50 мм тощо.

Також гільза артилерійського пострілу калібру 152 мм, ємність для розміщення метального заряду САУ 2А65 Мета-Б, 2С3М «Акація», гармат-гаубиць Д-20, МЛ-20, контейнер артилерійського пострілу калібру 125 мм, Представлена гільза-сувенір, подарунок Полтавській ОДА від командування ОТУ «Суми» ЗСУ та гільза від заряду артилерійського снаряду іноземного виробництва 85 мм – подарунок від спецпідрозділу «Kraken».

Цікавим експонатом є гільза від заряду артилерійського пострілу 152 мм. На гільзі дві фіксовані пластини з емблеми 93 ОМБр «Холодний Яр» та прізвищами захисників-артилеристів, які у 2014-2015 рр. брали участь у визволенні м. Авдіївки та с. Пісок та тримали оборону Донецького аеропорту.

Представлені ящики для некерованих авіаційних ракет С-8 та С-13.

Для відвідувачів демонструється контейнер від FGM-148 «Джавелін» переносного протитанкового ракетного комплексу (ПТРК) виробництва американських підприємств Raytheon та Lockheed Martin. Перший серійний ПТРК третього покоління, якому властивий принцип «вистрілив-забув» — ракета має теплову голівку самонаведення, тому оператор ракетного комплексу не має супроводжувати і коригувати політ ракети після запуску, поки вона наближається до цілі.

Також представлений контейнер NLAW – шведсько-британський протитанковий комплекс малої дальності. Це ручний одноразовий

протитанковий засіб, ракета якого має інерційну систему наведення. Інерціальний блок отримує дані про кутову швидкість цілі, коли оператор веде ціль у прицілі при підготовці до пуску. Перед пуском оператор обирає режим польоту ракети: контактний підрив від прямого влучання у ціль, або удар згори, коли ракета пролітає над ціллю і активується оптично-магнітним підривачем. Комплекс розроблений компанією SAAB (Швеція). Має дальність стрільби до 800 м, вага – 12,5 кг. Час, що потрібен, щоб активувати систему й відкрити вогонь, становить 2 – 3 с.

Також на виставці демонструються зразки ворожого озброєння, переданого нашими військовими, зокрема уламок касетного снаряду калібру 220 мм «Ураган», уламки ракет типу «повітря – повітря» тощо.

На виставці представлена «окопна свічка». З початку повномасштабного російського вторгнення в Україну Полтава стала тиловим волонтерським центром. У місті діє велика кількість волонтерських організацій та груп, які займаються підтримкою наших захисників. Одним з волонтерських напрямків є виготовлення окопних свічок для захисників та тих, хто перебуває на окупованих територіях чи під обстрілами, та не має змоги навіть елементарно нагріти їжу чи воду. Свічка «окопна» допомагає українському воїну освітити бліндаж або укриття, підсушити одяг, зігрітися чи приготувати їжу. «Окопна» свічка може врятувати життя людей у підвалах, які залишилися без електро- та газопостачання. Такі свічки важко загасити вітром, вони не бояться вологи, їх можна запалювати не один раз. З їхньою допомогою можна розпалити багаття навіть з мокрої деревини. Одна така свічка в бляшанці може горіти близько трьох годин.

Після розповіді відвідувачі мали змогу скориставшись VR-окулярами самостійно оглянути масштаби руйнувань м. Києва та області, м. Чернігова та області, м. Харкова та області, м. Сум та області тощо.

Також, на подвір'ї музею, демонструється машина-герой, яка побувала в багатьох гарячих точках на сході нашої країни з 2014 року і на Сумщині у

березні 2022 року. Машина передана відомою полтавською волонтеркою – Вікторією Мірошніченко.

Ця автівка служила нашим бійцям від початку війни: з 2014 року в 20-му окремому мотопіхотному батальйоні 93-ї окремої моторизованої бригади в роті Олега Трофимчука з позивним «Штурман». Саме від імені першого керманича авто й отримало назву — «Штурманомобіль».

Свій бойовий шлях машина почала в Донецькій та Луганській областях, а з початком повномасштабного російського вторгнення допомагала військовим оберігати Сумщину. Саме з деокупованої Охтирки волонтер Олег Денисенко й забрав «Штурманомобіль», коли славетну 93 ОМБр «Холодний Яр» перекинули на Ізюмський напрямок.

Після важких обстрілів бійці вже не мали змоги відремонтувати понівечене авто, тож команда волонтерки Вікторії Мірошніченко (позивний «Руда») передала їм інші, перегнані з-за кордону для війська. Але саме «Штурманомобіль» назавжди залишився душею 2-ї роти 20-го ОМПБ холоднорівців.

У цій роті ще з 2014 року служать багато справжніх Героїв, які захищають нашу країну вже десятий рік. Деякі з них у 2015 році потрапили до полону в с-щі Красному Партизані (нині с-ще Бетманове) та мужньо витримали й це випробування. Юрій Яницький, позивний «Фаберже», Народний Герой України, потрапивши у полон, зберіг і зміг вивезти на собі прапор України, не давши паплюжити ворогу наші святині. Після полону повернувся у склад батальйону й знов пішов на фронт. І таких прикладів у бригаді багато.

Усередині цієї автівки — ціла історія нашої війни, збережена в колекції шевронів на стелі салону. Дехто з їх колишніх власників віддав своє життя за нашу Батьківщину, інші ж продовжують боротьбу й нині. Волонтерка Вікторія Мірошніченко вирішила в такий спосіб зберегти військові нарукавні емблеми, які їй дарували бійці на фронті. Вона пишається, що в цій колекції є і її особистий шеврон, і шеврон батальйону, що належав їй комбату, Герою України, Сергію Губанову, позивний «Сідий», який загинув на Луганщині 20 травня 2020 року в смт Трьохізбенці.

Після звільнення Сумщини волонтери забрали «Штурманомобіль» до Полтави, щоб залишити як пам'ять в музеї для нащадків. Люди повинні бачити, чого вартувала нашим захисникам ця багаторічна війна. І коли навіть техніка виходить із ладу через ворожу зброю, славетні Воїни невтомно женуть оскаженілу орду з нашої землі.

Війна, яку було розв'язано росією у нашій країні, — це жахливо. Мир та спокій усієї Європи, навіть усього світу, опинилися під загрозою. Важливо у цей складний для країни час бути підтримкою один одному, працювати кожному на своєму місці, виконуючи свою роботу за для спільної Перемоги.

Довідки про впровадження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
(ДУІТ)

Вул. Кирилівська, 9 м. Київ, 04071 тел./факс: (044) 463-74-70, 482-51-26
 E-mail: duit@duit.edu.ua Код ЄДРПОУ 41330257

Від 04.12.2021 № 104/01-11 на № _____ від «__» __ 20__

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження на тему:
 «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій
 до організації виставкової діяльності учнів»

Кондратенко Марини Дмитрівни у Державному
 університеті інфраструктури та технологій (м. Київ), поданого на здобуття наукового
 ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними
 спеціальностями) за освітньо-науковою програмою «Середня освіта (Трудове
 навчання та технології)»

Упродовж 2021-2024 рр. у Державному університеті інфраструктури та
 технологій впроваджувалася інноваційна методика організації виставкової діяльності,
 яка розроблена за принципами комплексного підходу (поєднання особистісно
 орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного та системного
 підходів) до навчально-виховного процесу в сучасних закладах вищої освіти.

У навчальному процесі Державного університету інфраструктури та технологій
 було використано навчальну програму змістового модуля «Основи виставкової
 діяльності» та розроблено методичні рекомендації.

Висновки та рекомендації дослідження можуть бути успішно використані у
 системі підготовки майбутніх фахівців.

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації.

Проректор з науково-педагогічної роботи

Завідувач кафедри дизайну

Юрій ДУДНИК

Євген АНТОНОВИЧ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Інститутська 11, Хмельницький-16, 29016, тел.: (0382) 67-02-76, факс: (0382) 67-42-65
 e-mail: centr@khmnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02071234

23.12.24 № 135/2530

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Кондратенко Марини Дмитрівни
**на тему: «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання
 та технологій до організації виставкової діяльності учнів»**
 у Хмельницькому національному університеті
 поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
 зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
 за освітньо-науковою програмою «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»

На базі Хмельницького національного університету в 2022 – 2024 рр. проводилось експериментальне навчання здобувачів, що спрямоване на підвищення рівня якості фахової підготовки майбутніх учителів технологій у процесі підготовки їх до організації виставкової діяльності. Запропонований зміст та методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів орієнтовані на залучення здобувачів вищої освіти до культурних цінностей, оскільки саме вчителі мають реальні можливості створення оптимальних умов освітнього середовища для збереження, відродження та популяризації національно-культурної спадщини, традицій та звичаїв шляхом створення виставок.

Розроблені дисертанткою методичні рекомендації, щодо проведення різних форм виставок з використанням традиційних та інноваційних методів навчання сприяли якісному засвоєнню програмного матеріалу навчальної дисципліни «Основи виставкової діяльності». Позитивний результат впровадження матеріалів дисертаційної роботи Марини Кондратенко виявився також при виконанні здобувачами індивідуальних науково-дослідницьких завдань.

Вважаємо, що розроблена Кондратенко М. Д. методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів має наукову унікальність та педагогічну ефективність і може бути рекомендована для масового впровадження у практику освітньої діяльності.

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації.

Проректор з наукової роботи

Завідувач кафедри технологічної
 та професійної освіти
 і декоративного мистецтва

Олег СИНЮК

Ірина АНДРОЩУК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Г. КОРОЛЕНКА

вул. Остроградського, 2, м. Полтава, 36003, тел. (0532) 52-58-67
 E-mail: allmail@pnpu.edu.ua код ЄДРПОУ 31035253

08.01.2025 № 146/01-52/02 на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Кондратенко Марини Дмитрівни

на тему: «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) за освітньо - науковою програмою «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»

Упродовж 2021 – 2024 рр. у нашому університеті впроваджувалась розроблена Кондратенко М. Д. методика формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів під час вивчення змістового модуля «Основи виставкової діяльності».

Аспіранткою розроблена та впроваджена програма навчального змістового модуля «Основи виставкової діяльності» підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 014 Середня освіта. Мета навчального модуля: пізнання теоретичних та методичних основ виставкової та ярмаркової діяльності, дати студентам комплексне уявлення про специфіку організації виставкового проекту, характерні риси сучасної української виставкової діяльності. Курс спрямований на формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок у сфері виставкової справи, які вони могли б успішно реалізувати у своїй професійній діяльності.

Експериментально перевірено підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, що засвідчують ефективність упровадження структурно-функціональної моделі

Висновки та рекомендації дослідження можуть бути достатньо успішно використані у системі підготовки майбутніх учителів технологічної освіти.

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації.

Проректор з наукової роботи

Василь ФАЗАН

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПОЛТАВСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ №23
ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**
вул. Європейська, 122, м. Полтава, 36008, тел. (0532) 68-11-01,
e-mail: school23poltava@gmail.com, ЄДРПОУ 21065721

26.12.2024 № 01-24/411 На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Кондратенко Марини Дмитрівни
**на тему: «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання
та технологій до організації виставкової діяльності учнів»**
у Комунальному закладі «Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 23
Полтавської міської ради Полтавської області»
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
за освітньо-науковою програмою
«Середня освіта (Трудове навчання та технології)»

Матеріали дисертаційного дослідження Марини Кондратенко були використані в навчальному процесі Полтавської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №23 Полтавської міської ради Полтавської області при організації вивчення шкільного предмету «Технології».

Проведено апробацію розроблених дисертанткою методичних рекомендацій з організації виставкової діяльності учнів.

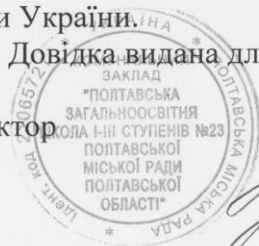
Аналіз наукових результатів дисертаційного дослідження Кондратенко Марини Дмитрівни «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» доводить, що вони є актуальними і представляють практичний інтерес для закладів загальної середньої освіти.

Обґрунтована дослідницею модель методики організації навчання здобувачів освіти на уроках «Технології» відповідає вимогам сучасності та забезпечує ефективне підвищення рівня сформованості компетентностей учнів, що сприяє розвитку їх пізнавальної та творчої самостійності.

Розроблені дисертанткою методичні рекомендації, щодо проведення різних форм виставок з використанням традиційних та інноваційних методів навчання мають наукову унікальність та педагогічну ефективність і можуть бути рекомендовані для впровадження у практику закладів загальної середньої освіти України.

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації.

Директор

Валентина ІВАНЧЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

вул. Шевченка, 1, м. Кропивницький, 25006, тел. (0522) 32-08-89, факс (0522) 24-85-44
E-mail: mails@cuspu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125415

30 грудня 2024р № 64-н
На № _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Кондратенко Марини Дмитрівни
на тему: «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання
та технологій до організації виставкової діяльності учнів»
у Центральноукраїнському державному
університеті імені Володимира Винниченка
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
за освітньо-науковою програмою
«Середня освіта (Трудове навчання та технології)»**

Результати дослідницько-експериментальної роботи аспірантки кафедри теорії та методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Кондратенко М. Д. впроваджувались на базі Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

За допомогою цієї методики вдається значно підвищити рівень сформованості предметних і ключових компетентностей майбутніх учителів трудового навчання та технологій і сприяти розвитку їх особистості та підготовці до майбутньої трудової діяльності.

Аналіз результатів моніторингу знань, умінь і ціннісних ставлень майбутніх учителів трудового навчання та технологій, які навчалися за розробленою методикою, підтверджують успішність її застосування.

Розроблена Кондратенко М. Д. методика організації навчання майбутніх учителів трудового навчання та технологій має наукову унікальність та педагогічну ефективність і може бути рекомендована для впровадження у практику освітньої діяльності.

Результати впровадження дисертаційного дослідження розглянуто та обговорено на засіданні кафедри інформатики, програмування, штучного інтелекту та технологічної освіти (протокол № 11 від 30.12.2024).

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації.

Проректор з наукової роботи

Лілія КЛОЧЕК

УКРАЇНА

Тернопільська обласна рада
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
Вул. Ліцейна, 1, м. Кременець,
Тернопільська обл., 47003
тел/факс: (035-46) 2-19-91
ел. пошта: kogpa_docs@ukr.net

UKRAINE

Ternopil Regional Council
Kremenets Taras Shevchenko Regional
Academy of Humanities and Pedagogy
1, Litseina St. Kremenets,
Ternopil Region, 47003
phone/fax: (035-46) 2-19-91
e-mail: kogpa_docs@ukr.net

№ 05-16/149« 20 » грудня 2024 р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Кондратенко Марини Дмитрівни

на тему: «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів»,

поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) за освітньо-науковою програмою «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»

Результати дослідницько-експериментальної роботи аспірантки кафедри теорії та методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Марини Кондратенко впроваджувались у освітній процес Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Фундаментальні положення, отримані висновки й рекомендації, викладені у дисертаційній роботі аспірантки, присвячені визначенню науково-теоретичних основ і дослідженню ефективності формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів було враховано у процесі розробки та реалізації освітніх програм підготовки здобувачів освіти спеціальності Середня освіта (Трудове навчання та технології) гуманітарно-технологічного факультету.

Обґрунтовані дослідницею організаційно-методичні умови та модель методики навчання здобувачів освіти виявили дієве підвищення рівня сформованості предметних і ключових компетентностей майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів, здійснили ефективний вплив на професійний розвиток майбутніх педагогів та їх підготовку до майбутньої творчої діяльності. Вищевказане дає підстави рекомендувати розроблену і апробовану методику підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів до впровадження в освітній процес закладів вищої педагогічної освіти.

Результати дисертаційного дослідження Кондратенко Марини Дмитрівни схвалено та рекомендовано до впровадження у освітній процес рішенням кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій (протокол №10 від 19.12.2024р.)

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації.

Проректор із стратегічного
планування та наукової роботи

Микола КУРАЧ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ
 20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2, тел. (04744) 3-45-82, факс (04744)
 3-45-82, E-mail: post@udpu.edu.ua УДПУ імені Павла Тичини р/р UA14 820172 0343 12100 22 0000 4420,
 банк одержувача Державна казначейська служба України, м. Київ МФО 820172, код 02125639

31.12.2024 № 1950/01

На № _____ від _____

ДОВІДКА

Г про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Кондратенко Марини Дмитрівни
**на тему: «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та
 технологій до організації виставкової діяльності учнів»**
 в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини
 поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
 зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
 за освітньо-науковою програмою
 «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»

Матеріали дисертаційного дослідження Кондратенко Марини Дмитрівни були використані у навчальному процесі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Проведено апробацію розроблених дисертанткою методичних рекомендацій з організації виставкової діяльності учнів.

Аналіз наукових результатів дисертаційного дослідження Кондратенко Марини Дмитрівни «Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації виставкової діяльності учнів» доводить, що вони є актуальними і представляють практичний інтерес для майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Обґрунтована дослідницею методика організації навчання майбутніх учителів трудового навчання та технологій відповідає вимогам сучасності та забезпечує ефективне підвищення рівня компетентностей студентів, що сприяє розвитку їх пізнавальної та творчої самостійності.

Розроблена Кондратенко М. Д. методика організації навчання майбутніх учителів трудового навчання та технологій забезпечує достатню ефективність навчального процесу і може бути рекомендована до використання в закладах вищої освіти України.

Результати впровадження результатів дисертаційного дослідження Кондратенко М. Д. обговорено під час засідання кафедри технологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 6 від 24.12.2024 р.).

11135

Перший проректор

Андрій ГЕДЗИК